

PELLE EROBREREN



M. ANDERSEN NEXØ

PELLE EROBREREN

ROMAN

FOLKEUDGAVE



KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

FORLAGETS BOGTRYKKERI
1906



OPLAG 2500 EKSEMPLARER

TIL

MESTEREN

HENRIK PONTOPPIDAN

TIL LÆSEREN!

Den brave Knægt jeg her sender ud i Verden, nykonfirmeret og fuld af Appetit, er det ørkesløst at gaa rundt og søge Fader-Lighed til. I tolv Aar har jeg nu kælet for ham paa min Maade, og alle hans Glæder og Sorger har lydt i mig selv, fra jeg kunde krybe — i mit Sind, i mine Tarme, paa mine Rygstykker. Han er i højeste Grad min egen, og er i sin gode Ret til — som Sagaens Sønner, naar de forlod Hjemmet — at kræve Rejseordet af mig. Andre vil let nok kunne faa Øje paa alle hans Fejl, men der er ingen, der kender ham som jeg.

Er han ikke blevet til i en Haandevending, saa kræver han til Gengæld Plads — Beretningen om „Pelle Erobreren"s Kampe og Sejr bliver paa fire Bind. Men det forskrækker vel ingen i dette Land, hvor man paa Vuggen opøves i at tage de vægtigste Bøger i stiv Arm. — —

Han skulde ogsaa gærne komme i stort Følge! „Pelle Erobreren" skulde være en Bog om Proletaren — altsaa om Mennesket selv — der nøgen, kun udstyret med Sundhed og Appetit melder sig i Livets Sold; om Arbejderens brede Gang over Jorden paa hans endeløse, halv ubevidste Vandring mod Lyset! Intet andet Samfundslag har saa stor en Bag-

grund for sin Livsvandring som Almuen, eller saa stærke Skæbner — hvor Proletaren kæmper, er det bestandig for det fundamentale, *han* bliver endnu Martyr paa de simpleste Retfærdighedskrav.

Pelle kommer til at tage sin Tørn med. Andet Bind skildrer hans Læreaar i den lille Provinsby med dens gammeldags Haandværkerforhold; i tredje Bind drager han over Havet som ung Svend — mod *Kongens København* — og er med i Arbejdernes Rejsning; sidste Bind foregaar i København som det nu er, gennemorganiseret og styret af Arbejderhænder — *Folkets København.*

Som den Svend han er, kommer han med i det hele. Og det hele skulde gærne klinge igen i ham: i *hans* Skridt skulde det uendelige Traadd lyde af de mange, der vil kæmpe sig frem, *hans* Sorger og Glæder skulde være bærende for de manges Livslykke.

Hvad Bogen indfrir her, bliver det Læsernes Sag at dømme om. Men til dem, der ærgrer sig over baade den ene og den anden Udgivemaade, vil jeg sige, at den her valgte Form for Udgivelse er den naturligste, hvor det drejer sig om en Bog paa fire stærke, naturligt afsluttende Bind — og at Forlaget kun fortjener Tak, fordi det ved at udsende Bogen i et forholdsvis stort Oplag og til meget billig Pris, sætter en ung Forfatter i Stand til overhovedet at faa saa stort et Værk ud.

Espergærde, 28. Februar 1906.

FORFATTEREN.

I

Det var den første Maj 1877, lige i Dagningen. Fra Søen kom Taagen fejende, i et graat Slæb der laa tungt paa Vandet. Her og dèr rykkede det i den; den vilde lette, men lukkede sig igen og lævnede lige en Stump Strand med to gamle Baade der laa med Bunden i Vejret; Stævnen af en tredje Baad og en Stump Mole ragede frem af Tykningen et Par Skridt til Siden. Med bestemte Mellemrum gled en flad Bølge graablank frem af Taagen, slikkede ind over det raslende Strandgrus, og trak sig igen tilbage; det virkede som laa der et stort Dyr skjult derinde i Taagemassen og labede efter Land.

Et Par sultne Krager holdt til paa en sort oppustet Genstand dernede — vel sagtens Aadslet af en Hund. Hvergang Bølgeslikket gled frem, lettede de og holdt sig svævende et Par Alen oppe med Benene strakt lodret ned mod Byttet, som hang de usynligt ved. Naar Søen igen sukkede tilbage, lod de sig dumpe og borede Hovedet dybt ned i Aadslet; men Vingerne holdt de nu højt opspilede, klar til at lette for det næste Slik. Det virkede med en Tidsmaalers Regelmæssighed.

Et Raab dirrede ind over Havnen, og lidt efter hørtes den tunge Lyd af Aarer der arbejdede over en Baadkant. Lyden fjærnede sig udefter og hørte tilsidst helt op. Men saa gav en Malmklokke sig til at arbejde, det maatte være paa den yderste Mole. Og ude fra Dybet hvor Aareslagene var forsvundne, svarede et Tudehorn. De blev ved at svare hinanden med et Par Minutters Mellemrum.

2

Byen var ikke til at se, men nu og da flaktes Stilheden deroppe af en Sten- eller Kaolinarbejders Jærnklamper mod Stenbroen. Den skarpe Takt kunde høres længe, til den pludselig blev borte om et eller andet Hjørne. Saa blev en Dør aabnet og der lød en kraftig Morgengaben, nogen gav sig til at feje Fortov. Vinduer blev slaaet op her og dér, og forskellige Lyd drog ud som Hilsen til den graa Dag. „Dit Svin, har du nu ikke ligget tør igen!“ skreg en skarp Kvindestemme; der lød korte gennemtrængende Smæk og et Barns Graad. En Skomager begyndte at banke Lær, lidt efter faldt han ind i Arbejdet med en hellig Sang:

„Kun èn er værd vor Sang I Brødre kære:
det Lam paa hvem Alverdens Synder laa.“

Melodien tilhørte en af Mendelsohns *Lieder ohne Worte.*

Paa Bænken under Kirkemuren sad et Baadelav og stirrede langsynet ud efter Søen. De lænede forover med Hænderne hængende foldede ned mellem Knærne, og bakkede paa deres Snadder. Alle tre havde Ringe i Ørerne mod Forkølelse og andet Ondt og indtog nøjagtig samme Stilling — som var den ene bange for i mindste Maade at adskille sig fra den anden.

En Rejsende kom slentrende ned oppe fra Hotellet og gik hen til Fiskerne. Han havde Kraven op om Ørerne og krøb sammen i Morgenkulden. „Er der noget paa Færde?“ spurgte han høfligt og tog Huen af. Hans Stemme lød morgenrusten.

En af Fiskerne bevægede Knoen en Smule i Retning af Hovedtøjet, det var Formanden for Baadelavet. De andre stirrede urokkeligt lige ud med lukkede Miner.

„Jeg mener siden der ringes og Lodsbaaden ligger ude og tuder,“ gentog han. „Ventes der maaske Skib?“

„Det kan gærne være; én kan jo aldrig vide't!“ svarede Baadføreren utilgængeligt.

Den Fremmede saa ud som han var Genstand for grov Uforskammethed, men tog sig i det. Det var jo ikke andet end det sædvanlige Hemmeligheds-kræmmeri — indgroet Mistro mod alt, hvad der ikke talte deres egen Dialekt og saa ud nøjagtig som de selv. De sad der og var indvendig urolige trods det træede Ydre, skelede til ham i Smug og ønskede ham godt og vel borte igen. Han fik Lyst til at pine dem lidt.

„Gudbevares, det er maaske en Hemmelighed?" sagde han leende.

„Nej ikke det jeg ved af," svarede Fiskeren knotten.

„Ja jeg forlanger naturligvis ikke noget for ingenting! Det slider jo ogsaa paa Kæbetøjet at lukke det op og i. Hvor meget plejer De at faa?" Han tog til Pungen, det var hans Hensigt at fornærme nu.

De andre Fiskere kastede stjaalne Blikke til Baadføreren — bare han ikke løb den paa Grund!

Baadføreren tog Piben fra Tænderne og vendte sig mod sine Kammerater: „Nej som jeg sagde jer, hvad det angaar, saa kan somme Folk rejse om og prange med hvad det skal være." Han varskoede dem med Øjnene, Udtrykket i hans Ansigt var uldent. Kammeraterne nikkede; de gottede sig, den Handelsrejsende kunde se det paa deres fjogede Miner.

Han var rasende, her stod han og blev behandlet som Luft og var alligevel til Bedste for dem. „For Fanden Mennesker, har I ikke lært saa meget, at man svarer høfligt paa et høfligt Spørgsmaal?" sagde han opbragt.

Fiskerne saa frem og tilbage til hinanden, de holdt stum Raadslagning.

„Nej men jeg skal sige os, at engang skal den jo komme kantro," sagde Baadføreren endelig.

„Hvad for en den for Pokker?"

„Damperen kan jeg vel vide. Og det plejer gærne at være ved denne Tiden — dermedsaa!"

„Naturligvis — det forstaar sig," vrængede den

Rejsende. „Men er det nu ogsaa værd at tale saa højt om det?“

Fiskerne havde vendt ham Ryggen og stod og gravede i deres Snadder.

„Her til vort er vi ikke saa aabenmundede som visse andre Folk, og vi faar Føden alligevel,“ sagde Formanden til de andre. De brummede noget til Bifald.

Den Fremmede drev ned ad Havnebakken, Fiskerne saa lettet efter ham. „Sikken en Hagga!“ sagde den ene, „han vilde nok gøre sig til. Men du gav ham da hvad han har godt af længe.“

„Ja gu bed det,“ svarede Baadføreren selvfølende. — „Det er det fine Skidt én skal vare sig mest for.“

Nede midt paa Havnebakken stod en Værtshusholder og gabede uden for sin Dør, til ham gentog Morgenvandreren sit Spørgsmaal og fik straks Svar — Manden var Københavner:

„Jo ser De, vi venter jo Damperen i Dag fra Ystad med en gevaltig Ladning Slaver. Billig svensk Arbejdskvaj forstaar De, som lever af Fedtebrød og Spegesild og slæber for tre. De sku' piskes paa Navlen sku' de, med en gloende Istap — og Bønderbæsterne forresten med. — — Det skal vel ikke være et lille Glas paa Morgenkvisten?“

„Nej tak, jeg tror næsten ikke — saa tidlig.“

„Ja ingen Aarsag. Saa lidt kan jeg sku ikke give tilbage paa.“

— — —

Paa Havnepladsen holdt der allerede en Del Bøndervogne, og hvert Øjeblik kom ny rullende oppe fra, i fuld Fart. De nyankomne styrede deres Spand saa langt frem som muligt, undersøgte med et kritisk Blik Sidemandens Heste, og satte sig saa til at halvsove, sammenfaldne, med Pelskraven op om Hovedet og en stor klar Draabe under Næsen. Uniformerede Toldere, og Lodser der lignede uhyre Pingviner drev uroligt om, spejdede ud over Søen og lyttede. Hvert Øjeblik ringedes der med Klokken paa den yderste Mole, og Lodsbaadens Tudehorn svarede et Steds

ude i Tykningen over Søen — med en lang grim Tuden som fra et sygt Dyr.

„Hvad Bølen var det?“ spurgte en Bonde der lige var kommet, og tog forskrækket i Tømmerne. Frygten meddelte sig fra ham til Hestene; de stod og sitrede med Hovedet højt løftet, og blev ved at lytte ud over Søen med spørgende Angst i Øjnene.

„Det var bare Søslangen der gav sig lidt,“ svarede en Toldbetjent. „Den lider altid af Vinde i dette taagede Vejr — den er Vindsluger skal jeg sige os.“ Tolderne stak Hovederne sammen og grinede.

Glade Søgutter i blaat Tøj og hvid Halsklud gik omkring og kælede for Hestene, eller pirrede dem i Næseborerne med et Halmstraa for at faa dem til at stejle. Naar Bønderne vaagnede op og skældte, lo de fornøjet og sang:

„En Sømand han maa lide
langt mere ondt end godt, godt, godt!“ —

En stor Lods i Islænder og Bælgvanter fòr uroligt rundt med en Raaber i Haanden og brummede som en nervøs Bjørn. Nu og da krøb han op paa Molehovedet, satte Raaberen for Munden og brølede ud over Vandet: „Hører — I — noget?“ Brølet blev længe ved at ride udad paa de lange Dønninger op og ned; herinde efterlod det trykkende Tavshed. Og pludselig kom det igen oppe fra Byen som en uformelig Lallen der fik Folk til at le.

„N-e-j“ lød det lidt efter tyndt og langtrukkent ude fra Dybet. Og man hørte atter Hornet tude, en lang hæs Lyd der vuggedes ind med Dønningerne og brast gurglende i Skvulpet under Bolværk og paa Beddinger.

Bønderne var nærmest uden for det hele, de smaablundede eller sad og svippede med Pisken for at faa Tiden til at gaa. Men alle andre var under Spænding. Efterhaanden var der samlet en Del Mennesker paa Havnen: Fiskerne, Søfolk som endnu ikke var forhyrede, og Smaamestre som ikke kunde blive hjemme paa Værkstedet for Uro. De kom strygende

med Skødskindet for og begyndte hæsblæsende at drøfte Stillingen; de brugte Søudtryk, de fleste af dem havde faret til Søs i deres unge Dage. Det at Damperen skulde komme var altid en Begivenhed der samlede Mennesker til Havnen; men i Dag havde den de mange Mennesker om Bord, og der var allerede gaaet en Time over Tiden. Den farlige Taage gav Spændingen et Højtryk; men efter som Tiden gik veg Spændingen for en dump trykket Stemning. Taagen er den Søfarendes værste Fjende, og der forelaa mange uhyggelige Muligheder. I bedste Fald havde Skibet vel ramt Land for langt til Nord eller Syd og laa nu et Steds derude paa Søen og brølede og tog Lodskud, uden at turde røre sig. Saa var Kaptejnen som et ondt Vejr, og Matroserne sprang som Katte. Stop! — Langsomt frem! — Stop! — Langsomt back! Første Mester stod selv ved Maskinen og var graa og nubret af nervøs Spænding. Dernede i Maskinen hvor de slet intet vidste, lyttede de sig Ørerne ud af Hovedet til ingen Nytte; men oppe paa Dækket sansede hver Mand for Livet. Rorgængeren vogtede paa Kaptejnens styrende Haandbevægelser saa Sveden sprak af ham, Udkigsmanden paa Bakken stirrede og lyttede ind i Taagen til han hørte sit eget Hjærte slaa, hver Mand paa Dækket var saa han spillede. Og Dampfløjten tudede advarende. — Men kanske laa Skibet allerede paa Havets Bund.

Alle kendte det, hver Mand havde paa en eller anden Maade været med i denne overladede Farespænding — som Skibsdreng, Fyrbøder, Kaptejn, Kok — og fik noget af den i Blodet igen nu. Kun Bønderne var udenfor det hele, de blundede, nikkede op med et Sæt og gabede lydeligt.

Søfolkene og Bønderne havde altid ondt ved at forliges, de var lige saa forskellige som Jorden og Havet. Men i Dag gik man ligefrem og saa sig indædt arrig paa Bønderne for deres ligegyldige Holdning. Den tykke Lods havde allerede flere Gange været i Klammeri med dem, fordi de holdt i Vejen

for ham; og da en af dem gav sig en Blottelse faldt han straks over ham. Det var en ældre Bonde, som vaagnede op ved at han var ved at nikke forover; han saa utaalmodigt paa sit Ur og sagde:

„Det trækker ellers noget længe ud, Kaptejnen kan nok ikke finde Baasen i Dag."

„Han er nok snarere dumpet ind i en Kro under Vejs!" sagde Lodsen lysende af Ondskab.

„Ogsaa det saagu!" svarede Bonden uden i Øjeblikket at gøre sig nøjere Rede for Havets Veje. Tilhørerne slog en hoverende Latter op og lod Misforstaaelsen gaa videre ud over Havnepladsen. Man stimede sammen om den uheldige Mand. „Hvor mange Kroer er der herfra til Sverig?" raabtes der.

„Ja der er for nem Adgang til det vaade derude, det er Ulykken," blev Lodsen ved. „Ellers kunde enhver Grødæder føre et Skib. Det er jo bare at holde godt til højre om Mads Hansens Gaard, saa er Landevejen lige for. Og Satan til Landevej! Telegraftraad og Grøfter og en Rad Popler paa hver Side — lige grundforbedret af Sogneraadet. Grøden af Skæget, et Smask til Kællingen og op paa Kommandobroen. Er Maskinen smurt Hans? Ja, ja, saa rejser vi af i Guds Navn — ræk mig Stadspisken!" Han efterlignede Bøndernes Maade at tale paa. „Pas nu paa Kroerne, Far!" føjede han til med pibende Kvindestemme. Der var umaadelig Latter, den klang ondt af den trykkede Understemning.

Bonden sad ganske roligt og tog imod hele Skyllen; han dukkede blot Hovedet lidt. Da Latteren var ved at lægge sig, pegede han paa Lodsen med Pisken og sagde til de omstaaende:

„Det var Fanden til Hoved der sidder paa det Barn! Hvis Far er du min Dreng?" vendte han sig til Lodsen.

Der var flere der lo, og den tykhalsede Lods blev opsvulmet i Hovedet af Raseri. Han greb fat i Vognfadingen og rystede den, saa Bonden havde ondt ved at blive siddende. „Din visne Knoldsparker, din Svineavler, din Møgkører!" brølede han rasende

„skal du komme her og dutte voksne Folk og kalde dem Dreng! og ræsenere over Skibsfarten oven i Købet hæ — saadan en luset Kreditpels! — Nej skulde du nogentid faa Lyst til at tage din fedtede Nathue af for andre end Degnen derhjemme, saa tag du den af for den Skibsfører, der kan finde sin Havn i en Taage som denne her. Det kan du hilse og sige jeg har sagt.“ Han slap sit Tag i Vognen saa den slog over i den anden Side.

„Jeg maa vel hellere tage den af for dig, siden det ikke lader til at den anden kan finde os i Dag,“ sagde Bonden grinende og strøg sin lodne Hue af, saa et stort skaldet Hoved kom til Syne.

„Skjul den Barnerumpe i en Fart, eller min Salighed jeg giver dig nogen i den!“ raabte Lodsen blind af Raseri og vilde krybe op i Vognen.

I det samme lød som gennem Telefon en fjærn spæd Kvækken ude fra Dybet: „Vi — hører — en — Dampfløjte!“

Lodsen sprang ud over Molen og slog i Forbifarten til Bondens Heste saa de stejlede; Mænd gjorde klar ved Fortøjningspælene og kom skurende frem med Landgangsbroerne i vild Fart; Vognene der havde Halm bag i som de skulde hente Kvæg, gav sig til at køre skønt de ingen Steder havde at køre hen, de malede rundt paa én Plet. Alt var i Bevægelse. Fæstemænd med røde Næser og slu Øjne kom pilende oppe fra Skipperknejpen hvor de havde holdt Varmen.

Og som om en mægtig Klo havde grebet ind i Bevægelsen stod alt pludselig stille igen i anspændt Lytten — en fjærn forsvindende Brølen af en Dampfløjte klagede nyfødt et Steds langt borte. Man listede sammen i Klynger, stod i forstenet Lytten og sendte onde Blikke til de urolige Køretøjer; var det virkeligt, eller var det et Foster af saa manges hæftige Ønsker? — maaske et Varsel for hvermand om at Skibet i dette Øjeblik gik til Bunds? Havet sender altid Bud om sine onde Gærninger; en Lem knirker for de Efterladte, naar Forsørgeren gaar bort,

eller der pikkes tre Gange paa de Vinduer, som vender ud mod Søen — der er saa mange Maader.

Men saa lød det igen, og denne Gang gik Lyden i fine Toneriller over Vandet, det samme sitrende Halvfløjt som naar Gaddiserne letter — den var levende. Og Tudehornet svarede den ude i Sejlløbet, og Malmklokken inde paa Molehovedet; saa atter Tudehornet — og Dampfløjten i det fjærne. Og saaledes blev det ved, en Ledetraad af Lyd blev spundet mellem Land og det ubestemte Graa derude, frem og tilbage. Det kunde tydelig fornemmes herinde paa den faste Jord, hvorledes man famlede sig frem efter Lyden derude — den hæse Brølen tiltog langsomt i Styrke, veg lidt til Syd eller Nord men tiltog stadig. Og andre Lyd brød igennem, tung Skuren af Jærn paa Jærn, Skruens Larm naar den bakkede eller atter slog fremad.

Lodsbaaden gled langsomt frem af Taagen. Den holdt sig midt i Sejlløbet, bevægede sig sindigt indad og tudede uophørligt. Den slæbte ved Lyden en usynlig Verden efter sig hvor Hundreder af Stemmer mumlede tykt ind i Raab og Klange og klaskende Fodtrin — en Verden der flød i Blinde her i Rummet tæt ved. Saa dannede der sig en Skygge i Taagen hvor ingen havde ventet det, og det lille Dampskib brød frem — en Kolos at se til i det første Overraskelsens Øjeblik — og lagde sig midt i Indløbet.

Nu brast den sidste Rest af Spænding over det hele, hvert Menneske maatte foretage sig et eller andet for at løse sig ud. De tog ved Hovedet af Bøndernes Heste og rykkede dem tilbage, bankede Hænder, forsøgte en Vittighed eller lo blot støjende og stampede i Stenbroen. „God Rejse?" spørges der af en Snes Stemmer paa én Gang.

„*All right!*" svarer Kaptejnen oprømt. Og nu er ogsaa han udløst, Kommandoraabene ruller fra ham, Skruen løber kogende baglæns, Trosser flyver gennem Luften, Dampspillet gaar med syngende Metal-

klang. Og bredsides arbejder Skibet sig ind til Bolværket.

I Druknehullet mellem Bakken og Broen, inde under Overdækket og Agter — alle Vegne myldrer det. Det er et underligt fjoget Mylr som af Faar der rejser sig paa hinandens Ryg og maaber. „Sikken en Ladning Kvæg!" raaber den tykke Lods op til Kaptejnen og stamper henrykt i Molen med sine Træskostøvler. Der er Faareskindshuer, gamle Soldaterkasketter, ræverøde skabede Hatte, og Kvindernes tækkelige sorte Hovedtørklæder. Ansigterne er saa forskellige som gammelt indskrumpet Svinelær og ung gulnende Frugt, men Savn og Forventning og en vis Livsgraadighed lyser af dem alle. Og Øjeblikkets Usædvanlighed lægger et Skær af Dumhed over dem, som de dér kiler sig frem eller rejser sig over hinanden og stirrer med aabne Miner paa dette Land, hvor Lønnerne skal være saa høje og Brændevinen saa gudsforbasket stærk.

De ser de tykke pelsklædte Bønder og de anløbne Fæstemænd.

De ved ikke hvor de skal gøre af sig selv og staar i Vejen overalt, Matroserne jager dem bandende fra Side til Side i Skibet, eller slænger uden Varsko Luger og Stykgods over Benene paa dem. „Varsko, din svenske Jævel!" raaber en Matros der skal slaa Jærnportene op. Svenskeren hummer sig forfjamsket, men Haanden farer for egen Regning til Lommen og piller nervøst ved den store Foldekniv.

Landgangen er klar, og de halvtredje Hundrede Passagerer strømmer fra Borde—Stenhuggere, Havnearbejdere, Tjenestepiger, mandlige og kvindelige Daglejere, Karle, Røgtere, en og anden ensom lille Vogterdreng, og elegante Skræddere der holder sig langt fra de øvrige. Der er unge Mænd saa ranke og velskabte som de ikke fostres paa Øen her, og Stakler saa tilrakkede af Slid og Savn som de aldrig bliver det herhjemme. Der er endogsaa Ansigter imellem som lyser af aaben Ondskab — og andre der gnistrer af Energi eller skæmmes af store Ar.

De fleste er i Arbejdstøj og har kun det med sig de gaar og staar i, her og dér har en et Stykke Redskab paa Nakken — en Skovl eller Jærnstang. De der har noget Rejsegods faar vendt godt op og ned paa det af Toldvæsnet — Tøj er saa billigt i Sverig. En og anden Pige som er lidt svær maa finde sig i Toldernes grovkornede Spøg, dèr er f. Eks. den smukke Sara fra Cimrishamn som alle kender. Hvert Efteraar rejser hun hjem og kommer igen hvert Foraar — i de mest velsignede Omstændigheder. „Det er Kontrabande," siger Tolderne og peger; de siger den samme Vittighed hvert Aar og har gaaet og glædet sig til den. Men Sara som ellers er saa ilter og rap i Kæften, stirrer bly mod Jorden — hun har 20 Alen Klæde viklet under Skørterne.

Bønderne er lysvaagne nu. De der tør, forlader Hestene og søger ind i Flokken, de andre vælger sig deres Arbejdskraft ud med Øjnene og raaber den an. Hver anlægger sit Maal — Skulderbrede, beskeden Holdning, Usselhed; men de arrede og ondskabsfulde Ansigter er de bange for, de overlades til Forvalterne paa de større Gaarde. Der bydes og tinges, hvert Øjeblik kryber en eller to Svenskere op i Halmen bagi og ruller bort. — —

Lidt afsides stod en ældre ludende Mandsling med en Sæk paa Ryggen og en 8-9 Aars Dreng ved Haanden; ved deres Fødder stod en grøn Kiste. De fulgte opmærksomt hvad der foregik, og hvergang en Vogn rullede bort med nogle af deres Landsmænd, rykkede Drengen utaalmodigt i den Gamle, der saa talte beroligende til ham. Den gamle Mand undersøgte Bønderne èn for èn med bekymret Mine og bevægede Læberne imens — han tænkte. Stadig løb de røde vippeløse Øjne i Vand ved den vedholdende Stirren, og han tørrede dem med den grove snavsede Sækkehals.

„Ser du den dèr?" sagde han pludselig til Drengen og pegede paa en lille tyk Bonde med Æblekinder. „Tro om han ikke skulde være god mod Børn? Skal vi forsøg'en, Pøjke?"

Drengen nikkede alvorligt, og de styrede løs paa Bonden. Men da han hørte at de skulde følges ad, vilde han slet ikke have dem — Drengen var altfor lille til at tjene Føden. Og saadan gik det dem hver Gang.

Det var Lasse Karlsson fra Tommelilla i Ystadtrakten og hans Søn Pelle.

Helt fremmed var Lasse jo ikke, han havde været paa Øen en Gang før — for omtrent en halv Snes Aar siden. Men dengang var han yngre, saa at sige i sin bedste Arbejdskraft, og havde ikke en lille Dreng ved Haanden som han ikke vilde skilles fra for alt i Verden — det var Forskellen. Det var det Aar, Koen druknede i Mergelgraven og Bengta gik og lavede til Barsel. Skralt saa det jo ud, men Lasse vovede alt paa ét Kort han, og benyttede de Par Kroner han fik for Huden af Koen til at drage til Bornholm for. Da han vendte tilbage om Efteraaret var de tre Munde, men da havde han ogsaa et Hundrede Kroner at se Vinteren i Møde med.

Lasse havde dengang været Mand for at redde Situationen; og endnu kunde det rette op i hans ludende Gammelmandsskikkelse, naar han kom til at tænke paa den Bedrift. Siden naar der var Smalhans, talte han altid om at sælge Skidtet og tage til Bornholm for bestandig. Men Bengta skrantede efter sit Gammelkonebarsel, og der blev intet af det — ikke før hun døde efter otte Aars Elendighed, nu lige til Vaaren. Saa solgte Lasse Stumperne underhaanden og fik et lille Hundrede Kroner ind; de gik med til at klare enhver sit, den lange Sygdom havde tæret. Huset og Jorden tilhørte Patronen. En grøn Kiste som havde hørt til Bengtas Brudeudstyr, var det eneste Stykke han beholdt. I den pakkede han deres Brugsgenstande og nogle Smaating af Bengtas, og sendte den forud til Havnebyen med en kørende Pranger. En Del gammelt Skrammel som ingen vilde byde paa, stoppede han i en Sæk, og med den paa Nakken og Drengen ved Haanden gav han sig paa Fodvandring til Ystad, hvor Damperen fra Rønne

lagde til. Skillingerne kunde lige række til Overfarten.

Han havde været saa sikker paa sig selv under Vejs og i høje Toner fortalt Pelle om dette Land, hvor Lønnerne var saa ufattelig høje, og hvor man somme Steder fik Paalæg paa sit Brød og altid Øl til, saa Vandvognen i Høstens Tid ikke kørte rundt til Arbejderne men kun til Kvæget. Og — ja de der vilde kunde drikke Brændevin som Vand saa billigt var det, men det var saa stærkt, at det slog sin Mand i tredje Omgang. De brændte det af rigtigt Korn og ikke af syge Kartofler, og de drak det til hvert et Maaltid. Og aldrig skulde Pøjken fryse dèr, for det var Uldent inderst og ikke dette her Blaarlærred, som det blæste rags igennem; men en Arbejdsmand som kostede sig selv holdt magelig sine to Kroner om Dagen. Det var noget andet det end Patronens lusede 80 Øre paa egen Kost.

Pelle havde hørt det samme mange Gange før — af Faderen, af Ole og Anders, Karna og hundrede andre som ogsaa havde været her. Om Vinteren naar Luften var drivende tyk af Kulde og Sneraag og Fattigfolks Nød, snakkede simpelt hen alle om det i de smaa Torp derhjemme. Og for dem der ikke selv havde været paa Øen men kun hørte Fortællingerne om den, skød Forestillingen helt fantastiske Skud omkap med Frosten paa Ruderne. Pelle vidste det godt han, at her gik selv de fattigste Drenge i deres bedste Tøj altid, og spiste Fedtebrød med Sukker paa saa tidt de vilde. Her flød Pengene ganske simpelt som Skidt langs Vejene, og Bornholmerne gad nok ikke engang bukke sig og tage dem op. Men Pelle skulde samle, saa Far Lasse kom til at hælde Skramlet ud af Sækken og tømme Læddiken i den grønne Kiste for at skaffe Plads. Og endda skulde det knibe. Bare de nu snart kom af Sted — han ruskede utaalmodigt i Faderen.

„Ja, ja," sagde Lasse og havde Graaden i Halsen, „ja ja, du faar vel give Tid du." Han saa sig raadvild om. Her stod han nu midt i al Herligheden og

kunde ikke engang finde en beskeden Plads til sig og Drengen. Han begreb det ikke, havde da hele Verden forandret paa sig siden hans Tid? Det dirrede helt ud i hans skjoldede Hænder, da den sidste Vogn rullede bort. En Stund stirrede han hjælpeløst efter den; saa bar han og Drengen den grønne Kiste hen til en Mur, og Haand i Haand vandrede de op mod Byen.

Lasse gik og bevægede Læberne — han tænkte. Til daglig tænkte han bedst ved at tale højt med sig selv; men i Dag var alle Ævner oppe i ham, og han kunde nøjes med at bevæge Læberne.

Og som han traskede af Sted blev hans undskyldende Tanker til undskyldende Ord. „Fan," udbrød han og sendte med et Stød af Ryggen Sækken længere frem over Nakken, „inte skal man tage det første det bedste som mælder sig; nok er det ikke klogt heller! Lasse har vel Ansvaret for to kan jeg tænke, og han ved hvad han vil — og saadèr! Har vel været i fremmed Land før i Dag skulde jeg tro! Og nok kommer det bedste altid til Slut, at du vèd'et, Pøjke."

Pelle hørte kun svagt efter. Han havde allerede trøstet sig, og Faderens Ord om at det bedste nok var i Behold for dem var ham kun et svagt Udtryk for en mægtig Sandhed — den at hele Verden skulde blive deres med alt hvad den rummede af Vidundere Rub og Stub. Han var allerede i Færd med at tage den i Besiddelse — med vidtaaben Mund.

Han gik med en Mine som skulde han sluge Havnen med alle dens Skibe og Baade, og de store Bræddestabler, der nok saa ud til at være hule indeni. Her var Legeplads her — men ingen Drenge! Mon Drengene her var ligesom de hjemme? han havde ingen set endnu. Kanske havde de helt andre Maader at slaas paa, men han skulde nok klare sig — blot de vilde komme èn ad Gangen. Dèr stod jo et stort Skib helt oppe paa Land, og man var nok i Færd med at flaa Huden af det. Jasaa, Skibene havde Ribben ogsaa, ligesom Kørne!

[redacted]

Ved det store Træskur midt oppe paa Havnepladsen satte Lasse Sækken fra sig. Han gav Drengen et Stykke Brød og sagde til ham, at han skulde blive og passe paa Sækken; saa gik han opefter og forsvandt. Pelle var dygtig sulten, han holdt om Brødet med begge Hænder og huggede graadigt i sig.

Da han havde pillet de sidste Krummer op af sin Trøje gav han sig i Lag med Omgivelserne. Det sorte i den vældige Gryde dèr var Tjære, han kendte det godt men havde aldrig set saa meget paa engang. Fy Fan, om man drattede dèr ned mens det kogte — det blev nok værre end selve Svovlpølen i Helvede det. Og dèr laa nogle vældige Fiskekroge, just Mage til dem der hang i tykke Jærnkæder ud af Skibenes Næsebor! Mon der endnu fandtes Kæmper der kunde fiske med en saadan Krog? Stærke Johan lod dem nok ligge han!

Han fastslog ved Selvsyn, at Bræddestablerne virkelig var hule, og at han med Lethed kunde komme ned paa Bunden af dem — blot han ikke havde haft Sækken at trækkes med. Faderen havde sagt han skulde passe paa den, og han slap den ikke ud af Hænderne et Øjeblik; da den var for tung at bære, maatte han slæbe den efter sig fra Genstand til Genstand.

Han opdagede et lille Skib, ikke større end at en Mand kunde ligge strakt i det, og fuldt af borede Huller i Bunden og paa Siderne; han forskede sig frem til Skibstømrernes store Slibesten, der var næsten saa høj som en Mand. Her laa krumme Planker hvori der sad Søm saa store som Lensmandens ny Tøjrpæle derhjemme; og det Skibet var tøjret ved dèr, var det ikke en rigtig Kanon som de havde plantet?

Pelle saa det altsammen og undersøgte hver eneste Ting paa fornøden Maade — snart blot ved at spytte vurderende paa den, snart ved at sparke mod den eller kradse i den med sin Lommekniv. Traf han paa et eller andet sælsomt Vidunder der ikke

ad anden Vej vilde ind i hans lille Hjærne, saa satte han sig overskrævs paa det.

Dette var en hel ny Verden, og Pelle var i Gang med at erobre den. Ikke en Trævl vilde han lævne. Havde han nu haft Kammeraterne fra Tommelilla her, saa skulde han have forklaret og sat dem ind i det altsammen. Jøsses hvor de vilde glo stort! Men naar han igen kom hjem til Sverig vilde han fortælle om det; saa sagde de nok Løgnhals til ham haabede han.

Pelle sad og red paa en uhyre Mast, der laa strakt hen ad Tømmerpladsen paa nogle Egeknægte. Han spændte Fødderne sammen under Masten, som han havde hørt Ridderne i gamle Dage gjorde det ved deres Hest, og fantaserede at han greb fat i en Ring og løftede sig selv, Hest og det hele. Han sad til Hest midt i sin nyopdagede Verden og struttede af Erobrerstolthed, slog med den flade Haand paa Hestens Kryds, og huggede Hælene i Siden paa den mens han skraalede en Vise af fuld Hals. Sækken havde han maattet slippe for at komme herop:

Højt oppe i Smaaland der dansede Smaadjævle
med ladede Pistoler og riflede Gevær;
alle de Smaadjævle de spilled paa Fioler,
selve Gubben Satan spillede Klaver.

Midt i sin støjende Glæde kastede han et Blik i Vejret, stak i at tudbrøle og lod sig dumpe lige ned i Hugspaanerne. Oven paa Skuret Faderen havde anbragt ham ved stod en sort Mand og to sorte, halsende Helvedeshunde; Manden stak Overkroppen helt ud af Tagrygningen og truede ad ham. Det var en gammel Galionsfigur, men Pelle troede, det var selve Gubben Satan der kom for at tage ham til Straf for den dristige Vise, og stak i Rend opefter. Et Stykke oppe kom han i Tanke om Sækken og stansede. Han brød sig ikke om den Sæk — og Prygl fik han heller ikke om han lod den i Stikken, for Far Lasse slog aldrig; den fule Djævel vilde ogsaa æde ham op om han vovede sig derned

igen — allermindst; han saa tydelig, hvor det lyste rødt af Næseborerne baade paa ham og Hundene.

Men Pelle betænkte sig alligevel. Faderen var saa øm over den Sæk, han vilde ganske sikkert blive bedrøvet om han mistede den — kanske græde som da han mistede Mor Bengta. For første Gang maaske var Drengen ude for en af Livets alvorlige Jærnprøver og stod — som saa mange Mennesker havde staaet før ham — med Valget imellem at ofre sig selv eller ofre andres. Kærlighed til Faderen, Drengestolthed, den Pligttroskab der er Samfundets Vuggegave til de Fattige — det ene med det andet afgjorde Valget. Han bestod Prøven — men ikke tappert; han tudbrølede hele Tiden mens han med Øjnene stivt rettede paa den Onde og hans Helvedeshunde luskede tilbage efter Sækken og i stift Løb slæbte den efter sig op ad Gaden.

Ingen er vel en Helt før Faren er overstaaet. Men heller ikke da fik Pelle Lejlighed til at gyse over sit eget Mod; for da han først var uden for den sorte Mands Rækkevidde og Skrækken skulde have sluppet sit Tag i ham, tog den blot en ny Form. Hvor blev nu Faderen af? han havde jo sagt at han straks kom igen! Om han nu slet ikke kom igen mere? Kanske var han gaaet bort for at blive af med sin lille Dreng, der blot var til Besvær og gjorde det vanskeligt for ham at faa Tjeneste.

Pelle forstod saa fortvivlet godt at det maatte komme dertil, mens han brølende trak af med Sækken. Saadan var det jo gaaet andre Børn ogsaa af hans inderlige Bekendtskab. Men de kom til Pandekagehuset og fik det godt, og Pelle selv han skulde nok — — kanske opsøgte han selve Kongen og blev taget i Huset og fik Prinsepogene til Legekammerater og sit eget lille Slot at bo i. Men Far Lasse skulde ikke faa et Fnug, for nu var Pelle vred og hævngærrig skønt han brølede lige løssluppent. Tre Dage skulde han faa Lov at staa og dundre paa Porten og tigge for sig, og først naar han græd ynkeligt — nej han fik vel have Lov at komme ind

straks, for Far Lasses Graad det var det pinagtigste i hele Verden. Men han skulde ikke faa et eneste af de Søm, Pelle havde fyldt sine Lommer med nede paa Tømmerpladsen; og naar Kongens Kone kom med Kaffe paa Sengen til dem — —

Pelle stansede baade sin fortvivlede Graad og sine lykkelige Fantasier — ud fra en Beværtning øverst i Gaden kom Far Lasse selv lyslevende. Han saa sjæleglad ud og holdt en Flaske i Haanden.

„Dansk Brændevin, Pøjke!“ raabte han og vinkede med Flasken. „Huen af for det danske Brændevin! — Men hvorfor har du grædt? — jasaa du blev bange. Og hvorfor blev du bange? hedder ikke din Far Lasse kanske — Lasse Karlsson fra Kungstorpet? Og han er ikke godt at drages med, han slaar haardt han, om han tirres! Komme og kyse smaa skikkelige Pøjker, fy fan! de faar vel agte paa deres Indvolde! Var end den hele vide Verden fuld af brændende Djævle, Lasse er her han, og du skal ikke være ræd!“

Mens han skældte saa opbragt tørrede han ømt Drengens graadsnavsede Kinder og Næse af med sin ru Haandbalg og fik atter Sækken paa Nakken. Der var noget rørende brøstfældigt over hans ludende Skikkelse, idet han pralende og trøstende travede ned mod Havnen igen med Drengen ved Haanden. Han stolprede i de store Fedtlærsstøvler, hvis Stropper stak ud til Siden og havde en forbavsende Lighed med Pelles Øren; af den gamle Vinterfrakkes gabende Lommer stak til den ene Side den røde Lommeklud, til den anden Flasken. Han var blevet lidt løsere i Knæerne nu, og Sækken truede hvert Øjeblik med at tage Magten fra ham — den stødte ham forover og tvang ham til at smaaløbe ned ad Bakken. Affældig saa han ud, maaske de store Ord bidrog deres dertil. Men Øjnene lyste fortrøstningsfuldt, og han smilede ned til Drengen, der løb ved hans Haand.

De nærmede sig Skuret, og Pelle blev helt kold af Skræk — Manden stod der endnu. Han søgte

om paa den anden Side af Faderen og vilde trække ham ud over Havnepladsen i en stor Bue. „Der er han igen," sagde han klynkende.

„Ja saa det var den dèr, som var efter dig?" sagde Lasse og lo højt — „og han er tilmed af Træ. Da er du ogsaa den tapreste Pøjke, jeg har kendt! Der skal ikke mangle stort i, at èn kan sende dig mod en død Høne naar du faar en Kæp i Haanden." Lasse blev ved at le og ruskede fornøjet i Drengen. Men Pelle var lige ved at gaa i Jorden af Skamfuldhed.

Nede ved Toldboden traf de en Forvalter, som var kommen for sent til Dampskibet og ingen Folk havde faaet. Han stansede sit Køretøj og spurgte Lasse om han søgte Tjeneste.

„Ja vi søger begge to," svarede Lasse kry. „Vi vil tjene i samme Gaard — som Ræven sagde til Gaasen."

Forvalteren var en stor kraftig Mand, og Pelle gøs af Beundring over Faderen, der turde tale ham saa dristigt til.

Men den store Mand lo godmodigt. „Saa skal han dèr vel være Forkarl?" sagde han og svippede til Pelle med Pisken.

„Ja det bliver han sikkert engang," sagde Lasse med stærk Overbevisning.

„Han kommer nok til at spise nogle Skæpper Salt først. Naa men jeg har Brug for en Røgter og vil give dig 100 Kr. for et Aar — skønt du skal have forbandet ondt ved at fortjene dem, efter hvad jeg kan se. Drengen bliver der vel altid en Bid Brød til, men han maa naturligvis udrette den Smule han kan. Du er vel hans Bedstefar!"

„Jeg er hans Far — for Guds og Hvermands Aasyn," svarede Lasse stolt.

„Se se, saa maa der jo alligevel være lidt ved dig endnu — hvis du da er kommet ærligt til ham. Men kryb nu op om du vil dit eget Vel, jeg har ikke Tid at holde her. Du faar ikke et saadant Tilbud hver Dag."

Pelle syntes hundrede Kroner var en syndig Masse Penge, Lasse som den ældste og fornuftigste havde derimod en Fornemmelse af at det var altfor lidt. Men skønt det ikke var gaaet op for ham endnu havde Morgenens Erfaringer pillet stærkt ved hans lyse Syn paa Fremtiden; Snapsen havde til Gengæld gjort ham ligeglad og rundhaandet til Sinds. „Lad gaa til da,“ sagde han og slog stort ud med Haanden. „Men Patronen skal vide, at vi ikke vil have Spegesild og Søbe tre Gange om Dagen. Et ordenligt Kammers faar vi ogsaa have — og Søndagsfrihed.“ Han hev Sækken og Drengen op i Vognen og kravlede selv bagefter.

Forvalteren lo:

„Du har nok været her paa Landet før, Gamle? Men det kommer vi nok ud af altsammen; du skal faa Flæskesteg med Rosiner i og Rabarbergrød med Peber paa, saa tidt du gider aabne Munden.“

De kørte ned til Dampskibet efter Kisten og rullede saa ud ad Landet til. Lasse som genkendte dette og hint forklarede vidt og bredt for Drengen. Ind imellem stjal han sig til at tage en Dram, Forvalteren maatte ikke se det. Pelle frøs og borede sig ned i Halmen, han krøb helt ind under Faderen.

„Tag dig en Slurk,“ hviskede Lasse og listede Flasken til ham. „Men pas paa, at han ikke ser det, for han er ful. Det er en Jude.“

Pelle vilde ingen Snaps have. „Hvad er en Jude for en?“ spurgte han hviskende.

„En Jude — Kors i Jøsses Pøjke at du ikke ved det; det var jo Juderne som korsfæstede Kristus. Derfor maa de nu vandre hele Verden over og sælge Uldtøj og Naale og saadèr; og snyder gør de overalt hvor de kommer frem. Kan du ikke huske ham som snød Mor Bengta for hendes vakre Haar? nej det var jo nok før din Tid — det var en Jude det ogsaa. Han kom en Dag jeg ikke var hjemme, og pakkede alt sit fine Kram ud, der var nok baade Kamme og Naale med blaa Glashoveder og de fineste Hovedtørklæder. Og Kvindfolk kan jo ikke staa

for saadant fint Kram, de bliver ligesom jeg vil sige en af vi andre naar nogen holder os en Flaske Brændevin for Næsen. Mor Bengta havde nu ingen Penge, men han den fule Fan vilde give hende det fineste Hovedklæde, naar han maatte skære en liden Ende af Flætningen. Og saa skærer han den af helt oppe ved Nakken. Kors i Herrens Fryd hvor var hun som Flint og Staal naar hun blev gal — hun pryglede ham ud af Huset med en Rage. Men Flætningen tog han med sig, og Tørklædet var noget Skidt som det var at vente. For Juderne er nogle fule Djævle, som har korsfæstet — — —« Lasse begyndte forfra.

Pelle mærkede lige akkurat Faderens sagte Brummen. Det drejede sig om Mor Bengta, men hun var jo død nu og laa i sorten Jord — hun knappede ikke hans Underbul i Ryggen mere, og varmede hans Hænder naar han frøs. — Jasaa de kom tilmed Rosiner i Flæskestegen her til Lands; de maatte have Penge som Græs. Der laa nu ingen paa Vejene og flød, og farlig fine var Husene og Gaardene ikke heller. Men det besynderligste var, at Jorden her havde samme Farve som hjemme, skønt det var et fremmed Land. I Tommelilla havde han set et Landkort, hvor hvert Land havde sin egen Farve. Men det var altsaa Løgn det!

Lasse var forlængst gaaet i Staa, han sov med Hovedet paa Drengens Ryg. Flasken havde han glemt at skjule.

Pelle vilde lige til at skyde den ned i Halmen, men Forvalteren — der forresten ikke var Jyde men Sjællænder — vendte sig i det samme og fik Øje paa den. Han bød Drengen kaste den i Grøften.

Ved Middagstid naaede de deres Bestemmelsessted. Lasse vaagnede idet de rullede ind paa Stenbroen i den store Gaard, og famlede mekanisk i Halmen. Men pludselig besindede han sig paa hvor han var, og blev ædru med et Ryk. Dette var jo saa deres nye Hjem! det eneste de havde at holde sig til og vente sig noget af paa denne Jord. Og

idet han saa ud over den store Gaard, hvor Middagsklokken netop lød og kaldte Tyende og Daglejere ud af alle Døre, forsvandt al hans Selvtillid. En fortvivlet Følelse af Værgeløshed overvældede ham og fik hans Ansigt til at skælve i afmægtig Bekymring for Sønnen.

Hans Hænder rystede under ham da han krøb af Vognen; han stod der raadvild og prisgivet alle de forskende Blikke derhenne fra Nedgangen til den mægtige Stuebygnings Kælder. De snakkede om ham og Drengen og lo allerede. I sin Forvirring greb han til den Beslutning at gøre saa gunstigt et Førsteindtryk som muligt, og gav sig til at tage Huen dybt af for hver enkelt; Drengen stod ved Siden af og gjorde lige som Faderen. Det mindede om Markedets Klovner, og derhenne ved Kælderhalsen lo de højt og bukkede efterabende, de begyndte ogsaa at raabe op. Men saa kom Forvalteren atter ud til Vognen, og de forsvandt hurtigt ned i Kælderen. Oppe fra Stuehuset lød en fjærn enstonig Lyd som ikke vilde høre op og uvilkaarlig bidrog til at virke nedtrykkende paa de to.

„Staa nu ikke dér og skab jer," sagde Forvalteren haardt — „men skrub ned til de andre og faa noget i Skrutten. I faar Tid nok til at gøre Abekattestreger for dem."

Ved disse opmuntrende Ord tog den Gamle Drengens Haand og stavrede hen mod Kælderen med fortvivlet Sind. I hans Indre græd det af alle Kilder efter Tommelilla og Kungstorpet; Pelle knugede sig angst ind til ham. Det uventede var pludselig blevet til et ondt Udyr i begges Fantasi.

Nede i Kældergangen lød den underlig langtrukne Lyd forstærket, og det gik op for dem begge, at det var en Kvindes Graad.

II

Stengaarden som for Fremtiden skulde være Lasses og Pelles Hjem, var en af Øens største Gaarde. Men gamle Folk vidste, at da deres Bedsteforældre var Børn laa der kun et Tohestesavl, som tilhørte en Vevest Køller, et Barnebarn af Jens Kofod, Bornholms Befrier. Under ham blev Huset til Gaard — han sled sig ihjæl paa det, undte nok hverken sig selv eller de andre Maden. Og de to Ting blev ved at gaa i Arv i Slægten — den elendige Føde og det med at udvide.

Markerne paa den Kant havde været Sten og Lyng for ikke saa forskrækkelig mange Kuld siden; Smaakaarsfolk havde brudt Jorden og slidt sig op Hold efter Hold for at holde den i Kultur. Rundt om Stengaarden boede lutter Husmænd og Tohestes Folk, som havde købt med Sved og Sult og lige saa let kunde tænke sig at sælge deres Forældres Grav som deres lille Ejendom; de hang ved den til de faldt fra, eller til Uheldet tog dem.

Men Stengaardsslægten vilde købe — bestandig købe og udvide sig, og den maatte købe ved Ulykke. Overalt hvor Misvækst og Sygdom og Uheld med Kreaturer slog til en Mand saa han ravede, købte Køllerne. Saaledes voksede Stengaarden, fik mange Bygninger og fik Tyngde; den blev saa tung en Nabo som Havet er det, hvor det æder af Landmandens Jord, Mark for Mark og der intet er at stille op. Saa blev én ædt og saa den næste; enhver vidste at Turen kom til ham før eller senere. Ingen gaar i Rette med Havet; men alt hvad der rugede af Ondt og Uhygge over Fattigmands Liv kom svævende deroppe fra. Dér holdt Mørkets Magter til, rædde Sind pegede bestandig mod Stengaarden. „Det er godt gødet Jord," kunde Egnens Folk sige med et eget Tonefald der rummede Forbandelsen; men videre vovede de sig ikke.

Køllerslægten var ikke sentimental, den trivedes fortræffeligt i det skumle Lys der faldt over Gaarden

af saa mange rædde Sind — og følte det som Magt. Mændene var raske til Drik og Kortspil; men de drak aldrig mere end at de baade kunde se og sanse, og spillede de sig en Hest fra først paa Aftenen, saa vandt de gærne to i Nattens Løb.

Da Lasse og Pelle kom til Stengaarden, mindedes de gamle Husmænd endnu Bonden fra *deres* Barndom Janus Køller — ham der mere end nogen anden satte Fart i Sagerne. I sin Ungdom sloges han en Nat Kl. 12 med Fanden oppe i Kirketaarnet og overvandt ham — og siden lykkedes alting for ham. Hvordan det nu var eller ikke saa røg paa hans Tid den ene Nabo efter den anden, og Janus gik rundt og overtog efter dem. Behøvede han en Hest mere spillede han sig den til i Trekort — og saadan paa alle Omraader; den Lede selv lagde alting til Rette for ham. Hans største Fornøjelse var at køre gale Heste til, og de der traf til at være født Julenat paa Slaget tolv, kunde tydelig se den Onde sidde hos ham i Sædet og holde Tømmen. Han fik en beskidt Død som venteligt var! En tidlig Morgen kom Hestene løbende hjem til Gaarden, og ham selv fandt man ved Vejsiden med Hovedet knust mod et Træ.

Hans Søn igen blev den sidste Stengaardsbonde af den Slægt. Han var en gal Djævel med meget godt i; naar nogen havde en anden Mening end han slog han ham i Jorden; men han hjalp altid dem det gik galt for. Paa den Maade blev der aldrig nogen der gik fra Hus og Hjem; og da han havde det i sig at han skulde gøre Gaarden større han ogsaa, købte han Land op inde i Lyngen og Klipperne. Men han lod det klogelig ligge hen for det Stads det var. Han bandt mange til Gaarden ved sine Haandsrækninger, og gjorde dem afhængige saa de aldrig forvandt det; Husmændene maatte slippe deres eget naar han sendte Bud, og han var aldrig i Bekneb for billig Arbejdskraft. Det var knap nok Folkeføde den Mand bød paa, men han spiste altid selv af Fad med de andre. Og Præsten var hos

ham paa det sidste, der var ikke noget at sige paa hans Henfart.

Han havde ligget to helgode Koner ihjæl, og alt det han havde for det var en Datter med den sidste. Og hun var ikke engang helt rigtig. Allerede da hun var elleve Aar kom nok Blodet over hende — hun løb da og gjorde sig til for alle og enhver. Men der var ingen der blot turde se til hende, for de var bange for Stengaardsbondens Gebös. Senere slog hun sig til den anden Side igen, hun udstafferede sig med en Stok ligesom et andet Mandfolk, og gik og drev alene om derude i Klipperne i Stedet for at tage sig noget husligt til. Hun lod ingen komme sig nær.

Kongstrup, den nuværende Stengaardsbonde, varført. Han kom til Øen bortefra for en Snes Aar siden, og endnu var ingen blevet klog paa ham. Han havde det dengang med at drive om i Lyngen og ingenting tage sig til ligesom hun, og saa var det jo ikke saa underligt, om han kom ud for den Gamles Gebös og maatte gifte sig med hende. Men forfærdeligt var det!

Han var en løjerlig Pys, men kanske var Folk saádan dèr hvor han kom fra? Han havde saa én Idé saa en anden, lagde paa Daglønnen uden nogen havde bedt ham om det, og lavede Stenværk med Akkordarbejde ved. Saadan gik han og hittede paa Tossestreger til at begynde med, og lod det være frivilligt om Husmændene vilde møde til Arbejde paa Gaarden; det gik saa vidt med ham, at han sendte dem hjem i Regnvejr for at bjærge deres Korn — og lod sit eget staa og ødelægges. Men det gik jo skidt ogsaa kantro, og efterhaanden maatte han æde sine Tosserier i sig igen.

Egnens Folk fandt sig i Afhængigheden uden at knurre. Fra Far til Søn var de vant til at gaa ind og ud ad Stengaardens Porte og udrette hvad der blev forlangt — saa pligtmæssigt som Hoveribønder. Til Gengæld slap de al deres Trang til Tragedie, al Livets Rædsel og skumle Mystik løs paa Sten-

gaarden. De lod Djævlen husere deroppe, spille Trekort med Mændene om deres Sjæle — og ligge hos Kvinderne; og de tog Huen dybere af for Stengaardsfolkene end for andre.

Alt dette var vel noget ændret med Aarene, den værste Brod var slidt af Overtroen. Men den onde Luft som ligger over Herregaarde — over al stor Ophobning af hvad der burde tilhøre de mange — laa ogsaa tungt om Stengaarden. Det var Almuens Dom, dens eneste Hævn over sig og sine.

Lasse og Pelle vejrede hurtigt den trykkende Luft, og kom til at se med de andres halvrædde Øjne endnu før de selv havde hørt noget videre. Især Lasse gik og syntes han aldrig kunde blive rigtig glad her, saa tungt det bestandig hang om én. Og saa den Graad som man ikke havde Rede paa!

Hele den lange lyse Dag havde Graaden sivet ud fra Stengaardens Stuer: haa, haa, haa! ligesom Omkvædet paa en sørgelig Folkevise. Nu var der endelig en Stansning i det. Lasse gik i den nedre Gaard og puslede — han blev ved at have Lyden i Øret. Trist, saa trist var det med denne stadige Kvindegraad, som var der et Barn død, eller en der sad tilbage med Skammen. Og hvad kunde der saa være at græde for, naar man havde en Gaard paa flere Hundrede Td. Land og boede i et højt Stuehus med tyve Fag Vinduer.

Rigdom det er kun en Gave af Gud,
men Fattigdom ja det er en Belønning.
Hvo som Rigdommen har
han er aldrig rigtig glar,
den Fattige er altid saa fornøjet!

Karna sang det derovre i Mælkestuen, og jagu var det sandt ogsaa. Om Lasse blot havde vidst hvor han skulde tage Penge fra til en ny Busserunne til Pøjken, saa skulde han aldrig misunde et Menneske

her paa Jorden. Hvorvel det kunde være rart nok at have Penge baade til Tobak og en Snaps iblandt, naar man ikke kom til at gaa andre for nær ved det.

Lasse gik og jævnede Møddingen, han var færdig med Middagsarbejdet i Stalden og gav sig god Tid — dette var blot noget han stak imellem. Nu og da skottede han dog op til de høje Vinduer og tog i med et Ryk, men Trætheden var den stærkeste; det skulde have gjort godt med en lille Eftermiddagshvil, men han vovede det ikke. Der var stille paa Gaarden, Pelle var sprunget et Ærende til Landhøkerens for dem i Køkkenet, og alle Mandfolk var i Marken for at dække den sidste Vaarsæd. Stengaarden var sent efter det.

Nu kom Landvæsenseleven snusende ud af Stalden, han var gaaet den anden Vej ind for at komme bag paa Lasse, Forvalteren havde sendt ham. „Er du dér din lede Politispion," mumlede Lasse da han saa Eleven, „en Dag slaar jeg dig nok ihjæl!" Men han tog Huen dybt af. Den lange Elev gik op over Gaarden uden at se til ham og gav sig til at holde Fjas med Pigerne nede i Bryggerset. Det lod han nok være med om Karlene var hjemme — Spøgelset!

Kongstrup kom ud paa Trappen deroppe, han stod lidt og saa paa Vejret, saa gik han ned mod Kostalden, Hut, hvor var han stor — han fyldte hele Stalddøren. Lasse satte Greben og skyndte sig ind for at være ved Haanden.

„Naa hvordan gaar det Gamle?" spurgte Proprietæren venligt — „kan du klare Sagerne?"

„Aa jo det gaar vel" svarede Lasse „men der er ikke noget at give hen. Det er en stor Besætning for én Mand."

Kongstrup stod og følte en Malkeko paa Bagredet. „Du har jo Drengen til Hjælp, Lasse. Hvor er han for Resten henne, jeg ser ham ikke?"

„Han er til Landhøkerens for Kvindfolkene."

„Ja saa — hvem sendte ham af Sted?"

„Fruen selv tror jeg nok."

„Hm — er det længe siden han løb?"

„Aa ja, han maa snart kunne være her igen."

„Faa fat i ham naar han kommer, og send ham op til mig med Varerne — vil du det?"

Pelle var ikke dristig ved den Gang op paa Kontoret; Fruen havde tilmed befalet ham at holde Flasken godt skjult under Blusen. Der var mægtig højt til Loftet inde, paa Væggene hang der fine Jagtgeværer; og oppe paa en Hylde stod der Cigarkasser den ene oven paa den anden helt til Loftet — ligesom det kunde være en Tobaksbutik. Men det forunderligste var dog at de havde i Kakkel ovnen nu midt i Maj — og for aabent Vindu. De vidste nok ikke, hvordan de skulde faa Ende paa alle deres Penge! men hvor var Pengekisterne henne? Alt dette og meget mere iagttog Pelle, mens han stod inden for Døren paa sine bare Fødder og ikke turde slaa Øjnene op af lutter Benovelse. Saa drejede Storbonden sig i Stolen og trak ham hen til sig ved Kraven. „Lad os saa se hvad du har under Blusen lille Mand," sagde han venligt.

„Det er Konjak," sagde Pelle og trak Flasken frem. „Fruen sagde jeg ikke maatte vise den til nogen."

„Du er en dygtig Dreng," sagde Kongstrup og klappede ham paa Kinden — „du bliver nok til noget engang. Giv du mig nu Flasken, saa skal jeg bære den ud til Fruen saa ingen faar den at se." Han lo hjærteligt.

Pelle rakte ham Flasken — dèr paa Skrivebordet stod der Penge i en hel Stabel, tykke runde Tokroner den ene oven paa den anden. Hvorfor fik Far Lasse saa ikke det Forskud han havde bedt saadan om?

Nu kom Fruen ind, og Storbonden gik straks hen og lukkede Vinduet. Pelle vilde gaa, men hun stansede ham. „Du har jo nogle Varer til mig?" sagde hun.

„Jeg har taget imod *Varerne*" svarede Kongstrup. „Du kan faa dem — naar Drengen er gaaet."

Men hun holdt for Døren. Drengen skulde netop blive og være Vidne til, at hendes Mand forholdt

hende de Sager hun skulde bruge i Køkkenet — alle skulde vide det.

Kongstrup gik frem og tilbage og sagde ingenting. Pelle ventede han skulde slaa til hende; for hun brugte onde Ord — meget værre end Mor Bengta naar Lasse kom hjem fra Tommelilla og var glad. Men han lo bare. „Nu er det vist godt“ sagde han, førte hende bort fra Døren og lukkede Drengen ud.

Lasse var ilde ved det. Han havde troet, at Proprietæren blandede sig i det for at hindre at de alle kørte med Drengen — saa haardt han havde hans Hjælp behov til Røgtningen. Og nu tog det den liderlige Vending.

„Ak saa det var Konjak“ gentog han — „ja saa kan jeg forstaa det. Men at hun tør gaa saadan løs paa'n al den Stund *hun* sidder i Lasten — han maa være en skikkelig Bjørn.“

„Han er jo selv glad for Stærkt,“ mente Pelle som havde hørt et og andet om Proprietærens Ture.

„Ja men et Kvindfolk du, det er dog en anden Sag. Husk paa det er fine Folk. — Ja ja, det tilkommer ikke os at resenere over Herskabet, vi kan have nok at gøre med at varetage vort eget. Men jeg vilde give meget til, at hun ikke sendte dig i sine Ærender oftere — vi kan let komme til at sidde som Lusen mellem to Negle.“

Lasse gik til sit Arbejde. Han sukkede og rystede paa Hovedet mens han slæbte Foder frem — han var sletikke glad.

III

Det var oplivende med alt det Solskin, der fyldte Rummet til alle Sider uden at være ledsaget af tilsvarende Varme. Foraarets Dampe var borte af Luften, og Sommerens Varmedis endnu ikke kommet. Der var kun Lys over de grønne Agre og Havet derude, Lys der trak Landskabets Linjer klart op

mod den blaa Luft og udaandede mild behagelig Varme.

Det var en af de første Dage i Juni, den første rigtige Sommerdag. Og det var Søndag.

Stengaarden laa og ruttede med Sol. Alle Vegne fik den Lov at trænge ind med sit klare gyldne Skær; og hvor den ikke kunde naa hen, skælvede dunkle Farvetoner som en hed lønlig Aande ud i Dagen. Luge- og Døraabninger stod som slørede Øjne midt i Lyset, og hvor Taget laa i Skygge sugede det som Fløjl.

Oppe i Stuehuset var der stille i Dag, Kiven holdt nok Søndag den ogsaa.

Den store Gaardsplads var delt i to ved et Stakit. Den nederste Halvdel bestod hovedsagelig af en stor dampende Møddingskule med Køreplanker paa Kryds og tværs og nogle endevendte Hjulbøre øverst oppe. Et Par Svin laa nedgravet i Gødningen og sov — i Aile til midt paa Livet, en travl Hønseflok spredte ivrigt de firkantede Bunker Hestegødning fra sidste Morgens Mugning. En stor Hane stod midt i Flokken og ledede Arbejdet, den lignede en Forvalter.

Oppe i den øverste Gaard var en Flok hvide Duer i Færd med at pille Korn op af den rene Brolægning. Uden for den aabne Vognport gik en Karl og saa Jagtvognen efter, en anden Karl stod inde i Porten og pudsede Stadsseletøjet.

Karlen ved Vognen var i Skjorteærmer og nysmurte Knæstøvler; hans Legeme var ungt og spænstigt og valgte smukke Stillinger under Arbejdet. Han havde Huen helt nede i Nakken og fløjtede dæmpet, mens han arbejdede Hjulene ud og ind og sendte stjaalne Blikke ned til Bryggerset. Dernede under Vinduet stod en af Pigerne og holdt Søndagsvask, med nøgne Skuldre og Arme, og Særken krænget ned under Brysterne.

Den svære Malkepige Karna gik forbi ham hen til Posten med to store Spande. Da hun kom tilbage slog hun en Sjat Vand paa hans ene Støvle, og han saa op med en Ed. Hun tog det som en

Opfordring til at stanse og satte Spandene fra sig med en forsigtig Skelen op til Stuehusets Vinduer.

„Du har nok daarlig udsovet, Gustav," sagde hun og lo drilsk.

„Det er da ikke din Skyld ved jeg," svarede han studs. „Kan du lappe mine Arbejdsbukser for mig i Dag?"

„Nej tak! Jeg lapper ikke dèr hvor en anden klapper."

„Vil du ikke gaa i din Mor igen da! Der er nok som vil lappe om mig dig foruden." Han bøjede sig atter over Arbejdet.

„Jeg skal se om jeg kan faa Tid," svarede det store Kvindfolk inderlig spagt. „Men jeg bliver næsten ene om alting i Eftermiddag, alle de andre skal paa Farten."

„Ja jeg ser Bodil vasker Patterne," han spyttede en Straale Snus hen mod Bryggersvinduet. „Hun skal vel paa Session, siden hun gør det saa grundigt?"

Karna saa træsk ud:

„Hun bad sig fri fordi hun vilde til Kirke — hun gaa i Kirke, jo kys mig paa Mandag! Nej hun skal ned til Skrædderens i Lejet; dèr skal hun vel saa mødes med Malmberg — sit Bysbarn. At hun ikke holder sig for god til at rode sig op i det med en gift Mand."

„For mig maa hun gaa paa Sjus med hvem fan hun vil!" svarede Gustav og sparkede det sidste Hjul paa Plads med Foden; den store Karna stod og saa mildt paa ham. Men saa opdagede hun et Ansigt oppe bag Gardinerne og skyndte sig af Sted med sine Spande. Gustav spyttede foragteligt efter hende mellem Tænderne — hun var dog for gammel for hans sytten Aar; fyrre maatte hun vel mindst være. Han kastede endnu et langt Blik ned efter Bodil og gik over i Vognporten med Smørekande og Nøgle.

Det høje hvide Stuehus der lukkede for Gaardens øverste Ende, var ikke bygget sammen med de øvrige Længer men holdt sig fornemt tilbage, et Par

Stumper Plankeværk besørgede Forbindelsen. Det havde Kvist til begge Sider, og en høj Kælder hvori der var Folkestue, Pigekamre, Bryggers, Rullestue og de store Forraadskamre; paa Kvisten ind mod Gaarden sad et Ur som ikke viste Tiden. Pelle kaldte Bygningen Slottet og var ikke saa lidt stolt af, at han havde Lov at betræde Kælderen. Gaardens andre Folk havde ikke saa kønne Navne til den.

Han var den eneste, hvis Ærefrygt for Hovedbygningen ikke rummede nogen skummel Tilsætning, paa de andre virkede den som en fjendlig Skanse. Enhver der gik over Brolægningen i den øvre Gaard skelede uvilkaarligt op til de høje tilslørede Vinduer, bag hvilke der i Smug kunde holdes Øje med alt herude. Det var noget i Retning af at passere en Række Kanonmundinger — det gjorde usikker i Benene; og ingen gik hen over den rene Brolægning uden han var nødt til det. Derimod færdedes de frit nede i den anden Halvdel af Gaarden, der var lige saa let at overskue fra Stuehuset.

Dernede løb et Par af de yngre Karle og legede. Den ene havde erobret den andens Hue og løb med den, og det gik i vild Jagt ud ad èn Lodør og ind ad den næste hele Gaarden rundt, under Pusten og kaad Latter og snappende Udraab. Lænkehunden glammede henrykt og væltede sig sindsforvirret rundt i sin Lænke, den vilde med i Legen. Oppe ved Stakittet blev Røveren indhentet og kastet til Jorden, men han saa sit Snit til at sende Huen op i Luften, den dalede ned lige for Stuehusets høje Stentrappe.

„Ak dit lumske Kadaver!“ udbrød Ejermanden med en Stemme der klang af fortvivlet Bebrejden, idet han bearbejdede den anden med sine Støvlesnuder, „ak din fule Forvalterspire!“ Han holdt pludselig inde og maalte vurderende Afstanden. „Giver du en Pægl, om jeg tør gaa op og hente Huen?“ spurgte han hviskende. Den anden nikkede og rejste sig hurtigt over Ende, for at se hvordan dèt vilde spænde af. „Er det svoret? du vover ikke at snyde dig fra det,“ han løftede Haanden besværgende. Kam-

meraten gjorde en højtidelig Bevægelse hen over Struben som snittede han den over, Eden var aflagt. Han der havde mistet Huen trak op i Bukserne og stod lidt og tog sig sammen, hele hans Skikkelse tætnede til af Beslutsomhed. Han lagde Hænderne paa Stakittet og satte over, gik med ludende Hoved og faste Skridt over Gaarden — han lignede en der har sat alt paa èt Kort. Da han havde Huen og rettede sig med Ryggen til Hovedbygningen, sendte han en frygtelig Grimasse ned over Gaardsrummet.

Nu kom Bodil op af Kælderen i sine fineste Kisteklæder, med sort Silkeklæde om Hovedet og en Salmebog i Haanden. Lyse Himmerig hvor var hun vakker! Og tapper — hun gik forbi Stuehuset i hele dets Længde og ud. Men hun kunde vel ogsaa blive klappet af selve Proprietæren hvad Dag hun vilde.

Uden om·den egenlige Gaard laa de mange smaa og store Udbygninger: Kalve- og Svinehuse, Redskabsskur, Vognrum, en Smedje som ikke benyttedes mere. De laa der som lige saa mange Mysterier, med Lemme der førte ned til bælgmørke underjordiske Roe- og Kartoffelkældere, hvorfra man naturligvis ad hemmelige Gange kunde naa til de besynderligste Steder under Jorden — og andre Lemme, der førte op til mørke Loftsrum, hvor de vidunderligste Skatte opbevaredes i Form af gammelt Skrammel.

Men Pelle havde desværre ikke megen Tid til at gennemforske alt dette. Hver Dag maatte han hjælpe Faderen med at passe Kreaturerne, og Arbejdet med den store Besætning var lige ved at overstige deres Kræfter. Saa snart han havde et Pusterum, var de andre straks ude efter ham. Han maatte bære Vand for Bryggerspigerne, smøre Landvæsenselevens Støvler og løbe til Landhøkeren for Karlene efter Brændevin, eller Snus til at lægge i Munden. Der var nok at lege med, men ingen kunde taale at se ham lege; altid fløjtede de ad ham som ad en Hund.

Han søgte Erstatning ved at skabe selve Arbejdet om til Leg, og det lod sig i mange Tilfælde gøre.

Det at vande Kreaturerne var saaledes morsommere end nogen rigtig Leg, naar Faderen stod ude i Gaarden og pumpede og Drengen blot skulde lede Vandet fra Krybbe til Krybbe. Han følte sig under dette Arbejde altid som noget af en stor Ingeniør. Men meget andet Arbejde var til Gengæld for svært til at være morsomt.

I dette Øjeblik gik Drengen og drev om ude ved Udhusene, hvor der ingen var til at jage med ham. Der stod aabent ind til Kostalden, og han kunde høre Kørnes vedholdende Gumlen der nu og da afbrødes af en hyggelig Pusten, eller af Lænkens regelmæssige Skuren op og ned naar en Ko kløede sin Hals paa Stolpen. Faderens Træsko lød betryggende frem og tilbage inde paa Fodergangen.

Ud af de smaa Udhuses aabne Halvdøre steg der varm Em som lugtede behageligt af Kalve og Svin. Inde hos Svinene var der umaadelig Flid; hele den lange Sti igennem gnaskedes og smaskedes der, en og anden gammel So slubrede det Vaade i sig med Mundvigene, eller blæste boblende rundt med Trynen langs Trugets Bund for at finde de raadne Kartofler under Væsken. Her og dèr sloges et Par om Truget og udsendte skærende Hvin. Men Kalvene stak deres savlende Muler frem i Døraabningerne, gloede ud i det gode Vejr og brølede varmt. En af de smaa Fyre tog Luft ind ovre fra Kostalden paa en egen omstændelig Maade, og vrængede saa Mulen op over Ansigtet i et fjollet Grin — det var en Tyrkalv. Den lagde Hagen paa Halvdøren og forsøgte at sætte over, Pelle jagede den ned igen. Saa slog den bagop, saa paa ham fra Siden, og stod med krum Ryg og stampede i Gulvet som en Gyngehest. Den var skør af Solen.

Nede i Dammen stod Ænder og Gæs paa Hovedet i Vandet og fægtede i Luften med de røde Ben. Og pludselig kunde hele Flokken faa et Anfald af ør Solglæde og baske skrigende fra Bred til Bred; det sidste Stykke Vej rutsjede de paa Vandet og vrikkede latterligt med Gumpen.

Pelle havde lovet sig meget af disse Par Timer, som var helt og holdent hans egne, da Faderen havde givet ham fri indtil Middagssyslerne kom. Men nu stod han og vidste hverken ud eller ind, Rigdommen overvældede ham. Var det morsomst at sejle paa Dammen paa to korslagte Vognfjæl? — der laa netop en Møgvogn til Vask derude. Eller skulde han gaa ind og tumle med Smaakalvene? eller skyde med den gamle Blæsebælg inde i Smedjen? Naar han fyldte Lufthullet med vaad Jord og trak godt til, kunde der komme et pænt Skud ud af det.

Pelle fór sammen og søgte at gøre sig usynlig — selve Storbonden var kommet frem om Hjørnet og stod nu med Haanden over Øjnene og spejdede ned over det faldende Land og Havet. Da han fik Øje paa Pelle nikkede han udtryksløst og sagde: „Goddag min Ven, naa hvordan gaar det!“ Han stirrede stadig og vidste vel knap af, at han havde sagt det og klappet Drengen paa Skulderen med Enden af sin Stok — Stengaardsbonden gik ofte i Halvsøvne.

Men Pelle følte det som et Kærtegn af guddommelig Art, og løb straks over i Stalden for at fortælle Faderen hvad der var hændt ham. Han havde en løftende Fornemmelse i Skulderen som havde han faaet Ridderslaget, Stokken blev ved at føles der. Der strømmede berusende Varme fra Stedet ud i hans lille Krop og fik Oplevelsen til at stige ham til Hovedet og ham selv til at svulme. Han lettede sandt at sige og gik til Vejrs i en uklar svimlende Fantasi — noget om at Stengaardsbonden antog sig ham som sin Søn.

Han kom hurtigt ned igen, for inde i Stalden løb han lige i Armene paa Søndagens Skrubvask. Søndagsvasken var det eneste vægtige han havde at indvende mod Tilværelsen; alt andet kom og glemtes igen, men den meldte sig bestandig paa ny. Han afskyede den, og da navnlig den Del som drejede sig om det indvendige af Ørerne. Men der hjalp ingen

kære Mor, Lasse stod parat med en Spand koldt Vand og grøn Sæbe paa et Potteskaar, og Drengen maatte af Tøjet. Som om Skrubningen ikke var tilstrækkelig maatte han bagefter krybe i en ren Skjorte — heldigvis kun hveranden Søndag. Bagefter var det hele rart nok at se tilbage paa — som noget der var overstaaet og ikke kom igen for det første.

Pelle stod i Stalddøren ind til Gaarden og vigtede sig med strittende Haar og rene Skjorteærmer; Hænderne havde han begravet i Stiklommerne. Lige foran i Panden slog Haaret en Hvirvel, det saakaldte „Koslik“ der skal betyde Lykke; og Ansigtet, der trak sig sammen mod det stærke Lys, dannede det snurrigste hulter til bulter hvor ikke en eneste Ting var paa Plads. Pelle svajede Læggene bagud og stod og vuggede let i Benene, lige som han saa Gustav gøre det oppe ved Hovedtrappen hvor han stod og holdt i Tømmen og ventede paa Herskabet.

Nu kom Fruen ud og Proprietæren ogsaa; en Pige løb foran ned til Vognen med en lille Trappestige og hjalp Fruen op, Proprietæren blev staaende øverst paa Trappen til hun var kommet til Sæde. Hun var daarlig til Bens. Men sikken et Par Øjne der sad i Hovedet paa hende i Dag! Pelle skyndte sig at se til den anden Side da hun vendte Ansigtet ned mod Gaarden — Folkene hviskede om, at hun kunde se et Menneske i Ulykke naar hun vilde. — Nu slap Gustav Hunden løs, den dansede foran Hestene og glammede idet de kørte ud af Gaarden.

Saadan lyste Solen alligevel ikke paa en Hverdag. Det skar i Øjnene, naar de hvide Duer fløj hen over Gaarden i samlet Flok og slog Sideslag saa regelmæssige som om et stort hvidt Lagen drejede sig i Sollyset; Skæret fra deres Vinger jog i Blink over Møddingen og fik Svinene til at lette Hovedet med et spørgende Grynt. Ovre paa Kamrene sad Karlene og spillede „Sekstiseks“ eller beslog Træsko, Gustav gav sig til at spille paa sin Harmonika: Gubben Noah, Gubben Noah!

Pelle drev forsigtigt op i den øvre Gaarddel til

det store Hundehus der var til at dreje for Vinden; han satte sig paa Kanten af Taget og kørte Karussel, ved at støde fra med Foden hvergang han passerede Stakittet. Med ét kom han i Tanker om, at han selv var alles Hund og helst maatte gemme sig. Han lod sig dumpe lige ned, krøb ind i Hundehuset og lagde sig rund paa Halmen med Hovedet mellem Forpoterne. Der laa han en Stund og stirrede ud paa Stakittet og lod Tungen hænge gispende ud af Munden. Saa fik han pludselig en Idé, den kom over ham som en Nysen og fik ham til at glemme al Forsigtighed. I næste Øjeblik var han i fuld Gang med at rutsje ned ad Hovedbygningens Trappelæn.

Han havde rutsjet sytten Gange og var stærkt optaget af at naa de halvtreds, da han hørte en skarp Fløjten ovre fra den store Vognport. Derovre stod Landvæsenseleven og vinkede ad ham. Pelle drev slukøret derhen, han fortrød bitterlig sin Tankeløshed. Nu skulde han vel igen smøre Transtøvler, maaske for dem alle sammen.

Eleven trak ham inden for Porten og skød den i. Der blev mørkt, Drengen som kom fra det stærke Dagslys kunde lige straks intet skelne, og det han efterhaanden skimtede tog uformelige Omrids i hans rædde Fantasi. Stemmer lo og brummede plumret for hans Øren, og nogle Hænder der forekom ham forfærdelig store tumlede ham imellem sig. En uhyggelig Rædsel krøb over ham ledsaget af forrykte springende Forestillinger om Røvere og Mord, og han gav sig til at skrige højt af Angst. En mægtig grov Haand lagde sig over hele hans Ansigt, og i Stilheden som fulgte paa hans kvalte Skrig hørte han en Stemme ude i Gaarden kalde paa Pigerne, de skulde komme og se noget morsomt.

Han var for lammet af Skræk til at fatte hvad der blev gjort ved ham, og undrede sig blot svagt over hvad der kunde være af morsomt derude i Sollyset. Mon han nogensinde fik Solen at se mere?

Som Svar paa hans Tanke blev Porten i det samme slaaet op. Lyset vældede ind, han kendte

Ansigterne om sig og stod der selv med nøgen Krop midt i Dagen, Bukserne ned om Hælene og Skjorten kiltet op under Vesten. Henne til Siden stod Eleven med en Kørepisk og klippede efter hans nøgne Legeme.

„Spring!“ raabte en bydende Stemme, og Pelle sprang sanseløs af Skræk og Forvirring ud i Gaarden. Dèr stod Pigerne ude, de lo og hvinede ved Synet af ham, han vendte sig for at flygte ind i Porten igen. Men Pisken traf ham, og han maatte atter frem i Dagslyset, han humpede som en Kænguru og kaldte ny Jubel ned over sig. Derude stansede han stod ret op og ned og græd hjælpeløst, mens det regnede ned over ham med raa Bemærkninger, især fra Pigerne. Han ænsede ikke Pisken mere men krøb blot sammen for at skjule sig, til han sank om paa Stenbroen i en krampagtig hulkende Klump.

Den sværlemmede Karna kom stormende op fra Kælderen og trængte sig skældende frem. Hun var ildrød i Hovedet af Vrede, paa hendes fregnede Hals og svære Arme sad brune Dask af Kohaler fra sidste Malkning, de lignede kluntede Tatoveringer. Hun sendte sin Tøffel svirrende lige i Synet paa den lange Elev, svøbte Pelle ind i sit Sækkelærreds Forklæde og bar ham ned i Kælderen.

Da Lasse hørte hvad der var overgaaet Drengen, tog han en Hammer og gik rundt for at slaa Landvæsenseleven ihjæl. Den gamle Mand saa saadan ud af Øjnene, at ingen havde Lyst til at stille sig i Vejen for ham. Eleven havde imidlertid fundet det klogest at forsvinde; og da Lasse ikke fik Afløb for sin Vrede, faldt han i rystende Graad og Frysninger. Han blev helt syg, saa Karlene maatte kvikke ham op med en god Slurk Brændevin. Det tog med ét Slag Koldfeberen, og Lasse blev igen sig selv og kunde nikke fortrøstningsfuldt til den forskræmte snøftende Pelle.

„Bare roligt Pøjke,“ sagde han trøstende — „bare roligt du! Endnu har aldrig noget Menneske kunnet

løbe fra sin Straffedom, og Lasse skal knuse Skallen paa den lange Halvsatan, saa Hjærnen skal sprøjte ham ud af Snudeskaftet, vær vis paa det.“

Ved Udsigten til denne kraftige Oprejsning lysnede det over Pelles Ansigt, og han krøb op paa Stænget for at vælte Hø ned til Kreaturernes Middagsmaal. Lasse, der ikke var saa glad ved at krybe til Vejrs, gik paa Fodergangen og fordelte Høet. Han gik og smaatyggede paa noget, Pelle hørte ham stadig tale højt med sig selv. Da de havde syslet af, gik Lasse ind til den grønne Kiste og hentede et sort Silkeklæde frem som havde været Bengtas Stadsklæde; han saa højtidelig ud da han kaldte paa Pelle:

„Spring over til Karna med det og bed at ikke hun forsmaar! For nok er vi ikke saa fattige heller, at vi lar Godheden selv gaa tomhændet fra os. Men du skal ikke lade nogen anden se det, at de ikke skal faa ondt af det. Mor Bengta vil sikkert ikke fortryde paa det dèr hun ligger i sin Grav; hun havde foreslaaet det selv hun — i Fald hun kunde sige fra. Men hun har jo Muld i Munden, Stakkel!“ Lasse sukkede tungt.

Han stod endnu en Stund og vejede Tørklædet i Haanden, inden han gav Pelle det at løbe med; han var ikke slet saa sikker paa Bengta som hans Ord lod, den gamle Mand vilde gærne forskønne hendes Minde baade for sig selv og Drengen. Nægtes kunde det vel ikke, at hun helst stillede sig krængd i et Tilfælde som dette her — sjalu som hun var; og kanske faldt hun paa at gaa igen over det Tørklæde. Men Hjærte havde hun alligevel haft baade for ham og Pøjke, og som oftest sad det hvor det skulde sidde — det Lov maatte de give hende. Saa fik Gud Herren dømme hende saa mildt han kunde.

Om Eftermiddagen var der stille paa Gaarden. Folkene var næsten alle ude, hvor de nu var henne — til Kros vel eller inde hos Stenhuggerne paa

Værket. Herskabet var ogsaa ude, straks efter Middag lod Proprietæren spænde for og kørte til Staden, og en halv Time efter trillede Fruen af Sted i Ponyvognen — hun skulde ud og passe paa ham sagde Folkene.

Gamle Lasse sad oppe i en tom Baas og bødede Pelles Tøj, Drengen gik paa Fodergangen og legede. Han havde fundet en gammel Støvleknægt i Røgterkamret, den satte han under Knæet og lod som han gik paa Træben. Imens pludrede han sorgløst med Faderen. Han var dog ikke saa højrøstet som ellers, Formiddagens Oplevelse sad endnu i Kroppen paa ham og virkede dæmpende; den sad der nærmest som noget af en Bedrift han havde udført og nu var benovet over. En Omstændighed til gjorde ham højtidelig stemt — Forvalteren havde været ovre og sagt, at Kreaturerne skulde ud næste Dag. Pelle skulde vogte Ungkvæget, og dette blev altsaa den sidste Fridag, kanske for hele Sommeren.

Han stoppede op ud for Faderen: „Hvad slaar du ham ihjæl med Far?"

„Med Hammeren kan jeg vel tro."

„Slaar du ham helt pladask ihjæl — saa død som en Hund?"

Lasse nikkede ildevarslende: „Ja for alt!"

„Men hvem skal saa læse Navnene for os da?"

Den Gamle rokkede betænkeligt paa Hovedet. „Da var det ogsaa et sandt Ord!" udbrød han og kløede sig saa èt Sted saa et andet. Hver Ko havde sit Navn staaende med Kridt over Baasen, men ingen af dem kunde læse. Forvalteren havde rigtignok gaaet Navnene igennem med dem én Gang; men det var ikke til at huske halvhundrede Navne for den ene Gang — end ikke for Pøjken som havde saadan en masakrerende god Hukommelse. Slog Lasse nu Eleven ihjæl, ja hvem skulde saa hjælpe dem at tyde Navnene? Forvalteren taalte saa vist ikke at man kom til ham og spurgte anden Gang.

„Vi faar vel hellere nøjes med at piske ham," sagde Lasse grundende.

Drengen legede en Stund, saa kom han igen hen til Lasse:

„Tror du ikke Svenskerne kan prygle alle Folk i Verden, Far?"

Den Gamle saa betænkelig ud: „Ja — jo, det er vel troligt."

„Ja for Sverig er meget større end hele Verden, det er det du!"

„Ja stort er det," sagde Lasse og gjorde et Forsøg paa at forestille sig dets Udstrækning. Der var 24 Len, deraf var Malmøhus bare et og Ystadtrakten en liden Del af det igen. I det ene Hjørne af Ystadtrakten laa saa Tommelilla, og en verdsens liden Del af Tommelilla det var hans Torp, som han engang syntes var saa vældigt med sine fire Tønder Land! Ak ja, Sverig var stort — ikke større end hele Verden forstaas, for det var jo bare Barnesludder det, men nok større end hele den øvrige Verden tilsammens. „Ja det er stort! — Men hvad er det du bestiller Pøjke?"

„Jeg er jo en Krigskarl der har faaet det ene Ben skudt af ser du vel!"

„Ja saa du er en Invalid. Men det skulde du ikke, for Gudfader lider ikke saadan noget; du kunde let blive til en rigtig Krøbling, og det var ondt og ilde."

„Aa han ser ikke det, for han er jo i Kirkerne i Dag!" svarede Drengen men var dog saa forsigtig at holde op. Han stillede sig i Stalddøren og fløjtede men kom pludselig sættende i stor Iver: „Far nu er Landvæsnet der, skal jeg springe hen efter Pisken?"

„Nej vi maa vel lade det være. Han kunde dø mellem Hænderne paa os, saadant fint Skidt holder ikke at slaa paa. Han kunde dø af Skrækken alene." Lasse skelede betænkeligt til Drengen.

Pelle saa meget skuffet ud: „Og hvis han nu gør det igen?"

„Nej han slipper ikke fra dette her uden Skrækken. Jeg skal tage ham i stive Arme og lette paa ham, saa han hænger og dingler i lyse Luften og ber

ynkeligt for sit kære Liv; og saa skal jeg sætte ham lige saa roligt ned paa Jorden igen. For Lasse kan ikke med at være ond, Lasse er et skikkeligt Fæ!"

„Saa skulde du lade som du tabte ham, naar du holder ham helt højt oppe i Luften. Saa skreg han vist og troede han skulde dø, og de andre kom og lo ad ham."

„Nej, nej, du maa ikke friste din Far heller! Maaske jeg da fik Sind til at smide ham i Jorden, og det var et Mord det og Slaveri paa Livstid! Nej jeg maa hellere skælde ham Huden fuld, det bider bedst paa saadan en fin Gavflab."

„Ja og saa skulde du kalde ham en tyndskanket Knoldsparker, det gør Forvalteren naar han er gal paa ham."

„Nej det gaar vel ikke det heller. Men jeg skal nok tale et Alvorsord med ham som han ikke glemmer saa snart igen."

Pelle var velfornøjet. Der var ingen som Faderen — heller ikke naar det galdt at tale Donner naturligvis. Han havde aldrig hørt det, og glædede sig mægtigt til det mens han gik og stavrede med Støvleknægten. Han brugte den ikke længer som Træben for ikke at æske Guds Straffedom; men holdt den under Armhulen som en Krykke og støttede den mod Fodmurskanten fordi den var for kort. Hvem der gik paa to Krykker ligesom Præstens Søn hjemme! — han kunde springe over de længste Vandpytter.

Lys og Skygge fik pludselig travlt oppe under Loftet, og da Pelle vendte sig om, stod der en fremmed Dreng i Døren ud til Marken. Han var jævnstor med Pelle, men Hovedet var næsten som en voksen Mands. I første Øjeblik saa det ud som han var skaldet over det hele; men saa drejede han sig i Solen, og det bare Hoved glinsede som af Sølvskæl. Det var dækket af tyndt hvidligt Haar, der var ganske smaat og temmelig jævnt fordelt over Ansigt og det hele; Huden var lyserød og det hvide i Øjet ogsaa. Ansigtet vaandede sig under Lyset og var

dækket af gamle Rynker; Baghovedet ragede stærkt frem og saa ud til at være altfor tungt.

Pelle stak Hænderne i Stiklommerne og gik hen til ham. „Hvad hedder du?“ spurgte han og sprøjtede en Straale Spyt ud mellem Fortænderne ligesom Gustav plejede. Kunststykket mislykkedes desværre, Spyttet slap ikke men løb ham ned ad Hagen. Den fremmede Dreng grinede.

„Rud,“ sagde han tilsløret, hans Tunge var noget tyk og uregerlig. Han stirrede misundeligt paa Pelles Stiklommer. „Er det din Far?“ spurgte han og pegede paa Lasse.

„Det er klart,“ sagde Pelle vigtigt — „og han kan prygle alle Mennesker.“

„Men min Far kan købe alle Mennesker, for han bor deroppe.“ Rud pegede over i Retning af Stuehuset.

„Saa-aa gør han det mon?“ sagde Pelle vantro. „Hvorfor bor du saa ikke med der?“

„Jeg er jo en Horeunge — det siger Mor selv.“

„Fy fan siger hun det!“ Pelle skottede til Faderen i Anledning af den lille Ed.

„Ja naar hun er arrig — og saa banker hun mig. Men saa stikker jeg fra hende.“

„Naa det gør du?“ faldt en Stemme i udefra; Drengene fòr sammen og trak sig dybere ind i Stalden. Et stort fedt Kvindfolk kom frem i Stalddøren og jog sine gale Øjne ind i Halvmørket; da hun fik Øje paa Rud skældte hun videre, hendes Tonefald var svensk:

„Ih, saa du render dit Hvidkaalshoved — ja saa? Bare du vilde løbe saa langt da, at du ikke fandt tilbage igen, saa var en anden fri for at gaa her og tæske sig angpusten paa saadan et ledt Skabelse! I Helvede ender du saamænd alligevel, saa det skal du ikke græde for! — — Saa er det vel Drengens Far?“ afbrød hun sig selv da hun fik Øje paa Lasse.

„Ja det er nok saa,“ svarede Lasse roligt — „og det skulde vel aldrig være Skolelærer Johan Pihls Jo-

hanne fra Tommelilla — hun som rejste af Lande for nærved tyve Aar siden?"

„Og det skulde vel aldrig være Smedens Hankat fra Sulitjelma, han som fik Tvillinger med en gammel Træsko Aaret før i Forfjor?" spurgte det store Kvindemenneske vrængende.

„Ja ja, I maa være for mig, hvem I vil!" sagde Lasse krænket. „Jeg er ikke Politispion."

„Da skulde man tro det, siden I holder Forhør. Ved I naar Kreaturerne skal ud?"

„I Morgen om alt gaar vel til. Det er kanske jer Pøjke, der skal hjælpe Pelle ind i Sagerne? Forvalteren talte om èn, som kunde følge med ud og anvise Vogtepladsen."

„Ja det er ham Søren Skidthas dèr — kom frem og lad os se ordenlig paa dig din Følfod! Naa Fyren er væk — ja ja. — Faar jer Dreng mange Prygl?"

„Aa ja ibland faar han jo" svarede Lasse, som skammede sig ved at tilstaa at han aldrig straffede Drengen.

„Jeg lægger heller ikke Fingrene imellem! der skal noget til om der skal blive Folk af det Skrabsammen — Prygl er halve Maden. Saa jager jeg Hvalpen herop i Morgen tidlig — men pas paa at han ikke viser sig i Gaarden, for saa er Fanden løs."

„Fruen taaler ikke at se ham kan jeg vel tænke?" sagde Lasse.

„Nej akkurat — hun har jo ikke lagt Redskab til, det halvgale Spetakel. Ellers skal Gud vide der ikke var noget at misunde èn. Men jeg kunde været Gaardmandskone den Dag i Dag og haft en pæn Mand til, om ikke han Stolthenrik heroppe havde lagt sig ud efter mig. Vil du tro det dit gamle sprukne Overlær?" Hun klaskede sin Haand i hans Hofte og lo.

„Det vil jeg godt tro du kunde" sagde Lasse. „For du var den vakreste Pige dengang du tog hjemme fra."

„Æv — du med dit hjemmefra," vrængede hun.

„Ja ja da, jeg kan jo nok baade se og forstaa, at du helst vil jævne Fodsporene til efter dig. Og jeg

kan saamænd godt lege Fremmede, i hvor vel jeg har holdt dig paa mit Skød mere end engang, da du var en liden Tøs. — Men ved du ellers af, at din Mor ligger og drages med Døden?"

„Ih nej, ih nej!" udbrød hun og saa paa ham med et Ansigt, der forskød sig mere og mere.

„Jeg tog jo Farvel med hende, inden jeg forlod Hjemmet nu for en Maaned siden godt og vel — hun var meget simpel. Farvel du Lasse — sagde hun — og tak for godt Naboskab gennem alle Aarene. Og træffer du Johanne derovre saa hils hende — sagde hun. Hun er jo kommet rent forskrækkeligt ud i det efter hvad èn har hørt — men hils hende alligevel fra hendes Mor. Johannebarnet, lille Barn! hun var sin Mors Hjærte næst, derfor kom hun til at træde paa det! Kanske var det vor egen Skyld. Vil du hilse hende det fra hendes Mor, vil du Lasse? Det var de Ord hun sagde — og nu er hun saavist død, saa maadelig som hun var."

Johanne Pihl havde ikke Raadighed over sig selv. Hun var nok ikke i Vane med at græde, saa forfærdeligt det rev og sled i hende. Taarer kom der ingen af, og hun pintes som kunde det være Fødselsveer. „Lille Mor, lille lille Mor!" sagde hun ind imellem og sad og rokkede paa Krybbekanten.

„Saa, saa, saa!" sagde Lasse og klappede hende paa Hovedet. „Jeg sagde jo nok til dem at de var for haarde ved dig. Men hvad skulde du nu ogsaa krybe ind ad det Vindu for — sejstenaars Barn og midt om Natten! èn kan ikke undres paa om de glemte sig selv et Gran. Saa meget mere som han jo tjente for Føde og Klær, og var en daarlig Fyr der altid kom fra sin Plads i Utide."

„Jeg holdt jo af ham," sagde Johanne grædende — „han var den eneste jeg nogensinde har holdt af. Og jeg troede at han ogsaa holdt af mig, skønt han aldrig havde set mig — saa dum var jeg."

„Ak ja du var et Barn — jeg sagde det jo til dine Forældre. Men at du kunde hitte paa noget saa uanstændigt!"

„Der var ikke noget ondt i det, jeg mente blot at vi to maatte søge til hinanden, saadan som vi holdt af. Nej jeg tænkte ikke det engang, jeg krøb bare ind til ham — uden at gøre mig nogen Tanker ved det. Vil du tro det, at jeg var saa ren dengang? Der skete heller intet ondt!"

„Der skete ikke engang noget?" sagde Lasse. „Men det er jo forfærdeligt, saa trist at tænke paa som det er gaaet. Og det tog din Fader sin Død over."

Det svære Kvindfolk gav sig til at græde hjælpeløst; hun var som en Klud syntes Lasse, og han var lige ved at komme i Graad han ogsaa.

„Ak ja jeg skulde vel aldrig sagt det, men jeg troede jo du havde hørt om det!" sagde han fortvivlet. „Han mente vel han som Skolelærer havde Ansvaret for saa mange, og derfor aad det sig ind i ham, at du havde kastet dig hen paa den Maade — med en fattig Tjenestekarl til og med. For vel omgikkes han paa lige med os Fattigfolk, men Æren er der jo alligevel; og det tog haardt paa ham, da de fine Folk ikke vilde se til ham mere. — Og saa var det hele tomt Mundsvejr, der skete ingenting? Men hvorfor sagde du da ikke det til dem?"

Johanne græd ikke mere, hun sad og saa forgræmmet hen til Siden, Trækkene dirrede bestandig paa hende.

„Jeg sagde det, men de vilde ikke høre. Man traf mig jo dèr! Jeg skreg om Hjælp, da jeg blev klar over, at han ikke engang kendte mig, men blot var vigtig over at jeg kom, og vilde tage mig ind til sig! Saa kom de andre løbende og traf mig dèr. De lo, og ved du hvad de sagde til hinanden? — at jeg havde skreget, fordi min Uskyldighed sprang! Mine Forældre mente det samme kunde jeg forstaa; selv de kunde ikke taale at der ikke var sket noget, hvad saa det andet Rak? — Saa betalte de ham for at rejse hertil, og mig sendte de bort til nogen Familie."

„Ja ja, og saa gjorde du dem den Ulykke at rømme bort."

„Jeg fulgte bagefter ham, jeg tænkte han maatte komme til at holde af mig, naar blot jeg var i hans Nærhed. Han havde taget Tjeneste her paa Stengaarden, og her tog jeg saa ogsaa Tjeneste som Stuepige. Men han saa kun til mig for èn Ting, og det vilde jeg ikke, naar han ikke holdt af mig. Han gik saa og gjorde sig til af, at jeg var løbet hjemme fra for hans Skyld — og det andet ogsaa som var Løgn; saa enhver troede de kunde gaa og tage paa mig og byde sig til. Kongstrup var nygift dengang, men han var ikke anderledes end de andre. Jeg fik Pladsen i Utide, fordi den anden Stuepige maatte søge hen et Sted og ligge, saa jeg tog mig vel i Agt. Han fik hende siden gift med en Stenhugger inde ved Værket."

„Saa han er den Slags Mand," udbrød Lasse — „ja jeg har jo nok haft mine Tvivl om'et. Men hvad blev der af den anden Kalurius?"

„Han tog ind paa Stenværket og arbejdede, da vi havde tjent sammen et Par Aar og han havde gjort mig al den Fortræd han kunde. Deroppe laa han og svirede og sloges det meste af Tiden. Jeg opsøgte ham ofte, for jeg kunde ikke slaa ham af Hovedet — og fuld var han altid. Tilsidst kunde han .ikke være der og stak af, og saa hørte vi, at han laa henne Nordlands, i Klipperne ved Blaaholt, og huserede. Han tog nok hvad han havde Brug for, hvor der var nærmest til det, og slog Folk ned for et godt Ord. Og en Dag sagde de, at Øvrigheden havde erklæret ham fredløs, saa hvem der vilde kunde slaa ham ihjæl. Jeg havde en stor Fortrolighed til Proprietæren, som alligevel var den eneste der vilde mig vel; og han trøstede mig med, at saa galt blev det vel ikke; Knud skulde nok hytte sig."

„Knud — var det Knud Engstrøm?" spurgte Lasse. „Se se, da har jeg jo hørt om ham. Han huserede som en Djævel sidst jeg var her paa Landet, og tastede Folk an paa Landevejene midt paa Dagen. En Mand slog han ihjæl med en Hammer, og da de fangede ham havde han skaaret sig en Flænge

fra Nakken ned helt til Øjet. Det havde den anden gjort sagde han — han selv havde blot værget for sig. De kunde ingenting gøre ham saa. — Saa det var ham! men hvad var det saa for en han levede sammen med da? — de sagde, at han den Sommer boede i et Skur midt oppe i Lyngen og havde et Kvindfolk hos sig.“

„Jeg løb af Tjenesten her og bildte de andre ind at jeg rejste hjem — jeg havde hørt om hvor elendigt han laa i det; hele Hovedet var flækket paa ham sagde de. Saa tog jeg op og passede ham.“

„Saa gav du dig alligevel til Slut,“ sagde Lasse og blinkede skælmsk.

„Han pryglede mig hver Dag!“ svarede hun hæst. „Og da han ikke kunde faa Magt med mig, jog han mig tilsidst bort. Jeg havde nu sat mig i Hovedet at han skulde holde af mig først.“ Hun var blevet grov og haard i Mælet igen.

„Da fortjente du ogsaa Pisk i din bare Bag, at du kastede dit Behag paa saadan en haard Bøddel. Og vær du glad at din Moder ikke fik noget at vide om det dér — hun havde vist ikke overlevet det.“

Ved Ordet Moder gav det et Sæt i Johanne. „Enhver faar holde til det han kan!“ sagde hun haardt. „Jeg har holdt til mere end Mor, og se hvor tyk og fed jeg er bleven.“

Lasse rystede paa Hovedet: „Du er vist ikke god at bides med længer. Men hvordan gik det dig saa siden da?“

„Jeg søgte tilbage til Stengaarden igen ved Fistje. Fruen vilde ikke fæste mig paany, for hun saa hellere min Hæl end min Taa; men Kongstrup trumfede igennem at jeg blev her som Malkepige. Han blev ved at være lige mild imod mig, skønt jeg havde modstaaet ham i ni Aar nu. Men saa var'et at Øvrigheden blev ked af at have Knud gaaende længer, han uroede for meget; og de holdt Jagt paa ham deroppe i Lyngen. De fik ikke fat paa ham, men han maa have søgt tilbage her til Stenværket for

at skjule sig da det kneb; for en Dag de sprængte deroppe, kom hans Krop frem mellem Klippestykkerne — helt smadret. De kørte Stumperne her ned til Gaarden, og jeg blev saa syg ved at se ham komme til mig paa den Maade, at jeg maatte krybe til Sengs. Jeg laa og rystede i Sengen Dag og Nat, for jeg syntes, at han var søgt hen til mig da det kneb værst for ham. Kongstrup sad nede hos mig og trøstede mig naar de andre var i Marken, og han misbrugte sig af min Elendighed til at faa sin Vilje.

Der var en yngre Broder til Bakkebonden som godt kunde lide mig, han havde været i Amerika i sine unge Dage og havde Penge nok. Han brød sig Katten om hvad Folk sagde, og hvert eneste Aar gjorde han mig Tilbud — præcis paa Nytaarsdag. Han kom igen det Aar ogsaa, og nu Knud var død kunde jeg jo ikke gøre bedre end at tage ham og blive Madmoder paa en Bondegaard. Men jeg maatte sige nej til det alligevel, og du kan tro, det var drøjt da jeg gjorde den Opdagelse. Kongstrup vilde tilmed have mig bort, da jeg satte ham ind i det; men det satte jeg mig imod. Jeg vilde blive og føde mit Barn her paa Gaarden hvor det hørte til. Han brød sig ikke en Smule om mig mer, Fruen satte sine onde Øjne paa mig hver Dag, og der var ingen som var god ved mig. Dengang havde jeg ikke det gale Sind som nu, jeg maatte gaa og gøre mig haard for ikke at græde altid.

Jeg blev ogsaa haard. Naar der var noget i Vejen bed jeg Tænderne sammen, for at ingen skulde haane mig. Jeg var i Marken den Dag det skete ogsaa, jeg fødte Drengen midt i en Roerække og bar ham selv hjem til Gaarden i mit Forklæde. Han var allerede saadan vanskabt dengang — Fruens onde Øjne havde forgjort ham. „Saa skal de sku ogsaa have Skiftingen for Øje til enhver Tid!“ sagde jeg til mig selv og nægtede at rejse min Vej. Ligefrem smide mig ud kunde Proprietæren vel ikke faa sig til, og saa anbragte han mig i Huset hernede efter Stranden.“

„Saa gaar du maaske paa Arbejde her paa Gaarden i den travle Tid?“ spurgte Lasse.

Hun blæste haanligt: „Gaa paa Arbejde — synes du jeg skulde behøve det? Kongstrup maa vel nok kunne betale mig noget for at opdrage hans Søn, og saa for Resten kommer der Govenner til mig, saa én og saa en anden, og har lidt med — naar de da ikke har drukket det op. Du kan komme ned og besøge mig i Aften, jeg skal være rigtig saa venlig imod dig.“

„Nej Tak!“ sagde Lasse alvorligt. „Vel er jeg et Menneske jeg ogsaa, men jeg tyr ikke til den, der har redet paa mit Knæ som kunde hun været mit eget Barn.“

„Har du Brændevin da?“ sagde hun og stødte haardt til ham.

Lasse troede ikke der var mere, men gik for at se. „Nej du, ikke en Draabe!“ sagde han og kom med Flasken. „Men her skal du se hvad jeg har til dig, din Mor bad mig give dig det til et Minde — det var dog godt jeg kom i Tanke om det.“ Han rakte hende en Pakke og saa helt lykkeligt paa hende mens hun pakkede ud, han glædede sig paa hendes Vegne. Det var en Salmebog. „Er den ikke fin du?“ sagde han. „Guldkors og ægte Spænde — og saa er det jo din Mors.“

„Hvad skal jeg med den?“ spurgte Johanne — „jeg synger ikke Salmer.“

„Naa ikke?“ sagde Lasse stødt. „Men din Moder har vel ikke vidst bedre end at du endnu holdt paa din Barnetro — saa du faar tilgive hende for denne ene Gang.“

„Er det alt hvad du har til mig?“ hun stødte til Bogen saa den fløj.

„Ja det er,“ sagde Lasse dirrende og tog den op.

„Hvem skal have Resten?“

„Ja Huset var jo fæstet, og Sager var der ikke mange til Rest, det er længe siden din Far døde — husk paa det! Dèr hvor du skulde have været, har Fremmede maattet gaa i Barns Sted; og de der har

passet hende, skal vel have det der er, saa vidt jeg kan forstaa. Men kanske var der Tid endnu — om du tog med første Damper.«

„Nej tak du! Komme der hjem og være overbegloet og angergiven — nej tak! Lad saa hellere Fremmede trække af med Stumperne. Og Mor — har hun levet uden min Hjælp, kan hun vel ogsaa krepere den foruden. Naa jeg skal vel hjemad! — hvor har nu den tilkommende Stengaardsbonde gjort af sig?“ Hun lo af fuld Hals.

Lasse turde gøre sin Saligheds Ed paa at hun intet fejlede i den Retning, og alligevel dinglede hun paa Benene da hun gik bag om Kalvehusene for at lede efter Sønnen. Han havde paa Læben at spørge, om hun saa ikke skulde have Salmebogen med sig, men opgav det. Der var saa meget oppe i hende nu; hun kunde falde paa at spotte Gud. Saa pakkede han nænsomt Bogen ind og gemte den i den grønne Kiste.

Nede i Hjørnet af Kostalden var der skilt et Rum fra med Brædder; det havde ingen Dør, og der var en tommebred Aabning mellem hver Brædde saa det lignede et Træmmebur. Det var Røgterkamret. Et bredt Sengested optog det meste af Pladsen; det var tømret op af raa Brædder, og Kamrets Stengulv gjorde det af for Sengebund. Paa et tykt Lag Rughalm laa nogle Sengeklæder hulter til bulter, de tykke stribede Uldvaar var stive af skorpet Kosnavs, hvori der strittede Fjær og Halmstraa.

Midt i Sengen laa Pelle og krøb sammen, han havde Dynen op om Nakken og laa og gassede sig. Paa Sengekanten sad Lasse og rodede i den grønne Kiste mens han snakkede halvhøjt hen for sig.

Han var midt i sin Søndagsandagt. Stump for Stump tog han langsomt de Smaating frem der var bragt med fra det opløste Hjem. Det var lutter Nyttegenstande: Garnnøgler, Tøjstumper og lignende, der gik med efterhaanden til at holde hans og Dren-

gens Klæder ved Lige. Men for ham var hver Ting en Relikvi der maatte tages varsomt om, og det blødte i ham hvergang en eller anden Del slap op. For hver Genstand han lagde til Side gentog han langsomt, hvad Bengta havde sagt om deres Bestemmelse, da hun laa for Døden og ordnede alt paa det bedste for ham og Drengen: „Garn til Pøjkens graa Sokker! — Lapper til hans Søndagstrøje som skal snart lægges ned paa Ærmerne! — Huske ikke at gaa for længe med Hoserne forinden de bødes!“ Det var den Døendes sidste Vilje, og den blev efterkommet i et og alt. Lasse bevarede den ordret trods sin daarlige Hukommelse.

Saa var der Smaating som havde tilhørt Bengta selv, billig Pynt med hver sin glade Historie fra Marked og Højtider, som han mumlende opfriskede.

Drengen holdt af denne dæmpede Brummen, som han ikke behøvede at høre efter eller svare paa — og som var saa behagelig at glide bort i. Han laa og døsede og kiggede ud mod den lyse Himmel, mæt og træt og med en svag Fornemmelse af noget uhyggeligt der var overstaaet.

Det gav et Sæt i ham. Han havde hørt Døren til Kostalden gaa, og nu lød der Støvleskridt paa den lange Fodergang. Det var Eleven, han kendte skraks de forhadte Skridt igen.

Det krøb i ham af Glæde. Nu skulde den Fyr faa at føle, at man ikke maatte gøre Drenge noget, naar de havde en Far der kunde løfte sin Mand i stiv Arm og skælde ud — ja meget værre end Forvalteren. Nu skulde — han rejste sig over Ende og stirrede spændt paa Faderen.

„Lasse!“ kaldtes der nede i Kostalden.

Den Gamle brummede tvært. Han blev siddende men flyttede uroligt paa sig.

„Las—se!“ lød det lidt efter igen, vigtigt og utaalmodigt.

„Ja—ha!“ Lasse rejste sig og gik derud.

„Kan du ikke svare naar man kalder paa dig, din svenske Hallunk? Er du døv?“

„Jo svare kan jeg vel," sagde Lasse med rystende Stemme. „Men Hr. Eleven skulde nu ikke — — jeg er Fader skal jeg sige — — og Faderhjærtet — —"

„Jeg er tilfreds du var Jordemor, saa skal du svare naar man kalder! Ellers skal jeg faa Forvalteren til at snakke lidt med dig — forstaar du det!"

„Ja saa, ja jo — Hr. Eleven faar undskylde, men jeg hørte ikke —"

„Naa men vil du saa huske, at Aspasia ikke skal med paa Græs i Morgen."

„Skal hun kælve kanske?"

„Ja naturligvis! Troede du maaske hun skulde fole?"

Lasse lo pligtskyldigst og fulgte Eleven tilbage gennem Stalden. Nu maatte det vel komme, Pelle sad op og stirrede i stiv Lytten. Men han hørte blot Faderen gøre endnu en Undskyldning, lukke Halvdøren og komme tilbage med langsomme stolprende Skridt. Saa brast han i Graad og krøb langt ned under Dynen.

Lasse gik og rodede en god Stund og smaagnavede over et eller andet; saa kom han hen og trak varsomt Dynen bort fra Drengens Hoved. Men Pelle borede sit Ansigt ned i Sengeklæderne, og da Faderen drejede det mod sig, mødte han et fortvivlet uforstaaende Blik der fik hans eget til at flakke hvileløst i Kamret.

„Ja" sagde han med et Forsøg paa at være gnaven „du kan sagtens tude. Men naar én nu ikke ved hvor Aspasia staar, saa faar man vel være høflig ved jeg."

„Jeg kender godt Aspasia, hun staar tredje fra Døren her," hulkede Drengen.

Lasse vilde give et vrangt Svar men sank sammen i det, grebet og afvæbnet af Drengens Fortvivlelse. Han overgav sig paa Naade og Unaade, bøjede sig ned saa han støttede sin Pande mod Drengens, og sagde hjælpeløst:

„Ja Lasse er fattig ja, gammel og fattig! en Flab

kan spille ham paa Snuden. Gnistre i Vrede kan han ikke længer, og ingen Kræfter er der i Næven — hvad hjælper det saa én knytter den! Alting maa han tage imod — og lade sig slænge hid og did — og takke til! — saadan er gamle Lasse. Men saa maa du huske, at det er for din Skyld han lar sig spytte paa; ellers tog Lassefar sit Kram og gik — alt det gammel han er. Men du kan gro af det din Far muldner. Og saa faar du stoppe Graaden!“ Han tørrede Drengens vaade Øjne med Dynen.

Pelle forstod ikke Faderens Ord, men de beroligede ham alligevel, og lidt efter faldt han i Søvn. Men længe laa han og snøftede i Søvne.

Lasse sad stille paa Sengekanten og lyttede til Drengens Søvn, og da den var blevet nogenlunde rolig listede han gennem Stalden og ud. Det havde været en fattig Søndag, og nu vilde han dog hen og se, om nogen af Karlene var hjemme og havde Besøg — for saa vankede der Brændevin. Lasse nænnede ikke selv at tage op af Lønnen til at købe Snaps for; de Penge fik nok at gøre om de skulde strække til det nødvendige. —

Paa en af Sengene laa en Karl og sov, fuldt paaklædt og med Støvlerne paa — han var døddrukken. Ellers var de alle ude. Lasse opgav saa Snapsen og stolprede over mod Kælderen for at se, om der skulde være lidt Livlighed hos Pigerne. Han kunde godt have Mod paa et eller andet — nu han var løs og ledig og sin egen Mand ligesom i Ungdommens Vaar.

Oppe ved Mælkestuen stod de tre Husmandskoner der plejede at malke for Pigerne Søndag Aften. De var tæt indbundne, smaa og krøgede af Slid; Munden gik paa dem alle tre, de talte om Sygdom og anden Elendighed i en klynkende Tone. Lasse følte en øjeblikkelig Trang til at slutte sig til dem, Æmnet klang igen i ham som Tonerne af en kendt Vise, han kunde falde ind i Omkvædet af hele sin Livserfaring. Men han strittede imod og gik forbi dem ned ad Kældertrappen. „Ak ja, Døden er os alle vis!“

sagde en af Konerne, og Lasse sagde de Ord efter for sig selv idet han gik ned.

Nede i Kamrene sad Karna og lappede paa Gustavs Molskindsbukser; Gustav laa paa Bænken og sov med Kasketten over Ansigtet. Han havde smidt sine beskidte Fødder op i Karnas Skød — uden saa meget som at tage Skoene af! Og hun sad og gjorde sit Skød bekvemt, for at hans Skanker ikke skulde glide ned.

Lasse satte sig ved Siden af hende og forsøgte at gøre sig til, han trængte til lidt Hygge. Men Karna var ikke til at komme nær — de beskidte Drengekoder gjorde hende tosset i Hovedet. Og Lasse havde glemt det, eller han manglede Sikkerheden — hvergang han forsøgte med en Venlighed, slog hun fra sig.

„Vi kunde have det saa hyggeligt vi to halvgamle," sagde han haabløst.

„Ja og jeg kunde vel nok gøre Udvej for det der manglede," sagde Gustav og kiggede frem bag Huen. Den Flab som laa der og blærede sig med sine sytten Aar! — Lasse havde Sind til at vælte sig ind paa ham og lade det komme an paa Kræfterne endnu engang.

Men han nøjedes med at sidde og se hen paa ham, til de røde vippeløse Øjne løb fulde af Vand. Saa rejste han sig.

„Ja ja, du vil nok Ungdom i Aften du!" sagde han bittert til Karna — „men dine Aar løber du vel ikke fra, du heller! Kanske kommer du bare til at slikke Skeen efter de andre."

Han gik over i Kostalden og gav sig i Snak med de tre Husmandskoner, der fremdeles talte om Sygdom og Elendighed og Død som var der ikke andet til paa Jorden. Lasse nikkede og sagde: „Ja ja, det er vist." Han kunde af Hjærtet sige god for det alt sammen, og han kunde lægge mangt og meget til de andres. Det gav Varmen i en gammel Krop; han blev helt behagelig til Mode — saa lemydig!

Men da han laa paa Ryggen i Sengen kom det

tunge igen, og han kunde ikke sove. Til daglig sov han som en Sten saa snart han fik smidt sig over Ende, men i Dag var det Søndag og han havde dette pinende Nag i sig over at være forbigaaet af Tilværelsen. Saa meget havde han lovet sig af Øen her, og saa var der ikke andet end Slid og Slæb og Bekymring — ikke det Gran andet.

„Lasse er gammel ja!" sagde han pludselig højt, og de Ord blev han ved at gentage, lidt og lidt varierede, til han faldt i Søvn: „Gammel er han Staklen — og ude af Spillet! — Ak saa gammel!" De Ord rummede det hele.

Han vaagnede igen ved Sang og Hujen ovre paa Landevejen:

„Og Drengen som du gav mig
med det sorte krøllede Haar,
han er nu voksen bleven,
ja bleven, ja bleven,
ret til en Yngling stor!"

Det var nogle af Gaardens Karle og Piger der kom hjem fra Morskab. Da de svingede ind paa Kørevejen til Gaarden blev de tavse.

Det var lige begyndt at lysne, Klokken kunde vel være to.

IV

Klokken fire var Lasse og Pelle i Tøjet og slog Dørene op fra Kostalden ud til Marken. Derude rullede Jorden sig ud af sin hvide Nataande, og Morgenen løftede sig forudsigende. Lasse stillede sig gabende i Stalddøren og fastslog Dagens Vejr; men Pelle lod Luftens slørede Toner og Lærkesangen — alt dette der steg — slaa mod sit lille Hjærte. Med aaben Mund og usikre Øjne saa han ind i det ufattelige som hver ny Dag var med alle sine utænkelige Muligheder. „I Dag maa du tage Frakken med, for op imod Middag faar vi Regn," kunde Lasse saa

sige; og Pelle kiggede ud i Luften for at komme efter, hvor Faderen nu vidste det fra. For det slog gærne til.

Saa gav de sig til at muge Kostalden, Pelle skrabede ned under Kørne og fejede efter i Floren, Lasse læssede paa Børen og trillede ud. Klokken halv seks nød de deres Morgenmaal — Spegesild og Søbe.

Saa drev Pelle ud med Ungkvæget, han havde Madkurven paa Armen og Klaffen slynget mange Gange om Halsen. Faderen havde lavet ham en kort tyk Ringstav, som man kunde rasle advarende med og kaste efter Kvæget; men Pelle foretrak Klaffen, fordi han endnu ikke havde Kræfter til at bruge den.

Lille var han, og det kneb ham i Begyndelsen at gøre Indtryk paa de store Magter, han havde under sig. Han kunde ikke faa sin Stemme til at lyde skrækindjagende nok, og Uddriften var strængt Arbejde, især oppe ved Gaarden hvor Sæden stod høj paa begge Sider af Markvejen. Kreaturerne var morgensultne; og de store Stude gad slet ikke flytte sig for ham, naar de først havde faaet Mulen begravet i Kornet og han stod og pryglede løs paa dem med Klaffens stumpede Skaft. Den seks Alen lange Snært, som for en øvet Haand klippede Huden af Kreaturerne i smaa trekantede Huller, kunde han slet ikke svinge; og sparkede han Studen i Hovedet med sin Træsko, lukkede den blot godlidende Øjnene og græssede sindigt Bagen til ham. Saa brød han sammen i selvopgivende Skraalen, eller fik smaa Anfald af Raseri hvor han angreb blindt og søgte at komme Dyrets Øjne til Livs — men lige meget hjalp det. Kalvene kunde han altid faa til at flytte sig ved at sno Halen paa dem, men Studenes Haler var for kraftige.

Han græd dog ikke længe ad Gangen over sine smaa Midlers Fallit. En Aften fik han Faderen til at sætte en Brod i den ene Træskosnude; siden blev hans Spark respekteret. Dels af sig selv dels gennem Rud lærte han ogsaa at finde de Steder paa

Dyrene der gjorde ondt. Kviekalvene havde deres ømme Sted i Yveret og Lysken, de to Tyrkalve i Testiklerne; et velrettet Slag mod et Horn kunde faa de store Stude til at bøge af Smærte.

Uddriften var stræng, men selve Vogtningen var et Herreliv. Naar Kvæget først var faldet til Ro over Græsningen, følte han sig som en General og lod sin Stemme lyde ustanselig over Engen, mens det gik i hans lille Krop af Stolthed og Magtfølelse.

Det kneb for ham at være borte fra Faderen. Han kom ikke hjem til Middag, og bedst som han gik og legede kunde der falde Fortvivlelse over ham; han bildte sig da ind at der var sket Faderen noget ondt, at den store Tyr havde taget ham paa Hornene — et eller andet. Saa lod han det hele i Stikken og løb skraalende hjemad, men kom i Tide til at huske Forvalterens Pisk og traskede tilbage igen. Han raadede Bod paa Længslen ved at vælge sin Standplads saaledes, at han kunde holde Øje med Markerne deroppe og se Faderen, naar han gik ud for at flytte Malkekvæget.

Han lærte sig til at snitte: Skibe og smaa Markredskaber og Haandstokke med mønstret Bark — Kniven faldt godt i hans Haand, og han brugte den flittigt. Timevis kunde han ogsaa staa paa Toppen af en Bavtasten — han troede det var en Ledstolpe — og forsøge at slaa de skudlignende Knald med Klaffen. Han maatte krybe til Vejrs for overhovedet at faa Snærten fra Jorden.

Naar Kvæget midt paa Formiddagen lagde sig, var han ogsaa gærne træt. Saa satte han sig paa Panden af en af de store Stude og holdt om Spidserne af dens Horn. Og mens Studen laa og gumlede, svagt dirrende som en Maskine, sad han paa dens Hoved og skraalede af fuld Hals Sange om ulykkelig Kærlighed og grufulde Massemord.

Henad Middag kom Rud løbende og var skrupsulten; Moderen jog ham hjemmefra naar Maaltiderne nærmede sig. Pelle delte altid sin Madkurv med ham, men krævede at han skulde genne et vist Antal

Gange for hvert Stykke Mad. De to Drenge kunde ikke undvære hinanden en Dag til Ende. De tumlede sig i Engen som to Hundehvalpe, sloges og blev gode Venner igen tyve Gange om Dagen, svor de frygteligste Trusler om Hævn der skulde komme i den og den Voksnes Skikkelse, og sad i næste Øjeblik med hinanden om Halsen.

En halv Fjerdingvej bred Bræm af Klitter skilte mellem Stengaardens Marker og Havet. Inden for Klitterne var Jorden stenet og laa hen som mager Græsning; men paa begge Sider af Aaen kilede en Strimmel saftig Eng sig ind mellem Klitterne, der var dækkede af Dværgfyr og Marehalm for at binde Sandet. Her paa Engen var der bedst Græsning, men det var besværligt at passe begge dens Sider, da Aaen løb imellem. Og det var med haarde Trusler indskærpet Drengen, at intet Dyr maatte sætte sin Fod i Klitten, da den mindste Rift kunde fremkalde Sandflugten. Pelle tog Tingene helt bogstaveligt, hele den Sommer tænkte han sig noget som en Eksplosion, der fik det hele til at ryge i Luften saasnart et Kreatur betraadte det. Og denne Mulighed hang bagved alting som en Skæbne, naar han vogtede hernede. Naar Rud kom og de skulde lege, drev han Kvæget op paa den magre Græsgang, hvor der var Plads nok for det.

Saasnart det var Solskin løb de nøgne om. Havet turde de ikke vove sig ned til af Frygt for Forvalteren, der ganske sikkert stod oppe i Hovedbygningens Kvist og holdt Øje med Pelle altid gennem sin Kikkert. Men i Aaen badede de — af Vandet og i Vandet igen i det uendelige. Efter stærk Regn svulmede den op og var da ganske mælkehvid af Kaolin, som den rev løs af Brinkerne længere inde; Drengene troede det var Mælk fra en uhyre stor Gaard langt inde i Landet. Med Højvande gik Havet ind og fyldte Aaen med Tang, der raadnede og farvede dens Vand purpurrødt. Det var Blodet af alle de druknede derude fra Søen.

Mellem Badene laa de under Klitten og lod Solen

slikke sig tørre. De undersøgte vidtløftigt deres Legemer og udvekslede Mening om de forskellige Legemsdeles Brug og Betydning; paa dette Punkt var Rud den overlegne i Viden og optraadte belærende. Ofte kom de op at trættes om, hvem der var bedst udstyret med et eller andet —: havde det største. Pelle misundte saaledes Rud hans uforholdsmæssig store Hoved.

Pelle var en lille harmonisk bygget Fyr, han havde lagt sig Huld til siden han kom til Stengaarden. Huden strammede glansfuld over Legemet og havde en varm solbagt Farve. Rud havde en tynd Hals i Forhold til Hovedet, Panden var kantet og fuld af Ar efter talrige Fald. Han manglede fast Herredømme over sine Lemmer og var slem til at slaa og støde sig; rundt om paa ham var der blaa, underløbne Pletter som vanskelig vilde fortage sig — han havde daarligt Lægekød. Men han var ikke saa redelig i sin Misundelse som Pelle; han hævdede sig ved at prale sine Skavanker op til lutter Bedrifter, saa Pelle endte med at misunde ham alting af et ærligt Hjærte.

Rud havde ikke Pelles aabne Sanser mod Verden, men han havde mere Instinkt og besad paa Punkter en næsten genial Ævne til at foregribe det, Erfaringen først skulde lære Pelle. Han var allerede til en vis Grad gærrig — og mistænksom uden at forbinde bestemte Tanker med det. Han aad Broderparten af Maden og havde mange Udveje til at sno sig fra Arbejdet.

Bag deres Leg laa, klædt i de barnligste Former, en Kamp om Overtaget, og Pelle var indtil videre den der trak det korteste Straa; i værste Fald forstod Rud altid at tale til hans gode Egenskaber og vende dem mod ham.

Og under dette var de de bedste Venner af Verden og kunde ikke undvære hinanden. Pelle gik og kiggede langt efter „Soens“ Hytte naar han var alene, og Rud stak hjemmefra saa snart han saa sit Snit.

Det havde regnet stærkt op ad Morgenen til Trods for Lasse, og Pelle var gennemblødt til Skindet. Nu trak den blaasorte Byge bort derude over Havet, og Baadene stod midt i den med alle de røde Sejl oppe og kom dog ikke af Stedet. Solen stak og glitrede i det vaade, saa alting kom til at se henrykt ud; og Pelle gik og hængte sit Tøj til Tørre paa Dværgfyrren.

Han frøs og krøb ind under Pær, den største af Studene, der laa og tyggede. Det dampede af Studen, men Pelle kunde ikke blive myg ude i Lemmerne hvor Kulden havde bidt sig fast. Kinderne faldt også ind mod Tænderne, og Mellemgulvet bævrede paa ham.

Og saa kunde den ene af „Rinkerne“ ikke engang unde ham Ro. Hvergang han rigtig fik boret sig ind under Studen og skulde samle lidt Varme, stræbte den bort over Skellet mod Nord. Der var ikke andet end Sand dèr, men dengang den var Kviekalv havde der været et Stykke Blandsæd — det kunde den huske endnu.

Rinkerne var to Kør der var skudt ud af Malkebesætningen paa Grund af Goldhed. Det var to sure Kreaturer, altid misfornøjede og ude paa Fortræd; og Pelle hadede dem rundeligt. To rigtige Pulverhekse var det, som ikke engang Prygl bed paa. Den ene var en Brumleko, den sparkede i Jorden og brumlede som en gal Tyr, bedst som den gik og græssede; og naar Pelle gik imod den vilde den tage ham paa Hornene. Kalv kunde den ikke blive med, men den gik og vilde ride de andre — og satte de skikkelige Stude Fluer i Hovedet; og naar den kunde se sit Snit, aad den Pelles Madklæde. Den anden Rinke var gammel og havde Kringelhorn, der pegede ind imod dens Øjne, af hvilke det ene var hvidt i Stenen.

Det var Brumlekoen, der nu var paa Spil. Hvert Øjeblik maatte Pelle op fra sit Leje og skælde: Hej Blakka din nederdrægtige Rinke, vil du vende! — han var hæs af Fortørnelse. Endelig brast hans Taal-

modighed, han greb en forsvarlig Fæpäl og tog sig for at løbe Koen ind. Saasnart den saa Hensigten, satte den i Løb opefter mod Gaarden, Pelle maatte gøre en stor Bue for at faa den drejet ned mod Hjorden igen. Saa gik det i strakt Løb ud og ind mellem de andre Kreaturer, Hjorden blev forvirret og løb hid og did, Pelle maatte for en Stund opgive Forfølgelsen mens han fik den samlet. Men straks tog han fat igen, Forbitrelsen kogte i ham og fik ham til at springe som en Bold, hans nøgne Legeme tegnede lysende Sløjfer mod den grønne Eng. Han var kun et Par Favne fra Koen, men Afstanden blev ved at holde sig, han kunde ikke løbe den ind i Dag.

Han stansede oppe ved Rugen, og Koen stansede næsten i samme Øjeblik; den huggede et Par Duske Sæd og slog lange Slag med Hovedet for at vælge sin Retning. I to Kattespring var Pelle der og havde den i Halen. Han drev den Fæpälen over Snuden saa den snurrede ud af Sæden, og nu gik det i flyvende Fart ned mod de andre, mens Slagene regnede ned over dens Knokler. Henne fra Klitten kom hvert Slag drabeligt igen som Hug mod en Træstamme og fik Pelle til at svulme, Koen forsøgte at slaa ham fra sig under Løbet, men han var ikke til at ryste af. Den satte over Aaen i lange Spring, frem og tilbage, Pelle hang nærmest og svævede i Luften; men Slagene blev ved at regne ned over den. Den blev træt og sagtnede Løbet; tilsidst stod den helt stille, hostede og lod sig prygle.

Pelle smed sig plat ned paa Maven og gispede. Haa haa, det gav endelig Varmen! Nu skulde hun nok, Bæstet —. Han væltede pludselig om paa Siden med et Sæt — Forvalteren! Der stod en fremmed skægget Mand over ham og saa paa ham med alvorlige Øjne. Den Fremmede blev længe ved at stirre paa ham uden at sige noget, og Pelle vidste ikke sine levende Raad for de Øjne; saa havde han ogsaa Solen lige i Ansigtet om han vilde se igen paa Manden — og Koen stod endnu der henne og hostede.

„Hvad tror du nu Forvalteren siger?“ spurgte Manden endelig stille.

„Han har vist ikke set det,“ hviskede Pelle og saa sig sky om.

„Men Vorherre har set det, for han ser alting. Og han førte mig paa din Vej for at stanse det onde i dig, mens det endnu er Tid. Vil du ikke gærne være Guds Barn?“ Manden satte sig ved Siden af ham og tog hans Haand.

Pelle sad og ruskede i Græsset, og ønskede han havde haft sine Klæder paa; han nikkede.

„Saa maa du heller aldrig glemme, at Gud Fader ser alt hvad du gør, selv i den mørkeste Nat ser han det. Vi vandrer altid for Guds Aasyn. Men kom nu; det er ikke sømmeligt at løbe nøgen om!“ Manden tog ham ved Haanden og førte ham hen til Tøjet; derpaa gik han over til den nordre Side og gennede, mens Pelle klædte sig paa — Rinken var allerede derovre igen og havde trukket et Par andre med sig. Pelle saa forundret efter ham, han drev ganske stilfærdigt Kvæget tilbage, brugte hverken Sten eller Raab. Inden han naaede tilbage, havde Blakka igen overskredet Skællet; han vendte om og gennede den ind, lige saa sagtmodigt som før.

„Det er ikke nogen nem Ko,“ sagde han mildt, da han kom tilbage — „men du har jo unge Ben. Skal vi saa ikke brænde den dèr?“ han tog den tykke Knippel op fra Jorden — „og gøre vor Gærning med de bare Hænder? Gud vil altid staa dig bi, naar det kniber! Og vil du være Vorherres rette Barn, saa skal du i Aften fortælle Forvalteren, hvordan du har baaret dig ad — og tage din Straf.“ Han lagde Haanden paa Pelles Hoved og saa en Stund paa ham med dette uudholdelige Blik. Saa gik han, Kniplen tog han med sig.

Pelle kiggede længe efter ham. Saadan saa altsaa en ud, der var udsendt af Gud for at vare ham ad! Nu vidste han det, og det skulde vare noget, før han igen løb en Ko fordærvet. Men gaa til Forvalteren og melde sig selv — og faa af Piskesnærten

over de bare Ben — det skulde han dog ikke have noget af! Saa maatte Gud Herren hellere blive vred — om han nu ogsaa virkelig kunde se alting? Værre end Forvalterens kunde det aldrig blive.

Hele Formiddagen var han stille til Sinds. Mandens Øjne hvilede paa ham ved alt hvad han foretog sig, og røvede hans Frejdighed. Han prøvede sig tyst frem og fik alting fat fra en ny Side; det var ikke raadeligt at støje op, naar man altid vandrede for Gud Faders Aasyn. Han slog ingen Knald med Klaffen, men pønsede saa smaat paa at brænde den ogsaa.

Men lidt før Middag kom Rud, og det hele var glemt. Han røg af et Stykke Spanskrør, som han havde snittet af sin Moders Kakkelovnsrenser, og Pelle tiltuskede sig et Par Drag for et Stykke Mad. Først satte de sig op at ride paa Studen Amor, der laa og tyggede Drøv. Den tyggede roligt videre med lukkede Øjne, lige til Rud trykkede det brændende Spanskrør mod dens Halerod; saa lettede den sig hastigt, og Drengene trillede ud over Hovedet paa den. De lo og udmalede brovtende hver sin Kolbøtte for den anden, mens de gik op i Rèn for at søge efter Brombær. Derfra gik det til nogle Fuglereder i de smaa Graner, og endelig tog de fat paa deres bedste Leg — at grave Musereder ud.

Pelle kendte hvert et Musehul i Engen; de laa paa Maven og undersøgte dem omhyggeligt. „Her er et som er beboet“ sagde Rud, „vil du bare se her er Møddingen.“ — „Ja her lugter af Mus,“ bekræftede Pelle og stak Næsen ned i Hullet. „Og Straaene vender udad — de gamle er nok ude!“

Med Pelles Kniv skar de Grønsværen bort og gav sig ivrigt til at grave med to Stykker Potteskaar. Jorden røg dem om Ørerne mens de snakkede og lo.

„Naa for Søren hvor det gaar strygende!“

„Ja saa rask kan Strøm da ikke arbejde.“ — Det var en berømt Slider, der fik 25 Øre mere om Dagen end andre Høstarbejdere og brugtes til at „trække“ Arbejdet.

„Vi kommer snart lige rags ind i Maven paa Jorden.“

„Ja, men der er gloende hedt inde.“

„Aa Sludder vel?“ Pelle holdt betænkeligt inde med Gravningen.

„Jo det siger Skolelæreren.“

Drengene tøvede og stak en Haand ned i Hullet — jo der var varmt nede. Saa varmt endda, at Pelle syntes han maatte trække Haanden til sig og sige: Av for Pokkeren! De overvejede en Stund og gav sig derpaa til at skrabe videre nede i Hullet, saa forsigtigt som galdt det Livet. Men om lidt kom der Halmstraa til Syne i Gangen, og Jordens indre Hede var med èt Slag glemt. I en Fart havde de afdækket Reden, og lagt de nyfødte lyserøde Unger op paa Græsset — de lignede halv udrugede Fugleunger.

„De er grimme,“ sagde Pelle der ikke var helt modig ved at tage paa dem men skammede sig ved at vedgaa det. „De er meget væmmeligere at røre ved end Skrubtudser — jeg tror nok de er giftige.“

Rud laa og klemte dem mellem Fingrene:

„Giftige — er du tosset, de har jo ingen Tænder! — Der er slet ikke Ben i dem, de kunde vist godt spises.“

„Py, ha!“ Pelle spyttede.

„Jeg tør da godt bide i en — tør du?“ Rud nærmede en Museunge til Munden.

„Tør — ja vel tør jeg — men —“ Pelle nølede.

„Nej du tør ikke, for du er en *Blaapung!*“

Øgenavnet passede egenlig kun paa Drenge, der led af Vandskræk, men Pelle greb rask om en Museunge og førte den op efter Munden — nøjagtig saa nær til Læberne som Rud holdt sin. „Vil du saa selv se!“ udbrød han krænket.

Rud snakkede, med mange Fagter:

„Du er bange, det er fordi du er svensk. Men naar man er bange, skal man bare lukke Øjnene — saadan, og gabe op. Saa lader man, som om man førte Museungen lige ind i Gabet, og saa“ — Rud

gabede og holdt Haanden helt oppe ved Munden; Pelle var under hans Magt og efterlignede hans Bevægelser. „Og saa —" pludselig fik Pelle et Stød, saa Museungen fløj ned i Halsen paa ham. Han kløgedes og spyttede; Hænderne famlede i Græsset og fik fat i en Sten. Men da han kom paa Benene og skulde kaste den, var Rud allerede langt oppe paa Markerne. „Nu skal jeg hjem," raabte han uskyldigt, „der er noget, jeg skal hjælpe Mor med."

Pelle elskede ikke Ensomheden, og Udsigten til en Blokade stemte ham straks til Forhandling. Han smed Stenen for at vise sin alvorlige Vilje til Forlig, og maatte sværge dyrt paa ikke at trække Had. Saa kom Rud endelig tilbage, fnisende.

„Jeg vilde have vist dig noget morsomt med Museungen," sagde han afledende, „men du holdt jo paa den som et Fæ." Han vovede sig ikke helt hen til Pelle men stod og fulgte hans Bevægelser med Øjnene.

Pelle kendte den lille Nødløgn, naar der var overhængende Fare for Prygl, men Løgnen som Angreb var ham endnu fremmed. Naar Rud, nu da det hele var glemt, sagde at han blot vilde have vist ham noget morsomt, saa var det vel sandt. Men hvorfor var han da mistroisk? Som saa ofte før forsøgte Pelle at bøje sin lille Hjærne om mulige Bagtanker hos Kammeraten, men kunde ikke.

„Du kan lige saa godt komme helt herhen," sagde han firskaarent. „For hvis jeg vilde, kunde jeg mageligt løbe dig op."

Rud kom. „Nu vil vi til at fange store Mus," sagde han. „Det er morsommere."

De tømte Pelles Mælkeflaske og søgte sig en Muserede ud, der kun saa ud til at have to Udgange — den ene oppe i Engen, den anden midt nede paa Aabrinken. Hernede stak de Flaskehalsen ind, Hullet oppe i Engen blev udvidet til en Tragt, og de skiftedes til at holde Øje med Flasken og bære Vand op i Hullet med deres Huer. Det varede ikke længe, før en Mus smuttede ud i Flasken; og de slog Proppen i for den.

Hvad skulde de nu gøre med den? Pelle foreslog at de skulde tæmme den og dressere den til at trække deres smaa Markredskaber; men Rud satte som sædvanlig sin Vilje igennem — den skulde ud at sejle!

Henne hvor Aaen drejede og havde hulet sit Leje ud til en hel Kedel, lavede de en skraa Bane og lod Flasken rutsje ned i Vandet med Halsen forrest, som en Skude der løber af Stabel. De kunde følge den i dens Bue under Vandet, til den dukkede op med et skraat Stød og stod og vuggede paa Vandet som en Bøje med Halsen lige op. Musen gjorde de grinagtigste Hop mod Proppen for at slippe ud; Drengene sprang i Græsset af Henrykkelse.

„Den ved godt hvad Vej den kom ind — den ved det!“ De gjorde dens mislykkede Hop efter, tumlede ned paa Maven igen og vred sig overgivent i Græsset. Men omsider blev det gammelt.

„Skal vi tage Proppen af?“ foreslog Rud.

„Ja — aa ja!“ Pelle vadede hurtigt ud efter Flasken og vilde sætte Musen i Frihed.

„Vent lidt dit Øg!“ Rud rev Flasken fra ham. Han holdt over Mundingen, mens han satte den midt ud i Vandet. „Nu skal vi faa Løjer!“ raabte han og skyndte sig op.

Det varede lidt, inden Musen opdagede at der var fri Bane, saa sprang den. Det mislykkedes, og Flasken kom i vuggende Bevægelse, saa andet Spring blev skraat og prellede af mod Siden. Men saa fulgte en Række Spring lynsnart paa hinanden, et helt Bombardement; og pludselig fløj den højt ovenud af Flaskehalsen og paa Hovedet i Vandet.

„Det var et Spring der havde vasket sig!“ raabte Pelle og sprang oppe i Græsset, lige op, med Armene strakt ned ad Siden, „— den kunde lige knibe sin Krop igennem, lige akkurat du!“ Han sprang igen og gjorde sig tynd.

Musen svømmede til Land, men der var Rud og satte den midt ud igen med Foden. „Den svømmer godt,“ sagde han og lo. Saa styrede den mod

den anden Bred. „Pas paa for Søren!“ skreg Rud, og Pelle sprang til og satte den fra Land med et kraftigt Spark. Den svømmede raadvild frem og tilbage midt i Hullet, saá de to dansende Skikkelser hvergang den nærmede sig en Bred, og vendte og vendte i en Uendelighed. Den laa dybere og dybere — Pelsen blev vaad og trak den nedad; tilsidst svømmede den helt under Vand. Pludselig spilede den sig ud i et Ryk og sank til Bunds, med alle fire Lemmer udstrakte som en aaben Favn.

Pelle havde i et Glimt fanget det raadvilde og hjælpeløse — maaske genkendt det. Ved Dyrets Spjæt brast han i Graad — et lille Skrig — og løb storbrølende op over Engen mod Fyrreplantningen. Noget efter kom han tilbage. „Jeg troede gale mig Amor var løbet væk,“ sagde han gentagende og undgik omhyggeligt at se Rud i Øjnene. Stille vadede han ud og fiskede med Foden den døde Mus op.

De havde lagt den paa en Sten i Solen for at den skulde leve op igen. Da det ikke lykkedes, huskede Pelle en Historie om nogle Folk der var druknet i en Sø derhjemme, og som kom til sig selv igen da man skød med Kanoner over dem. De slog de hule Hænder sammen over Musen, og da det heller ikke førte til noget besluttede de at begrave den.

Rud kom i Tanke om, at hans Bedstemor i Sverig netop blev begravet i disse Dage, og det fik dem til at gaa frem med en vis Højtidelighed. De lavede Kiste af en Tændstikæske og pyntede den med Mos; de laa paa Maven og firede med Sejlgarn Kisten ned i Graven — med stor Omstændelighed forat den ikke skulde komme til at staa paa Hovedet. Et Tov kunde jo springe, det hændte undertiden; og Illusionen tillod ikke, at de rettede ved Kistens Stilling med Hænderne bagefter. Siden kiggede Pelle ned i sin Hue, mens Rud læste over den afdøde og kastede Jord paa. Og de smed Graven til.

„Bare den nu ikke er skindød og vaagner op igen!“ udbrød Pelle pludselig. De havde begge hørt mange uhyggelige Historier om Skindøde, og gen-

nemgik sammen alle Muligheder: hvordan man vaagnede op, og ikke kunde faa Luft, og bankede paa Laaget, og gav sig til at æde af sine egne Hænder — til Pelle tydeligt kunde høre det banke paa Laaget dernede. I en Fart fik de Kisten op og undersøgte Musen; ædt af sine Forpoter havde den ikke, men den havde ganske bestemt drejet sig om paa Siden. De begravede den igen; for en Sikkerheds Skyld gav de den en død Skarnbasse med i Kisten og stak et Halmstraa ned i Graven for Lufttilførsel. Saa pyntede de Tuen op og satte en Mindesten.

„Nu er den død du!“ fastslog Pelle alvorligt.

„Ja det er den min Sjæl — saa død som en Sild.“ Rud havde lagt Øret til Straaet og lyttede.

„Nu er den vist oppe hos Gud i al sin Herlighed, helt højt højt oppe.“

Rud blæste foragteligt:

„Aa dit Fjols, tror du den kan kravle der op.“

„Mus kan da godt kravle!“ Pelle var muggen.

„Ja, men ikke gennem Luften — det kan kun Fuglene.“

Pelle følte sig slaaet af Marken og trængte til Hævn.

„Saa er din Bedstemor heller ikke i Himlen!“ erklærede han afgjort. Der sad alligevel Nag i ham endnu fra det med Museungen.

Men det var mere end Rud kunde lade sidde paa sig. Han var ramt lige i Slægtsfølelsen og gav Pelle en i Siden med Albuen; og i næste nu trillede de rundt i Græsset med hinanden i Haaret og gjorde kejtede Forsøg paa at ramme hinandens Næse med knyttet Næve. De væltede rundt i en Klump hvor snart én snart den anden var ovenpaa, hvæsede hæst, stønnede og gjorde drabelige Bevægelser. „Jeg skal faa dig til at nyse rødt“, sagde Pelle indædt og hævede sig over Modstanderen. Men i næste Øjeblik var han nede igen; og Rud hang over ham og udstødte de frygteligste Trusler om blaa Øjne og dansende Sole. Deres Stemmer var tykke af Lidenskab.

Og pludselig sad de over for hinanden i Græsset og overvejede, om de skulde stikke i at skraale. — Saa rakte Rud Tunge, Pelle gjorde Skridtet videre og gav sig til at le, de var igen de bedste Venner af Verden. De rejste Mindestenen der var væltet i Kampens Hede, og sad siden med hinanden i Haanden og hvilede ud efter Stormen — noget mere stille end sædvanlig.

Det var ikke fordi der sad mere ondt i Pelle; men Spørgsmaalet havde faaet selvstændig Betydning for ham, der maatte Mening ind i det. Det sprang grundende frem i hans Øjne, og han udbrød tænksomt:

„Ja men du har jo selv fortalt, at hun var lam i Benene."

„Ja hvad saa?"

„Saa kunde hun da ikke kravle op i Himlen."

„Aa dit Kadaver — det er jo hendes Aand!"

„Saa kan Musens Aand ogsaa godt være deroppe."

„Pyh! Nej for Mus har ingen Aand."

„Saa? — Ellers kunde de vel ikke aande!"

Dèr stod Rud! og der var det kedelige ved det at han gik paa Søndagsskole. Næverne havde været gode nu igen; men hans Instinkt sagde ham, at Pelle før eller senere vilde faa Overtaget i at slaas. Og Bedstemoderen var i al Fald reddet.

„Ja" — sagde han eftergivende — „og aande det kunde den. Men saa har dens Aand faret op og væltet Stenen om du — det har den!"

En fjærn Lyd naaede ned til dem, langt oppe mod Hytten tegnede en tyk Kvindeskikkelse sig; hun stod og vinkede truende.

„Soen kalder paa dig," sagde Pelle; de to Drenge kaldte hende aldrig andet indbyrdes.

Saa maatte Rud af Sted. Han fik Lov at tage det meste af Madkurvens Indhold og aad løbende; de havde haft for travlt til at spise.

Pelle satte sig op i Klithegnet og holdt Maaltid. Som sædvanlig naar Rud havde været ude hos ham begreb han ikke, hvor Dagen var blevet af. Der var

et Ophold i Fuglesangen, og ikke et eneste Kreatur laa ned længer, saa Klokken maatte mindst være fem.

Oppe ved Gaarden var de i Færd med at age ind. I fuld Trav gik det, ud og hjem, ud og hjem; Karlene stod op i Vognbunden og pryglede løs paa Hestene med Enden af Tømmen. Og de svingende Læs fòr af Sted langs Markvejene; de lignede strittende Smaakryb, der er bleven overrasket og piler i Skjul.

Der kørte en Enspænder ud fra Gaarden og tog Landevejen fat mod Staden, i stærkeste Trav. Det var Stengaardsbonden; han skulde nok til Staden og ture, saadan som han kørte! Saa var det galt derhjemme, og der blev Graad paa Gaarden til Natten.

Ja, ja, nu kørte Far Lasse ud med Vandvognen, saa var Klokken halv seks. Det kendtes ogsaa paa, at Fuglene begyndte deres hyggelige Aftenkvidder, der gik lav og tindrende lige som Solens Straaler.

Langt inde over Stenværket hvor Kranerne tegnede sig mod Himlen, steg nu og da en Røgsky til Vejrs og brast i et Springvand af Klippestykker. Langt om længe kom Knaldet drattende, i Stumper og Stykker; det lød som en løb og daskede sig paa Laarene med Bælgvanter.

De sidste Timer var altid lange — Solen blev saa langsom i det. Og Tiden havde heller intet Indhold, Pelle selv var træt, og Aftenstilheden lagde sig dæmpende i Vejen for stærke Ytringer. Men nu kørte de ud til Malkning deroppe, og Kvæget begyndte at græsse sig op efter den Kant af Engen der vendte mod Gaarden; saa stundede det.

Og endelig begyndte Vogterdrengene at jodle ovre ved Nabogaardene, først én, saa faldt der flere ind —:

„Aa driv hjem, aa—haa, aa—aa—haa!
Aa—haa, aa—haa!
Aa—haa, aa—haa!
Aa driv hjem, aa—aa—haa!
aa—haa!“

Fra alle Sider dirrede den bløde Sang over det faldende Land; som en lykkelig Graad løb den ud i Luftens begyndende Tindren, og Pelles Kvæg blev saa langstrakt i sine Bevægelser. Men endnu turde han ikke drive hjem; der vankede Knubs af Forvalteren eller Eleven om han kom for tidlig.

Han stod øverst ved Engen og gennede for Hovedet af sine stundende Kreaturer. Og da de sidste Toner af Hjemdriftsangen var døet helt hen, stemte han selv i og traadte til Side. Kreaturerne løb med en egen kort Trippen og fremstrakte Hoveder; Græssets Skygger laa i lange fine Striber hen over Jorden; Dyrenes Skygger var uendelige. Nu og da brølede Kalvene langeligt og slog over i Galop. De længtes — og Pelle længtes.

Bag en Glime skød Solen lange Straaler ind gennem Rummet, som havde den taget alle sine Ævner hjem for Natten og nu strakte dem i én Higen, fra Vest til Øst. Alting pegede i lange tynde Striber, Kreaturernes Higen laa synlig efter dem i Luften.

I Barnets Sind var der slet intet ude mere; alt var taget hjem og rakte sig fremover i en næsten syg Længsel efter Faderen. Og naar han endelig svingede om Hjørnet med Hjorden og gamle Lasse stod der, lykkeligt smilende med sine hudløse Øjne, og aabnede Leddet til Folden, saa brast det for Drengen og han kastede sig grædende ind til Faderen.

„Hvad er der Pøjke, hvad er der?“ spurgte den Gamle saa med Bekymring i Stemmen, og strøg en rystende Haand over Barnets Kind. „Har nogen gjort dig ondt? Naa ikke — da var det vel! Bedst er det nok at de hytter sig — for glade Børn staar i Guds egen Varetægt. Og Lasse skulde vel heller ikke blive god at nappes med han, om det kom dertil. — Ja saa du har længtes? Da er der skønt at være i dit lille Hjærte, og Lasse kan kun være glad han. — Men gaa du nu ind og æd — og græd ikke.“

Han snød Drengens Næse med sine haarde krogede Fingre og skubbede ham læmpeligt af Sted.

[redacted]

V

Manden som var udsendt af Gud og havde de alvorligt bebrejdende Øjne, var Pelle ikke længe om at komme ud over. Han viste sig at være en slet og ret Smaamester nede i Lejet, som talte i Forsamlingshuset om Søndagen; det hed sig tilmed at hans Kone drak. Rud gik i Søndagsskole hos ham, og han sad smaat i det — han var ganske almindelig.

Desuden havde Gustav faaet en Kasket, hvis Puld kunde vende tre forskellige Sider ud — en af blaa Dyffel, en af vandtæt Voksdug, og en af hvidt Lærred til Solskinsbrug. Det var en spændende Viden, som fortrængte alt andet og laa pirrende fremme i Pelles Bevidsthed mange Dage; han brugte Vidunderkasketten til at maale alt stort og attraaværdigt med. Indtil han en Dag gav en smukt snittet Haandstok for Tilladelsen til selv at gøre Kunststykket med at krænge Pulden. Saa fik han endelig Ro, og Kasketten maatte ind i hans dagligdags Verden den ogsaa.

Men hvordan saa der ud i Proprietær Kongstrups store Sale? Dér laa vel Pengene paa det bare Gulv, Guldet for sig og Sølvet for sig; og midt i hver Dynge stod et Skæppemaal! Hvad betød Ordet *formaalstjenlig*, som Forvalteren brugte naar han talte med Storbonden? og hvorfor brugte Karlene Ordet *Svensk* som Skældsord mod hinanden — de var jo svenske allesammen? — Inde bag Klippebrynet hvor Stenværket laa, hvad var dér? — ja dér var jo Gaardens Grænse til den ene Side! Han havde ikke været der endnu, men skulde derind med Faderen saa snart Lejlighed gaves; rent tilfældigt havde de faaet Spørgedom paa, at Lasse havde en Broder som ejede Hus derinde. Saa det var jo forholdsvis kendt.

Histnede laa Havet, det havde han selv sejlet paa! Ude paa det gled Skuder baade af Jærn og Træ, men hvordan kunde Jærn flyde som var saa

tungt? Vandet i Havet maatte være stærkt, for i Dammen gik Jærn øjeblikkelig til Bunds. Midt ude var Dammen bundløs, saa der blev man nok ved at synke i al Evighed! Den gamle Tækkemand havde i sin Ungdom haft over hundrede Favne Reb dernede med et Dræg ved for at finde en Spand op, men han naaede aldrig Bund. Og da han vilde drage Rebet op igen, var der nogen dybt nede som greb fat i Dræget og vilde trække ham ned, saa han maatte slippe det hele.

Gud Herren — ja han havde stort hvidt Skæg lige som Kaasegaardsbonden; men hvem holdt Hus for ham paa hans gamle Dage? Sankte Peter det var nok hans Forvalter det! — Hvordan kunde de gamle tørre Kør føde lige saa unge Kalve som Kvierne? — — — — — — — — — — — — — — — — —

Der var én stor Selvfølgelighed, som man ikke rettede sin Spørgen paa og overhovedet ikke tænkte over i den Forstand, fordi det var selve Grundlaget for al Tilværelse — Far Lasse. Han var der simpelthen, stod som en tryg Mur bag alt hvad man foretog sig. Han var det egenlige Forsyn, den sidste store Tilflugt i ondt og godt; han kunde alt hvad han vilde — Far Lasse var almægtig.

Saa var der ét, naturligt Midtpunkt i Verden, Pelle selv. Om ham maatte alt lejre sig, hver Ting var til for hans Skyld — for at han kunde lege med den, gaa og grue for den, eller lægge den til Side til en stor Fremtid. Selv de fjærnere Træer, Huse og Stene i Landskabet, som han aldrig havde været paa nært Hold, tog Stilling til ham, enten venligsindet eller som Fjender. Og Forholdet maatte gøres nøje op for hver ny Ting der kom inden for hans Sfære.

Lille var hans Verden, han havde først lige begyndt at skabe den. En god Armlængde til alle Sider var der nogenlunde fast Land, udenfor drev den raa Materie, Kaos. Men Pelle fandt allerede sin Verden uhyre, og havde god Vilje til at gøre den uendelig. Han huggede umætteligt ind, hans opspilede Sanser

drog alt det til der kom inden for Rækkeviddé; de var som et Maskinsvælg hvori Materien uafladelig styrtede sig i hvirvlende Smaadele. Og i Suget bag dem kom andre og andre — hele Verdensaltet var paa Vandring hen imod ham.

Pelle formede og satte fra sig, tyve ny Ting i Sekundet. Jorden voksede ud under ham til en Verden, der var rig paa Spænding og groteske Former, Uhygge og de mest dagligdags Ting. Han færdedes utrygt i den, for idelig var der noget der forskød sig og maatte omvurderes eller skabes om; de selvfølgeligste Ting slog over og blev med ét til haarrejsende Vidundere — eller omvendt. Han gik om i en bestandig Undren, og forholdt sig afventende selv til de kendteste Ting. For hvem vidste hvilke Overraskelser de vilde berede.

Dér havde han hele sit Liv haft Lejlighed til at fastslaa, at Bukseknapper var drejede af Ben og havde fem Huller, et stort i Midten og fire mindre udenom! Og saa kommer en Dag en af Karlene hjem fra Staden med et Par nye Bukser, hvori der sidder Knapper som er af skinnende Metal og ikke større end en 25-Øre. De har kun fire Huller, og Traaden skal ligge overkors i dem, ikke fra Midten og ud som i de gamle.

Eller den store Solformørkelse som han havde været spændt paa hele Sommeren, og som alle de Gamle sagde vilde drage Verdens Undergang efter sig. Han havde glædet sig til det — navnlig det med Undergangen; det vilde være noget af en Oplevelse, og et eller andet Sted i ham sad der en Stump Fortrøstning til, at han nok skulde klare den for sit Vedkommende. Solformørkelsen kom ogsaa som den skulde, det blev tilmed Nat som ved Dommedag, Fuglene blev saa stille, og Kreaturerne brølede og vilde løbe hjem. Men saa blev det lyst igen som ellers, og det hele løb ud i ingenting.

Saa var der uhyre Rædsler, der med et Slag afslørede sig som bitte smaa Ting — gudskelov da! Men der var ogsaa Glæder som skabte hæftig Hjærte-

banken — og blev til slet og ret Kedsomhed naar man kom hen til dem.

Langt ude i den taagede Masse drev der usynlige Verdener forbi som intet havde med hans egen at skaffe; en Lyd ude fra det ubekendte skabte dem helt og holdent i samme Nu. De blev til paa samme Maade, som Landet her den Morgen han stod paa Damperens aabne Mellemdæk og hørte Stemmer og Støj gennem Taagen: vamsede og mægtige, med Former der virkede som uhyre Bælgvanter.

Og inden i én var der Blodet og Hjærtet og Sjælen. Hjærtet havde Pelle selv fundet ud af, det var en lille Fugl som var lukket inde; men Sjælen borede sig som en Orm derhen i Kroppen hvor Begæret sad. Gamle Tækkemand Holm havde trukket Sjælen som en tynd Traad ud af Tommelen paa en, der led af Stjælesyge. Pelles egen Sjæl var kun god, den sad ham i begge Øjenstene og spejlede Far Lasses Billede, saa tidt denne saa ind i dem.

Blodet var det værste, derfor lod Far Lasse sig altid aarelade naar der var noget i Vejen med ham — de onde Vædsker skulde ud. Gustav tænkte meget paa Blodet og kunde fortælle de underligste Ting om det; han gik og snittede i sine Fingre blot for at se om det var modent. En Aften kom han over i Kostalden og viste en blødende Finger frem; Blodet var helt sort. „Nu er jeg en Mand," sagde han og svor vældigt. Men Pigerne gjorde blot Nar ad ham, han havde ikke baaret sin Tønde Ærter paa Loftet endnu. — — — —

Saa var der jo Helvede og Himlen — og Stenværket hvor de huggede hinanden med tunge Hammere naar de var fulde. Folkene i Stenværket det var Jordens største Kæmper, en af dem havde spist ti Spejlæg paa én Gang uden at blive syg. Og Æg var dog selve Kraften.

Nede i Engen hoppede der Lygtemænd søgende om i de dybe Sommernætter; en af dem holdt sig altid i Nærheden af Aaen, og stod og spillede paa Toppen af en lille Stenbunke som laa der midt i

den fede Eng. For et Par Aar siden havde en Pige en Nat født et Barn herude i Klitterne, og da hun ikke vidste sine levende Raad for Far til Barnet, druknede hun det i et af de Huller, Aaen skærer hvor den drejer. Gode Mennesker rejste den lille Dysse, for at Stedet ikke skulde gaa i Glemme; og over Dyssen gav Barnets Sjæl sig til at brænde i de dybe Nætter, paa den Aarstid Pigen havde født. Pelle troede, Barnet selv var begravet under Stenene, og pyntede nu og da Bunken med en Fyrregren; men paa det Sted af Aaen legede han aldrig. Pigen kom jo over Havet, i Slaveriet paa mange Aar; og Folk undredes paa Faderen. Hun havde ingen lagt ud, men Gud og hvermand vidste hvem det var alligevel. Det var en ung fremmelig Fisker nede fra Lejet, og Pigen var af fattigste Slags; saa der kunde aldrig blevet Tale om et Par af de to. Pigen havde vel saa foretrukket dette her, fremfor at løbe ham paa Dørene om Hjælp til Barnet — og sidde i Lejet som Væverpige med en uægte Unge til Spot og Spe! Og det maatte man sige, at han holdt Ørerne godt stive, hvor mangen en maaske vilde have skammet sig og taget ud paa Langfart.

Nu i Sommer, to Aar efter at Pigen kom hen, gik Fiskeren en Nat langs Stranden hjem mod Lejet med nogle Garn paa Nakken. Han var en haard Hund og betænkte sig ikke paa at tage den korteste Vej op over Engen; men da han kom godt inden for Klitten, var der en Lygtemand i hans Spor og han blev angst og gav sig til at løbe. Den halede stærkt ind paa ham, og da han sprang over Aaen for at lægge Vand mellem sig og Aanden, greb den fat i Garnet. Saa skreg han Guds Navn og løb sanseløs fra det hele. Næste Morgen ved Solopgang hentede han og Faderen Garnet, det havde faaet fat om Dyssen og laa tværs over Aaen.

Saa søgte Knøsen til de Hellige, og Faderen forlod sin Svir og fulgte ham. Tidlig og silde kunde man træffe den unge Fisker ved deres Møder, og

ellers gik han om som en Misdæder med hængende Hoved, og ventede blot paa at Pigen skulde komme hjem fra Slaveriet, saa han kunde gifte sig med hende.

Pelle var med i det hele. Pigerne talte gysende om det, naar de hang paa Karlenes Skød i de lange Sommeraftener, og en kærlighedssyg Karl indefra havde lavet en Vise om det, som Gustav sang til sin Harmonika. Saa græd alle Gaardens Piger, selv Raske Sara fik Vand i Øjnene og begyndte at tale til Mons om Forlovelsesringe.

En Dag Pelle laa paa Maven og trallede og fægtede med de nøgne Fødder i den blanke Luft, saa han en ung Mand staa nede ved Dyssen og lægge Stene paa den som han tog af sine Lommer; derpaa knælede han. Pelle gik hen til ham.

„Hvad bestiller du?“ spurgte han dristigt — han følte sig paa sit eget. „Læser du Aftenbøn?“

Manden svarede ikke men blev ved at ligge bøjet. Endelig rejste han sig og spyttede Skraasovs ud.

„Jeg beder til ham som skal dømme os alle,“ sagde han og saa vist paa Pelle.

Pelle kendte det Blik igen, der var det samme Udtryk som hos Manden forleden — ham som var udsendt af Gud. Der var blot ingen Bebrejden i det.

„Har du kanske ingen Seng at sove i?“ spurgte Pelle — „jeg læser altid min Aftenbøn under Dynen. Han hører det alligevel han! Gud Herren ved alting.“

Den unge Mand nikkede og gav sig til at flytte med Dyssens Sten.

„Den maa du ingen Fortræd gøre,“ sagde Pelle bestemt, „for der ligger et lidet Barn begravet.“

Knøsen vendte et underligt Ansigt imod ham.

„Det er ikke sandt!“ sagde han med tyk Stemme, „for Barnet ligger oppe paa Kirkegaarden, i rigtig viet Jord.“

„Ja-saa?“ sagde Pelle med Faderens langtrukne Tonefald — „da var det vel nok Forældrene som druknede det ved jeg — og begravede det her.“ Han

var for stolt af sin Viden til saadan uden videre at opgive den.

Manden saa ud som han vilde slaa, og Pelle trak sig lidt af Vejen; der stod han og lo aabenlyst, han var sikker paa sine Ben. Men den anden ænsede ham ikke længer, han stod sløvt og saa hen forbi Dyssen. Saa kom Pelle igen hen.

Manden fòr sammen ved hans Skygge og hentede Vejret i et dybt Suk. „Er du dér?" sagde han tonløst uden at se paa Pelle, „hvorfor kan jeg ikke være i Fred for dig?"

„Det er *min* Eng," svarede Pelle „for jeg vogter her. Men du maa gærne være her naar du lader være med at slaa. Og Dyssen skal du lade være, for dér ligger et lille Barn begravet."

Den unge Mand saa alvorligt paa Pelle: „Det er ikke sandt du siger, hvor tør du lyve saadan? Gud kan ikke lide Løgn. Men du er kun et godtroende Barn, og jeg skal fortælle dig hvordan det gik til uden at skjule noget — saa sandt jeg kun ønsker at vandre helt for Guds Aasyn."

Pelle saa uforstaaende paa ham: „Hvordan det gik til ved jeg vel nok selv, naar jeg kan hele Visen udenad. Jeg kan godt synge den for dig, hvis du vil have det; den gaar saadan." Pelle begyndte at synge, lidt usikker i Stemmen af Undseelse:

Saa lykkelig er vi i Barndommens Aar
og kender ej Sorrig og Synd;
vi leger og aner ej, Vejen vi gaar
os fører i Fængselet ind.

Helt mangen maa mindes med klagende Røst
den Lykke han ejed engang.
For Tiden at lette i Fængslet saa trist
vil jeg nu fremføre min Sang.

Jeg leged med Fader og leged med Mor,
og Barndommens Aar de gled hen.
Hver Dag skinned Solen — og da jeg blev stor,
saa legede jeg med min Ven.

Jeg gav ham min Dag og jeg gav ham min Nat,
og tænkte slet ikke paa Svig.
Men da jeg ham sagde hvordan det var fat,
saa var det med Legen forbi.

„Jeg elsked dig aldrig“ han svarede fort,
„kom ikke for Øje mig mer!“
Han vendte mig Ryggen, saa vred gik han bort.
Da var det at Morder jeg blev.

Pelle holdt forundret inde, den voksne Mand var sunket helt forover og sad og hulkede. „Ja det var ondt,“ sagde han — „for saa dræbte hun sit Barn og kom i Tugthuset.“ Han talte med en vis Ringeagt, han kunde ikke lide grædende Mandfolk. „Men det er da ikke noget for dig at græde over,“ henkastede han lidt efter.

„Jo for hun havde jo ingenting gjort, det var Barnets Fader der slog det ihjæl. Det var mig der gjorde det forfærdelige; ja ja jeg tilstaar jo at jeg er en Morder. Vedgaar jeg da ikke aabent nok min Brøde?“ Han vendte sit Ansigt opad som talte han mod Gud.

„Ja saa det var dig?“ sagde Pelle og rykkede lidt bort fra ham. „Slog du dit eget Barn ihjæl? — det kunde Far Lasse aldrig gøre.. Hvorfor er du saa ikke i Slaveriet da? Løj du kanske og skyldte *hende* for det?“

Disse Ord havde en egen Virkning paa Fiskeren. Pelle stod og iagttog ham lidt, saa udbrød han: „Du snakker saa underligt: blop-blop-blop ligesom du kunde være fra et andet Land! Og hvorfor kradser du saadan i Luften med Fingrene og græder? faar du da Prygl naar du kommer hjem?“

Ved Ordet *græder* brast han helt i Graad, Pelle havde aldrig set noget Menneske græde saa løssluppent, Ansigtet var helt i ét.

„Vil du have et Stykke Mad?“ spurgte han for at trøste. „Jeg har med Rullepølse paa.“

Fiskeren rystede paa Hovedet.

Pelle saa hen paa Dyssen, han var stædig og vilde ikke give sig.

„Det *er* nu begravet der,“ sagde han. „Jeg har selv set Sjælen brænde oven paa Stenene om Natten. Det er fordi den ikke kan komme i Himlen.“

Der trængte en uhyggelig Lyd ud af Fiskerens aabne Mund, et dumpt Brøl der fik Pelles lille Hjærte til at hoppe i Livet paa ham. Han gjorde selv nogle Spring i Angst, og da han besindede sig og stansede, saa han Fiskeren løbe stærkt foroverbøjet ned over Engen og forsvinde i Klitterne.

Pelle stirrede forundret efter ham og gik langsomt hen til Madkurven — hans Resultat var foreløbig Skuffelse. Han havde sunget for en vildfremmed, det var unægtelig en Bedrift — saa svært det kunde være blot at svare ja eller nej til én man aldrig havde set før. Men han var brændt inde med de fleste af Versene, og det enestaaende laa dog navnlig i at han kunde hele Visen uden ad. Nu sang han den for sig selv fra først til sidst, idet han holdt Tal paa Versene med Fingrene. Og han tog den drabeligste Oprejsning ved at skraale op saa det kunde høres vidt og bredt.

Om Aftenen drøftede han som sædvanlig Dagens Oplevelse med Faderen; og da forstod han et og andet som for en Stund fyldte hans Sind med Uhygge; Far Lasses var endnu den eneste menneskelige Røst Drengen helt forstod. Den Gamles blotte Suk og Hovedrysten havde en overbevisende Magt som ingen anden Tale.

„Ak ja,“ blev han ved at gentage — „ondt og ondt allevegne, Sorg og Nød hvor man saa vender sig hen! Han gav nok gærne sit Liv hen for at slide Slavelænken i hendes Sted — nu det er for sent! — Saa han løb sin Vej dengang du sagde dét til ham? Ja ja, Guds Ord i en Barnemund er heller ikke godt at staa for, naar Samvittigheden har taget Skade. Og et daarligt Levebrød er det at handle med andres Lykke, — Men tag du nu og to dine Fødder Pøjke.“ — — —

Livet gav nok at tage i, og bakses med — og adskilligt at grue for. Men værre end alt det der vilde

Pelle selv ondt, var næsten de Glimt der nu og da steg op til ham fra Menneskedybet; over for dem var hans Barnehjærne magtesløs. Hvorfor græd Fruen saa meget og drak i Smug? hvad foregik der dérinde bag Ruderne i det høje Stuehus? Han begreb det ikke, og hvergang han brød sit lille Hoved med det, gloede blot Uhyggen ud paa ham af alle Ruder, og stundom lukkede den sig over ham med det ufatteliges hele Rædsel.

Men Solen gik højt paa Himlen, Nætterne var lyse, Mørket laa sammenkrøbet under Jorden og havde ingen Magt. Og han besad Barnets lykkelige Ævne til at glemme paa en Studs — og sporløst.

VI

Pelle havde en hurtig Puls og megen Fremfærd; der var altid noget hans rastløse Higen maatte forsøge at vinde ind paa — om ikke andet saa selve Tiden. Nu var Rugen under Tag, nu forsvandt den sidste Stak af Marken, Skyggerne blev længere for hver Dag. Men en Aften overraskede Mørket ham inden hans Sengetid, og han blev betænkelig. Han skyndede ikke længer paa Tiden men søgte at holde igen, ved mange smaa Solemærker.

En Dag gik Folkenes Middagshvile ind. De spændte for igen saa snart de havde sat Middagen til Livs, og Hakkelseskæringen blev forlagt til om Aftenen. Hestegangen laa paa den udvendige Side af Staldbygningen, og ingen af Karlene havde Lyst til at traske rundt derude i Mørket og køre for Maskinen — saa maatte Pelle til det. Lasse protesterede og truede med at gaa til Storbonden, men det hjalp ikke; hver Aften maatte Pelle derud et Par Timer. Det var hans bedste Timer man tog fra ham: de Timer hvor han og Far Lasse smaanussede i Stalden og sorgløst snakkede sig gennem alle Dagens Genvordigheder

ind i den fælles lyse Fremtid — og Pelle græd. Naar Maanen jog Skyerne og han kunde se alting tydeligt omkring sig, gav han sine Taarer frit Løb. Men i de mørke Aftener tav han og holdt Vejret. Naar Regnen drev kunde det være saa mørkt, at Gaarden og alting var borte, og da saa han hundrede Væsner som Lyset ellers skjulte. De traadte frem i Mørket derude, forfærdelig store, eller kom glidende paa deres Bug hen imod ham. Han stivnede i Stirren og kunde ikke rive sit Blik til sig; inde under Muren søgte han Ly og sad og hyppede paa Hesten derfra — og en Aften løb han ind. De jog ham ud igen, og han lod sig jage; han var da det kom til Stykket mere angst for dem derinde end dem herude. Men en bælgmørk Aften var han særlig ilde stedt, og da han saa opdagede at Hesten, hans eneste Trøst ogsaa var angst, slap han alt og løb ind for anden Gang. Han var ikke til at true ud igen, og Knubs hjalp heller ikke. Saa tog en af Karlene ham i Favnen og bar ham derud. Men da glemte Pelle alt og skreg saa det rystede i Gaarden.

Mens de baksede med ham kom Proprietæren til. Han blev gal i Hovedet, da han hørte hvad der var i Vejen, og skældte Forkarlen Hæder og Ære fra. Saa tog han Pelle ved Haanden og fulgte ham ned til Kostalden. „Sikken et Mandfolk, der er bange for lidt Mørke!“ sagde han spøgende — „det maa du se at vænne dig af med. Og hvis Karlene gør dig Fortræd saa kom kun til mig.“

Over Markerne gik Ploven Dagen lang og gjorde Jorden tung i Farven, Løvet blev broget, og der var mange Sluddage. Toet rejste sig paa Kreaturerne, de blev langhaarede og forskød sig i Ryggen; Pelle døjede ondt, og hele Tilværelsen blev en Skygge alvorligere. Hans Klæder blev ikke tættere og varmere med Kulden som Kreaturernes; men han kunde slaa Knald med Klaffen der i heldigste Tilfælde lød som smaa Skud, han kunde prygle Rud naar det gik helt ærligt til, og springe over Aaen hvor den var smallest. Det gav altsammen Varme i Kroppen.

Han vogtede nu ud over Gaardens Jorder, overalt hvor der havde været tøjret; Malkekørne stod inde. Eller ogsaa var han inde paa Mosen hvor alle Gaardene havde hver sit Stykke Græsmark. Herinde stiftede han Bekendtskab med Vogterdrengene fra de andre Gaarde og saa ind i en helt anden Verden, hvor der ikke styredes med Forvalter og Landvæsenselev og Prygl, men hvor alle spiste ved samme Bord og Madmoderen selv sad og spandt Garn til Strømper til Vogterdrengen. Men derind kunde han aldrig komme, for de tog ikke Svenskere paa de smaa Gaarde — de indfødte vilde heller ikke tjene sammen med dem. Det gjorde ham ondt.

Saa snart Efteraarspløjningen var i Gang oppe paa Agrene, nedlagde Drengene efter gammel Skik Skellene og lod alle Kreaturer gaa sammen — det kaldtes at vogte over Luvt. De første Dage gav det mere at bestille, Dyrene kæmpede inden de blev fortrolige med hinanden. Og helt blandede blev de aldrig; de græssede stadig i Pletter, hver Gaards Besætning for sig. Madkurvene blev ogsaa slaaet sammen, og en Dreng efter Tur taget ud til at passe hele Flokken. De andre Drenge legede Røvere oppe i Klipperne, eller turede rundt til Lundene og Stranden. Naar det var rigtigt koldt, tændte de Baal op, byggede Ildsteder af flade Sten og stegte Æbler og Æg som de stjal paa Gaardene.

Det var et herligt Liv, og Pelle var lykkelig. Ganske vist var han den mindste i Flokken, og der hæftede det ved ham at han var svensk; bedst som de legede kunde de andre give sig til at vrænge efter hans Maal, og naar han blev vred, spurgte de hvorfor han ikke trak Kniv. Men saa var han fra den største Gaard — og den eneste der havde Stude i sin Besætning; han stod ikke tilbage for dem i Legemsfærdigheder, og ingen af dem kunde snitte som han. Og naar han blev stor, var det hans Agt at prygle dem allesammen.

Foreløbig maatte han læmpe sig frem, smigre sig ind hos de store, hvor han opdagede der var en

Sprække i Forholdet, og være tjenstvillig. Han maatte tage Tur oftere end de andre, og blev forfordelt ved Maaltiderne. Han tog det som noget uundgaaeligt og satte hele sin lille Person ind paa at faa det bedst mulige ud af Forholdene. Men han lovede sig som sagt en uhyre Oprejsning naar han blev stor.

Et Par Gange blev det ham for hedt, og han opgav Fællesskabet og holdt sig for sig selv. Men han søgte hurtig tilbage til de andre igen. Hans lille Krop var sprækfuld af Mod paa Livet og tillod ham ikke at skulke udenom; han maatte tage sin Chance — æde sig igennem.

En Dag kom der to nye Drenge til, som vogtede Kvæget fra et Par Gaarde inde til den anden Side Stenværket; de var Tvillinger og hed Alfred og Albinus. Det var to lange tynde Fyre som kunde se ud til at have sultet som smaa; de var blaalige af Hudfarve og stod daarligt for Kulde. Fodrappe og smidige var de, de kunde løbe den hurtigste Kalv ind, gaa paa Hænderne og ryge Tobak til, og slaa Luftspring uden at tage Næverne til Hjælp. Slaas duede de ikke meget til; de manglede Modet til at gaa paa, og deres Legemsfærdighed svigtede dem naar det kneb.

De to Brødre havde et komisk Skær over sig. „Der har vi Tvillingerne, Tolvlingerne!" raabte hele Flokken dem i Møde den første Morgen de viste sig. „Naa hvor mange Gange har I saa faaet Smaa hjemme siden i Fjor?" — De var tolv Søskende, og deriblandt var der to Gange Tvillinger, alene dette var en uudtømmelig Kilde til Spot — desuden var de halvsvenske. De kom til at staa halv Skade med Pelle.

Men der bed ingenting paa dem, de grinede ad alt og gav sig yderligere til Pris. Pelle kunde forstaa paa alting, at deres Hjem havde et latterligt Skær over sig ude i Sognet; men det var de ikke kede af. Det var navnlig Forældrenes Frugtbarhed Spotten hang sig ved, og de to Drenge udleverede med glade Miner Forældrene og gav sig til at fortælle om de løn-

ligste Forhold i Hjemmet. En Dag Flokken var særlig ihærdig til at raabe Tolvlinger, fortalte de grinende, at Moderen gik med den trettende. De var usaarlige.

Hvergang de udleverede deres Forældre, gav det et Stik i Pelle, han havde selv sine helligste Følelser paa dette Punkt. Alt det han brød sit Hoved, begreb han dem ikke; han maatte til Faderen med det en Aften.

„Saa de gør deres egne Forældre til Spot og Grin?“ sagde Lasse — „da gaar det dem aldrig godt her paa Jorden; for man skal ære sin Far og Mor. Skikkelige Forældre som har sat dem til Verden med Smærte og maa slide haardt, kanske sulte og døje selv, for at skaffe Føde og Klæder til dem — ak hvor er det syndigt! — — Og de hedder Karlsson til Efternavn lige som vi siger du? — og bor inde i Lyngen bag Stenværket? Men saa maa det jo være Bror Kalles Sønner! ja Gud min Sjæl om jeg ikke tror det er det ogsaa! Spørg du dem i Morgen, om ikke deres Far har et Hak i det højre Øre. Jeg huggede det jo selv med et Stykke af en Hestesko dengang vi var Smaagutter — en Dag jeg var rasende paa ham, fordi han gjorde mig til Grin for de andre. Han var akkurat lige saadan som de to han; men han mente ikke større med det, der var ikke ondt i ham.“

Drengenes Far havde ganske rigtig et Hak i det højre Øre. Pelle og de var altsaa Søskendebørn, og det var baade til at le og græde over, saadan som de og Forældrene var til Grin. Det gik jo paa en Maade ud over Lassefar ogsaa, og den Tanke var næsten ikke til at udholde.

De andre Drenge opdagede hurtig hans Saarbarhed her og benyttede sig af den til deres Fordel; og Pelle maatte bøje af og finde sig i en Del for at holde Faderen udenfor. Alligevel lykkedes det ikke altid. Naar de var i det Hjørne, sagde de Ting helt hen i Vejret om hinandens Hjem; det skulde ikke tages for mere end det var, men Pelle forstod ikke

[redacted]

Spøg paa det Punkt. En Dag sagde en af de største Drenge til Pelle: „Din Far, han har jo gjort sin egen Mor med Barn.“ Pelle forstod ikke Ordspillet i denne Raahed, men han hørte de andres Latter og blev blind af Raseri. Han gik løs paa den store Kammerat og sparkede ham saadan i Underlivet, at han maatte ligge hjemme i flere Dage.

De følgende Dage gik Pelle og var hed om Ørerne. Han turde ikke fortælle Faderen, hvad der var sket, da han saa vilde være nødt til at gentage Drengens grimme Beskyldning ogsaa; saa gik han der og gruede for de skæbnesvangre Følger. De andre Drenge havde trukket sig tilbage fra ham for ikke at faa Skyld med, hvis der kom noget op; Drengen var Gaardmandssøn — den eneste i Flokken — og de skimtede Øvrighed bag Historien, kanske Ris paa Raadhuset. Pelle gik saa for sig selv med sine Kreaturer og havde god Tid til at sysle med Begivenheden; den voksede sig større og større i sine Følger under hans livlige Indbildningskraft og var tilsidst ved at sprænge ham af Rædsel. Hver Vogn han saa køre hen ad Landevejen fik det til at krybe i ham; og drejede den op mod Stengaarden, saa kunde han tydelig skelne Politiet, der kom tre Mand stærk og med forsvarlige Haandjærn — lige som da Erik Erikson blev afhentet fordi han havde mishandlet sin Kone. Han turde knap drive hjem om Aftenen.

Saa en Formiddag kom Drengen drivende derovre med sine Kreaturer, der var en voksen Mand med, Pelle dømte af Klæder og det hele at han var Gaardmand — det maatte være Drengens Fader. En Stund stod de derovre og snakkede med Vogterdrengene, saa kom de over ad med hele Flokken i Hælene, Faderen holdt sin Søn ved Haanden.

Pelle sprang i Sved; han følte sig stærkt tilskyndet til at løbe sin Vej men tvang sig til at blive staaende. Far og Søn bevægede paa èn Gang Haanden, og Pelle skød begge Albuer i Vejret for at afbøde to Lussinger.

Men de strakte blot Hænderne frem. „Om Forladelse," sagde Drengen og tog Pelles ene Haand; „Om Forladelse!" gentog Faderen og lukkede hans anden Haand i sin. Og Pelle stod forvirret og flyttede Øjnene fra den ene til den anden. Straks troede han, at Manden her var den samme som ham der var udsendt af Gud; men det var alligevel kun Øjnene — de underlige Øjne. Saa brast han pludselig i Graad og glemte alt for at græde sig ud af den forfærdelige Spænding; og de to sagde nogle gode Ord og gik stille deres Vej for at lade ham være ene.

Siden blev han og Peter Kure gode Venner; og da Pelle lærte ham nøjere at kende opdagede han, at Drengen til Tider kunde have noget af det samme i Øjet som Faderen, den unge Fisker og Manden, der var udsendt af Gud. Begivenhedens mærkelige Forløb sysselsatte ham længe. En Dag kom hans Erfaringer til at ligge saadan Side om Side, at han opdagede Sammenhæng mellem dette gaadefulde Øjenudtryk og de mærkelige Handlinger; de, der havde set paa ham med de Øjne, havde alle tre handlet uventet. Og en anden Dag gik det op for ham, at disse Folk var de *Hellige;* Drengene var uenige med Peter Kure den Dag og brugte det som Skældsord mod hans Forældre.

En Ting var der som stod — og stod ovenud af alting — selve Sejren. Han havde bundet an med en Dreng, der var større og stærkere end han selv, og klaret sig — fordi han for første Gang i sit Liv slog hensynsløst til. Vilde man slaas, maatte man sparke dèr hvor det gjorde mest ondt. Gjorde man blot det og forresten havde Retten paa sin Side, saa kunde man godt binde an selv med en Gaardmandssøn. Det var to betryggende Opdagelser, som indtil videre intet kunde rokke ved.

Saa havde han værget Faderen; det var noget ganske nyt og betydningsfuldt i hans Liv. Han krævede mere Plads nu.

Ved Mikkelsdagstid kom Kreaturerne ind, og de

sidste Daglejere rejste. Der var sket flere Forandringer med Gaardens faste Tyende i Sommerens Løb, men nu til Flyttedag var der ingen der forandrede; Stengaarden havde det ikke med at skifte til de fastsatte Skiftetider.

Pelle hjalp saa atter Faderen med Indefodringen. Egenlig skulde han have begyndt at gaa i Skole, og der skete en spagfærdig Henvendelse fra Skolemyndighederne til Proprietæren. Men der var god Brug for Drengen hjemme, da èn Mand ikke kunde overkomme Røgtningen, og saa blev der Stilhed om Spørgsmaalet. Pelle var glad det blev skudt ud; han havde tænkt meget paa Skolen i Sommerens Løb, og udstyret den med saa meget fremmedartet og stort, at han nu var helt bange for den.

VII

Juleaften kom som en stor Skuffelse. Det var Skik, at Vogterdrengene kom ud og tilbragte hele Julen paa den Gaard hvor de havde tjent om Sommeren, og Pelles Vogtekammerater havde fortalt ham om alle Julens Herligheder: Steg og søde Drikke, Julelege og Pebernødder og Bagværk — det var èn endeløs Æden og Drikken og Legen Julelege fra Lille Juleaften til „Knud bar Julen ud". Saadan var det paa alle de smaa Gaarde, den eneste Forskel var, at de der var hellige, ikke spillede Kort men sang Salmer i Stedet. Men Maden var ligegod.

De sidste Dage før Jul maatte han op Kl. tohalvtre og hjælpe Pigerne at plukke Fjærkræ og den gamle Tækkemand Holm at hede Ovnen. Dermed var hans Forhold til Julens Herligheder udtømt. Juleaften vankede der Klipfisk og Risengrød, og det smagte godt nok; men alt det øvrige manglede. Der var et Par Flasker Brændevin paa Bordet til Mandfolkene — det var det hele. Karlene var misfornøjede

og krængde, de hældte Mælk og Grød i Skaftet paa Karnas Strikkestrømpe saa hun var fnysende gal den hele Aften, forresten hang de med hver sin Pige paa Skødet og skumlede over alting. De gamle Husmænd og deres Koner der var indbudt til at spise Julemad, snakkede om Død og Alverdens Elendighed.

Ovenpaa var der stort Gilde; hele Konens Slægt var indbudt, og det gik nok løs paa Gaasestegen. Gaarden var fuld af Køretøjer, og den eneste, der var i godt Humør var Forkarlen, han fik alle Drikkepengene. Gustav var nu i rent elendigt Humør, for Bodil var ovenpaa og vartede op. Han havde taget sin Harmonika over og spillede Kærlighedssange; Sindene blev blidere ved det, og det onde gled af Øjnene. En for en gav de sig til at synge med, og det var lige ved at blive helt hyggeligt hernede. Men saa kom der Bud ned, at de maatte være lidt stille. Saa opløste det hele sig, de gamle gik hjem, og de unge spredtes Par om Par som de i Øjeblikket var Venner til.

Lasse og Pelle gik i Seng.

„Hvorfor er det egenlig Jul?“ spurgte Pelle.

Lasse kløede sig betænkeligt paa Hoften.

„Det skal nu engang være saa,“ svarede han nølende. — „Ja og saa er der jo det med Aaret som vender sig og gaar opad ser du! — — Og i denne Nat blev Kristusbarnet jo ogsaa født forstaas!“ Det sidste var han længe om at skaffe til Veje, men det kom ogsaa helt sikkert. — „Det ene med det andet ser du vel,“ føjede han samlende til lidt efter.

Anden Juledag var der Sammenskudsgilde hos en foretagsom Husmand nede ved Lejet; det kostede $2^{1}/_{2}$ Krone Parret for Musik, skaaret Mad og Brændevin midt paa Natten, og Kaffe hen paa Morgenen. Gustav og Bodil skulde med. Det var dog altid lidt af Julen, der drog forbi, Pelle var saa optaget af det som galdt det ham selv; Lasse havde ikke Ro for hans Spørgsmaal den Dag. Saa var Bodil altsaa alligevel Gustav god!

Om Morgenen de kom op, laa Gustav ude paa Marken ved Døren til Kostalden og kunde ikke hjælpe sig selv; hans pæne Tøj var i en sørgelig Forfatning. Bodil var ikke med ham. „Saa har hun sveget ham," sagde Lasse idet de hjalp ham ind. „Stakkels Gut, sytten Aar og allerede Hjærtesaar! Kvindfolkene bliver nok hans Ulykke engang, skal vi faa at se!"

Til Middag da Husmandskonerne kom for at malke, bekræftedes Lasses Formodning; Bodil havde slaaet sig paa en Skræddersvend inde fra Lejet og var brudt op midt paa Natten sammen med ham. Man lo medlidende ad Gustav, og der blev stiklet en Del i den følgende Tid til den kranke Lykke han gjorde; men over Bodil var Dommen enstemmig. Hun havde Lov at komme og gaa med hvem hun vilde; men saa længe hun morede sig for Gustavs Penge, burde hun have holdt sig til ham. Hvem vilde vel holde Haanden over de Høns, der aad deres Korn hjemme og lagde Ægene hos Naboens? — hvem andre end Naboens?

Der havde endnu ingen Lejlighed været til at besøge Lasses Broder inde bag Stenværket, men anden Nytaarsdag skulde det være. I Mellemjulen bestilte Karlene intet efter Mørkets Frembrud, og det var overalt Skik at de hjalp Røgteren med Aftensyslerne. Det blev der nu intet af til daglig, Lasse var for gammel til at gøre sig gældende og Pelle for liden; de maatte være glade, de ikke ogsaa skulde fodre for de Karle der gik i Besøg.

I Dag var det Alvor, Gustav og Lange Ole havde paataget sig Aftensyslerne. Pelle glædede sig allerede fra tidlig Morgen — han var oppe hver Dag Kl. halv fire. Men som Lasse plejede at sige, den der synger paa fastende Hjærte kommer til at græde inden Aften.

Efter Middag stod Gustav og Ole og sleb Hakkelseknive nede i den nedre Gaard. Truget var læk, og Pelle maatte hælde Vand paa Stenen af en gammel Kedel. Han var saa glad, at enhver kunde se det paa ham.

„Hvorfor er du saa glad?“ spurgte Gustav. „Dine Øjne skinner jo som Katteskidt i Maaneskin.“

Pelle fortalte det.

„Jeg er nu bange, I ikke kommer af Sted!“ sagde Ole og blinkede til Gustav. „Vi faar ikke skaaret Hakkelse saa betids at vi kan røgte. Fan ogsaa som den Slibesten er tung at trække, havde bare Selvtrækkeren ikke været itu!“

Pelle spidsede Øren.

„Selvtrækkeren hvad er det for noget?“ spurgte han.

Gustav hoppede rundt om Slibestenen og slog sig paa Laaret af bare Grin:

„I Gud, i Gud hvor du er dum dit Frø! kender du ikke engang Selvtrækkeren? Det er en Indretning, man bare behøver at slippe løs paa Slibestenen, saa trækker den det hele selv. — De har forresten en ovre paa Kaasegaarden,“ vendte han sig til Ole „—bare det ikke var saa langt.“

„Er den tung?“ spurgte Pelle lavmælt — alting afhang af Svaret. „Kan jeg løfte den?“ hans Stemme rystede.

„Nej ikke saa farlig tung heller — du kan nok bære den! Men det er fine Sager.“

„Jeg kan godt springe over efter den — jeg skal nok bære den forsigtigt.“ Pelle saa paa dem med et Ansigt der maatte indgyde Tillid.

„Ja ja, da. Men tag saa en Sæk at have den i — og vær varsom værre end Fan, du! Det er dyrebare Sager.“

Pelle fik en Sæk fat og sprang af Sted over Markerne, han var henrykt som et ungt Kid. Han nappede i sig selv, i alting under Løbet og sprang i kysende Sæt ud til Siden for at skræmme Kragerne — Lykken stod ham ud af Halsen. Her reddede han da Turen for sig og Far Lasse! Gustav og Ole var gode Mennesker! — han skulde være saa hurtig tilbage, at de blev fri for at slide mere med at trække Slibestenen. — „Hov, er du allerede dèr!“ sagde de og gjorde store Øjne. „— Da har du vel ikke slaaet den dyrebare Mekanisme i Stykker paa

Vejen?" Saa tog de den forsigtigt ud af Sækken — hel og holden var den. „Det var dog et Herrens Vidunder af en Dreng det! En hel Prins!"

Ovre paa Kaasegaarden vilde de have ham ind til en Julemad mens Indretningen kom i Sækken; men Pelle sagde nej og stod fast ved det — han havde ikke Tid. Saa fik han en kold Æbleskive ude paa Trappen, for at han ikke skulde bære Julen ud. De var saa milde i Øjnene derovre og kom allesammen til, da han fik Sækken paa Nakken og slæbte sig hjemad. Ogsaa de anbefalede ham stor Forsigtighed og lod bekymrede — som om han ikke nok vidste hvad han havde mellem Hænder.

Der var en god Fjerdingvej mellem Gaardene, men det tog halvanden Time inden Pelle kom hjem, og da var han segnefærdig. Han turde ikke sætte Sækken ned for at hvile, men dinglede sig frem Skridt for Skridt; kun en Gang hvilede han sig ved at læne sig til et Stengærde. Da han endelig ravede ind i Gaarden, kom alle Folkene til for at se Naboens nye Selvtrækker; og Pelle var sig sin Betydning bevidst, da Ole varsomt løftede Sækken af ham. Han sank et Øjeblik over mod Muren inden han fandt Ligevægt — Jorden var saa underlig at træde paa nu han var af med Byrden — den skød ham fra sig. Men hans Ansigt straalede.

Gustav aabnede for Sækken der var forsvarligt lukket, og rystede dens Indhold ud paa Stenbroen — det var Murbrokker, et Par gamle Plovskær og lignende. Pelle stirrede forvildet og angst paa Skramlet, han saa ud som var han lige dumpet fra en anden Klode ned paa Jorden. Men da Latteren brød ud fra alle Sider, forstod han Sammenhængen; han rullede sig sammen som en Klump og skjulte sit Ansigt. Han vilde ikke græde, ikke for nogen Pris — den Fornøjelse skulde de dog ikke have. Nede i ham hulkede det, men han kneb Munden sammen. Det gik sygt gennem hans Blod af Raseri. De Djævle — de onde Sataner — de! — Pludselig sparkede han Gustav over Benet.

„Ho, ho, saa han sparker!“ udbrød Gustav og løftede ham op i Luften. „Vil I se Gubben Satan fra Smaaland, han har lige holdt Flyttegilde og flyttet Bagen op i Ansigtet“ — han viste Pelles tykke Kinder frem. Pelle søgte at dække sit Ansigt med Armene og sparkede for at komme ned; han gjorde ogsaa et Forsøg paa at bide. „Aj saa han bider, Djævleungen!“ Gustav maatte tage haardt paa ham for at kunne tumle ham. Han holdt ham i Kraven og satte Knoen ind i Kværken paa ham saa han gispede, mens han talte med haanende Mildhed. „Rask Unge det, han er ikke tør bag Ørerne endnu og vil allerede slaas!“ Gustav blev ved krævte ham, det saa ud som pralede han af sine overlegne Kræfter.

„Ja nu har vi jo saa set at du er den stærkeste,“ sagde Forkarlen endelig „— lad du ham nu gaa!“ Og da Gustav ikke straks hørte, fik han en knyttet Næve mellem Skulderbladene. Saa slap Drengen løs og kom over i Stalden til Lasse, der havde set det hele men ikke turde nærme sig. Han kunde intet udrette, og hans Nærværelse vilde blot skade.

„Ja og saa den Turen du,“ forklarede han undskyldende, mens han trøstede Drengen. „Jeg skulde vel kunne prygle en saadan Hvalp som Gustav, men saa var vi ikke kommet af Sted i Aften, for saa havde han ikke syslet for os. Og ingen af de andre heller — for de hænger sammen som Vikkehalm. — Men du kan jo selv! Tror jeg ikke du sparkede selve Satan lige paa Klumpfoden! Ja ja, godt var det, men én faar nu være forsigtig og ikke skyde med skarpt for Plasér heller! Det betaler sig ikke.“

Drengen var ikke saa nem at trøste længer. Langt inde i ham sad det og gjorde ondt, fordi han havde handlet i saa god Tro; de havde ramt ham i hans aabne glade Tillid. Det skete sved haardt til hans Ærgærrighed ogsaa; han var gaaet i en Fælde, havde løbet Nar for dem. Denne Oplevelse brændte sig dybt ind i ham og fik stor Indflydelse paa hans videre Udvikling. Det var hændt før at Menneskers

Ord ikke var til at stole paa, og han havde gjort kejtede Forsøg paa at komme bag om dem. Nu stolede han ikke uden videre paa nogen mere; og han havde opdaget hvordan man kom efter Hemmeligheden — man skulde blot se efter Folks Øjne naar de sagde noget. De havde set saa underlige ud baade her og paa Kaasegaarden ved den Selvtrækker, som om de grinede indvendig. Og Forvalteren havde lét dengang han lovede dem Flæskesteg og Rabarbergrød hver Dag; de fik næsten aldrig andet end Sild og Søbe. Folk talte med to Tunger, Far Lasse var den eneste der ikke gjorde det.

Pelle blev opmærksom paa sit eget Ansigt. Det var Ansigtet der talte; derfor gik det ham uheldigt, naar han vilde knibe sig fra Prygl med en lille Nødløgn. Og det var Ansigtet der var Skyld i Dagens Ulykke — var man glad maatte man ikke vise det. Han havde opdaget Faren ved at lade sit Sind ligge aabent; og hans lille Organisme tog rastløs fat paa at udskille haard Hud til at trække over de ædlere Dele.

— — — —

Efter Aftensmaaltidet travede de af Sted over Markerne, Haand i Haand som altid. Ellers gik Munden ustanselig paa Pelle naar de var ene sammen, men i Aften var han mere stille; Eftermiddagens Begivenhed sad ham i Kroppen, og Besøget fyldte ham med højtidelig Spænding.

Lasse havde et rødt Knytte i Haanden, deri var en Flaske med Sødt — Solbærrom — som de havde faaet Per Olsen til at købe i Staden i Gaar han var inde for at sværge sig fri. 66 Øre havde den kostet, og Pelle gik og var i Bekneb med noget, men vidste ikke om det gik an.

„Far, maa jeg ikke bære den lidt?“ spurgte han endelig.

„Hyst er du galen Dreng, jeg tror du raser — det er dyrt Kram! Du kunde tabe den.“

„Jeg taber den nok ikke — men bare holde den lidt da? Aa du Far hvad? Snilde Far!“

„Iss, sikke nu et Paahit! Du kan blive god du, om ikke man siger Stop i Tide. Jeg tror Gud forbaske mig du er syg, saa urimelig som du bliver!" Lasse gik og vrissede en Stund, men saa stansede han og bøjede sig over Drengen.

„Hold den saa da, dit Narrehoved, men tag varligt du! Og du maa ikke gøre et eneste Skridt med den at du ved det."

Pelle klemte Flasken ind til Kroppen med Armene, han turde ikke stole paa sine Hænder; Maven skød sig langt frem for at bære med. Lasse stod og holdt Hænderne parat nede under Flasken for at gribe den om den faldt.

„Saa, nu er det nok!" sagde han febrilsk og tog Flasken.

„Den er tung den!" sagde Pelle beundrende og gik tilfreds videre med sin Far ved Haanden.

„Men hvorfor skulde han sværge sig fri?" spurgte han med êt.

„Fordi han havde Skylden for at have gjort en Pige med Barn. Har du ikke hørt det?"

Pelle nikkede:

„Har han saa ikke gjort det da? Alle siger det jo."

„Det tør én vel ikke tro; det vilde jo være visse Helvede for Per Olsen. Men Pigen siger jo det er ham og ingen anden, forstaas. Ak ja det er farligt Legeværk de Piger — du faar passe paa naar din Tid kommer. For de kan rage den bedste Karl i Ulykke."

„Hvordan sværger man da — er det *Fan hakke*?"

Lasse maatte le:

„Nej det var nok ikke saa vel for dem som sværger falsk. Nej, se inde i Retten der sidder hele Guds høje Øvrighed om et Bord, der er præcist som en Hestesko, og inden for igen er der et Alter med selveste den korsfæstede Kristus paa. Paa det Alter ligger der en stor stor Bog som er gjort fast til Væggen med en Jærnkæde, for at den Onde ikke skal føre den væk ved Nattetider — og det er Guds hellige Skrift det. Den som sværger skal

lægge sin venstre Haand paa Bogen, og den højre skal han række i Vejret med de tre Fingre fri — som er Gudfader, Søn og Helligaand. Men om han sværger falsk kan Landshøvdingen straks se det, for saa er der røde Blodpletter i Skriftens Blade."

„Og hvad saa da?" spurgte Pelle spændt.

„Ja saa visner jo hans tre Fingre, og det æder sig videre ned i Kroppen paa ham. Saadanne Folk lider forfærdeligt, de raadner helt op."

„Kommer de ikke i Helvede da?"

„Jo det gør de ogsaa. Undtagen naar de melder sig selv og tager deres Straf, saa skal de kunne fri sig i det andet Liv. Men visne hen kan de ikke blive fri for."

„Hvorfor tager Landshøvdingen dem ikke af sig selv og straffer dem, naar han kan se i den Bog at det var falskt?"

„Nej, for saa slap de jo for Helvede. Og det er en Akkord med Satan, at han skal have alle dem der ikke angiver sig selv, forstaar du vel."

Pelle gøs, en Stund gik han tavs ved Faderens Haand. Men saa havde han glemt det hele.

„Farbror Kalle han er vel rig?" spurgte han.

„Rig er han vel ikke, men han er dog Jordejer. Det er ikke Smaating det!" — Lasse var aldrig selv naaet længer end til at leje Jord.

„Naar jeg bliver stor, vil jeg have en vældig Gaard," erklærede Pelle afgjort.

„Ja det faar du nok," sagde Lasse smaaleende. Men det var ikke for det, han ventede sig ogsaa noget stort af Drengen — om ikke just en Proprietærgaard. Skønt hvem vidste, kanske en eller anden Gaardmandsdatter kunde træffe at forsé sig paa ham — der var Kvindetække i Familien. Flere af Mandfolkene havde bevist det ofte, som nu Farbroderen der pyntede selve Præstens Pande. Saa galdt det for Pellefyren at klippe til, saa ikke Familien kunde sætte sig imod det for Skammen. Og Pellen var god nok; han havde det her Koslik i Panden, fine Haar ned under Nakken og et Modermærke paa Lænden

— det betød altsammen Lykke. Lasse gik og smaasnakkede med sig selv; han gjorde Drengens Fremtid op med store runde Tal — og der faldt lidt af til ham ogsaa. For hvad der nu end skulde komme af stort, saa kom det altid saa betids, at Lasse kunde være med og glæde sig ved det paa sine helt gamle Dage.

De gik markløst opefter mod Stenværket, fulgte Stengærder og tilsneede Grøfter og arbejdede sig op gennem det slaan- og enebærbevoksede Bryn bag hvilket Klipperne og *Lyngen* laa. De kom inden om de dybe Stenbrud og søgte i Mørket efter hvor Rosset blev kastet; dér maatte Skærvebanen ligge.

Ovre fra Banen lød der Hammerslag, og de opdagede Lys paa flere af Pladserne. Under en skraa Halmskærm, hvorfra der hang en Lygte ned, sad en lille bred Mand og hamrede løs paa Brokkerne. Han arbejdede med en egen Appel: slog tre Slag og strøg til Side, tre Slag igen og til Side med det. Og mens den ene Haand skød Skærverne til Side lagde den anden en ny Brokke til Rette paa Stenen — det gik saa flittigt og jævnt som et Urs Dikken.

„Jagu om det ikke er Bror Kalle der sidder!“ sagde Lasse med en Stemme som var dette Træf et Himmerigs Jærtegn. „God Aften Kalle Karlsson, hvordan staar det til?“

Skærveslageren saa op.

„Ja saa, dér har vi jo Bror,“ sagde han og rejste sig besværligt; de to hilste paa hinanden som havde de sidst set hinanden i Gaar. Kalle samlede Værktøjet sammen og lagde Skærmen ned over det, mens de snakkede.

„Du slaar Skærver ogsaa, giver det noget til Føden?“ spurgte Lasse.

„Aa aller bedst er det jo ikke. Vi faar tolv Kroner Favnen, og naar jeg arbejder ved Lygte Morgen og Aften kan jeg slaa en halv Favn om Ugen. Det er ikke til Øllet, men saa lever vi da. Men et liderlig surt Arbejde er det — ikke til at holde Varmen paa. Og stiv bliver man i Skrævet af at sidde femten

Timer paa den kolde Sten, saa stiv som var man Far til hele Verden ene Mand.“ Han skridtede møjsommeligt foran de andre ind over Lyngen mod et lavt skutrygget Bondehus.

„Se nu kommer Maanen, nu én ikke længer har Brug for den!“ sagde Kalle der begyndte at blive i Humør. „Og jøs hvor ser han ud den Søvnetryne — Skidtklatter i Øjenkrogene og surt Vand i Munden! Han har nok været til Nytaarsgilde hos Vorherre.“

Husets Væg skød sig ud i en stor Knude paa den ene Side; Pelle maatte hen og beføle den. Det var helt mystisk hvad dér kunde være indenfor — et hemmeligt Rum kanske? Han rykkede spørgende i Faderen.

„Det dér, det er jo Ovnen hvor de bager deres Brød,“ sagde Lasse. „Den ligger saadan for at skaffe Plads.“

„Ja og det dér er Banken, hvor vi anbringer hvad vi faar til overs,“ sagde Kalle og viste Pelle et lille faldefærdigt *Hus*. „Har du Lyst at gøre Indskud saa værsgod.“ Lasse lo.

„Du er den samme glade Fanden som i gamle Dage,“ sagde han.

„Ja hvad, Humøret er snart det eneste én faar gratis. — Men gaa nu indenfor, værsgod!“

Kalle stak Hovedet ind ad en Dør der førte fra Køkkenet til Kostalden. — „Hov Marie du faar sætte det lange Ben foran,“ raabte han dæmpet. „Jordemoderen er her!“

„Hvad Skam vil hun? — du lyver gør du din gamle Tokke.“ Man hørte atter Mælken straale i Spanden.

„Lyver — saa det gør jeg. Nej men du maa gaa ind og lægge dig; hun siger, at det er paa høje Tid. Du gaar alt for længe i Aar! — Pas paa din Mund“ hviskede han ud i Stalden, „for hun er her virkelig! Og skynd dig lidt.“

De kom ind i Stuen, og Kalle gik og famlede for at tænde Lys. Han havde to Gange fat i Svovl-

stikkerne og smed dem igen for at tænde ved Kakkelovnen, men der var daarlig Ild i Tørvene. „Skidt!“ sagde han saa og strøg resolut en Svovlstik — „det er ikke hver Dag én faar Fremmede.“

„Du er nok dansk gift,“ sagde Lasse beundrende. „Og Ko har du ogsaa!“

„Ja her er ingen smalle Steder,“ svarede Kalle og brystede sig. „En Kat hører der ogsaa til Besætningen — og Rotter saa mange den vil æde.“

Nu kom Konen forpustet ind og saa forbavset paa de Fremmede.

„Ja Jordemoderen er gaaet igen,“ sagde Kalle, „hun havde ikke Tid, vi fik opsætte det til en anden Gang. Men det dér er store Fremmede, saa du maa snyde Næsen med Fingrene før du giver Haand!“

„Aa du Narrifas, jeg er vel ikke noget Barn heller. — Det er Lasse kan jeg vide, og Pelle!“ hun gav Haanden. Hun var lille ligesom Manden, smilede bestandig og havde krogede Arme og Ben ligesom han. Sliddet og det gemytlige Sindelag gav dem begge et rundt Udseende.

„Her er da Børn i Guds Velsignelse!“ sagde Lasse og saa sig om. Der laa tre i Slagbænken under Vinduet: to mindre i den ene Ende og en lang 12-aars Dreng i den anden; hans sorte Fødder stak frem mellem Smaapigernes Hoveder. Desuden var der redt paa Stole, i et gammelt Dejgtrug, og paa det bare Gulv.

„Ja—ha, nogle Unger har vi jo faaet skrabet sammen,“ sagde Kalle og løb forgæves rundt efter noget til Gæsterne at sidde paa — alt var taget i Brug til Natteleje. „I faar spytte en Klat og sætte jer i,“ sagde han leende.

Men nu kom Konen ind med en Vaskebænk og et tomt Ølanker.

„Værsgod og lad Hvilen falde paa jer,“ sagde hun og anbragte Sæderne om Bordet. „Og saa maa I saa meget undskylde, men Børnene skal jo ogsaa have et Sted at være.“

Kalle skød sig ind og tog Sæde paa Kanten af

Slagbænken. „Ja nogle har vi jo faaet skrabet sammen,“ sagde han igen „— én maa tænke paa sine gamle Dage mens Kræfterne er der. Vi har Dusinet fuldt og lagt Begyndelsen til det næste. Det var nu ellers ikke Meningen, men Mor gik hen og narrede os.“ Han kløede sig i Nakken og saa uhyre fortvivlet ud.

Konen stod midt paa Gulvet med Hænderne hvilende paa sin Mave; Skørterne kortede betydeligt foran. „Bare det nu ikke bliver Tvillinger denne Gang ogsaa,“ sagde hun leende.

„Ja se det vilde nu være en stor Besparelse, naar vi alligevel skal have Bud efter Madamen,“ mente Kalle. „Folk siger jo om Mor, at naar hun har lagt Børnene i Seng maa hun tælle dem, for at holde Rede paa om de er der alle. Men det er nu Løgn, for hun kan ikke tælle længer end til ti.“

Inde i Alkoven begyndte en Lille at klynke. Moderen trak den frem og satte sig hen paa Kanten af Slagbænken for at give den Bryst. Hun sad imod dem med Brystet blottet og kildede den Lille paa Næsen med Brystvorten for at faa den til at le. Kalle saa forelsket paa hende. „Marie har altid været saa skær i Huden som en Præstedatter,“ sagde han og saa stolt paa de andre.

„Det er saa Mindsten!“ sagde Moderen og holdt den Lille hen imod Lasse. Han stak en kroget Finger ned efter dens Hals.

„Sikken en Tyksak!“ sagde han med sløret Stemme — han var glad for Børn. „Og hvad hedder saa den?“

„Den hedder Dusine Sluttine — for dengang mente vi jo det skulde være forbi. Og den er den tolvte, dermedsaa.“

„Dusine Sluttine det var da et gudsforbasket fint Navn,“ udbrød Lasse. „Det lyder livagtig som kunde det være en Prinsesse.“

„Ja og den forud hedder Ellen — af elleve forstaas — hun ligger der i Dejgtruget,“ sagde Kalle. „Den forud igen hedder Tilius, og saa Nikoline, og Otto. De foregaaende har ikke faaet Navn paa den

Maade, for da tænkte én jo ikke paa, at der skulde blive saa mange. Men det er Mors Skyld det, bare hun skal sætte en Lap paa mine Arbejdsbukser er det straks galt fat."

„Du skulde rigtig skamme dig skulde du, at skulke dig fra det paa den Maade," sagde Konen og truede ad ham. — „Det er ikke for det," vendte hun sig til Lasse, „de andre har saamænd heller ikke noget at klage over hvad Navnegivningen angaar. Albert, Anna, Alfred, Albinus, Anton, Alma og Alvilda — lad mig se, jo der var de alle — de kan aldrig komme og sige, der er blevet gjort Uret mod dem. Far havde det med A dengang, det skulde rime paa A altsammen. Han har altid haft saa let for Verset." Hun saa beundrende paa ham.

Kalle klippede med Øjnene af Undseelse. „Nej men det er da det første Bogstav ved jeg — og kønt lyder det," sagde han beskedent.

„Ja han har jo Snille til at finde paa — han kunde godt have gaaet den studerendes Vej. Mit Hoved kunde nu aldrig have holdt til saadan noget. Han vilde saamænd have, at Navnene baade skulde begynde og ende med A, men det sidste vilde ikke gaa med Drengene; der maatte han lige godt give fortabt. Men han er jo ikke boglærd heller."

„Nej ved du hvad Mor, fortabt gav jeg ikke; jeg havde lavet et Navn til den første Dreng som godtnok havde sit A i Enden ogsaa. Men saa gjorde Præsten og Degnen Vrøvl, og jeg maatte lade det fare. De sagde jo imod ved Dusine Sluttine ogsaa, men saa slog jeg i Bordet — for Kalle kan ogsaa blive gal i Hovedet om han tirres for længe. — Jeg har nu altid holdt af, at der var en Sammenhæng og Mening i alting; og det er ikke ilde, at der er noget at udfinde ogsaa for dem som søger dybere. — Har Bror Lasse bemærket noget særligt ved et Par af Navnene?"

„Nej" svarede Lasse usikkert, „jeg ved i det mindste ikke af det at sige. Men jeg har ikke Hoved for saadant heller."

„Jo se Anna og Otto giver akkurat det samme, om man læser dem forfra eller bagfra — præcist det samme. Her skal du se.“ Han tog en Barnetavle der hang paa Væggen med en Stump Griffel ved, og begyndte møjsommeligt at skrive Navnene. „Her skal du bare se, Bror.“

„Ja jeg kan jo ikke læse,“ sagde Lasse og rystede opgivende paa Hovedet. „Jasaa det giver det samme paa begge Vis? — det var Satans, gu var det mærkværdigt!“ han kunde ikke komme sig af sin Forundring.

„Men nu kommer det som mærkværdigere er,“ sagde Kalle og saa over Tavlen hen paa sin Bror, med et Blik som en Tænker der overskuer hele Verdenssystemet. „Otto som kunde læses paa begge Leder, betyder jo otte; men tegner jeg et Ottetal, saa kan det ogsaa vendes paa Hovedet og giver dog det samme. Se her du!“ Han skrev et Ottetal.

Lasse drejede Tavlen op og ned og kiggede:

„Ja Gud min Sjæl er det det samme, vil du se her Pelle! Det er ligesom Katten det, der altid kommer ned paa Benene hvordan én saa smider med'en. Kors i Herrens Fryd hvor maa det være skønt at kunne bogstavere, hvor har du lært det Bror?“

„Aa,“ sagde Kalle overlegent — „jeg har jo siddet og set lidt til, naar Mor har lært de smaa ABC-ten. Det er slet ingenting, naar én bare har Mønningen i Orden.“

„Nu skal Pelle jo snart til at gaa i Skole,“ sagde Lasse overvejende „— saa kunde jeg kanske ogsaa — — for skønt vilde det jo være. Men jeg har vel ikke Hoved til det? Nej jeg har saavist ikke Hoved til det.“ Det lød helt fortvivlet.

Kalle lod ikke til at ville sige ham imod. Men Pelle satte sig for, at han engang skulde lære Faderen at læse og skrive — meget bedre end Farbror Kalle kunde det.

„Men vi glemmer nok helt at vi har en Juleskænk med!“ sagde Lasse og løste Tørklædet op.

„Sikken en Kraftkarl!“ udbrød Kalle og gik henrykt

rundt om Bordet hvor Flasken stod. „Da var det ligegodt det bedste du kunde give os Bror — den bliver god at have til Barselgildet. *Solbærrom* — og med Forgyldning omkring — det syner det!" han holdt Etiketten op mod Lyset og saa sig om med glade Øjne. Saa aabnede han nølende Vægskabet.

„De Fremmede skulde da smage deres egen Skænk," sagde Konen.

„Ja jeg staar netop og pines i det!" sagde Kalle og lo fortvivlet rundt, „— for det skulde I dog helst. Men kommer der først Hul paa den, saa ved én nok hvordan det lister væk." Han rakte langsomt op efter Proptrækkeren paa Sømmet.

Men Lasse tog for sig med begge Hænder; han vilde ikke for sit Liv smage Drikken. Var det noget for en Lus som ham at give sig til at drikke Solbærrom — og paa en Hverdag tilmed? Vist ikke!

„Ja og I kommer jo til Barselgildet I to," sagde Kalle lettet og stillede Flasken ind i Skabet. „Men en „Gjøk" vil vi nu have, for her er en Slat Brændevin fra Juleaften, og jeg tænker Mor trakterer med Kaffe."

„Jeg har Kaffen ovre," svarede Konen lunt.

„Ja har én nu kendt Mage til Kælling; aldrig kan man faa Lov at ønske sig noget før det allerede er der!"

Pelle savnede sine to Vogtekammerater Alfred og Albinus, de var ude i deres Sommerpladser for at faa Del i den gode Julemad og kom ikke igen før *Knud.* „Men denne her er heller ikke at foragte," sagde Kalle og pegede paa den lange Knægt i Slagbænken „— skal vi se paa ham?" Han trak et Halmstraa frem og kildede Drengen i Næsen med det: „Kan du nu komme op min rare Anton og spænde for Trillebøren, vi skal ud og køre i Stads."

Drengen fòr over Ende og gav sig til at bearbejde sine Øjne — til stor Fornøjelse for Kalle. Endelig opdagede han at der var Fremmede, og trak i Tøjet der havde tjent ham som Hovedgærde. Pelle og han blev straks gode Venner og kom i Gang

med at lege, og saa hittede Kalle paa, at de andre Børn ogsaa skulde have Del i Festen; han og de to Knægte gik rundt og kildede dem vaagne alle seks. Konen protesterede, men det var ikke videre bevendt; hun lo hele Tiden og hjalp dem selv i Tøjet, mens hun gentog: „Ih sikke dog noget Pjank, jeg har forlade mig aldrig kendt sligt! — Saa skal denne her heller ikke staa tilbage!" sagde hun pludselig og trak den mindste ud af Alkoven.

„Det var saa de otte," sagde Kalle og pegede paa Flokken. „De fylder godt i Stuen! Alma og Alvilda dèr er Tvillinger som du nok kan se. Og Alfred og Albinus ogsaa, som er ude nu i Julen; de skal læse til Sommer, saa er de fra Haanden."

„Hvor er saa de to ældste henne?" spurgte Lasse.

„Anna tjener Nord henne, og Albert farer til Søs — han er ude med en Hvalfanger for Tiden. Det er en Stadskarl, vi fik hans Billede sendende i Efteraaret. Kan du ikke tage det frem Marie."

Konen gav sig nølende til at søge efter det men kunde ikke finde det.

„Jeg tror jeg ved hvor det er Mor," sagde en af Smaapigerne Gang efter Gang uden at blive hørt. Saa kravlede hun selv op paa Bænken og fik en gammel Bibel ned fra Hylden, den laa det i.

„Ja sikkert er det en Stadskarl!" sagde Lasse, „der er Krop dèr! Han ligner ikke paa vor Slægt; det maa være din Familie han har den Rejsning efter Marie."

„Det er en Kongstrup," sagde Kalle dæmpet.

„Jasaa, er det det?" sagde Lasse usikkert; han mindedes Johanne Pihls Fortælling.

„Marie tjente der paa Gaarden som Stuepige, og saa besnakkede han hende — som han har gjort saa mange. Det var jo før min Tid — og han svarede da hvad han skulde."

Konen stod og flyttede Blikket fra den ene til den anden med et herreløst Smil, hun var en Kende rød over Panden.

„Der er Herreblod i den Gut," sagde Kalle beun-

drende, „han bærer sit Hoved anderledes end de andre. Og god er han — saa rent umanerlig god." Saa kom hun langsomt hen, lagde Armen over Mandens Skuldre og saa med paa Billedet. „Han er god nok du Mor!" sagde Kalle og strøg hende over Ansigtet.

„Og vakkert klædt er han ogsaa," udbrød Lasse.

„Ja han passer paa sine Penge — det er ikke som Faderen den Sviregast. Bange om en Tikrone er han heller ikke, naar han er herhjemme paa Besøg."

Det puslede ved Inderdøren, og en lille rynket Gammelmor kom listende frem paa Tærsklen; hun følte sig for med Fødderne og holdt Hænderne beskyttende op for Ansigtet. „Er der nogle Dødninge?" spurgte hun ind i Stuen.

„Der har vi jo Mormor!" sagde Kalle. „Jeg troede I var i Jer Seng."

„Det var jeg ogsaa, men saa hørte jeg her var Fremmede — og saa vilde én jo gærne spørge Nyt. — Er der nogle Dødninge i Sognet?"

„Nej der er ikke Mormor — Folk har andet at bestille end at dø. Her er en Frier til Jer, det er meget bedre. — Det er Svigermor," henvendte han til de andre, „saa kan I nok forstaa hvad hun er for en."

„Ja kom du her.hen, saa skal jeg give dig Svigermor," sagde den Gamle med et mat Forsøg paa at gaa ind paa Lystigheden. „Ja ja, velkommen til Gaards da," sagde hun og strakte Haanden frem.

Kalle stak først sin frem, men saa snart hun rørte ved den slog hun den til Side: „Tror du ikke jeg kender dig din Nar!" Lasses og Pelles Hænder beføite hun længe med sine bløde Fingre før hun slap dem. „Nej jeg kender jer ikke!" sagde hun.

„Det er Bror Lasse og hans Søn nede fra Stengaarden!" oplyste Kalle endelig.

„Nej se, saa det er jer — ih nej nu har jeg da! — ih saa gon! Og I er kommet over Havet I ogsaa! Ja her gaar jeg gamle Menneske og tridser om saa alene — og se kan jeg heller ikke."

[redacted]

„Helt alene er I dog heller ikke Mormor," sagde Kalle leende. „Vi er to Voksne og en halv Snes Børn om Jer hver Dag."

„Ja vist saa, du snakker du! Men alle de jeg var ung imellem er døde nu — og mange til som jeg har set vokse op. Hver Uge dør der nogen jeg kender, og her skal jeg Stakkel gaa og ligge andre til Byrde."

Kalle hentede den Gamles Lænestol ind fra hendes Stue og bragte hende til Sæde. „Hvad er det nu alt for noget Snak?" sagde han bebrejdende, „I betaler jo for Jer."

„Betaler, ak Herregud, de faar 20 Kroner om Aaret for at have mig," sagde den Gamle ud i Luften.

Kaffen kom ind, og Kalle hældte Brændevin oven i Koppen til alle de Voksne. „Nu skal Mormor være i godt Humør!" sagde han og klinkede med hende „hvor Gryden koger til tolv, koger den til den trettende med. Skaal Mormor, vi ønsker Jer mange Aar endnu at ligge os til Byrde i — som I kalder det!"

„Ja jeg ved det jo godt, jeg ved det jo godt," rokkede den Gamle, — „I mener mig det saa vel allesammen. Men alt det Lyst jeg har til at leve — det er tungt at pille Paalæget af andres Mad. Koen æder, og Katten æder, Børnene æder — vi æder alle sammen. Hvor skal din Stakkel tage det fra."

„Stakle den som ingen Bagdel har, og ynk den som har to," sagde Kalle muntert.

„Hvor megen Jord har du?" spurgte Lasse.

„Fire Tønder Land. Men det meste er jo Sten."

„Kan du saa nok holde Føden til Koen?"

„I Fjor var det galt nok. Vi maatte rive Taget af Udhuset sidste Vinter og fodre det op — det har jo sat os en Del tilbage. Men hvad, des højere blev der til Loftet." Kalle lo. „Nu bliver jo ogsaa flere og flere af Børnene saa vidt, at de kan faa Føden selv."

„De der er vokset til, giver de ikke ogsaa en Haand?" spurgte Lasse.

„Hvor skal de vel kunne? naar man er ung har man Brug for sit selv. De faar se at tage Fornøjelserne mens Tid er; i Barndomsaarene er det ikke blevet til mange Forlystelser, og er de først gift og bosiddende, saa bliver der andet at tænke paa. Albert er god nok naar han er hjemme paa Besøg; sidst gav han os ti Kroner og en Krone til hver af Børnene. Men naar de er ude, ved én nok hvor Pengene bliver af, hvis de ikke vil staa som nogle Skrog over for Kammeraterne. Anna er nu af det Slags, som kan bruge alt sit selv til Klæder; hun har Vilje god nok til at afsé, men hun ejer bare aldrig en Øre. Og Tøj har hun knap paa Kroppen, alt det hun køber og køber."

„Nej hun er da den underligste Skabning," sagde Konen, „der vil ingenting forslaa til hende."

Slagbænken blev lukket for at skaffe Siddeplads om Bordet, og et gammelt Spil Kort kom frem. Alle skulde være med saa nær som de to mindste, der ligefrem var for smaa til at holde om et Kort; Kalle vilde forresten haft dem med ogsaa, men det gik ikke. Der spilledes „Svelte Svin" og „Sortepær"; Mormor maatte lade sine Kort raabe op for sig. „Vi spiller med Blind!" sagde Kalle og skuttede sig henrykt — „det skal jo være det aller fineste." Og Mormor var den ivrigste til at le ad Vittigheden.

Ind imellem gik Snakken blandt de Voksne.

„Hvad synes du saa om at tjene Stengaardsbonden?" spurgte Kalle.

„Ham selv ser vi jo ikke meget til — han er paa Farten snart sagt altid, eller ogsaa sover han Donneren ud. Han er vist ellers skikkelig nok. Og det er et rigtig ordenligt Madsted."

„Ja vi har vel nok de Madsteder der er værre," mente Kalle, „men det bliver vist ikke mange. De fleste maa nok siges at være bedre."

„Jasaa, er det virkelig saa?" spurgte Lasse forundret. „Ja ja, jeg skal nu ikke klage hvad Kosten angaar. Men lidt for meget er der at gøre for os to; og saa kan det jo blive trist at gaa og høre det

Kvindfolk græde snart sagt altid. Monstro han mishandler hende? de siger jo nej.“

„Det gør han sikkert ikke,“ sagde Kalle. „Selv om han kanske skulde faa Lyst til det — hvad én godt kan forstaa, saa tør han ikke. Han er ræd for hende. For hun er djævlebesat, skal jeg sige os.“

„De siger, hun er Varulv om Natten,“ sagde Lasse med et Ansigt som ventede han at se et Spøgelse i en af Krogene.

„Det er bare dumt Sludder og Overtro,“ udbrød Kalle. „Nej men hun er besat af en uren Aand, som vi ogsaa kender det fra Biblen. Spørg du Marie dèr, hun har tjent hende.“

„Hun er et stakkels Skrog som har sit at trækkes med,“ sagde Konen. „Ethvert Kvindfolk ved nok noget om hvad det vil sige. Og Stengaardsbonden er nu ikke det bare Godhed heller, om end han ikke prygler hende. Hans Utroskab tager mere paa hende end noget andet vilde.“

„Ja I Koner holder jo altid sammen,“ sagde Kalle, „men en anden har da ogsaa Øjne og kan se. Eller hvad mener I Mormor; I kender det dog bedre end nogen anden.“

„Ja noget kender én jo altid til Sagerne,“ sagde den Gamle. „Jeg husker saa tydeligt som var det i Gaar den Tid Kongstrupperen kom her til Øen. Han ejed saamænd ikke andet end det Tøj han gik og stod i; men en Finstikker var han jo ligefuldt, og han holdt da ogsaa til i Hovedstaden.“

„Hvad vilde han herovre?“ spurgte Lasse.

„Hvad han vilde — gaa paa Jagt efter en Pige med Penge vel. Han gik saa her i Lyngen og drev med sin Gebøs, men det var nok ikke Ræven han var ude om. Hun løb jo ogsaa om i Lyngen og tossede, Stengaardsdatteren; hun gik nok og sværmede for den vilde Natur og saadan noget Pjank — og teede sig halv som et Mandfolk. I Stedet for at de skulde holdt hende hjemme og lært hende at spinde og koge Grød; men hun var jo eneste Datter og fik Lov at skabe sig som hun vilde. Og saa

møder hun jo denne her Kræmmer, og de bliver gode Venner kantro. Han var nok Kandidatus eller Pave eller saadan noget fint Skidteri, og saa kan én vel ikke sige noget til, at et sølle Pigebarn ikke ved hvad hun gør."

„Nej det er vist," sagde Lasse.

„Det har altid været pinenes galt med Blodet hos Kvindfolkene i den Familie!" vedblev den Gamle. „Og det har sig nok saadan, at der engang var en af dem som holdt Omgang med selve Satanas. Siden har han jo Kravet paa dem, og farer ilde med dem hvergang Maanen er i Aftagende — hvad enten de saa vil eller ej selv. De rene har han ingen Magt over forstaar sig; men da de to først havde kendt hinanden, blev det nok galt med hende ogsaa. Det har han vel saa mærket — og villet drage sig ud af Tingene; for de sagde at den gamle Stengaardsbonde med sin Gebøs tvang ham til at tage hende til Kone. Og han var en haard Hund den Gamle, som nok kunde skyde sin Mand ned om saa skulde være. Men Bonde var han i hver en Del, han gik i hjemmegjort Tøj og var ikke bange for at gøre sin Dag med fra Sol stod op til Sol gik ned. Det var ikke saadan som nu, med Gæld og Solderi og Spil, derfor havde Folk noget dengang."

„Ja nu skal Sæden helst tærskes mens den staar paa Roden, og Kalvene sælger de i Moderens Liv," sagde Kalle. „Men der blev I skam Sortepær, Mormor!"

„Det har man fordi man lader Munden løbe og glemmer at skøtte sit eget!" sagde den Gamle.

„Mormor skal sværtes!" raabte Børnene. Den Gamle bad for sig, nu var hun lige vasket til Natten. Men Børnene sværtede en Prop i Kakkelovnen og omringede hende; hun fik sin sorte Streg paa Næsen. De morede sig alle, baade store og smaa. „Det er godt jeg ikke selv kan se den," sagde Mormor og lo med. — „Aldrig saa ondt, det er dog godt for noget. Men jeg vilde gærne have mit Syn igen, bare i fem Minutter, før jeg dør. Det vilde være skønt

at se det hele endnu engang, saadan som Kalle siger at Træer og alting vokser til — det hele Land har nok forandret sig. Og de mindste Børn har jeg jo aldrig set."

„Det siges at de kan tage Blindheden væk derovre i København," sagde Kalle til Broderen.

„Det koster vel Guld det?" spurgte Lasse.

„Hundrede Kroner koster det nok allermindst," mente Mormor.

Kalle saa tankefuld ud: „Om vi nu solgte hele Skidtet, skulde det være underligt, om der ikke blev et Hundrede Kroner til overs. Saa kunde Mormor faa sit Syn igen."

„I Gud Fader fri os!" udbrød den Gamle „sælge Hus og Hjem — du er nok ikke rigtig i Hovedet du. Smide store Kapitaler væk paa en gammel udslidt Ting som mig, der staar med det ene Ben paa Kirkegaarden. Jeg kunde vist aldrig ønske mig det bedre end jeg har det!" Hun havde Taarer i Øjnene. „Gud fri mig dog vel for at gøre en saadan Ulykke paa mine gamle Dage."

„Skidt vi er jo unge endnu!" sagde Kalle. „Vi kunde sagtens faa begyndt paa noget nyt Marie og jeg."

„Har ingen af jer hørt, hvordan Jakob Kristians Enke har det?" spurgte den Gamle afledende. „Det staar nu for mig, at hun skal først til'et og saa jeg. Jeg hørte Kraagen minde derover ad i Nat."

„Det er vor næmste Nabo inde i Lyngen," sagde Kalle forklarende. „Ja saa, skulde det være paa Hældingen med hende? hun har ikke fejlet noget i Vinter det jeg ved af."

„Da kan du godt tro der er noget om'et," sagde den Gamle sikkert. „Lad hellere en af Børnene løbe derover i Morgen."

„Ja naar Mormor har taget Varsel saa — Jakob Kristian selv varede ogsaa godt nok ad, da han gik hen og døde. Vi var jo ogsaa gode Venner gennem mange Aar han og jeg."

„Viste han sig?" spurgte Lasse højtideligt.

„Nej men en Nat — rigtig stygt Oktobervejr var'et — vaagner jeg ved at det banker paa Yderdøren; det er nu tre Aar siden godt og vel. Marie hørte det ogsaa, og vi laa og snakkede om jeg skulde staa op. Det blev nu bare ved Snakken, og vi var lige ved at nikke hen, da det igen gav sig til at banke. Jeg springer saa op, faar et Par Bukser paa og aabner lidt paa Døren, men der var ingen. Det var da besynderligt, siger jeg til Marie og kryber i Seng igen; men jeg er ikke kommet godt og vel under Dynen før det banker tredje Gang. Nu blev jeg ærgerlig, jeg tændte Lygten og gik rundt om Huset; der var ingenting at se eller høre. Men om Morgenen kom der jo Bud, at Jakob Kristian var død om Natten netop ved den Tiden."

Pelle sad og lyttede efter Samtalen, han skubbede sig helt ind til Faderen af Frygt. Men Lasse saa ikke selv videre tapper ud. „De Døde er nok ikke altid lige gode at komme ud for," sagde han.

„Aa Fan, naar én ikke har gjort noget Menneske ondt og altid givet enhver sit, hvad kan de vel saa gøre én?" sagde Kalle. Mormor sagde ingenting men sad og rokkede meget sigende med Hovedet.

Nu kom Konen ind og satte en Krukke Fedt og et stort Rugbrød paa Bordet.

„Det er Gaasen," sagde Kalle og stak overgivent til Brødet med sin Tollekniv „vi har ikke rørt den endnu — der er Svedsker indeni. Og det dér er Gaasefedtet. Værsgod og hug ind!" — —

Saa skulde Lasse og Pelle tænke paa at komme hjemad, og begyndte at binde Tørklæder om Halsen. De andre vilde ikke slippe dem endnu; de snakkede frem og tilbage, og Kalle sagde Morsomheder for at holde paa dem en Stund endnu. Men pludselig blev han gravalvorlig — der hørtes Klynken ude i den lille Gang, nogen tog i Døren og opgav det igen. „Jagu er dette Spøgeri," udbrød han og saa ræd fra den ene til den anden.

Saa klynkede det igen, og Konen slog Hænderne sammen. „Det er jo Anna!" udbrød hun og aabnede

hurtigt Døren. Anna traadte grædende ind. De faldt forundret over hende med Spørgsmaal fra alle Sider, hun svarede ikke men græd blot.

„Og du har faaet Frihed til at besøge os i Julen? — og kommer grædende hjem, du er mig en net en,“ sagde Kalle leende. „Sikken én — du faar tygge en Sut til hende Mor.“

„Jeg er jo jaget af Plads,“ fik Pigen endelig hulket frem.

„Da er du vel ikke det!“ udbrød Kalle med forandret Tonefald. „Men hvorfor da? — har du stjaalet? eller været storsnudet?“

„Nej men Bonden skyldte mig for, at jeg var gode Venner med Sønnen paa Gaarden.“

Som et Lyn gik Moderens Øjne fra Pigens Ansigt til hendes Skikkelse — saa brast hun ogsaa i Graad.

Kalle kunde intet se, men han fangede sin Kones Adfærd og forstod. „Ja saa,“ sagde han stille — „ja saa?“ Den lille Mand lignede et stort Barn, hans Udtryk svingede, det kom og gik skælvende i hans godlidende Ansigt. Saa sejrede Smilet igen. „Naa men saa er det jo udmærket!“ udbrød han og lo op. „Skal gode Børn kanske ikke tage Møjen fra Forældrene, alt som de vokser til og ævner det? Faa du nu Tøjet af Anna og sæt dig hen, du er vel sulten du. — Det kunde heller aldrig falde bedre, nu vi skal have Bud efter Madammen alligevel!“

Lasse og Pelle trak Halsklæderne op for Munden efter at have budt Farvel Stuen rundt. Kalle kredsede omkring dem og snakkede ivrigt, han havde ingen Ro: „Kom snart igen I to, og tak for Besøget og Skænken Bror Lasse! — Ja saa“ sagde han pludselig ude i Yderdøren og lo helt ovenud „— og det bliver tilmed stort; Svoger til Bonden paa en Maade! Fy fan Kalle Karlsson, du og jeg skal nok til at sætte Næsen højt nu.“ Han fulgte dem lidt hen ad Stien, stadig snakkende; Lasse var helt trist ved det.

Pelle vidste vel, at det med Anna betragtedes som en stor Skam, og begreb ikke at Farbror Kalle kunde

bære sig saa glad. „Ja, ja" sagde Lasse, idet de stolprende fandt sig Vej mellem Brokkerne, „Kalle er den han altid har været han! Han ler dèr hvor andre græder."

Det var for mørkt til at gaa markløst, de fulgte Stenværkets Kørevej Sønder efter for at naa ned til Landevejen. Her ved Korsvejen, hvis fjerde Arm førte ned til Lejet, laa Landhøkerens Bod der tillige var Smugkro.

Da de kom ned mod Smugkroen, lød der stærk Larm indefra. Døren sprang op, og nogle Mænd væltede ud med et Mandslegeme foran sig der trillede rundt paa Vejen. „Nu har nok Politiet overrasket Smugdrikkerne!" sagde Lasse og gik ud i Pløjningen med Drengen for at slippe uset forbi. Men i det samme blev der sat en Lampe i Vinduet indefra og man fik Øje paa dem.

„Dèr gaar jo Stengaardsrøgteren!" lød en Stemme „— høj Lasse, kom herhen!" De gik derhen og saa en Mand ligge paa Jorden og sparke med Ansigtet nedad; Hænderne havde han bundne paa Ryggen, han kunde ikke holde Ansigtet fri af Snavset.

„Men det er jo Per Olsen," udbrød Lasse.

„Ja vist saa" svarede Høkeren. „Kan I ikke tage ham med hjem? han er ikke rigtig i Hovedet."

Lasse saa betænkelig fra sig til Drengen. „En rasende Mand — det kan vi to ikke."

„Aa han har Hænderne bundne. I holder bare i Enden af Rebet, saa gaar han skikkeligt med," sagde en af Mændene. Det var Stenarbejdere oppe fra Værket. „Ikke sandt du, du vil gaa skikkeligt med?" spurgte han og sparkede ham ind i Siden med Træskosnuden.

„Ak Jesus, Jesus!" stønnede Per Olsen blot.

„Hvad har han gjort da?" spurgte Lasse — „hvorfor har I slaaet ham fordærvet?"

„Vi maatte give ham nogle Prygl, fordi han vilde hugge sin ene Tommelfinger af. Han forsøgte det flere Gange Svinet, og fik den halv af — vi maatte prygle ham til at lade være." De viste hans Tom-

melfinger frem, den var helt blodig. — „Saadan et Kreatur, begynde at hugge og skære i sig selv fordi han faar en Pægl Brændevin! Vilde han slaas, var her vel Mandfolk nok det foruden!"

„Vi maa vel have en Klud om, han forbløder sig jo Staklen!" sagde Lasse og trak nølende sit røde Lommetørklæde frem. Det var hans Søndagstørklæde, og han havde lige faaet det rent. Høkeren kom med en Flaske og hældte Fingeren over med Brændevin — for at der ikke skulde gaa Kulde i den. Den Saarede skreg højt og slog sin Kind mod Jorden.

„Vil ikke en af jer slaa Følge?" spurgte Lasse. Men ingen svarede, de ønskede at trække sig ud af det, for det Tilfælde noget kom op for Øvrigheden. „Ja ja, saa faar vi to til det i Guds Navn," sagde han henvendt til Pelle, hans Stemme rystede. „Men I kan vel hjælpe ham op i det mindste — saadan som I har smidt med'en."

De rejste ham op; hans Ansigt var forslaaet og blodigt. I deres Iver for at redde hans Finger havde de mishandlet ham, saa han knap kunde staa paa Benene.

„Det er Lasse og Pelle," sagde den Gamle og forsøgte at tørre hans Ansigt af „— du kender os vel Per Olsen? Vi vil følge dig hjem, hvis du vil være god og ikke gøre os ondt — vi mener dig det vel, vi to."

Per Olsen stod og skar Tænderne mod hinanden og rystede ned gennem Kroppen. „Ak Jesus, ak!" var det eneste han sagde; der stod hvid Væske i hans Mundvige.

Lasse gav Drengen Enden af Rebet at holde i. „Han skærer Tænder, Djævlen har vel allerede sit for med ham," hviskede han. „Men hvis han vil noget ondt, trækker du i Rebet af al Magt. Og gaar det rent galt faar vi springe over Grøfterne."

Saa satte de sig i Bevægelse hjemefter. Lasse maatte have Per Olsen under Armen, han vaklede og vilde falde hvert Øjeblik; stadig mumlede han for sig eller skar Tænder.

Pelle traskede bagefter og holdt i Rebet; det krøb koldt igennem ham — af Frygt og hemmelig Tilfredshed. Saa havde han da set én, som han vidste var evig fordømt! — saadan som Per Olsen saa de altsaa ud, der blev Djævle i det andet Liv. Men ond var han ikke! han var den skikkeligste af Gaardens Karle mod Pelle, han havde købt den Flaske til dem — ja og han havde lagt Pengene ud af sin egen Lomme indtil Majdag!

VIII

Ilél, ilél, hvor hun skar! Stengaardsbonden lod den graa Hingst stryge til og sad og saa optaget ud over Markerne, som anede han ikke at der var nogen i Hælene paa ham — men Fruen generede sig saa sandt ikke. Hun piskede paa den Røde af alle Kræfter, og lod Gud og hvermand se hvad hun var ude for!

Og det var ved højlys Dag de saadan kørte og tossede paa Vejene, i Stedet for at holde Ufreden inden for fire Vægge som andre ordenlige Folk! Det maatte man sande, at fine Folk var der ingen Skam i!

Saa skreg hun og stod op i Vognen og slog løs paa Hesten — med Skaftet saa galt! Kunde hun nu ikke lade ham køre ud til sin Dulle hvem det nu var, og saa fyre i for ham naar han kom hjem. Herregud at hun blev ved efter tyve Aars det samme og det samme — Kvindfolk var sandelig udholdende!

Og at *han* gad! Ligge i evig Ufred hjemme for en Hotelmadams eller et andet Kvindfolks Skyld, der vel ikke kunde være stort anderledes at gaa i Lag med end hans egen! Der skulde sku et langmodigt Sind til for at være Jon paa den Manèr — men det var vel det der kaldtes Kærlighed, ret betragtet!

Tærskemaskinen var gaaet i Staa, Folkene paa

Stengaarden hang ud af Lugerne og morede sig kongeligt. Det var da Væddeløb, et Syn for Guder var det at se den røde Hoppe hale ind paa Hingsten som havde han glemt at yde Vederlag for sig! Tju hej, her var der sku to Søndage i én Uge! Lasse var kommet frem om Hjørnet og fulgte den vilde Kørsel med Haanden over Øjnene — Mage til Kælling havde han ligegodt aldrig kendt, saa var Bengta da et rent Guds Lam! Kaasegaardsbonden, som stod i Porten da det skar forbi, tænkte i sit stille Sind det samme; og ud over Markerne slap de Redskabet, stirrede og korsede sig. De var sandelig besat af Driften de to! det var den rene Djævel der red dem begge!

Tilsidst maatte han jo stanse for Skams Skyld og vende om. Hun krøb over i Vognen til ham, og den Røde gik pænt bagefter med sit tomme Køretøj. Hun havde lagt Armen hen om hans Ryg og saa glad og sejrsæl ud, præcis som Herredsbetjenten naar han havde gjort en god Fangst; men han lignede en Forbryder af værste Slags. Saadan kom de agende ind paa Gaarden igen! — — — —

En Dag kom Kalle for at laane ti Kroner og indbyde Lasse og Pelle til Barsel næste Søndag. Pengene fik Lasse efter nogen Vanskelighed af Forvalteren oppe paa Kontoret, men Indbydelsen maatte de sige nejtak til, saa haardt det holdt; der var ikke Tale om at faa fri igen. En anden Dag var Forkarlen borte. Han var forsvundet om Natten og havde ført sin store Kiste med sig, saa nogen maatte have været ham behjælpelig. Men de andre Karle i Kamret svor dyrt paa at de intet havde mærket, og Forvalteren maatte opgive at komme ind i Sagen alt det fnysende han var.

Saadan skete der et og andet, som satte Blodet lidt i Bevægelse for en Dag eller to, men ellers var Vinteren trang at komme igennem. Mørket havde Magten det meste af Døgnet, og rigtig lyst i Krogene blev det aldrig. Kulden trykkede ogsaa, naar man ikke netop befandt sig i den hyggelige Stald;

der var altid varmt, og Pelle turde færdes der i det tykkeste Mørke. I Folkestuen sad de og dasede de lange Aftner uden at have noget at tage sig til. De brød sig ikke meget om Pigerne men sad og spillede Kort om Brændevin — eller fortalte uhyggelige Historier, der gjorde det til en halsbrækkende Ting at slippe over Gaarden ned til Stalden naar man skulde i Seng.

Per Olsen var for sin Ordenlighed avenseret til Forkarl da den anden rømte. Lasse og Pelle var glade ved det, for han stod paa deres Parti naar nogen vilde spille med dem. Han var blevet et pænt Menneske i alle Henseender, rørte næsten ikke Brændevin og holdt sit Tøj i god Orden. Lidt for stille var han selv for Gaardens gamle Daglejere og Koner, men de vidste hvorfor og holdt af ham — fordi han stod paa den Svages Ret, og for den Skæbne der hang over ham. „Han gaar og *lyes*“ sagde de, og naar han saadan ligesom lyttede indad mod det ubekendte, undgik de saa vidt muligt at forstyrre ham.

„I skal se han frir sig, den Onde faar intet Krav paa ham,“ mente baade Lasse og Husmandskonerne naar de ved Søndagsmalkningen drøftede Per Olsens Udsigter. „Der er dem, som selv Vorherre ikke kan finde noget at udsætte paa.“

Pelle hørte efter og kiggede hver Dag paa Arret paa Per Olsens Tommelfinger; naar Gud tog sin Straffedom bort maatte det vel forsvinde!

Det meste af Vinteren kørte han for Tærskemaskinen. Hele Dagen gik han og travede rundt paa Hestegangen uden for Gaarden, i optraadt Sne og Gødning til op over Træskoene. Det var det ulideligste Tilværelsen endnu havde budt ham; han kunde ikke engang snitte — det var for koldt om Fingrene — og følte sig ene! Som Vogterdreng var han sin egen Herre, tusend Ting kaldte paa ham; men her maatte han gaa rundt og rundt efter en Bom, bestandig rundt. Den eneste Smule Sysselsættelse var at holde Rede paa Omgangene han kørte, men det

var en fortærende Beskæftigelse, man blev endnu mere sløv af det end af selve den uendelige Vandren rundt, og kunde ikke slippe det igen! — Tiden fik intet Indhold, Dagen vilde aldrig faa Ende saa kort den var.

Ellers vaagnede Pelle glad, men nu vaagnede han hver Morgen og var led ved det hele — det var den evige Traven rundt bag Bommen. Efterhaanden blev han saadan, at han faldt i Halvsøvn naar han havde gaaet der en Timestid. Tilstanden indfandt sig af sig selv, og han længtes paa Forhaand efter den. Det var en Slags Idioti, hvor han intet ønskede og ikke interesserede sig for noget men blot stolprede mekanisk bag efter Bommen. Maskinen brummede ustanseligt og hjalp at holde Tilstanden ved Lige, Støvet væltede uden Ophør ud af Lugen, Tiden gled umærkeligt. Som oftest overraskede nu Middag eller Aften ham; undertiden syntes han der lige var spændt for, naar de kom for at hjælpe ham Hestene ind. Han havde fundet ind i den Tilstand af syngende Idioti, der er Tilværelsens eneste Barmhjærtighed mod Dødsfanger og Folk som tilbringer deres Liv ved en Maskine. Men der kom noget søvnigt over ham, naar han var fri ogsaa; han var ikke saa livlig og begærlig paa at faa Besked om alting; Far Lasse savnede de utallige Spørgsmaal og Paahit.

Nu og da reves han for et Øjeblik ud af sin Tilstand ved, at et sort svedigt Ansigt kom frem i Lugen og bandte fordi han ikke kørte jævnt; saa vidste han at Lange Ole havde afløst Per Olsen, som det ellers tilkom at lægge i Maskinen. Det skete ogsaa, at Piskesnærten fik fat om Akslen og vandt sig paa, saa det hele maatte stanses og trækkes baglæns; og den Dag faldt han ikke i Døs mere.

Hen i Marts kom Lærkerne og bragte lidt Liv; endnu laa der Sne i Lavningerne, men deres Kvidren mindede saa varmt om Sommer og græssende Kvæg. Og en Dag vaagnede han i sin Rundgang ved, at der sad en Stær oppe paa Husryggen og skreg

og struttede forrykt med Fjerene. Den Dag skinnede Solen klart, og alt det tunge var af Luften; men Havet laa endnu bleggraat dernede.

Pelle begyndte at blive Menneske igen — det var Foraaret, og saa den Ting at paa et Par Dage var man færdig med Tærskningen. Men mest var det alligevel den Vestelomme — den kunde nok gøre sin Mand levende. Han løb i Smaatrav efter Bommen, der maatte køres hurtig nu for at blive færdig, alle andre var allerede midt i Vaarpløjningen. Naar han klemte Haanden ind mod Brystet, kunde han tydelig fornemme Papiret den var i. For den var der vel endnu? Det gik ikke an at pakke ud og se ad, man maatte klemme sig frem.

Pelle var blevet Ejer af halvtreds Øre — en aldeles ægte 50-Øre. Udover 2- og 1-Ører var det de første Penge han endnu havde besiddet, og han havde erhværvet sig dem ved sin egen Dygtighed.

Det var i Søndags, Karlene havde Besøg fra Stenværket, og saa hittede en af dem paa at de skulde have Hasselfedt til Snapsen. Pelle skulde springe til Landhøkeren efter det. Han fik en halv Krone, og Paalæg om at gaa bagind da det var Søndag. Pelle havde ikke glemt sin Oplevelse fra Julen og holdt Øje med deres Ansigter; de fik saa travlt med at glatte dem ud og tage sig et eller andet for, Gustav som gav ham Pengene, vendte stadig Ansigtet bort og kiggede efter noget ude i Gaarden.

Høkerens Kone slog en Latter op, da han fremførte sit Ærende. „Nej se, er du saadan en Karl!“ udbrød hun. „Hvordan — var det ikke ogsaa dig der hentede Selvtrækkeren? Den har I vel haft megen Nytte af?“

Pelle blev blodrød. „Jeg mente nok det var for at narre, men turde ikke sige nej,“ sagde han lavmælt.

„Nej man maa jo sommetider være Bajads enten man er det eller ej,“ sagde Konen.

„Hvad er saa Hasselfedt da?“ spurgte Pelle.

„Ih Herregud — du har vist faaet det mange

Gange dit Skrog! Men saadan maa én døje saa meget, én ikke ved Navnet paa."

Der gik et Lys op for ham: „Det er Prygl af en Hasselkæp kanske?"

„Ja vidste jeg ikke nok du kendte det!"

„Nej jeg har kun faaet af Pisken — over Benene."

„Ja ja, det skal du ikke være ked af — det ene kan saamænd være lige saa godt som det andet. Men faa du nu en Taar Kaffe værsgod, saa skal jeg imens pakke Varen ind til dem." Hun skød en Kop Kaffe med brunt Sukker hen til ham og gav sig til at øse Grøn Sæbe i et Papir. „Se her, giv du dem det, det er bedste Hasselfedt. Pengene kan du selv beholde."

Pelle var ikke dristig ved den Ordning.

„Ja saa beholder jeg selv Pengene," sagde hun „— os begge to skal de ikke holde for Nar. Saa kan du selv om det. Men nu maa du jo holde Ørerne godt stive."

Han holdt dem godt stive, men han var dygtig hed om dem. Karlene bandede over Tabet af 50-Øren og udnævnte ham til den største Idiot paa Guds grønne Jord; men han havde den Tilfredsstillelse, at det var fordi han ikke var dum nok. Og 50-Øren var hans!

Hundrede Gange om Dagen følte han til den uden at den blev forslidt, her var endelig noget som ikke tabte sin Glans ved Besiddelsen. Han købte i det uendelige for den — snart til Lasse snart til sig selv. De dyreste Ting erhværvede han sig, og naar han havde dvælet tilstrækkeligt i ét Køb og blev mæt af Besiddelsen, gav han sig til at købe noget andet. Mønten beholdt han lige god. Pludselig kunde han gribes af vanvittig Frygt for at Pengene var borte; naar han saa følte til dem var han dobbelt lykkelig.

Pelle var med ét Slag blevet Kapitalist — ved egen Dygtighed — og han aagrede godt med sin Kapital. Han havde allerede erhværvet sig alt hvad han kendte af attraaværdigt — han havde i al Fald

det hele paa Haanden; og efterhaanden som der dukkede noget nyt inden for hans Verden, sikrede han sig Forkøbsret til det. Lasse var den eneste som vidste Besked med hans Rigdom, og han maatte modstræbende lade sig trække ud i de vildeste Spekulationer. — — —

Han hørte paa Lyden at der var Kludder i Maskinen; Hestene hørte det ogsaa, de stansede endnu inden der blev raabt Holdt. Saa gik det Slag i Slag: Holdt! Kør saa! Holdt! Kør igen! Stop! Ryk! og Pelle trak Bommen baglæns, kørte frem og rykkede, til det hele snurrede igen. Saa vidste han at det var Lange Ole der lagde i Maskinen, mens Per Olsen maalte Sæd — Ole var et Fæ til at lægge i.

Han var kommet godt i Gang igen og gik og holdt Øje med Hjørnet henne ved Kostalden. Naar Lasse kom frem dér og klappede sig paa Maven, betød det at det snart var Middag.

Det stemmede op i Bommen, Hestene maatte lægge sig i, og den sprang med et Ryk frem over den usynlige Forhindring. Inde fra Tærskeloen lød et Skrig og et mangestemmigt Holdt! Hestene stansede pludselig, og Pelle maatte gribe i Bommen for at den ikke skulde løbe dem paa Benene. Det varede noget, inden man kom ud og tog Hestene ind, saa Pelle kunde komme ind paa Loen og se hvad der var i Vejen.

Derinde gik Lange Ole og vred sig sammen over den ene Haand; Blusen var viklet om den, men Blodet dryppede gennem Tøjet ned paa Logulvet. Han bukkede sig langt forover og humpede om, kastede med Kroppen til Siderne og sagde uforstaaelige Ting. Pigerne stod blege og stirrede paa ham, Karlene skændtes om, hvilket Raad der var det bedste til at stanse Blodet — en af dem kom glidende ned oppe fra Stænget med en Haandfuld Spindelvæv.

Pelle gik og kiggede ind i Maskinen for at komme efter, hvad der var saa glubsk ved den. Imellem to Drev sad noget som en Negl, da han rørte ved

Valsen faldt det meste af en Finger ned paa Logulvet. Han tog den mellem nogle Avner og bar den hen til de andre — det var en Tommelfinger. Da Lange Ole saa Fingeren daanede han; der var ikke noget at sige til det, han var jo nu Krøbling for Livstid. — Men Per Olsen maatte sige, han var kommet væk fra Maskinen i en heldig Stund.

Der blev ikke tærsket mere den Dag. Om Eftermiddagen gik Pelle i Stalden og legede, han var helt fri for at bestille noget. Under Legen udkastede han Fremtidsplaner for Faderen, de var midt i det.

„Saa drager vi til Amerika da — og graver Guld!"

„Ja—ha, det var nok ikke det daarligste. Men der skal mange Halvkroner til for at gøre den Tur."

„Saa kan vi give os til at være Stenhuggere da."

Lasse stansede midt paa Fodergangen og stod og overvejede med sænket Hoved. Han var inderlig misfornøjet med Stillingen, de var to om at slide hundrede Kroner sammen, og det slog ikke til; Frihed var der heller aldrig, man var simpelthen en Slave. — Af sig selv kom han aldrig længer end til at være misfornøjet og skuffet af alting, han var for gammel. Den blotte Forsken efter Udveje til noget nyt var et uoverkommeligt Slid, og alting tog sig saa haabløst ud. Men Pelle var rastløs, hvergang han var utilfreds med noget udkastede han Planer i Snesetal, vilde og saapas fornuftige mellem hverandre. Og rev den Gamle med.

„Vi kunde ogsaa tage til Staden og arbejde," sagde Lasse funderende — „derinde tjener de den ene blanke Krone oven paa den anden. Men hvad skal vi saa stille op med dig? — du er for lille til at haandtere et Stykke Værktøj."

Denne haarde Kendsgærning satte i Øjeblikket Bom for Pelles Planer; men saa dukkede hans Mod op paa ny. „Jeg kan godt komme med til Byen" sagde han „for jeg skal nok —" han nikkede forblommet.

„Naa hvad skal du da?" spurgte Lasse spændt.

„Jo kanske gaar jeg nede ved Havnen og har

ingenting at bestille; saa falder der en lille Pige i Vandet, og jeg redder hende. Men den Pige er nok bare en fin Mands Datter, og saa —" Pelle overlod Resten til Lasses egen Fantasi.

„Saa maatte du nok lære at svømme først," sagde Lasse alvorligt. „Ellers drukner du bare."

Ovre fra Karlekamret lød der Skrig, det var Lange Ole; Lægen var kommet og var i Lag med hans lemlæstede Haand. „Aa spring over og se hvad det bliver til!" sagde Lasse. „I saadan en Stund er der ingen der lægger Mærke til dig, om du gør dig liden."

En Stund efter kom Pelle tilbage og berettede: de tre Fingre var helt masede og hang i Laser, nu havde Doktoren renskaaret det.

„Var det de her tre?" spurgte Lasse spændt og viste Tommel-, Pege- og Langfinger. Sandt at sige havde Pelle intet set, men hans Fantasi løb af med ham.

„Ja det var Sværgefingrene!" sagde han og nikkede bestemt.

„Saa er Per Olsen udfriet," sagde Lasse og drog et dybt Suk. „Hvor var det *vel,* det — en Guds Lykke!"

Det samme mente Pelle.

Stengaardsbonden kørte selv ud med Doktoren, og lidt efter kom der Bud efter Pelle. Han skulde løbe et Ærende til Landhøkeren for Fruen.

IX

For Pelle var det ingen Sag, blev han slaaet ned paa ét Punkt, rejste han sig paa to andre — han var uovervindelig. Og han havde Barnets rige Ævne til at tilgive, ellers maatte han have hadet alle Voksne undtagen netop Far Lasse. Men skuffet var ham!

Det var svært at sige hvem der havde lovet sig

mest, Drengen hvis Barnefantasi havde bygget ustyrligt af alt det fortalte, eller den Gamle som selv havde været her engang.

Men Pelle raadede selv for at give Tilværelsen rigt Indhold, og var saa optaget til alle Sider at han lige fik Tid til at fastslaa Skuffelsen i Forbifarten. Hans Verden var oversanselig som Fakirens: et lille Frøkorn kunde i Løbet af Minutter skyde op og blive til et mægtigt Træ der overskyggede alt andet. Aarsag svarede aldrig til Virkning i den, og der galdt en anden Tyngdelov — Begivenhederne bar ham altid oppe.

Virkeligheden kunde trænge ham saa haardt den vilde, altid kom han ud af Klemmen beriget paa et eller andet Punkt. Og Faren kunde aldrig blive overhængende stor, saalænge Far Lasse ragede betryggende mægtig op bag alting.

Men — Lasse havde svigtet i det afgørende mere end èn Gang, og hvergang han truede med ham blev han blot lèt ud. Den Gamles Almagt kunde ikke vedblivende bestaa ved Siden af hans tiltagende Affældighed, den smuldrede fra Dag til Dag. Pelle maatte saa nødig han vilde slippe sit Forsyn og søge den beskyttende Udvej i sig selv. Det var lovlig tidlig, men han tog Forholdene op paa sin Maade. Mistro havde han allerede lagt sig til — og Sky! han gjorde daglig kluntede Forsøg paa at komme bag om Folks Ord og bag om Tingene. Der var noget igen bagved alt! Ofte førte det ham ud i Forvirring, men stundom var Udfaldet iøjenfaldende godt.

Der var Prygl man kunde løbe fra fordi Vreden gik over imens, og andre Prygl hvor det galdt om at græde det mest mulige. De fleste slog kun til der kom Taarer, men Forvalteren kunde ikke fordrage Flæben, saa der galdt det om at bide Tænderne sammen og gøre sig haard. Folk raabte paa at man skulde sige Sandheden; men de fleste Prygl undgik man ved at lave en Nødløgn — naar den var godt fundet paa og man passede paa sit Ansigt. Sagde man Sandhed, sad deres Haand løs.

Pryglene havde ogsaa en Side der vendte udad. Rud kunde han banke naar han vilde, men over for større Drenge maatte man helst have Retten paa sin Side — som f. Eks. det at Faderen blev angrebet! Saa hjalp Gud til. Her var et Punkt, hvor Drengen lige ud skød Almagten til Side og følte sig som den Gamles Beskytter.

Lasse og Pelle drog gennem Livet Haand i Haand, og dog gik de hver sin Vej — Lasse følte det selv. „Vi har fat ved hver sin Ende!" sagde han stundom mismodigt til sig selv, naar Forskellen sprang altfor stærkt frem — „han er for Opgaaende, Pøjken!"

Det saas bedst paa de andre. I Længden maatte man synes godt om Drengen, det kunde ikke være andet. Karlene kunde til Tider finde paa at foræere ham et og andet, og Pigerne var helt gode ved ham. Pelle var den allerlyseste vordende Ungdom — de kunde tage ham paa Skødet og kysse ham bedst som han gik. Selve Barndommens Uskyld kunde de tage i Favnen og lade enhver se det.

„Ja han faar Kvindetække han!" sagde Lasse saa, „det har han efter sin Far." Men saa lo de.

Altid blev der lèt, naar Lasse vilde være med i de Voksnes Lag! Forrige Gang — ja da var han god nok. „Hvor er Lasse?" hed det altid naar der spenderedes Brændevin og lavedes Løjer eller Demonstration — „kald paa Lasse Karlsson!" Han behøvede ikke trænge paa, han var selvskreven. Pigerne havde til enhver Tid et Øje ude efter ham — gift Mand som han var; og han holdt Sjus med dem. I al Skikkelighed forstaas, for Bengta var ikke blid at nappes med om hun hørte noget.

Men nu! Ja — jo — han fik Lov at hente Brændevin til de andre! og gøre Arbejdet for dem naar de havde fri, uden at de gjorde noget til Vederlag. „Lasse, hvor er Lasse? Kan du fodre for mig i Aften? — Kan du tage min Plads i Hakkelseloen i Morgen Kvæld?"

Der var Forskel paa da og nu, og Lasse havde selv fundet Forklaringen — han var ved at blive

gammel. Selve Opdagelsen gav ham yderligere Ret, den lagde Affældighed over ham, tog Spændingen af hans Sind og de sidste Spændingsrester af hans Legeme. Haardest slog det ham, da han opdagede at han intet vejede for Pigerne, slet ikke indgik i deres Tanker om Mændene. I Lasses Verden vejede intet Ord til som Ordet *Mand*, og det blev Pigerne der til syvende og sidst afgjorde, om man var det eller ikke. Lasse var det ikke — han var ikke farlig! Han var kun nogle sølle Efterladenskaber af et Mandfolk, en komisk Rest af noget forbigangent — de lo højt af ham naar han vilde gøre sig til.

Latteren knuste ham, og han trak sig tilbage og indrettede sig nedslaaet i sin Gammelmandsverden. Det eneste der holdt ham levende var hans Bekymringer for Drengen, og han klamrede sig fortvivlet til sin Stilling som hans Forsyn. Det var kun lidt han kunde gøre for ham, des flere store Ord talte han; og naar noget gik Drengen imod udstødte han endnu større Trusler mod Verden end før. Han følte ogsaa at Drengen var i Færd med at frigøre sig, og kæmpede en fortvivlet Kamp for at bevare den sidste Skinrest af sin Magtstilling.

Men Pelle havde ikke Raad til at tage hans Indbildning under Armene — vel heller ikke Forstand til det. Han voksede godt og havde Brug for alt sit selv. Nu Faderen ikke stod skærmende bagved, var han som en lille Plante der er flyttet ud paa Friland og kæmper haardt for at erkende Omgivelsernes Natur og læmpe sig ind i den. For hver Rodtrævl der fik Føling med Jordbunden sank et af de sarte Blade til Jorden, og to kraftige skød frem. Følelse efter Følelse af Barnets Værgeløshed faldt og gav Plads for mere haardhændede — Jegets.

Drengen var i Færd med at bygge sig selv op — efter usynlige Love. Han tog Stilling til Omgivelserne paa alle Punkter, men han efterlignede dem ikke. Folkene paa Gaarden var f. Eks. ikke gode ved Dyrene. Karlene piskede ofte løs paa Hestene blot for at faa Afløb for et ondt Lune, og Pigerne havde

det paa samme Maade med Smaakræet og Malkekørne. Og af disse Forudsætninger lærte Pelle sig Medlidenhed. Han kunde ikke taale Dyrplageri, og pryglede første Gang Rud da denne en Dag havde plyndret en Fuglerede.

Pelle var som Killingen der triller med alt. I sin Leg optog han uden at ane det mange af Livets alvorlige Foreteelser og boltrede sig med dem, i kaade Spring. Han øvede sin Stump Aand som han øvede sit Legeme; krængede sig ind i alt og ud af alt; efterlignede Arbejde og Løjer og Skulken til Side; lærte at puste sig op til en allerhelvedes Karl hvor Omgivelserne veg, og at gøre sig næsten usynlig af Beskedenhed naar de gik for haardt paa. Han uddannede sig til den lille Tusendkunstner Mennesket.

Og det blev vanskeligere og vanskeligere at træffe ham uforberedt. Første Gang han for Alvor skulde i Lag med noget havde han gærne Haandelaget; han var saa svær at overrumple som en Kat.

* * *

Det var Sommer igen. Varmen stod stille og legede over Jorden, tindrende, med doven Vellyst og bløde Lader som Aaens Fisk. Langt inde dirrede Klippens Bryn i et uroligt Flimmer af hvidblaat; nedenfor strakte Markerne sig under den bagende Sol, det drev over dem som Krudtrøg naar Rugen dræed. Oppe over Kløvermarken stod Stengaardens Kør i lange Rækker, de hang tungt med Hovedet og holdt Halerne i jævn svingende Bevægelse. Lasse gik deroppe imellem Rækkerne og ledte efter Tøjrkøllen, nu og da saa han bekymret ned mod Engen ved Klitterne og gav sig til at tælle Ungkvæget og Studene. De fleste laa ned, nogle stod med Hovederne ind til hinanden og gumlede med lukkede Øjne. Drengene var ikke at se.

Lasse stod og tænkte paa, om han ikke skulde give Pelle et advarende Raab; det gik pinegalt om Forvalteren nu kom. Men saa lød der Stemmer inde i

Klittens unge Graner, en nøgen Dreng kom til Syne, og en til. Deres Legemer stod som gyldne Funker i Luften, idet de løb hen over Marehalmen og Engen med hver sin lukkede Hue i Haanden.

De slog sig ned paa Aabrinken med Fødderne i Vandet og aabnede forsigtigt for deres Fangst — det var Guldsmede. Efterhaanden som Insekterne kom kravlende frem af den snævre Aabning, nappede Drengene Hovedet af dem og lagde dem paa Rad i Græsset. Ni havde de fanget, og ni Gange 35 — ja det blev da over tre Kroner. Den svimlende Sum gjorde Pelle skeptisk.

„Er det nu ikke Løgn bare!“ sagde han og slikkede sig paa Skulderen, hvor han havde et Myggestik. Det hed sig at man fik 35 Øre for Stykket af Guldsmede inde paa Apoteket.

„Løgn?“ fór Rud op. — „Jo det kan godt være“ føjede han spagfærdigt til, „det er nok Løgn, for det er saadan noget altid. Du kunde give mig dine ogsaa du!“

Men det vilde Pelle ikke.

„Saa giv mig 50-Øren da, saa skal jeg gaa til Bys og sælge dem for dig. De koster nu 35 Øre, for det siger Karl, og hans Mor har gjort rent paa Apoteket.“

Pelle rejste sig, ikke for at hente 50-Øren — den vilde han ikke give fra sig for alt i Verden — men for at forvisse sig om, at den endnu laa i hans Vestelomme.

Da han havde bortfjærnet sig, løftede Rud hastigt en Græstørv i Brinken, stak noget ind under den og sprang ud i Vandet. Og da Pelle kom tilbage, med tung, faretruende Gang, krøb han op paa den anden Bred og satte i Rend.

Pelle løb ogsaa, i korte hastige Spring. Han vidste at han var den hurtigste, og det gjorde ham kaad. Han daskede sig ned ad det nøgne Legeme under Løbet som var han leddeløs, svajede til Siderne som en Ballon, stejlede og stampede i Jorden — og fór frem igen. Saa lukkede de unge Graner sig om dem

igen, Toppenes Bevægelser angav hvor de løb, fjærnere og fjærnere, til alt blev stille.

Paa Engen gumlede Kreaturerne med lukkede Øjne og vagtsomme Øren. Varmen stod og legede over Jorden, flimrende, gispende — som en Fisk i Vand. Det summede tungt og bedøvende; Lyden kom allevegne og ingen Steder fra.

Oppe over Agrene kom et stort svært Kvindfolk gaaende. Hun var i Skørt, Særk og Hovedklæde, hun skyggede over Øjnene og spejdede. Hun skraaede ned over Engen, fandt Pelles Madkurv, tog dens Indhold og stak det ind under Særken paa sit nøgne svedige Bryst. Saa tog hun Retningen mod Havet.

Det brast i Granernes Bryn, og frem kom Rud med Pelle hængende paa sin Ryg. Ruds altfor store Hoved hang forover, han vaklede i Knærne, hans Pande, som faldt ind ved Øjnene og sprang stærkt frem oppe i Haarlinien, var fuld af Stødpletter og gamle Ar — de blev stærkt synlige nu under Anstrængelsen. Begge Drengene var skoldede over hele Kroppen af Grannaalenes Gift. Pelle lod sig falde ned paa Engen og blev liggende paa Maven, Rud gik langsomt hen efter 50-Øren og rakte den nølende til Ejermanden. Han ludede overvunden, men i hans Blik lurede Tanken om et nyt Slag.

Pelle saa kærligt paa Mønten. Nu havde han haft den lige fra April, fra dengang han skulde købe Hasselfedt; alt attraaværdigt havde han erhværvet sig for den, og to Gange var den blevet borte for ham — han elskede den Skilling. Den var som en Kriblen i Fingrene — i hele Kroppen, altid tilskyndede den ham til at give den ud, kom saa med et Forslag, saa med et andet. Trille, trille! det var nok det den længtes efter; og det var fordi den var rund sagde Far Lasse. Men blive rig det var det samme som at stoppe Pengene i Farten! Pelle skulde nok blive rig han! Og saa kriblede det stadig i ham efter at give den ud, give den saadan ud, at han fik alting for den — eller noget han kunde have hele sit Liv.

De sad og smaakævledes paa Aabrinken; Rud lagde an paa at imponere og sad og pralede for at gøre Indtryk. Han lagde Fingrene bag hen ad Haanden og bevægede Ørerne, han kunde dreje dem lyttende fremefter som en Hest. Det drillede altsammen Pelle mægtigt.

Pludselig holdt han inde. „Faar jeg saa ikke 50-Øren? Saa faar du ti Kroner, naar jeg bliver stor.“ Rud samlede paa Penge — han var allerede gærrig — og havde en hel Æske fuld af Mønter som han havde listet fra Moderen.

Pelle grundede lidt. „Nej for du bliver aldrig stor — du er jo en Dværg!“ Der var skær Misundelse i hans Stemme.

„Det siger Soen ogsaa! Men saa viser jeg mig frem for Penge paa Markederne og St. Hans Aften i Almindingen. Saa bliver jeg knasende rig.“

Det gjorde ondt i Pelle indvendig. Skulde han give ham hele 50-Øren, for slet ingenting? det havde endnu ingen gjort at han vidste. Og saa engang kanske, naar Rud blev vældig rig, fik han Halvparten. — „Vil du have den?“ spurgte han men fortrød det straks.

Rud rakte begærligt Haanden frem, men Pelle spyttede i den. „Det kan vel vente til vi har spist,“ sagde han og gik over efter Madkurven. En Stund stod de og gloede i den tomme Kurv.

„Soen har været her,“ sagde Rud og rakte Tunge.

Pelle nikkede: „Hun er en rigtig Satan.“

„En Tyvemær,“ sagde Rud.

De tog Maal af Solen. Rud paastod, at naar man kunde se den ved at bøje sig forover og kigge gennem Skrævet, var Klokken fem. Pelle begyndte at iføre sig sit Tøj.

Rud kredsede om ham. „Du“ sagde han pludselig „hvis jeg maa faa den, skal du faa Lov at piske mig med Nælder.“

„Paa den bare Krop?“ spurgte Pelle.

Rud nikkede.

I et Spring var Pelle af Bukserne igen og henne

ved en Gruppe Nælder. Han rykkede dem op ved Hjælp af et Skræppeblad, saa mange han kunde gribe om, og kom tilbage. Rud lagde sig paa Maven over en Tue, og Piskningen begyndte.

Aftalen var hundrede Slag, men da Rud havde faaet de ti rejste han sig og vilde ikke mere.

„Saa faar du heller ikke Pengene,“ sagde Pelle. „Vil du, eller vil du ikke?“ Han var rød af Spænding og Anstrængelse, Sveden stod allerede i Perler ned ad hans slanke Ryg — han havde lagt godt i. „Vil du eller vil du ikke? — Fem og halvfjerds Slag da!“ Pelles Stemme dirrede af Iver, han maatte spile Næseborerne ud for at faa Luft nok, hans Lemmer kom til at ryste.

„Nej — tres kun — du slaar saa haardt! Og saa vil jeg have Skillingen først, ellers kan du snyde.“

„Jeg snyder ikke,“ sagde Pelle mørk. Men Rud stod ved sit.

Pelle bugtede sig, han var som en Væsel der har smagt Blod. Med et Ryk slængte han Mønten til Rud og stødte ham knurrende omkuld. Det græd i ham fordi han havde kvittet 40 Slag, men han lovede sig selv at lægge des bedre i.

Saa slog han, langsomt og af al Kraft, mens Rud borede Hovedet ned i Græsset og knugede Pengestykket fast for at samle Styrke. Der var Had i hvert Slag, han slog, og de gik som Stød gennem Kammeratens Legeme, men han vaandede sig ikke. Nej, der var ingen Klem i hans Vaanden sig, Mønten han holdt i Haanden tog nok Smærterne. Men om Pelles Krop brændte Luften som Ild, Armene begyndte at slaa Klik af Træthed, for hvert Slag sank hans Lyst — det var et Slid, surt Slid bare. Og Skillingen — den dejlige 50-Øre gled længer og længer bort, nu skulde han til at være fattig igen — og Rud græd ikke engang. Ved det 46de Slag vendte han Ansigtet og rakte Tunge. Da stak Pelle med et i at tudbrøle, smed de optrævlede Nældestængler langt fra sig og løb over ad Granerne til.

Der sad han saa Resten af Dagen under en Klit

og sørgede over sit Tab, mens Rud laa nede under Aabrinken og badede sit vablede Legeme med vaad Ler.

X

Per Olsen var alligevel ikke den de havde anset ham for. Nu da han var blevet udfriet paa den Maade, havde det vel været i sin Orden om han havde givet det stakkels Skrog Lange Ole en hjælpende Haand — som dog var kommet i Elændighed for hans Skyld. Men se om han gjorde! Nej han tog fat at ture. Svir og Sværm og flagrende Skørter stod der om ham hele Sommeren, og nu til Fistje flyttede han op og tog Arbejde paa Stenværket — for at blive mere sin egen Mand. Der var ikke Frihed nok for ham paa Stengaarden. Det gode i ham han endnu ikke havde sat over Styr skulde nok faa Fødder at gaa paa deroppe.

Lange Ole kunde jo ikke blive paa Stengaarden, Krøbling som han var. Han fik halv Løn udbetalt som en Forekommenhed fra Bondens Side; det var mere end han havde Kravet paa — og altid saa meget at han kunde komme hjem og forsøge sig med et eller andet. Mangt et Arbejde lod sig til Nød udrette med én Haand, og nu mens han havde Pengene skulde han vel ogsaa anskaffet sig en Jærnklo; den kunde spændes paa Haandleddet og var ikke ueffen til at holde paa Redskab med.

Men Ole var blevet svag i det og havde svært ved at tage en Bestemmelse. Han blev ved at gaa paa Gaarden og drive, alt det Forvalteren jog med ham for at faa ham væk. Til sidst maatte de sætte hans Tøj Vesterud, uden for Gaarden; og der stod det og flød det meste af Sommeren. Han selv laa omkring i Stakkene og tiggede sig Mad af Folkene i Marken. Saadan kunde det jo ikke blive ved at gaa naar Kulden indfandt sig.

Men saa en Dag i Efteraaret var Tøjet væk; Johanne Pihl — Soen kaldet til daglig Brug — havde taget ham til sig. Hun følte vel Kulden hun ogsaa trods alt sit Fedt, og som Ordet siger: to holder lettere Varmen end én. Men enten hun nu gjorde det for det ene eller det andet — Lange Ole kunde takke sin Skaber for hende. Der hang altid Flæsk i hendes Skorsten.

Lasse og Pelle imødesaa Skiftedagen med Spænding. Hvad vilde den bringe for Folk denne Gang — deraf afhang jo saa meget. Foruden Hovdreng (Forkarl) skulde de have ny Anden- og Tredjekarl og nogle ny Piger — Paa Stengaarden skiftede hvad skifte kunde. Karna det Skrog var jo bunden til at blive, hun havde sat sine gamle Aar op efter Ungdom og vilde partu være dér hvor Gustav var! Gustav blev fordi Bodil blev — saa umenneskeligt han holdt af den Pige, skønt hun ikke var det værd. Og Bodil selv vidste nok hvad hun gjorde! Det kunde aldrig gaa helt naturligt til, naar man som hun klædte sig i kostbare bokøbte Klæder.

Lasse og Pelle *blev* simpelt hen, fordi de ikke havde noget andet Sted i Verden at ty hen. Hele Aaret ud kastede de Planer til at gøre Forandring, men naar Opsigefristen nærmede sig blev Lasse stille og lod den drive over.

I den senere Tid havde han drømt ikke saa lidt om at gifte sig igen. Der var noget gudsforladt over denne enlige Tilværelse for en Mand i hans Alder; man blev gammel og udslidt før Tiden, naar man ikke havde Kone og Hus at raade over. Inde i Lyngen i Nærheden af Bror Kalles laa der et Hus han kunde faa uden Udbetaling. Han drøftede det ofte med Pelle, og Drengen var med paa alt nyt.

Det skulde være en Kone, som kunde efterse alting og gøre det lidt hyggeligt inden Dørs; og et Arbejdsmenneske maatte hun fremfor alt være. Lidt til bedste var heller ikke ilde, men det fik nu blive som det kunde med det, bare Sindet var godt. Karna havde passet i alle Maader, baade Lasse og Pelle

havde bestandig noget til overs for hende fra den Gang hun udfriede Pelle af Elevens Kløer; men der var jo ikke noget at stille op saa længe hun havde den Kuller. De fik se Tiden an; kanske fik hun sin Fornufts Brug — eller der viste sig noget andet.

„Saa bliver det nok Kaffe paa Sengen Søndag Morgen!“ sagde Pelle henrykt.

„Ja og kanske anskaffer vi os en lille Hest og indbyder Bror Kalles til en Køretur iblandt,“ føjede Lasse højtideligt til.

Nu var det endelig Alvor. Om Aftenen havde Lasse og Pelle været hos Landhøkeren og købt Tavle og Griffel, nu stod Pelle i Stalddøren med bankende Hjærte og Tavlen under Armen. Det var en rimkold Oktobermorgen, men Drengen var ganske hed i Hovedet efter Vasken; han havde sin pæne Trøje paa og var vandkæmmet.

Lasse gik og trippede omkring ham,' børstede her og dèr med sit Ærme og var endnu mere benovet end Drengen. Pelle var kommet til Verden til trange Kaar, var blevet holdt over Daaben og maatte tjene for sit Brød fra liden af — altsammen lige som han selv. For saavidt var der ikke Forskel at se, det kunde godt være Lasse selv om igen, lige fra Slugørerne og Koslikket i Panden til den Maade Drengen slog Skank og sled sine Bukser forneden. Men dette her var noget lysende nyt. Aldrig havde Lasse selv eller nogen af hans gaaet i Skole, det var noget nyt der kom inden for Slægtens Rækkevidde, en Himmelens Miskundhed var det der timedes Drengen og ham selv. Det føltes som en Forskydning opad, det umulige kom inden for Rækkevidde, hvad kunde der ikke alt hænde et Menneske som havde Boglærdom. Man kunde blive Smaamester, Skriver, ja kanske Skolelærer.

„Pas nu for alting paa Tavlen, at den ikke gaar itu!“ sagde han manende. „Og se til at gaa af Vejen

for de store Drenge til du kan klare dig med dem. Men vil nogen for ingen Pris lade dig i Fred, saa se du kan komme til at slaa først! Det betager de fleste Lysten, især om du lægger godt i; den der slaar først slaar to Gange, siger man for et gammelt Ord. Og saa faar du høre godt efter og lægge dig paa Sinde alt hvad Læreren siger; og vil nogen lokke dig til Sjov og Løjer bag hans Ryg skal du ikke gaa med til det. Husk ogsaa at du har et Lommeklæde og brug ikke Fingrene, for det er ikke annasét. Men naar ingen ser det kan du godt spare Kluden forstaas — des længer varer den. Og tag Vare paa din pæne Trøje. — Skulde Lærerens Madam byde dig ind til Kaffe, saa maa du ikke tage mere end èt Stykke Kage at du ved det.“ Lasse rystede paa Hænderne mens han talte.

„Det gør hun vist ikke,“ sagde Pelle lidt overlegent.

„Ja, ja, gaa nu at du ikke skal komme for sent — den allerførste Dag tilmed. Og skulde der mangle et og andet Værktøj, saa maa du sige at vi skaffer det straks — vi er jo ikke rene Lus heller.“ Lasse slog sig paa Lommen; men der var ikke rigtig Smæld i det Slag, Pelle vidste godt at de ingen Penge havde — de havde taget Tavle og Griffel paa Kredit.

Lasse stod og saa efter Drengen saa længe han kunde øjne ham — saa gik han til sit Arbejde med at knuse Oljekager. Han kom dem i Blødekarret og bar Vand paa, mens han gik og smaasnakkede med sig selv.

Det bankede paa den udvendige Stalddør, og Lasse gik hen for at lukke op — det var Bror Kalle.

„Goddag Bror!“ sagde han med sit fornøjelige Smil — „se her kommer Makkedoren fra Stenløse.“ Han vrikkede indenfor paa sine Hjulben, og de hilste hjærteligt, Lasse var henrykt for Besøget.

„Tak for sidst!“ sagde han og tog Broderen om Haandleddet.

„Det er ellers noget længe siden. Men nu kigger I vel op en Aften med det første? Mormor har et

[redacted]

godt Øje til jer begge to.“ Kalle stod og plirede gavtyveagtigt.

„Hvordan har hun det saa det gamle Skind, kom hun nogenledes over det med Øjet? Pelle kom forgangen hjem her og fortalte, at Børnene var kommet for Skade at stikke en Kæp ind i Mormors Øje. Jeg blev helt ilde ved'et — I maatte nok til og med have Dokter.“

„Ja det kom nu lidt paa en anden Maade,“ sagde Kalle. „Jeg havde selv flyttet Mormors Spinderok om Morgenen jeg lavede noget i hendes Stue — og saa glemte jeg jo at sætte den paa Plads igen. Da hun saa vil bukke sig ned og tage noget op fra Gulvet, støder hun Blaartjørnen op i Øjet — hun er jo vant til at enhver Ting staar nøjagtig paa sit Sted. Saa det er egenlig mig Æren tilkommer.“ Han lo over hele Ansigtet.

Lasse rokkede medfølende med Hovedet: „Og hun kom nogenledes over det?“

„Nej det er nu saa rent galet og — hun mistede Synet paa det Øje.“

Lasse saa misbilligende paa ham.

Kalle tog sig i det, meget forskrækket saa det ud til.

„Ih sikke noget Sludder jeg staar og fortæller — hun mistede Blindheden paa det Øje vilde jeg jo have sagt. Er det nu ikke for galt ogsaa — man stikker Øjet ud paa et Menneske, og saa tager hun fat at se. Jeg tror sku jeg vil ud og kurere for Blindhed herefter, for det er der ikke mange Ben i.“

„Hvad siger du har hun taget fat at —? Nej nu bliver du for lystig; man skal ikke spøge med alting heller.“

„Ja ja, Spøg til Side som Profeten sagde han fik Klø af sin Kælling. Men hun kan virkelig se med det Øje nu du!“

Lasse saa en Stund mistroisk paa ham før han overgav sig. „Det er ligegodt et Mirakel!“ sagde han saa.

„Ja det samme sagde jo Dokteren — den spidse Pind havde nok virket som en Slags Operation.

Men det kunde lige saa godt have taget den anden Retning. Jo vi havde sku Dokter tre Gange til hende — det kunde jo ikke nytte at knibe paa Skillingen.“ Kalle stod og forsøgte at mave sig, han havde stukket Tommelfingrene i Vestelommerne.

„Det kostede vel mange Penge det?“

„Det samme tænkte jeg ogsaa, og jeg var ikke aller gladest, da jeg spurgte Dokteren hvor meget det blev. 25 Kroner sagde han, og det lød ikke anderledes end naar vi andre beder om et Stykke Fedtebrød. Vil Dokteren gøre mig den Tjeneste at vente et Par Dage, saa jeg kan faa Koen lidt ordenlig solgt, spurgte jeg. Hvad — siger han og glor oven over Brillerne, De vil vel ikke sælge Koen for at betale mig — det maa De paa ingen Maade gøre, jeg venter til bedre Tider. Vi slipper alligevel let, selv om vi skal af med Koen, sagde jeg. — Og hvordan det? spørger han mens vi gaar ud til Vognen — det var Kaasegaardsbonden der kørte for mig. Saa fortalte jeg ham, at Marie og jeg havde tænkt en Del paa at sælge det hele, for at Mormor kunde komme over og blive opereret. Han sagde ingenting til det men krøb op i Vognen, og jeg stod saadan og knappede Fodposen om ham. Men med et griber han mig i Kraven og siger: Hør ved De hvad De lille hjulbenede Væsen? (Kalle efterlignede Lægens „fine“ Tale) De er det bedste Menneske jeg har truffet, og De skylder mig ikke en rød Øre! Det var jo forresten Dem selv der udførte Operationen. Saa skulde jeg vel næsten haft Penge til, sagde jeg. Saa lo han og slog mig oven i Krukken med sin Skindhue. — Det er en Stadsmand den Dokter — og forpinenes dygtig; de siger om ham, at han kun har en Slags Mikstur, som han kurerer al Slags Daarlighed med.“

De sad oppe i Røgterkamret paa den grønne Kiste, Lasse havde fundet en Slat Brændevin frem. „Drik Bror“ sagde han gentagende „der skal noget til at holde Fugten ude i dette Oktoberrusk.“

„Tak for det — men drik selv du! Nej men hvad

jeg skulde sige, du skulde se Mormor, hun gaar omkring og titter paa alting med sit ene Øje; om det saa bare er en Knap kan hun blive ved at glo paa den. Ja saa det ser saadan ud og det saadan? hun har jo glemt hvordan Tingene ser ud. Og naar hun saa ser en Ting, gaar hun hen og føler paa den bagefter — for at faa at vide hvad den er for noget siger hun min Sjæl. Os vilde hun nu slet ikke kendes ved de første Dage; naar hun ikke hørte os tale eller gaa, troede hun vi var fremmede Mennesker — alt det hun saa os for sine Øjne."

„Og de Smaa —?" spurgte Lasse.

„Jo tak, Annas den er tyk og fed, men vor egen staar ligesom lidt i Stampe. Det er ligegodt de unge Søer man skal lægge til paa. Det er sandt —" Kalle tog sin Pengepung frem „mens vi er ved det, lad mig saa ikke glemme de ti Kroner jeg fik af dig til Barslerne."

Lasse tog afværgende for sig. „Lad det være du, du kan have ondt nok at døje endda. Hvormange Munde er I nu, 14—15 Stykker vel?"

„Ja, men de to patter deres Mor ligesom Præstekonens Kyllinger, saa det er den rene Besparelse. Og skulde det gaa haardt paa, er én vel nok Mand for at snyde et Par Skilling ud af Næsen ogsaa." Han snød Næsen med et rask Tag og rakte Haanden frem — der laa en sammenlagt Tier i den.

Lasse lo ad Kunststykket, men vilde ikke høre Tale om Pengene. En Stund stod de og stak dem til hinanden. „Naa ja ja!" sagde Kalle tilsidst og beholdt Sedlen — „saa faar du have hjærtelig Tak da. Og Farvel Bror, nu maa jeg hjemad." Lasse fulgte ham ud og sendte mange Hilsener. „Vi kommer nok og ser til jer med det første," raabte han efter Broderen.

Da han lidt efter kom ind i Kamret, laa Sedlen paa Sengen; Kalle maatte have set sit Snit til at lægge den der, Tusendkunstner som han var. Lasse lagde den saa til Side for at stikke den til Kalles Kone naar Lejlighed gaves.

Længe før Tiden gik Lasse og holdt Udkig efter Drengen. Ensomheden faldt ham lang, nu han var vant til at have ham om sig fra Morgen til Aften. Endelig kom han, forpustet af Løb, han havde længtes han ogsaa.

Der var intet sket hverken af frygteligt eller mærkværdigt i Skolen, Pelle maatte fortælle omstændeligt Punkt for Punkt. „Naa hvad kan saa du?“ havde Læreren spurgt og taget ham i Øret — helt venligt forstaas. „Jeg kan trække den gale Tyr til Vands, uden at Far Lasse hjælper det mindste til,“ havde Pelle svaret, og saa lo hele Klassen højt. „Ja ja men kan du læse?“

Nej det kunde Pelle jo ikke — „ellers var jeg vel ikke kommet her“ havde han været lige ved at tilføje. „Godt var det at du ikke svarede det“ sagde Lasse „— men hvad saa mer da?“ Ja saa blev Pelle sat paa den nederste Bænk, og hans Sidekammerat blev sat til at lære ham Bogstaverne.

„Kan du saa dem da?“

Nej Pelle kunde dem ikke den Dag. Men da der var gaaet et Par Uger, kunde han de fleste af dem og skrev dem efter med Kridt paa Stolperne. Han havde ikke lært at skrive, men hans Haand kunde gengive alle Ting han havde set, og han tegnede Bogstaverne ligesom de stod trykt paa Tabellerne.

Lasse gik og kiggede paa dem under Arbejdet og fik dem gentaget i det uendelige; men de vilde ikke rigtig hænge ved. „Hvad er saa det for en, den dèr?“ maatte han idelig spørge.

Pelle gav den overlegne: „Den, har du allerede glemt den? den kunde jeg bare jèg havde set den én Gang! Det er jo F.“

„Ja det er det jo ogsaa, ja vist! — jeg begriber ikke hvor jeg har mit Hoved henne i Dag. F ja — det er jo F det! — Mon hvad den kan anvendes til?“

„Den skal staa først i Ordet Eftermiddag naturligvis!“ sagde Pelle vigtigt.

„Ja naturligvis du — men det har du nu ikke af dig selv, Læreren har sagt dig det.“

„Nej jeg har selv fundet det ud."

„Naa har du det? Ja klog er du jo blevet — bare du ikke bliver saa klog som syv galne."

Lasse var forstemt; men snart gav han Køb og slog over i udelt Beundring for Sønnen. Og Undervisningen fortsattes mens de syslede. Det var et Held for Pelle, at Faderen var saa langsom i det; for selv kom han ikke stort af Stedet, da han først havde tilegnet sig alt det der umiddelbart lod sig gribe af en kvik Forstand. Drengen der skulde undervise ham — Sjæsk kaldtes han — var Klassens dummeste og havde altid siddet nederst, til Pelle nu kom og løste ham af.

To Ugers Skolegang pillede stærkt ved Pelles Forestillinger paa dette Omraade. Han mødte op i ængstelig Forventning de første Dage, al hans Kækhed havde forladt ham da han traadte over Skolens Tærskel, for første Gang i sit Liv syntes han han var saa rent umulig. Skælvende af Højtid aabnede han sig for dette ukendte ny, der vilde afsløre Alverdens Mysterier for ham blot han holdt sine Slugøren godt aabne — og det gjorde han. Men der var ingen ærfrygtindgydende Mand som betragtede dem kærligt gennem Guldbriller — mens han fortalte dem om Sol og Maane og Alverdens Vidundere. Op og ned ad Midtergangen gik en Mand i snavset Lærredsfrakke og med graa Skægstubbe ud af Næsen; han gik og svippede med Spanskrøret og røg sin Pibe, eller sad oppe ved Katedret og læste sin Avis. Skolebørnene larmede og tumlede, og naar Larmen brød ud i aabent Slagsmaal, fòr Manden ned fra Katedret og slog løs med sin Kæp. Og Pelle selv, ja han var — for bestandig syntes det — koblet til en beskidt Dreng, der var fuld af Kirtelsaar og som kneb ham i Armen, hvergang han ikke læste sit b-a — ba, b-e — b rigtig. Den eneste Afveksling var en Times daglig Overhøring i Lærebogens tunge Anmærkninger, og saa Lørdagens uhaandterlige Salmevers.

En Tid slugte Pelle det hele raat og bragte det

trofast videre til Faderen, men saa løb han træt. Det laa ikke til ham at forholde sig ørkesløs til Omgivelserne ret længe, og en skønne Dag havde han smøget alle Formaninger og Forsætter af sig og var midt ude i Løjerne.

Der blev mindre at lære fra sig, men saa var der til Gengæld de tusend Gavtyvestreger at fortælle om. Og Far Lasse rystede paa Hovedet og begreb ingenting; men le med maatte han.

XI

„Vor Gud han er saa fast en Borg,
han kan os vel beva—re,
han er vor Hjælp i al vor Sorg,
vort Værn i al vor Fa—re;
den gamle Fjende led
er nu for Alvor vred,
stor Magt og Argelist
han samler mod os vist,
ej Jorden har hans Li—ge.“

Hele Skolen sad og bølgede i Takt frem og tilbage og tærskede Salmer i en ustanselig Liren. Lærer Fris gik frem og tilbage i Midtergangen og røg sin Pibe, han tog sin Bevægelse efter en Times Læsning i Berlingeren. Spanskrøret vuggede i Luften som en Taktstok; nu og da faldt det ned paa Ryggen af en Synder, men altid kun naar en Linje gik ud — som en Slags Udraabstegn. Lærer Fris holdt ømt over at Rytmen ikke brødes. — De Børn der ikke kunde Salmen, blev baaret med af Massen, nogle nøjedes med at bevæge Læberne, andre lavede selv Fyldetekst. Naar den blev for slem lo Sidemændene, og saa faldt Spanskrøret.

Naar et Vers løb ud slog Fris hastigt det næste an — Kværnen var tung at sætte i Gang igen

naar den først gik i Staa. „Vor eg—!“ og de halvhundrede Unger kørte videre:

„Vor egen Magt den er kun svag,
let kan os Fjenden fæl—de — — —“

Saa havde Fris igen et Pusterum, han kunde nyde sin Pibe og naa at lulle sig ind i denne Støj der talte om stor og flittig Virken. Naar det gik som nu satte Forbitrelsen sig for en Stund, han kunde smile i Tanker mens han gik op og ned, og — saa gammel han var — se lyst paa Tilværelsen. Den og den kom forbi og stansede for at glæde sig over Fliden herinde, og Fris slog forstærkende med Spanskrøret og følte et længst hensovet Ideal røre paa sig: Det var et helt Kuld af Ungdom han opdrog for Livet, det næste Slægtled han var i Færd med at skabe.

Da Salmen løb ud fik han dem uden Ophold drejet over i „Hvo ikkun lader Herren raade—“ og derfra igen i „Vi tro, vi alle tro paa Gud!“ De havde haft dem alle tre for hele Vinteren, og nu havde han dem endelig efter et uhyre Arbejde saa vidt, at de kunde dem nogenlunde i Kor.

Salmebogen var Lærer Fris' Livs Bedrift, fyrretyve Aars Degnevirksomhed havde ført med sig at han kunde den hele udenad. Dertil kom saa medfødte Anlæg! Fris var fra Barn udset til Præst og drev som ung sine Studier i Overensstemmelse dermed. Guds Ord faldt godt i hans Mund, og han havde de bedste Udsigter, da en ond Fugl kom helt nede fra Faraos Enge for at bringe ham i Ulykke. Fris faldt to Trapper ned fra Sjælesørger til Degn og Børnepisker. Han tog dét med Børnene som en næsten for gennemskuelig Straf fra Himlen, og indrettede Skolen som et Præstekald i det smaa.

Hele Lejet bar Spor af hans Virksomhed; det stod smaat til med Læsning og Skrivning, men naar det drejede sig om Salmevers og Skriftsteder var disse Fiskere og Smaahaandværkere ikke nemme at slaa. Fris tilskrev sig Æren af, at de voksne sad nogenlunde i det og de unge fik ordenlig Hyre.

Han fulgte hver enkelt af dem med noget af et Faderøje og fandt dem egenlig vellykkede alle. Og han stod sig godt med dem naar først de var ude af Skolen; saa kunde de komme til den gamle Pebersvend og faa en Passiar, og lette sig for et eller andet.

Med den forbandede Yngel der netop nu sled Skolebænkene, var det derimod altid en anden Sag; den strittede imod Lærdommen med Hænder og Fødder, og Fris lovede den intet godt af Fremtiden.

Fris hadede Ungerne. Men han elskede disse firskaarne Salmer, som hele Klassen syntes at forslæbe sig paa mens han selv kunde traktere dem i stiv Arm. Og naar det gik som i Dag, kunde han helt glemme at der var Unger til, og give sig hen i dette endeløse Optog, hvor Kolonne efter Kolonne defilerede forbi ham — i Rytmens Fodslag. Det var ikke Salmevers heller, det var en mægtig Opmarsj af Livets stærke; under det spandt sig i én endeløs Tone alt det Fris selv var kommet tilkort paa. Derfor nikkede han saa lykkeligt, og det stærke Fodslag slog op om ham som en Hærenes Tak, et Ave Cæsar.

Han sad over tredje Tillæg af Berlingeren men læste ikke; Øjnene holdt han lukkede, Hovedet bevægede sig sagte efter Rytmen.

Børnene plaprede ustanselig løs, de trak knap Vejret, de var hypnotiserede af den monotone Ordflom. Det mindede om Gæssene, der af Ræven havde faaet Lov at bede en Bøn før de blev ædt, og nu bad og bad i en Ustanselighed. Da alle tre Salmer var til Ende begyndte de af sig selv forfra, Kværnen gik stadig højere, de traadte Rytmen med Fødderne, og det blev til mægtige Stempelslag — hele Drøn! Fris nikkede med saa den lange Haardusk slog ham i Ansigtet, han kom i Ekstase, reves med saa han ikke kunde sidde roligt paa Stolen.

„Og myldred Djævle frem paa Jord
og os opsluge vil—de,
vi frygte dog ej Faren stor
de deres Trusler spil—de.“

Det lød som et Stampeværk, nogle huggede Tavlerne mod Bordene, andre brugte Albuen mod Pladen. Fris hørte det ikke; han hørte kun den mægtige Takt — af fremrykkende Hærskarer.

„Lad rase Mørkets Drot
med Løgn og Mord og Spot — —

Pyh! Pyh!“ — det hele var stanset med ét Slag, hele Skolen sad og holdt sig for Næsen. „Pyh! Pyh!“

Fris dalede saa det krøb igennem ham. Han aabnede Øjnene og begreb bitterligt, at han igen havde ladet sig overrumple! „I Satans Unger, I Helvedes Unger!“ — han stod brølende midt iblandt dem med Spanskrøret. „Hvem? Hvem?“ spurgte han hidsigt „er det dig Morten?“

Morten gav sig til at græde helt vellykket og mumlede noget om at han ikke tog imod den Slags — han skulde nok faa sin Far til at snakke med Læreren.

„Peter, Marta!“ hvæsede Fris. En Dreng og en Pige rejste sig og gav sig til at gaa Rækkerne ned og snuse til Rygge for at finde den skyldige. Det hele var i Opløsning nu, der brød Slagsmaal ud rundt om; Pigerne var de værste, de hvinede og anklagede hverandre. Fris slog haandløst.

Han forsøgte at faa dem ind under Remsningen igen. „Hvo ikkun lader Herren raade!“ raabte han overdøvende; men de bed ikke paa — de Satans Unger! Saa slog han i Flæng; han vidste godt at de var nogenlunde lige gode alle, og tog det ikke saa nøje med hvor han ramte. De langhaarede greb han i Haartoppen, trak dem op paa Bordet og prygleде løs til Spanskrøret splintrede. Dette Øjeblik havde Drengene ventet paa; de havde selv gnedet Spanskrøret ind med Løg om Morgenen, og de mest udfordrende af dem havde i Dagens Anledning flere Par Bukser paa.

Da den sprukne Lyd fortalte, at Spanskrøret var i Opløsning, brød hele Skolen ud i øredøvende

Jubel. Fris havde opgivet Ævred og lod dem rase. Han gik op og ned ad Midtergangen som et sygt Dyr, Galden stod ham brændende i Halsen. „Satans Unger!“ hvæsede han „Helvedes Unger! — naa sid nu stille Børn!“ Det kom saa morsomt rørende midt i det andet, det maatte efterlignes.

Pelle sad aller nederst, i Krogen; han var temmelig ny i det men gjorde sit bedste. Pludselig stod han oppe paa Bordet og dansede paa Strømpesokker. Fris stirrede saa underligt paa ham, Pelle syntes, han lignede Far Lasse naar alt gik i Stykker for ham — og krøb skamfuld ned. Der var for Resten ingen der havde lagt Mærke til hans Bedrift, den var altfor almindelig.

Det var et øredøvende Mudder det hele, og ud af Koget fløj nu og da et ondskabsfuldt Udraab. Hvor de kom fra var vanskeligt at afgøre, men de ramte Fris hver og et, saa han jog sammen. Ungdoms Fejltrin som var begaaet paa den anden Side Vandet for halvhundrede Aar siden, kom op her i disse uvidende Ungers Mund, sammen med nogle af hans bedste Handlinger, der havde været saa uegennyttige at Egnen maatte lægge dem ud til det aller værste. Og som det ikke var nok — men tys! — han hulkede.

Tsss! Tsss! — det var Henrik Bødker, Skolens sværeste Dreng, han stod op paa Bænken og hvislede truende. Pigerne forgudede ham og blev straks rolige, enkelte af Drengene vilde ikke lystre Ordren; men da Henrik holdt sin knyttede Haand mod det ene Øje faldt ogsaa de til Ro.

Fris gik op og ned ad Midtergangen som en Benaadet; han turde ikke se op, men alle kunde se at han græd. „Det er Synd!“ sagde en Stemme halvhøjt. Alle Øjne var rettede paa ham, der var dødsstille i Klassen. „Frikvartér!“ sagde saa en bydende Drengestemme — det var Nilens. Fris nikkede svagt, og de stormede ud.

Fris blev lidt tilbage for at samle sig; han gik op og ned med Hænderne paa Ryggen og svalgte tungt;

han var i Færd med at tage sin Afsked. Hvergang det gik rigtig galt tog Fris sin Afsked, og naar han fik samlet sig lidt, udsatte han det til Foraarseksamen var overstaaet. Han vilde ikke gaa af paa denne Maade, som en Slags Fallit. Netop i Vinter havde han arbejdet som aldrig før, for at hans Afgang kunde virke som noget af en Bombe, og de rigtig kunde føle Savnet naar han var gaaet. Naar Eksamen blev afholdt, vilde han tage Salmebogen til Korremsning — helt forfra. Nogle af Børnene vilde hurtigt falde fra, men der var ogsaa dem imellem, han i Tidens Løb havde banket det meste af dens Indhold ind i. Længe inden de løb tomme skulde Præsten løfte Haanden afværgende og sige: „Det er nok min kære Degn! det er nok!" — og takke ham bevæget; mens Skolekommissionen og Forældrene stak Hovederne hviskende sammen og korsede sig af Beundring.

Saa var Tidspunktet der til at gaa af!

— — — —

Skolen laa i Udkanten af Fiskerlejet, og Legepladsen var Strandkanten. Naar Drengene slap ud efter nogle Timers Skolegang, lignede de Ungkvæget første Dag det er ude efter den lange Vinter. De fór som krydsende Svaler i alle Retninger, styrtede sig over den friske Vold af Blæretang og piskede hinanden om Ørerne med de saltvaade Planter. Pelle var ikke henrykt for den Leg, de skarpe Planter sved godt, og ved nogle af dem hang der Sten fastgroet. Men han turde heller ikke holde sig udenfor, det trak straks Opmærksomheden over paa én. Det galdt om at være med og dog ikke med, at gøre sig lille og stor efter Øjeblikkets Tarv, saa man snart forblev uset snart virkede skræmmende. Han fik travlt med at sno sig og smutte ud og ind.

Pigerne samlede sig henne ved de smaa *Huse* — der holdt de altid til. De stod og sladrede og spiste deres Skolemad, men Drengene kredsede over Pladsen som Svaler, i formaalsløst Løb. Der stod en stor Dreng og krøb sammen henne ved Klatre-

maskinen, han holdt Ærmet skjulende for Ansigtet og stod og tyggede. Ham hvirvlede de om i hidsigt Løb, mens saa èn saa en anden trak Kredsen snævrere og snævrere. Per Kofod — Tudeper — saa ud som sejlede Jorden under ham, han klamrede sig til Klatrestangen og skjulte Ansigtet. Naar de var tæt inde paa ham slog de bagop med et Brøl; saa skreg Drengen angst, vendte Ansigtet opad og brølede langtrukkent. Bagefter fik han saa al den Mad de andre ikke gad æde.

Tudeper aad altid og brølede altid. Han var et Fattighusbarn uden Far og Mor, storvoksen var han, men underlig blaafrossen i Farven. Øjnene stod ham livsrædde ud af Hovedet, under dem hang der tykke Graadposer. Ved den mindste Lyd fòr han sammen, Rædslen talte ud af ham altid! Drengene gjorde ham aldrig rigtig Fortræd, men de skreg og huggede sammen i Kroppen hvergang de gik forbi ham — det var ikke til at modstaa. Saa skreg han ogsaa og huggede sammen af Angst. Pigerne kunde falde paa at løbe hen og tjatte til ham, saa skreg han sanseløst, og de vidste at han tabte sit Vand af Skræk. Bagefter fik han Mad af alle Børnene, han aad det hele, brølede og var lige forkommen.

Det var ikke til at forstaa hvad der fejlede ham. To Gange havde han gjort Forsøg paa at hænge sig, uden at nogen kunde nævne Grunden — end ikke han selv. Og helt dum var han dog ikke. Lasse mente, at han var synsk og saa noget andre ikke kunde se, saa selve det at leve og drage Aande skræmte ham. Hvorom alting var, Pelle maatte for ingen Pris gøre ham noget, ikke for alt i Verden.

Drengesværmen havde trukket sig ned til Stranden, og pludselig kastede den sig over Henrik Bødker med den lille Nilen i Spidsen. Han blev revet omkuld og helt begravet under Skaren, der laa i en sprællende Dynge oven paa ham og masede knyttede Næver ned hvor der var en Aabning. Men saa begyndte et Par Næver at gaa stødende opad, tju, tju, som Maskinstempler, Drengene trillede til Siderne

og holdt sig for Ansigtet, Henrik Bødker skød lige op af Dyngen og sparkede haandløst. Nilen hang endnu som en Igle i Nakken paa ham, Henrik maatte flænge sin Bluse for at faa ham slængt til Side. Pelle syntes, han blev overmægtig stor som han stod der, han pustede bare en Smule — og nu kom Tøserne, de fæstede hans Bluse sammen med Naale og gav ham Brystsukker. Til Tak greb han dem i Flætningerne og bandt dem sammen, fire-fem Stykker saa de ikke kunde komme fra hinanden. De stod stille og fandt sig taalmodigt i det — hang bare hengivent ved ham med Øjnene.

Pelle havde vovet sig ind i Kampen og faaet et Spark. Men der sad intet Nag i ham. Havde han haft et Brystsukker, vilde han ligesom Pigerne have givet det til Henrik Bødker og taget imod ublid Behandling til. Han forgudede ham. Men Nilen maalte han sig selv med — den lille blodtørstige Nilen der ikke kendte til Frygt og var saa hensynsløs i Angrebet, at de andre gik af Vejen for ham! Han var altid i hvor Flokken var tykkest, sprang ud i det værste af enhver Slags — og kom godt fra alting. Pelle gik sig selv kritisk efter for at finde Lighedspunkter og fandt dem — i sit Forsvar for Far Lasse den første Sommer hvor han sparkede en stor Dreng Brok til, og i Forholdet til den gale Tyr som han ikke var Spor af bange for. Men paa andre Punkter glippede det — han var mørkræd og kunde ikke staa for en Lussing! Nilen kunde tage imod sin med Hænderne i Lommen. — Det var Pelles første Forsøg paa at faa et samlet Overblik over sig selv.

Fris var gaaet op ad Landet til, rimeligvis til Kirken; saa blev det et Frikvarter paa Timer. Drengene begyndte at se sig om efter varigere Tidsfordriv. „Studene“ gik ind i Skolestuen og gav sig til at holde Sjov paa Borde og Bænke, men „Aalekvabberne“ holdt sig til Stranden. „Stude“ og „Aalekvabber“ det var Landjorden og Søen i Kamp med hinanden, Skellet kom af sig selv ved enhver alvor-

ligere Lejlighed, undertiden blev der hele Slag ud af det.

Pelle holdt sig til Strandens Drenge — Henrik Bødker og Nilen var imellem dem! — og de var noget nyt! De brød sig ikke om Jorden og Kreaturer, men Havet som han var bange for var for dem som en Vugge. De tumlede sig paa Vandet som i deres Moders Dagligstue, og havde ikke lidt af dets Letbevægelighed i sig. De var hurtigere i Vendingen end Pelle men ikke saa holdbare, saa var de friere af Væsen, og gjorde mindre ud af den Plet de tilhørte. De talte om England som den mest dagligdags Ting, og havde Genstande med i Skolen som Fædre og Brødre havde bragt med hjem fra den anden Side Jorden, fra Afrika og Kina. De tilbragte Nætter paa Søen i aaben Baad, og naar de skulkede var det altid for at fiske. De dygtigste af dem havde egne Fiskeredskaber og smaa fladbundede Pramme, som de selv havde tømret sammen og kalfatret med oppillet Tovværk; de fiskede for egen Regning, Gedder, Aal og Suder, som de afsatte til Egnens finere Folk.

Han mente han kendte Aaen ud og ind, men nu fik han den at se fra en ny Side. Her var Drenge, som i Marts og April Maaned — i Legetiden — var oppe Kl. tre om Morgenen og gik og vadede barfodede i Aamundingen, paa Jagt efter de Gedder og Aborrer der søgte op i det færske Vand for at yngle. Og ingen sagde til Drengene at de skulde, de gjorde det fordi det morede dem.

Underlige Lyster havde de! Nu stod de „for Sjø" — i en lang overstadig Række. De løb med Bølgesuget ud til de større Stene ude i Vandet, der stod de saa paa Stenene og hoppede naar Vandet kom igen, som en hel Skare Strandfugle. Kunsten bestod i at holde sig tørskoet, men de der blev mest vaade var alligevel de raskeste. Der var jo Grænser for, hvor længe man kunde holde sig svævende. Naar Sø fulgte paa Sø Slag i Slag, maatte man ned midt i det, og saa gik den stundom over Hovedet. Eller

en uberegnelig stor Sø kom og slog til alle de optrukne Ben midt i Springet — saa drejede Rækken lige saa nydeligt og faldt plask i Vandet. Og med øredøvende Larm gik det op mod Skolestuen for at jage Studene væk fra Kakkelovnen.

Hen langs Stranden sad der gærne nogle Drenge med Hammer og et stort Spiger og borede Huller i Strandstenene. Det var Sønner af Stenhuggerne inde bag Værket, Pelles Søskendebarn Anton var imellem dem. Naar Hullerne var dybe nok blev der stampet Krudt i dem, og hele Skolen overværede Sprængningen.

Om Morgenen naar man ventede paa Læreren, stod de store Drenge op ad Skolemuren med Hænderne i Lommen og drøftede Sejlføring og Hjemsted for Skibe, som gik over Havet langt ude. Pelle stod maabende hos — det var altid Havet og hvad Havets var de talte om, og det meste af det forstod han ikke. Alle disse Drenge vilde et og det samme naar de blev konfirmerede — til Søs. Men Pelle havde faaet nok af Overfarten fra Sverig — han begreb dem ikke.

Saa omhyggeligt havde han altid lukket Øjnene og stukket Pegefingrene i Ørerne, for at Hovedet ikke skulde løbe fuldt af Vand, naar han tog sig en Dukkert i Aaen. Men disse her de svømmede nede under Vandet ligesom rigtige Fisk; og han forstod paa dem, at de kunde dykke ned paa det dybe og tage Stene op fra Bunden.

„Kan man da se dernede?“ spurgte han forundret.

„Ja naturligvis! Hvordan skulde Fiskene ellers kunne tage sig i Agt for Garnene? Bare det er Maaneskin gaar de langt udenom, hele Stimen!“

„Og Vandet løber ikke ind i Hovedet, naar I tager Fingrene af Ørerne?“

„Tager Fingrene af Ørerne?“

„Ja for at tage Stenen med jer op.“

En Haanlatter slog ham i Møde, og de gav sig til at spørge ham underfundigt ud — han var kostelig, en rigtig Bondeknold! De grinagtigste Forestil-

linger havde han om alting, og det fremgik da ogsaa hurtigt, at han aldrig havde badet i Havet. Han var Vandskrækker — *Blaapung*; Aaen kunde ikke gøre det af.

Siden hed han Blaapung, og det hjalp ikke han en Dag tog Klaffen med i Skole og viste dem, hvorledes han kunde klippe trekantede Huller i et Par Bukser med den lange Snært, ramme en lille Sten saa den blev borte i Luften, og slaa de mægtige Knald. Det var altsammen udmærket, men Navnet klæbede alligevel ved ham; og det sved i hans lille Person.

I Vinterens Løb kom der unge stærke Knøse hjem til Lejet i blaat Tøj og hvidt Halsbind. De havde lagt op kaldte man det, og nogle af dem gik hele Vinteren og trak Hyre uden at bestille noget. De kom altid over i Skolen og hilste paa; midt i Timen kom de, det gjorde ingenting, Fris var Glæden selv. Saa havde de et og andet til ham, en Cigar der var saa fin at den var lukket inde i Glas, eller andre mærkelige Ting. Og de talte til Fris som til en Kammerat, fortalte om hvad de havde oplevet, saa de lyttende Unger skuttede sig af Fryd, og røg ganske ugenert deres Kridtpibe i Klassen — med Aabningen vendende flot nedad uden at Tobakken faldt ud. De havde fòret som Kokkedrenge og Jungmænd, i Spanskesøen og paa Middelhavet og mange andre æventyrlige Steder; en af dem havde redet op ad et ildsprudende Bjærg paa et Æsel. Og de bragte Tændstikker med hjem, der var saa store som pommerske Bjælker næsten — og som skulde stryges af paa Tænderne.

Skoledrengene forgudede dem og talte ikke om andet; det var en stor Ære at turde vise sig i Selskab med en saadan Knøs. For Pelle var det aldrig at tænke paa.

Saa skete det ogsaa, at Lejet gik og ventede en saadan Gut hjem, men han kom ikke. Og en Dag

kom Budskabet: Barkskib det og det gaaet under med Mand og Mus! — det var Vinterstormene, sagde Drengene og spyttede voksent fra sig. En Uge holdtes Søskendene hjemme fra Skolen, og naar de kom igen kiggede Pelle nysgærrigt paa dem — det maatte være underligt at have en Bror, der laa paa Havets Bund midt i sin fagre Ungdom. „Saa vil I vel ikke til Søs?“ spurgte han. — Jo de vilde ogsaa til Søs!

Saadan kom Fris en Dag efter et ualmindelig langt Frikvarter og var i daarligt Humør. Han gik og pudsede sin Næse stærkt og tørrede nu og da sine Øjne bag Brillerne; Drengene puffede til hinanden. Han rømmede sig stærkt men kunde ikke skaffe sig Ørenlyd, slog saa nogle Slag i Pulten med Spanskrøret.

„Har I hørt det Børn?“ spurgte han da der blev nogenlunde Ro.

„Nej! Jo — jo! Hvilket!?“ raabte de i Kor. „—At Solen er faldet ned i Havet og har stukket Ild til det!“ sagde én.

Lærer Fris tog stille Salmebogen. „Skal vi synge *Lyksalig, lyksalig* —?“ sagde han. Saa vidste de at der var sket noget, og sang alvorligt med.

Men ved det femte Vers stansede Fris, han kunde ikke mere. „Peter Funk er druknet!“ sagde han med en Stemme der kvalte den sidste Stavelse. Der gik en Hvisken af Forfærdelse gennem Klassen, og de saa paa hinanden med store uforstaaende Øjne. Peter Funk var Lejets raskeste Dreng, den bedste Svømmer, den største Gavtyv Skolen havde haft — og han var druknet.

Fris gik op og ned og kæmpede for at beherske sig, Børnene faldt i stille hviskende Samtale om Peter Funk, alle Ansigter var blevet gamle i Alvor. „Hvor skete det?“ spurgte en stor Dreng.

Fris vaagnede med et Suk — han gik og tænkte paa denne Dreng, der havde snydt sig fra alting og saa var blevet Lejets flinkeste Søgut; paa alle de Prygl han havde givet ham, og paa de hyggelige

Vintertimer de havde tilbragt siden, naar Knøsen kom hjem fra Langfarten og om Aftenen kiggede op til sin gamle Lærer. Der havde været adskilligt at raade Bod paa, skæbnesvangre Ting Fris maatte lappe paa for Knøsen i al Hemmelighed, at de ikke skulde give ham et Knæk for hele Livet — og —

„Det var i Nordsøen," sagde han „de havde været i England tror jeg."

„I Spanien med Klipfisk," sagde en Dreng. „Og saa gik de derfra til England med Appelsiner — og tog Kulladning med hjem."

„Ja saadan var det nok," sagde Fris. „De var i Nordsøen, og der blev de overfaldet af Storm, Peter maatte nok til Vejrs."

„Ja for Trokkadej er saa rank; saa snart det blæser lidt maa de op og bjærge Sejl," sagde en anden Dreng.

„Saa faldt han ned" vedblev Fris — „og slog sig mod Rælingen — og styrtede i Søen. Der var Mærker i Rælingen af hans Søstøvler. De brasede eller hvad de kalder det, og fik vendt; men det tog dem en halv Times Tid at komme op til Stedet. Og da de endelig kom op, sank han lige for deres Øjne. En halv Time havde han kæmpet i det isblandede Vand — med Søstøvler og Olietøj paa — og saa alligevel —"

Der gik et langt Suk gennem Klassen. „Han var den bedste Svømmer paa hele Stranden!" sagde Henrik. „Han gik baglæns paa Hovedet fra Rælingen af en Bark som laa her paa Reden og tog Vand — og kom op paa Skibets anden Side. Han fik ti Skonrokker af Kaptejnen selv for det."

„Han maa have lidt frygteligt," sagde Fris — „det var næsten bedre for ham, om han ikke havde kunnet svømme."

„Saadan siger min Far ogsaa!" sagde en lille Dreng. „Han kan ikke svømme, for han siger det er bedst for en Sømand ikke at kunne det — man pines bare."

„Min Far kan heller ikke svømme!" udbrød en anden. — „Og min heller ikke! han kunde godt lære

det men han vil ikke.“ Saadan blev de ved og rakte Hænderne i Vejret. De svømmede selv alle sammen, men det viste sig at næsten ingen af Fædrene kunde — de havde Overtro imod det. „Far siger at man ikke skal friste Gud, om man forliser,“ føjede en Dreng til.

„Men saa gør man jo ikke sit bedste!“ indvendte en usikker Stemme. Fris vendte sig brat mod Krogen, Pelle sad og var ildrød langt ud i det yderste af sine Slugøren.

„Se mig til den lille Mand!“ sagde Fris slaaet — „og har han saa ikke Ret mod alle os andre? Hjælp dig selv saa hjælper Gud dig!“

„Maaske“ sagde en Stemme — det var Henrik Bødker.

„Ja ja, jeg ved nok at han ikke hjalp her — men alligevel; man bør nu engang gøre hvad man kan i alle Livets Forhold. Peter Funk gjorde sit bedste — og han var den flinkeste Dreng jeg har haft.“

Børnene lo til hinanden, de mindedes baade det ene og det andet — Peter Funk havde nok engang drevet det til at tage Livtag med selve Læreren — men de nænnede ikke at drage det frem. „Han naaede aldrig længer end til den 27nde Salme!“ sagde en af de største dog — halv paa Dril.

„Naa ikke det!“ snærrede Fris „naa ikke det! Du mener formodenlig du er dygtigere? Lad os saa se om du er naaet længer da!“

Fris greb Salmebogen med rystende Haand; han taalte ikke der blev sagt noget om de afgaaede Drenge.

— —

Blaapungen blev ved at sidde haardt paa Pelle, aldrig havde noget brændt ham paa Pelsen som dette Navn. Og det var ikke til at ryste af sig før Sommeren kom — det havde lange Udsigter.

En Dag løb Fiskerdrengene ude paa Molen i Frikvarteret. En Baad var lige kommet ind gennem Skrueisen med en uhyggelig Last — fem stivfrosne Mænd hvoraf den ene var død og laa i Sprøjtehuset; de andre fire var anbragt rundt omkring i Hytterne,

hvor man gned dem med Is for at faa Frosten trukket af dem. Al den Herlighed fik Bønderdrengene ingen Del i, Lejets Drenge som gik ud og ind og saa paa det hele, gennede dem væk om de nærmede sig — og solgte karrige Oplysninger i dyre Domme.

Baaden havde truffet en finsk Skonnert drivende i Søen, helt overiset og med fastfrossent Ror. Den var for dybt lastet, saa Søerne gik rags hen over den og frøs paa; Isen havde tynget den yderligere ned. Da de fandt den flød Dækket lige i Vandskorpen; fingertykke Tove havde faaet en Arms Tykkelse af Isbelægning, Mændene der sad fastsurrede i Riggen var helt uformelige af Isslag. De lignede Riddere i Rustning og med lukket Visir da man tog dem ned, Klæderne maatte hugges af Kroppen paa dem. Nu var tre Baade gaaet ud for at forsøge at bjærge Skuden; det vilde blive Masser af Penge til Delings om det lykkedes.

Pelle vilde ikke staa uden for dette her, om han saa skulde faa Skinnebenene sparket ind, og holdt sig lyttende i Nærheden. Drengene talte højtideligt og saa dystre ud — de Folk havde døjet de, kanske skulde de have Hænder eller Fødder sat af for Koldbrand. Hver Knægt førte sig som bar han sin Part af Lidelserne, de talte mandigt og med tykt Mæle. „Pil af, Stud!“ raabte de til Pelle — de holdt ikke af Blaapunge i dette Øjeblik.

Pelle havde Taarer i Øjnene, men give sig vilde han ikke; han drev hen langs Bolværket.

„Pil af!“ raabte de igen og tog truende efter Sten, „op til de andre Bønder med dig!“ De kom hen og knubsede til ham. „Hvad staar du dèr og glor ned i Vandet for? Du kan blive svimmel og falde paa Hovedet ud! Op til de andre Bønder med dig, Blaapung!“

Pelle var virkelig svimmel, saa kraftigt greb en Beslutning om hans lille Hjærne. „Jeg er ikke mere Blaapung end I!“ sagde han. „I tør jo ikke springe i Vandet engang.“

„Hør paa ham! Han tror man springer i Vandet for Grin midt om Vinteren — og faar Stivkrampe."

Pelle hørte lige deres hoverende Latter, idet han satte ud over Molen og det isgrødede Vand lukkede sig over ham. Han kom op igen med det øverste af Haaret, gjorde et Par Hundetag — og sank.

Drengene løb forvirret frem og tilbage og raabte, en af dem fik fat i en Baadshage. Saa kom Henrik Bødker løbende, han gik paa Hovedet ud i løbende Udspring og forsvandt; et Isstykke slog Smut henad Vandet, han havde ramt det med Panden. To Gange stødte han Hovedet gennem Grødisen for at snappe Luft, saa kom han op med Pelle. De fik ham verpet op paa Molen, og Henrik gav sig til at prygle blindt løs paa ham.

Pelle havde mistet Bevidstheden, men Pryglene virkede oplivende. Pludselig slog han Øjnene op, var paa Benene i et Sæt og pilede indad som en Strandløber.

„Løb hjem!" brølede Drengene efter ham — „løb alt hvad du kan, ellers bliver du syg! Sig bare til din Far at du er faldet i!" Og Pelle løb, han behøvede ingen Opfordring. Da han naaede Stengaarden var Klæderne stivfrosne, Bukserne kunde staa alene da han kom af dem. Men han var selv varm som en Smed.

Han vilde ikke lyve for Faderen, og fortalte det som det var. Lasse var gal i Hovedet, saa gal som Drengen aldrig havde set ham før. — Lasse vidste hvordan en Hest skulde behandles for ikke at blive forkølet, og gav sig til at gnide Pelles nøgne Krop med en Halmvisk, mens Drengen laa paa Sengen og væltede sig under den haarde Behandling.

Lasse ænsede ikke hans Stønnen men brugte Mund: „Din gale Fanden — springe bardus i Havnen midt om Vinteren som et forelsket Fruentimmer — din Smaadjævel! Du skulde have Klø skulde du, rigtig mange Tæsk. Men nu faar du slippe for denne Gang, naar du saa vil sove og se at komme i Sved, saa vi kan faa det væmmelige Saltvandet af Kroppen

paa dig igen. Jeg funderer paa, om ikke en Aareladning vilde være god."

Pelle vilde ikke aarelades; han laa og havde det rigtig godt nu efter at have kastet op. Men han var meget alvorlig til Sinds. „Hvad om jeg nu var druknet?" sagde han højtideligt.

„Ja da havde jeg slaaet dig halv fordærvet," sagde Lasse hidsigt.

Pelle lo.

„Ja du ler, du Ordkrænger!" vrissede Lasse. „Men naar én nu er blevet Far til saadan en sakramenskedes Hvalp!" Dermed gik han vred ud i Stalden. Hvert Øjeblik lyttede han dog og kom hen for at kigge — for om der skulde blive Feber eller sligt Djævelstøj ud af det.

Men Pelle sov trygt med Hovedet under Dynen. Han drømte at han var selveste Henrik Bødker.

* * *

Pelle lærte ikke at læse nogenlunde den Vinter; men han lærte nogle og tyve Salmer udenad blot ved at bruge sine Øren, og han fik Navnet Blaapung strøget forsvarligt af sig. Han havde vundet Land og betryggede sin Stilling ved flere dristige Streger — Skolen begyndte at regne med ham som en rask Dreng. Og Henrik som ellers ikke brød sig om nogen, tog ham flere Gange under Vingen.

Nu og da havde han ond Samvittighed, især naar Faderen i sin nyvakte Videbegærlighed kom til ham for at faa Løsningen paa en eller anden Gaade. Saa stod han der og kunde ikke svare.

„Du er dog den der skulde have Lærdommen," sagde saa Lasse bebrejdende.

Da Vinteren løb ud og Eksamen nærmede sig, blev han hed i Hovedet. Der gik mange uhyggelige Frasagn om Overhøringens Strænghed blandt Drengene — om Nedrykning og fuldstændig Bortvisning fra Skolen.

Pelle var saa uheldig ikke at blive hørt selvstæn-

dig i en eneste Salme. Han skulde fortælle om Syndefaldet, Æbletyveriet var nemt at klare, men Forbandelsen —! „Og Gud sagde til Slangen: du skal krybe paa din Bug, du skal krybe paa din Bug, du skal krybe paa din Bug!“ videre kunde han ikke komme.

„Gør den saa det endnu da?“ spurgte Præsten godmodigt.

„Ja — for den har ingen Lemmer.“

„Og kan du saa forklare mig hvad et Lem er — ikke *en* Lem men *et* Lem?“ Præsten var bekendt som den bedste Overhører paa Øen, han kunde begynde i en Rendesten og ende i Himlen sagde man.

„Et Lem det er — en Haand.“

„Ja — blandt andet. Men kan du ikke sige noget som kendetegner alle Lemmer fra andre Legemsdele? — Et Lem er — naa? — en? — en Legemsdel der kan bevæges selvstændigt. F. Eks.? Naa!“

„Ørerne!“ sagde Pelle, om det nu var fordi det brændte i dem.

„Saa—aa? Kan du da bevæge Ørerne?“

„Ja.“ — Pelle havde med stor Ihærdighed lagt sig Kunsten til sidste Sommer, for ikke at staa tilbage for Rud.

„Da vilde jeg sandelig gærne se det!“ udbrød Præsten.

Saa klippede Pelle dygtigt med sine Slugøren, og baade Præst, Skoleraad og Forældre lo. Pelle fik ug i Religion.

„Saa blev det ligevel Ørerne som reddede dig,“ sagde Lasse fornøjet „— sagde jeg ikke nok at du skulde bruge dem godt! Bedste Karaktèr i Religion blot for at klippe med Ørerne — du skulde vel kunne blive Præst du, om du selv vilde!“

Og han blev ved længe. Men var det ikke ogsaa Satan til Pøjke til at kunne gøre Besked for sig!

XII

„Kom Kybbe, Kybbe, Kybbe! Kom saa da din Høne, du har ikke noget at være bange for.“ Pelle gik med en Visk grøn Sæd og lokkede for sin Kælekalv, men den var ikke rigtig tryg ved ham i Dag. Den havde faaet Bank, og det kom igen af at den havde været skarnagtig.

Pelle var til Mode omtrent som en Fader, hvis Barn gør ham Sorg og tvinger ham til strænge Midler. Og nu denne Misforstaaelse, at Kalven ikke vilde kendes ved ham, skønt det var til dens eget Bedste han havde banket den! Men det fik ikke hjælpe, saa længe Pelle vogtede skulde der lystres.

Endelig lod den ham komme helt hen, saa han kunde kæle for den. Den stod lidt og var tvær; men overgav sig til sidst; aad Grøntfoderet og snusede ham i Ansigtet til Tak.

„Kan du saa være god?“ sagde Pelle og ruskede den i Hornstumperne — „kan du hvad?“ Den slog uvorn med Hovedet. „Ja saa faar du ikke Lov at bære min Trøje i Dag.“

Der var det underlige ved den Kalv, at første Dag den var ude var den ikke til at drive af Stedet. Til sidst slap Drengen den bagud, for at Lasse kunde tage den ind igen; men saa snart den var bag ham fulgte den med af sig selv — med Panden lige i hans Ryg. Siden gik den altid bag ham naar de drev ud og hjem, og den bar Stortrøjen over Ryggen naar det saa ud til Regn.

Pelle havde ikke mange Aar paa Bagen, men over for sine Kreaturer var han en Mand. Tidligere havde han kun kunnet sætte sig saa vidt i Respekt, at de adlød ham paa nært Hold. Men i Aar kunde han ramme en Krage paa hundrede Skridts Afstand med en Sten, og det gav ham Afstandsmagt over Dyrene — især da han fandt paa, at han skulde raabe Dyrets Navn idet han ramte det. Derved blev Kreaturerne klar over at Smærten kom fra ham, og de lærte at bøje sig for det blotte Raab.

Der var det ved Straf, at den skulde følge lige oven paa Forseelsen for at virke gavnlig. Derfor var der heller ikke mere noget der hed, at gaa paa Lur efter et Kreatur der havde forbrudt sig — og komme bag paa det naar det siden gik og græssede fredeligt; det forvirrede blot! At løbe et Dyr træt, hænge sig ved Halen af det og prygle det hele Engen rundt blot for at hævne sig var ogsaa dumt; hele Flokken kom i Uro af det og var svær at styre Resten af Dagen! — Pelle vejede Maal og Midler mod hinanden; han lærte at slukke sin Hævntørst — med gode praktiske Grunde.

Pelle var en Dreng, og han var ikke doven! Hele Dagen fra fem Morgen til ni Aften var han paa Færde og gjorde de mest ørkesløse Ting, øvede sig i timevis i at gaa paa Hænder, slaa Hovedspring og springe over Aaen — var i Bevægelse altid. Time efter Time kunde han løbe utrætteligt rundt i en Cirkel paa Engen — som et Føl i et Tøjrslag — hælde sig indad i Løbet saa hans Haand nappede Græsset, slaa bagop og vrinske og pruste; han øste Kræfter ud fra Morgen til Aften, i ovenud Rundhaandethed.

Men Vogtningen var *et Arbejde!* og her husholdt han med sine Kræfter. Ethvert Skridt der kunde spares her var som en erhværvet Kapital, og Pelle lagde nøje Mærke til alt og forbedrede stadig Arbejdsmaaden. Han lærte, at Straf virkede bedst naar den kun hang som en Trusel — for mange Prygl gjorde et Dyr forstokket. Og lærte at skønne, naar det var tvingende nødvendigt at gribe ind. Hvis det ikke lod sig gøre paa færsk Gerning, beherskede han sig og søgte i Kraft af sine Erfaringer at fremkalde nøjagtig den samme Situation paa ny — og da at være forberedt. Det lille Menneske var sig selv uafvidende bestandig i Færd med at lægge en Alen til sin Vækst.

Han havde opnaaet gode Resultater. Ud- og Hjemdriften voldte aldrig Besvær mere; han havde gjort det Kunststykke en hel Uge at drive Flokken ad

en snæver Markvej med Sæd paa begge Sider, uden at der blev bidt saa meget som et Straa af. Og det endnu større Kunsstykke at beherske dem en rigtig varm blytung Bissedag — gærde dem ind i stivt Løb, saa de stod midt i Engen og stampede med løftede Haler af Skræk for Bræmserne. Og hvis han vilde, skulde han den koldeste Oktoberdag faa alle Haler til Vejrs og Dyrene til at stampe hjem mod Stalden i vild Flugt — blot ved at lægge sig i Græsset og efterligne Bræmsernes Summen. Men det var en frygtelig Hemmelighed, som ikke engang Far Lasse vidste om at sige.

Der var forresten det morsomme ved Bisningen, at Kalve som var ude første Aar og aldrig havde gjort Bekendtskab med en Bræms, straks satte Halen til Vejrs og løb naar de hørte dens hidsige Summen.

Pelle havde sit fjærne Ideal — at ligge paa et højt Sted og lede hele Flokken, uden andet end Stemmens Brug — aldrig behøve at gribe til Pryglene. Far Lasse slog jo heller aldrig, hvor galt det saa kunde gaa!

Der var Dage — ja hvor blev de af? inden han vidste et Ord af det var det Tid at drive hjem. Andre Dage var lange nok men lige som sang sig hen, i Klange af Leer, i Kvægs Brølen og Menneskeraab fra langt borte. Da gik Dagen selv syngende over Jorden, Pelle maatte stanse hvert Øjeblik og lytte: hør det spillede! og han løb op i Klitten og stirrede ud over Havet. Men dèr var det ikke, og inde over Landet var der ingen Fest det han vidste af, og i Luften fløj der ikke Trækfugle paa denne Aarstid. Og igen: hør det spillede! rigtigt, som en Musik langt ude i det fjærne — saadan en Musik hvor man endnu ikke kunde skelne Melodien eller sige, paa hvad de spillede. Var det maaske Solen selv?

Da strømmede Lys og Liv igennem ham, syngende som var han en Kilde; og han gik i en drømmende Halvdøs af Toner og Lykke.

Naar Regnen silede ned hængte han sin Frakke over en Tjørn og laa i Ly derinde, snittede, eller tegnede med en Blyknap paa Papir — Heste og liggende Stude. Men helst Skibe, Skibe der gik over Havet paa deres egen bløde Melodi, langt bort til fremmede Lande — til Negerland og Kina efter sjældne Ting. Og naar han var rigtig oplagt ledte han en brækket Kniv og en Stump Skifer frem fra et hemmeligt Sted og gav sig til at arbejde. Paa Stenen var der ridset et Billede og nu var han i Færd med at skære det ud i Relief — hele Sommeren havde han arbejdet paa det fra og til. Og nu begyndte det at træde frem — en Bark var det, der gik for fulde Sejl hen over riflet Vand. Til Spanien, til Spanien gik den nok — efter Druer og Appelsiner! Og alle de andre Herligheder Pelle endnu ikke havde smagt!

Paa Regnvejrsdage var det et helt Arbejde at holde Rede paa hvad Klokken var, man maatte anspænde sig til det yderste. Ellers var det let nok, Pelle havde det mest paa Fornemmelsen. Der var Tegn hjemme paa Gaarden, som sagde hvad Klokken kunde være visse Tider paa Dagen, Kreaturerne angav i deres Vaner andre Klokkeslæt! Ved Nitiden lagde det første sig til Formiddagens Drøv, og efterhaanden faldt de én for én — der var altid et Øjeblik ved Titiden, hvor de alle laa og tyggede; Kl. elleve var de sidste paa Benene igen. Paa samme Maade om Eftermiddagen mellem tre og fem.

Middag var let at bestemme naar Solen skinnede, Pelle vidste det altid paa sig naar den vendte i sin Bane. Og der var hundrede andre Ting i Naturen, som satte ham i Forbindelse med Dagtiderne, Fuglenes Vaner f. Eks., og noget ved Grantræerne! Og meget andet som han ikke kunde sætte Fingeren paa og sige dér, fordi det blot lige var en Fornemmelse. Hjemdriften angav Kreaturerne selv. Naar den nærmede sig, græssede de sig langsomt rundt til de pegede i Retning af Gaarden med deres Hoveder; og der kom Ræk i deres Kroppe — de higede!

* * *

Hele Ugen havde Rud ikke ladet sig se, og aldrig saa snart var han kommen i Dag, før Pelle maatte give ham en Overhaling for noget Lumskeri. Saa løb han hjem, men Pelle lagde sig oppe i Granbrynet og sang, paa Maven og med Fodsaalerne i Vejret. Rundt om var der Mærker efter hans Kniv paa Træernes Stammer — paa de ældste Skibe saa man Kølen, og Dækket var kommet til at staa lodret paa Skroget; dem havde han skaaret den første Sommer. Her var ogsaa en lille Samling Agre i Engkanten, rigtig pløjede, harvede og tilsaaede. Hver Ager var en Kvadratalen stor.

Men nu laa Pelle og hvilede sig ud efter Anstrængelsen med Rud — i en jublende Skraalen, der fik Luften til at gynge. Oppe ved Gaarden kom en Karl ud, han gik hen ad Landevejen med en Bylt under Armen; det var Erik der skulde møde i Retten for Slagsmaal. Nu kom Proprietæren kørende og strøg i rask Fart ad Byen til, saa skulde han ind og ture. Hvorfor kunde Karlen ikke age med, naar de dog skulde samme Vej. Saa hurtig han kørte, skønt hun aldrig fulgte efter ham mere — hun trøstede sig hjemme nu! Var det mon sandt, at han havde sviret 500 blanke Kroner op paa én Aften?

„Grumt raser Krigen og Blodet flyder,
imellem Bjærgene Raabet lyder!
Med grulig Rædsel gaar Tyrken frem
og ødelægger saa mangt et Hjem.

De dra —

hov!“ Pelle stod i et Spring paa sine Fødder og stirrede op efter Kløveren. Malkekørne deroppe havde det sidste Kvarters Tid kigget op efter Gaarden hvert Øjeblik, nu brølede Aspasia, saa maatte Faderen snart være paa Vej ud for at flytte! Dér kom han vrikkende frem om Gaardhjørnet. Der var ikke langt over til den nederste Ko; naar Faderen var dèr, kunde Pelle nok se sit Snit og lige rende over og sige Goddag til ham.

Pelle samlede Kreaturerne bedre og drev langsomt over til det andet Skel og op over Markerne. Lasse havde flyttet den øverste Halvdel, nu skraaede han hen imod Tyren der stod lidt for sig selv. Tyren bromlede og sparkede Jorden op; den havde Tungen ude i den ene Side og stak kort i Luften med det ene Horn — den var ond. Saa gik den frem med korte Skridt og en Masse Hokuspokus — hvor den sparkede! Pelle fik Lyst til at sparke den over Snuden som han saa tidt havde gjort; lignede det nu noget at høde ad selve Lasse, omend den ikke mente Spor med det.

Far Lasse ænsede den da heller ikke, han stod og hamrede paa den svære Tøjrpæl for at faa den løs. „Goddag!" raabte Pelle, Lasse vendte Hovedet og nikkede, saa bøjede han sig og slog Pælen i Jorden. Tyren stod lige bag ham og stampede kort, Munden stod aaben paa den og Tungen hang ud; det saa ud som den brækkede sig, og Lyden svarede nøjagtigt til det. Pelle lo mens han sagtnede Løbet, han var lige ved.

Men pludselig vendte Far Lasse en Kolbøtte, faldt og var i Luften igen — og faldt lidt henne. Igen skulde Tyren kyle med ham, men Pelle var for Hovedet af den; han havde ikke sine Træsko men sparkede den med de bare Fødder saa det gik sort for hans Øjne. Tyren kendte ham og vilde søge udenom, men Pelle sprang for dens Hoved og raabte, sparkede og greb den ude af sig selv i Hornene. Saa slængte den ham læmpeligt til Side og gik frem mod Lasse som laa lidt henne, den blæste langs Jorden, saa Græsset bølgede.

Den havde ham i Blusen og rystede lidt op i ham, tog saa søgende under ham med begge Horn for at sende ham højt til Vejrs. Men Pelle var paa Benene igen, som et Lyn havde han Kniven fremme og jog den ind mellem Tyrens Bagben. Tyren udstødte et kort Brøl, væltede Lasse til Side og fór af Sted over Markerne i Spring, den *stak* i Luften under Løbet og bromlede. Ovre ved Aaen gav den

sig til at brække Brinken op, Luften var tyk om den af Jord og Græstørv.

Lasse laa og stønnede med lukkede Øjne, Pelle stod og sled forgæves i en Arm for at hjælpe ham op. „Far, lille Lassefar!“ kaldte han grædende. Omsider satte Lasse sig over Ende.

„Hvem er det der synger?“ spurgte han. „Saa det er dig Pøjke — og du græder! Har nogen gjort dig Fortræd? — Ak saa ja det var Tyren, den var nok lige ved at spille Fandango med mig. Men hvad gjorde du ved den, at Fanden tog den saa hastigt? Du har nok reddet din Faders Liv du, saa lille du er. — Fy fan, jeg tror jagu jeg skal spy.“ Lasse kastede op. „Ak ja“ sagde han og tørrede Sveden af Panden „hvem der havde haft sig en Dram. — Jo jo han kendte mig jo Fyren, ellers var jeg ikke sluppet saa let. Han vilde bare lege lidt med mig forstaar du — han var et Gran hadsk fordi jeg gennede ham bort fra en Ko i Formiddags, jeg mærkede det jo godt nok. Men hvem tænkte han skulde forgribe sig paa én. Naa det havde han nu heller ikke gjort, om jeg ikke havde været saa dum at gaa i fremmed Tøj; det er Mons' Bluse denne her, jeg laante den af ham mens jeg vaskede min egen. Og den fremmede Lugt kan Kalurius ikke fordrage paa mig. — Naa nu faar vi jo se, hvad Mons siger til denne her Flænge, han bliver nok ikke blid han.“

Lasse blev ved at lade Munden løbe en god Stund, inden han forsøgte at rejse sig og kom paa Benene ved Pelles Hjælp. Han stod og støttede sig paa Drengens Skulder og svajede frem og tilbage. „Jeg kunde næsten godt være fuld, om det ikke havde været for Smærterne!“ sagde han og lo ømskindet. „Ja ja, jeg maa vel takke Gud for dig Pøjke; altid gør du mit Hjærte glad, og nu har du bjærget mit Liv ogsaa.“

Lasse stavrede saa hjemad, og Pelle flyttede Resten af Kørne paa Vejen ned til sit eget. Han var baade stolt og rystet, men mest stolt. Han havde reddet Far Lasses Liv — og mod den store rasende Tyr

som ingen anden paa Gaarden turde have med at gøre. Næste Gang Henrik Bødker kom herud og saa til ham, skulde han faa det hele.

Lidt ked var han af, at han havde trukket Kniv; her paa Landet saa alle ned paa det og sagde det var svensk. Det skulde heller ikke behøves, om der havde været Tid — eller han blot havde haft Træsko paa til at sparke Tyren i Øjet med. Han var saa tidt gaaet løs paa den med Træskosnuderne, naar den skulde drives ind i Stalden igen efter en Bedækning; og den hyttede sig altid vel for at gøre ham noget. Maaske vilde han sætte en Finger i Øjet paa den og gøre den blind — eller tage den ved Hornene og vride til, lige som i Historien, saa Halsen drejedes om paa den.

Pelle voksede og svulmede op til han overskyggede alt; der var ikke Ende paa de Kræfter han havde, mens han løb og gennede sine Kreaturer sammen igen. Han gik i Stormgang hen over det hele, slængte stærke Erik og Forvalteren hid og did, og løftede — ja hele Stengaarden blot ved at sætte en Haand under Bjælken. Det var en hel Bersærkergang.

Og midt i det kom han i Tanke om, hvor galt det vilde blive, hvis Forvalteren fik at vide at Tyren rendte løs. Saa blev der maaske Klø baade til Lasse og ham selv. Han maatte ud og lede efter den; for en Sikkerheds Skyld tog han Klaffen med og Træsko paa.

Nede i Aabrinken havde den lavet et syndigt Roderi, et helt Stykke ind var Engen pløjet op. Der var Blod efter den nede i Aalejet og op over Markerne, Pelle fulgte det over mod Rén, dèr fandt han Tyren. Det svære Dyr var søgt helt ind under Tjørnene og stod og slikkede sit Saar. Da den hørte Pelles Stemme, kom den frem. „Omkring!“ raabte han og klippede den over Snuden. Den satte Hovedet mod Jorden, bøgede og trak sig tungt tilbage; og Pelle blev ved at klippe den over Snuden, Skridt for Skridt rykkede han frem, hans Stemme gik

ubøjeligt: „Omkring! vil du omkring!“ Saa vendte den og satte i Løb, Pelle greb om Tøjrpælen og fulgte efter; med Klaffen holdt han den i Aande, for at den ikke skulde faa Tid at pønse paa ondt.

Da saa det var overstaaet sank han sammen af Træthed. Han laa sammenkrøben under Granbrynet og tænkte saa trist paa Far Lasse, som nok gik syg om derhjemme og ingen havde til at give sig en Haand med Arbejdet. Tilsidst blev Tilstanden uudholdelig, han maatte hjem.

Ssss! ssss! Pelle krøb paa Maven ned over Engen og efterlignede Bræmsernes irriterende Summen. Han stemte Tonen ud mellem Tænderne, stigende og faldende som fløj den hid og did over Græsset; Kreaturerne hørte op at græsse, de stod dødsstille med vagtsomme Øren. Saa gik det nervøst i dem, de sparkede op efter Bugen, snurrede til Siden i smaa Buer og spjættede; Halerne gik til Vejrs! Han gjorde Lyden mere arrigt paagaaende, hele Flokken kørte rundt, de smittede hinanden og stampede rundt i vild Panik. Et Par Kalve brød ud af Hvirvlen og tog den lige Vej mod Gaarden, og hele Flokken fulgte — tværs hen over alting. Nu var det blot at løbe bagefter med meget Spræl — og underfundigt holde Lyden ved Lige, saa Humøret ikke lagde sig inden de naaede hjem.

Forvalteren kom selv løbende ud og slog Leddet op for Løkken, han hjalp til at genne Kreaturerne derind. Pelle ventede sig en Lussing og blev staaende, men Forvalteren saa blot paa ham med et ejendommeligt Smil. „De begynder nok at tage Magten fra dig,“ sagde han og kiggede Pelle ind i Øjnene „—ja ja saa længe du endda kan tumle Tyren!“ Han gjorde Nar, Pelle blev brændende rød i Kammen.

Far Lasse var krøbet til Køjs. „Da var det godt du kom!“ sagde han, „jeg laa netop her og funderede paa hvordan jeg skulde faa Kørne flyttet. Røre mig kan jeg jo føje ikke — end sige staa op.“

Det tog en Uge inden Lasse kunde komme paa Benene igen; i den Tid stod Engkvæget i Løkken

og Pelle gik hjemme omkring og gjorde Faderens Gærning. Han spiste med de andre og sov sin Middagssøvn i Loen lige som de.

En Middag kom Soen ind i Gaarden og var fuld. Hun stillede sig op i den øvre Gaard hvor det var hende forment at komme, og stod og raabte paa Kongstrup. Proprietæren var hjemme men viste sig ikke; der var dødt bag de høje Vinduer. „Kongstrup, Kongstrup! kom herud lidt du!“ raabte hun og stod og saa ned i Brostenene, hun kunde ikke løfte Hovedet. Forvalteren var ikke til Stede, og Karlene holdt sig i Skjul inde paa Loen — de glædede sig til lidt Fest i Landskabet. „Du Kongstrup, kom herud lidt, jeg vil snakke med dig!“ sagde Soen tykt. Saa gik hun op ad Trappen og tog i Døren. Hun dundrede nogle Gange og stod og talte med Ansigtet helt op ad Døren; da der ingen kom ravede hun ned og gik smaasnakkende sin Vej uden at se til Siderne.

Lidt efter begyndte den lange tudende Graad deroppe; og ligesom Folkene skulde i Marken kom Bonden tumlende ud og gav Ordre til at spænde for Enspænderen. Han gik nervøst ved Vognen saalænge og jog hovedkulds af Sted. Da han svingede ud om Gavlen blev et Vindu aabnet, og en Stemme kaldte bedende: Kongstrup, Kongstrup; men han kørte rask til. Saa gik Vinduet i, og Graaden tog fat igen.

— — — —

Om Eftermiddagen Pelle gik og puslede i den nedre Gaard, kom Karna og sagde at han skulde komme op til Fruen. Pelle gik nølende derop, han var ikke tryg ved hende, og alle Mandfolkene var ude i Marken.

Fruen laa paa Sofaen i sin Mands Arbejdsværelse, dér opholdt hun sig bestandig Nat og Dag, naar Manden var ude. Hun havde et vaadt Haandklæde over Panden og var helt rød i Ansigtet af Graad.

„Kom her hen,“ sagde hun med mat Stemme. „Du er vel ikke bange for mig?“

Pelle maatte hen og sidde paa Stolen ved hende; han vidste ikke hvor han skulde gøre af sine Øjne. Og Næsen gav sig til at løbe ved Spændingen, og han havde ingen Klud.

„Er du bange for mig?“ spurgte hun igen, og det drog bittert om hendes Mund.

Han maatte se paa hende for at vise at han ikke var bange; og sandt at sige lignede hun ikke nogen Heks, men bare et Menneske der græd og var ulykkelig.

„Kom her,“ sagde hun, og saa snød hun hans Næse i sit eget fine Tørklæde og strøg ham op over Haaret. „Du har jo ikke engang en Mor, din Stakkel.“ Hun strøg ned ad hans ubehjælpsomt bødede Bluse.

„Det er tre Aar nu, siden Mor Bengta døde; hun ligger i det vestre Hjørne af Kirkegaarden.“

„Savner du hende ikke meget?“

„Aa — Far Lasse lapper jo mit Tøj!“

„Hun har vist ikke været meget god ved dig.“

„Jo da!“ Pelle nikkede ivrigt. „Men hun var saa gnaven, hun skrantede jo altid — og saa er det bedst de slipper. Men nu gifter vi os snart igen; naar Far Lasse har fundet en som duer.“

„Og saa rejser I vel herfra? Du har det vist heller ikke godt her?“

Pelle havde faaet Munden paa Gled, men nu frygtede han en Fælde og blev stum. Han nikkede blot — ingen skulde komme og brænde dét i ham igen at han havde klaget.

„Nej du har det ikke godt,“ sagde hun i en klagende Tone — „ingen har det godt paa Stengaarden. Her bliver alt til Ulykke.“

„Det er nok gammel Forbandelse det!“ sagde Pelle.

„Siger de saadan? Ja ja, jeg ved det nok! Og om mig siger de at jeg er en Djævel — bare fordi jeg holder af én eneste en — — og ikke kan finde mig i at blive traadt ned.“ Hun græd og trykkede hans Haand mod sit dirrende Ansigt.

„Jeg skal vist ud og flytte," sagde Pelle og vred ulykkeligt paa sig for at komme løs.

„Nu er du jo bange for mig igen!" sagde hun og forsøgte at smile — det var lige som Solglitteret derude efter Regn.

„Nej — men jeg skal bare ud og flytte."

„Der er en hel Time til endnu! Men hvorfor vogter du ikke i Dag — er din Far syg?"

Saa maatte Pelle fortælle det med Tyren.

„Du er jo en god Dreng," sagde Fruen og klappede ham. „Hvis jeg havde en Søn skulde han ligne dig! Men nu skal du have noget Syltetøj, og saa maa du løbe til Landhøkeren efter en Flaske Solbærrom, saa vi kan lave din Far en varm Drik. Naar du skynder dig, kan du nok naa det inden Flyttetid."

Lasse fik sin varme Drik endnu inden Drengen kom tilbage; og hver Dag mens han laa fik han noget styrkende — omend der ikke var Solbærrom i.

Pelle var næsten hver Dag oppe hos Fruen i denne Tid — Kongstrup var nok rejst et Ærende til København. Hun var god imod ham og gav ham søde Sager, og mens han huggede i sig fortalte hun ustanselig om Kongstrup, eller spurgte ham om hvad Folkene mente om hende. Pelle maatte ud med det, og saa blev hun syg og faldt i Graad. Der var ingen Ende paa hendes Snakken om Proprietæren, men hun slog sig selv paa Munden, og Pelle maatte opgive at finde Rede i det. Han havde ogsaa nok at varetage med de gode Sager.

Nede paa Kamret gengav han det hele ordret, og Lasse laa og lyttede og undredes paa denne Knægt, der gik ud og ind paa højeste Steder og havde selve Fruens Fortrolighed. Alligevel led han det ikke rigtig.

„— — Hun kunde knap støtte paa Benene, hun maatte holde sig ved Bordet da hun skulde hente Tvebakkerne til mig — saa syg var hun. Det var bare fordi han havde handlet ilde med hende, sagde hun. Hun hader ham du! og kunde gærne slaa

ham ihjæl siger hun. Men alligevel siger hun at han er den smukkeste Mand paa Jorden, og om jeg vel har set nogen smukkere i hele Sverig. Og saa græder hun helt i Vildelse."

„Ja saa," sagde Lasse tankefuld — „ja saa! Hun ved nok ikke meget hvad hun siger — eller ogsaa hun har sit eget for. Men usandt er det ligefuldt at han slaar hende! hun lyver vist."

„Og hvorfor skulde hun lyve da?"

„Fordi hun vil ham ilde vel. Men vist er det at han er en statelig Karl — og bryder sig om alle andre end bare hende; det er vel hele Ulykken det. Jeg lider nu ikke at du er saa meget oppe hos hende; bare du ikke tager Fortræd af det."

„Hvordan saa da? — hun er saa god, saa god."

„Ja hvad ved en anden Stakkel! Nej hun er ikke god, i det mindste ikke i Øjnene — hun har nok set baade den ene og den anden i Ulykke. Men der er vel ingenting at gøre ved den Sag; Fattigmand maa vove alt."

Lasse tav lidt og stavrede omkring, saa kom han hen:

„Se nu her du, her er et Stykke Staal jeg har fundet! det maa du huske at have hos dig altid — særlig naar du gaar *derop!* Ja og saa — — saa faar vi lægge Resten i Gudfaders Haand du! Han er den eneste, som kanske ser til Smaastaklerne han."

Lasse var lidt oppe den Dag. Gudskelov det skred rask fremad, om to Dage kunde de være inde i de gamle Folder igen. Og til Vinter fik de se at komme væk fra alt dette her!

Sidste Dag Pelle var hjemme omkring, var han ogsaa oppe hos Fruen og sprang sit Ærende for hende. Og den Dag saa han noget uhyggeligt, som fik ham til at være glad ved at dette var forbi — hun tog Tænder, Gane og alting ud af Munden og lagde det foran sig paa Bordet!

Hun *var* en Heks!

XIII

Pelle kom drivende hjem med Ungkvæget. Idet han drev neden om Gaarden kommanderede han højt, for at Faderen skulde høre det: „Hov Spasianna din gamle Rinke, hvor skal du hen? — Dannebrog din forbandede Knævædder, vil du vende!“ Men Lasse kom ikke og aabnede for Løkken.

Da han havde faaet Kreaturerne ind i Løkken, løb han ind i Kostalden. Faderen var hverken dér eller i Kamret; men Søndagstræskoene og den laadne Hue var borte. Saa huskede Pelle, at det var Lørdag — den Gamle var nok rendt til Landhøkeren efter Brændevin til Karlene.

Pelle gik ned i Folkestuen for at faa sin Aftensmad. Karlene var kommet sent hjem og sad endnu ved Bordet der flød af spildt Mælk og Kartoffelpil. De var midt oppe i et Væddemaal — Erik vilde tage sig paa at æde tyve Spegesild med Kartofler, efter at han allerede havde holdt op. Det galdt en Flaske Brændevin, og de andre skulde pille Kartoflerne til ham.

Pelle fik sin Lommekniv frem og pillede sig en Stabel Kartofler. Skindet lod han blive paa Silden, men han skrabede den omhyggeligt og skar Hoved og Hale af; saa skar han den i Stykker og aad den med Benene i, til Kartoflerne og Meldyppet. Imens kiggede han paa Erik, Kæmpen Erik der var saa smadrende stærk og turde vove alt mellem Himmel og Jord. Erik havde Børn i hver en Krog! Erik kunde stikke Fingeren i et Bøsseløb og holde Bøssen udstrakt i stiv Arm! Erik kunde drikke lige saa meget som tre andre!

Og nu sad Erik og aad tyve Spegesild efter at han var mæt. Han tog Silden ved Hovedet, trak den en Gang gennem Skrævet, og aad den saa som den var. Og Kartofler aad han til, lige saa rask som de andre kunde pille dem. Ind imellem svor han, fordi Forvalteren havde nægtet ham Frihed i Aften; det skulde blive en evig Løgn, at de holdt Erik hjemme naar han selv vilde ud!

Pelle fik i en Fart Silden og Vandgrøden til Livs og satte ud igen for at løbe Faderen i Møde, han længtes mægtigt efter at se ham. Ude ved Posten havde Pigerne travlt med at skure Mælkespande og Køkkenkar; Gustav stod i den nedre Gaard med Armene paa Stakittet og underholdt dem. Han passede nok paa Bodil, som hele Tiden havde sine Øjne efter den nye Elev, der spankede frem og tilbage og vigtede sig i lange Støvler med Lakkraver. Pelle blev stoppet i Farten og sat til at poste Vand. Nu kom Karlene op og gik over paa Loen, kanske for at gøre Kraftprøver; siden Erik kom gik de altid og gjorde Kraftprøver i Fritiden. Pelle vidste ikke noget saa spændende som Kraftprøver, han kilede paa for at blive færdig og komme derover.

Men Gustav som ellers var den ivrigste, blev ved at staa og hænge og give ondt af sig over Eleven. „Han skinner jo som Katteskidt i Maaneskin!" sagde han højt.

„Der maa være Penge dér!" sagde Bodil tankefuld.

„Ja du skulde prøve ham — kanske blev du Proprietærfrue. Forvalteren vil nok ikke alligevel; og Proprietæren — ja du saa vel Soen forleden, det maa være vakre Udsigter at have."

„Hvem siger dig at Forvalteren ikke vil?" svarede Bodil skarpt. „Bild dig ikke ind, at vi tog dig til at holde Lyset for os! Det er ikke alting man lar Smaabørn se paa heller."

Gustav var rød i Hovedet. „Aa hold Kæft din Daase!" mumlede han og drev ned mod Loen.

„Aa Herre Jøs for min gamle Mor
som gaar paa Dækket og ruller!"

sang Mons ovre i Stalddøren, hvor han stod og hamrede paa en sprukken Træsko. Pelle og Pigerne skændtes, og oppe paa Kvisten hørte man Forvalteren gaa til og fra, han var i Færd med at gøre Piber i Stand. Nu og da trængte en langtrukken Lyd ud fra det høje Stuehus; det lød som et Dyrs

Tuden langt borte, og fik Folkene til at skutte sig af Uhygge.

En Karl smøg sig ud af Døren ovre ved Kamrene, han var søndagsklædt og havde en Tøjbylt under Armen. Det var Erik, han luskede langs Bygningen i den nedre Gaard.

„Hej dér! hvor Djævlen skal han hen?“ tordnede det oppe fra Forvalterens Vindu. Karlen dukkede Hovedet lidt og lod som ingenting. „Vil du høre din forbandede Kabyler! — *Erik!*“ Denne Gang gjorde Erik omkring og smuttede ind ad en Lodør.

Straks efter kom Forvalteren ned og gik over Gaarden. Inde paa Hakkelseloen stod Karlene og morede sig over Eriks Uheld. „Han er en Djævel til at holde Udkig!“ sagde Gustav „du maa staa tidlig op om du vil pudse ham.“

„Aa jeg skal vel lure ham,“ sagde Erik — „jeg er ikke født i Gaar jeg heller. Og bliver han altfor gesnausig, saa vanker der paa Tandkødet.“

De blev med ét tavse, Forvalterens velkendte Skridt lød udenfor paa Stenbroen. Erik luskede væk.

Forvalterens Skikkelse dækkede hele Døraabningen: „Hvem har sendt Lasse efter Brændevin?“ spurgte han barsk.

De saa uforstaaende rundt paa hinanden. „Er Lasse væk?“ spurgte saa Mons med den uskyldigste Mine af Verden. „Ja Gamlingen er jo glad for Brændevin,“ sagde Anders forklarende.

„Jo I er nogle nette Kegler,“ sagde Forvalteren „først kóster I den Gamle af Sted, og saa lader I ham i Stikken. I fortjente Tæsk allesammen.“

„Nej Tæsk fortjener vi ikke og tager heller ikke imod,“ sagde Forkarlen og traadte et Skridt frem. „Forvalteren skal vide —“

„Hold Mund Mand!“ raabte Forvalteren ham ind i Ansigtet, og Karl Johan trak sig tilbage.

„Hvor er Erik henne?“

„Han er i Kamret vel.“

Forvalteren gik ind gennem Hestestalden, noget i

hans Holdning sagde, at han ikke var helt uforberedt paa et Angreb i Ryggen. Erik laa i sin Seng med Dynen op over Næsen.

„Hvad skal det sige — er du daarlig?“ spurgte Forvalteren.

„Ja jeg tror nok jeg har taget Kulde — jeg ryster saa fælt.“ Han forsøgte at klapre med Tænderne.

„Det er davel ikke Faaresyge?“ sagde Forvalteren deltagende — „lad os se lidt paa dig, stakkels Mand.“ Han vippede Dynen af ham ved et Snuptag. „Se se, og du ligger med Søndagstøj paa — og lange Støvler! Det er maaske Ligdragten? — du vilde vel blot ud og bestille Fattigjord til dig selv hvad? Det er nok ogsaa paa Tiden vi faar dig i Jorden — synes jeg ikke allerede du lugter!“ Han snusede ind et Par Gange.

Men Erik sprang som en Staalfjeder ud af Sengen og stod rank op ad ham. „Jeg er ikke død endnu, og lugter gør jeg kanske ikke mer end visse andre!“ sagde han. Blikket gnistrede paa ham og jog lynsnart ud i Rummet efter et Vaaben.

Forvalteren mærkede hans brændende Aande i sit Ansigt — her var det ikke raadeligt at trække sig tilbage! Han satte ham den knyttede Haand i Mellemgulvet, saa Erik faldt bagover paa Sengen og hev efter Vejret; greb ham saa i Bringen og holdt ham nede. Men det brændte i ham efter noget mere — efter at hugge en tung Næve ned i Ansigtet paa dette Rak, som grinede naar han vendte Ryggen til, og skulde drives til hver en Smule. Her havde han endelig i Bringen alt det Tyendekvalm der gav Tilværelsen den harske Smag — Misfornøjelse med Kosten, Krakileri under Arbejdet, Trusler om at gaa naar der var aller travlest — Vrøvl i det uendelige. Her var Slav for mange Aars Ærgrelse og Forsmædelse, han manglede blot det lille Paaskud — et Knubs fra denne store Tamp der ikke anvendte sine Kræfter i Arbejdet, men brugte dem til at gaa i Spidsen som Urostifter.

Men Erik laa ganske stille og saa paa sin Fjende

med vagtsomme Øjne. „Værsgod slaa kun, der er vel en Øvrighed her i Landet ogsaa," sagde han med irriterende Ro. Det brændte i Forvalterens Muskler, men han maatte slippe ham for ikke at faa Sag og Vrøvl. „Vil du saa huske til en anden Gang ikke at være opsætsig!" sagde han og slap sit Tag — „ellers skal jeg vise dig at der er en Øvrighed til."

„Naar Lasse kommer sender I ham op til mig med Brændevinen!" sagde han til Karlene idet han gik gennem Loen.

„Fanden heller vel?" svarede Mons halvhøjt.

Pelle var løbet sin Far i Møde. Den Gamle havde smagt paa Varerne og var i godt Humør. „Der var syv Mand i Baaden, og de hed Ole alle saa nær som den ene, for han hed Ole Olsen!" sagde han højtideligt da han saa Drengen. „Ja var det ikke besynderligt du Pellemand, at de skulde hedde Ole allesammen — saa nær som den ene forstaas, for han hed jo Ole Olsen." Saa lo han og puffede hemmelighedsfuldt til Drengen. Og Pelle lo med, han kunde godt lide at se Faderen i Humør.

Karlene kom imod dem og tog Flaskerne fra Røgteren. „Han har smagt!" sagde Anders og holdt Flaskerne op mod Lyset. „Se til den gamle Dranker, han har hilst paa Varerne."

„Nej saa maa Flaskerne være utætte i Bunden!" sagde Lasse der var helt dristig af Snapsen — „for jeg har ikke andet end lige lugtet. Man maa dog sikre sig, at det er riælle Sager og ikke det rene Vand man faar."

De drev neden om Løkken, Gustav gik foran og spillede paa sin Harmonika, over Flokken var der noget anspændt lystigt. En og anden sprang i Vejret bedst som han gik, de udstødte korte Hyl og sendte løsrevne Eder ud i Luften paa maa og faa. Bevidstheden om de fyldte Flasker, Lørdagaftenen med dens Hviledag i Ryggen og fremfor alt Krigen med Forvalteren satte Sindet op i dem.

De lejrede sig neden for Kostalden, i Græsset tæt

ved Dammen. Solen var forlængst gaaet ned, men Aftenhimlen faldt lysende ind. Naar Ansigterne vendte sig mod Vest var det som et Brandskær gik over dem, og de hvide Gaarde indover lo blændende i Skumringen.

Nu kom Pigerne gaaende over Græsset. De gik med Hænderne under Forklædet og lignede sorte Udklip i den straalende Himmel; de nynnede paa en blød Folkesang og lod sig glide ned i Græsset ved Siden af Karlene; Aftenskumringen sad dem i Sindet og gjorde deres Skikkelser og Stemmer blide som et Kærtegn. Men Karlene var ikke blidt stemte, de foretrak Flasken.

Gustav gik rundt og smaafantaserede paa sin Harmonika. Han søgte et Sted at sidde, smed sig endelig i Skødet paa Karna og spillede op. Erik var først paa Benene, han førte an i Anledning af sit Udestaaende med Forvalteren og rev Bengta op af Græsset med et Ryk. De dansede svensk Polka, og paa et bestemt Sted i Melodien hev han hende op i Luften med et Raab. Hvergang hvinede hun, og de tunge Skørter stod om hende som Halen paa en kalkunsk Hane, saa enhver kunde se hvor langt der var til Søndag.

Midt i en Hvirvel slap han hende, saa hun tumlede hen over Græsset og faldt. Forvalterens Vindu kunde ses hernede fra, og en lys Plet var kommet til Syne i det. „Han glor, Kors i Herrens Fryd hvor han glor! Kan du se denne her du?“ Erik raabte højt og holdt en Brændevinsflaske i Vejret. Saa drak han: „Skaal! Gubben Satans Skaal! Han lugter, Svinet! Fy ptøj!“ De andre lo, Ansigtet deroppe trak sig tilbage.

Ind imellem Dansen legede de, drak og tog Krafttag. De blev bestandig uberegneligere i deres Handlinger, udstødte pludselige Vræl der fik Pigerne til at skrige højt, smed sig midt i Dansen plask paa Jorden og stønnede som var de døende, sprang pludselig op igen med vilde Fagter og spændte Ben for den nærmeste. Et Par Gange sendte Forvalteren

Eleven ned og bød dem forholde sig rolige, men Larmen blev blot værre deraf. „Hils ham og sig, at han kan gaa sine Hundeærender selv!“ raabte Erik efter Eleven.

Lasse puffede til Pelle og trak sig lidt og lidt tilbage. „Nu er det nok bedst vi to gaar til Hvile,“ sagde han da de var sluppet ubemærket bort — „én ved aldrig hvad dette kan føre til. De ser rødt allesammen, ret snart begynder de vel at danse Bloddansen. Ak ja havde jeg været ung, skulde jeg vist ikke lusket bort som en Tyv, men blevet og taget hvad der maatte komme. Der var en Tid, da Lasse kunde sætte begge Hænder i Jorden og slaa sin Modstander i Ansigtet med Støvlehælene, saa han sank til Jorden som et Straa. Men nu er den Tid forbi, og det er klogest at hytte sig. Der kan komme baade Politi og meget andet ud af dette her. Ikke at tale om Forvalteren du! Nu har de gaaet og tirret ham hele Sommeren med den Erik i Spidsen; men faar de ham først rigtig gal i Hovedet, saa kan Erik godt gaa hen og lægge sig.“

Pelle vilde gærne blive lidt oppe og se paa dem. — „Naar jeg kryber hen bag Gærdet og lægger mig — aa du Far hvad!“ tryglede han.

„Æv det er noget dumt Paahit, de kan hitte paa at handle ilde med dig om de faar fat i dig — det værste er oppe i dem. Naa men du maa selv staa for'et — og pas for alting paa at de ikke ser dig.“

Saa gik Lasse i Seng, men Pelle krøb frem paa Maven bag Gærdet, til han kom tæt ind paa dem og kunde se alting.

Gustav sad endnu paa Karnas aabne Skød og spillede, og hun holdt trofast om ham med Armene. Men Anders havde lagt Armen om Livet paa Bodil. Gustav opdagede det, kylede med en Ed Harmonikaen saa den trillede over Græsset, og sprang op. De andre smed sig i en Rundkreds og laa og pustede inderligt, de ventede sig noget.

Gustav lignede en Vild der danser Krigsdansen. Munden stod aaben paa ham, Øjnene stirrede blankt.

Han var ene Mand paa Græsset og gik som en Bold mod Jorden og fra Jorden igen, hoppede paa Hælene og slog skiftevis Benene op i Højde med sit Hoved; ved hvert Kast udstødte han sit skingrende Tju! Saa skød han lige til Vejrs og snurrede rundt oppe i Luften, kom ned paa den ene Hæl og blev ved at snurre rundt som en Top. Idet han snurrede, gjorde han sig mindre og mindre som vilde han gaa helt i Jorden, eksploderede saa i et Spring og faldt lige ned i Skødet paa Bodil, der henrykt slog Armene om ham.

Som et Lyn havde Anders begge Hænder i hans Skuldre bagfra, satte Fødderne i Ryggen paa ham og lod ham „skyde Krage" saa han trillede. Det hele skete i Tempo, og Gustav blev kaadt ved at rulle hen over Græsset, i Stød som en ujævn Kugle. Men pludselig stansede han og stod med et Spring paa Fødderne; han stirrede stivt frem for sig, gjorde saa omkring med et Ryk og gik langsomt hen imod Anders. Anders rejste sig hurtigt, skubbede Huen paa Snur, smækkede med Tungen og gik frem. Bodil satte sig bredere til Rette paa Jorden, hun saa sig hoverende om i Kredsen og indkasserede begærligt de andres Misundelse.

De to Modstandere stod Ansigt til Ansigt og følte sig frem til et godt Greb. De strøg kælent ned ad hinanden, kneb hinanden i Siden og kom med smaa spøgefulde Vendinger.

„Kors i Jøsses hvor du er fed, Bror." Det var Anders.

„Og sikke Batterier du har, du kunde godt være et Kvindfolk," svarede Gustav og tog Anders paa Brystet. „Ih saa blød du dog er!" Deres Ansigter lyste af Haan. Men Øjnene fulgte aarvaagent Modstanderens mindste Bevægelser, hver af dem ventede et Snuptag fra den anden.

De andre laa og strakte sig rundt om i Græsset. „Kan I snart faa Ende paa det?" raabte de utaalmodigt.

De to blev ved at staa og lege som var de angst

for at tage fat — eller maaske trak det ud for at nyde det desto mere. Men pludselig havde Gustav Anders i Kraven, kastede sig bagover og slyngede ham hen over Hovedet paa sig. Det gik saa hurtigt, at Anders intet Hold fik i Gustav; men i Svinget hagede han sig fast i hans Haar, og de faldt begge — paa Ryggen, med Hovederne sammen og Kroppene udstrakt til hver sin Side.

Anders var faldet tungt og laa halvbedøvet men slap ikke sit Tag i Gustavs Haar. Gustav snoede sig rundt og forsøgte at komme paa Benene men kunde ikke frigøre sit Hoved. Saa vred han sig i Stilling igen hurtig som en Kat, skød en baglæns Kolbøtte hen over Kammeraten og faldt ned paa ham med sit Ansigt mod hans. Anders prøvede at sætte Fødderne i Vejret og opfange ham men kom for sent.

Anders kastede sig i de voldsomste Ryk, laa stille og spændte igen i med pludselig Styrke for at vælte Gustav af, men Gustav var sej. Han smed sig tungt ned paa sin Modstander og jog alle fire Lemmer ud til Støtte mod Jorden, sad pludselig op igen og stødte sit Sæde ned i Anders' Bughule for at tage Vejret fra ham. De havde begge hele Tiden Tanken henvendt paa at faa Kniven listet frem; og Anders der nu var helt Herre over sin Forstand igen, huskede tydelig at han ingen havde hos sig. „Ak, ak!“ sagde han højt — „jeg elendige Fusk!“

„Du jamrer dig jo!“ sagde Gustav og sænkede sit Ansigt over ham. „Vil du bede om Godtvejr kanske?“

I det samme følte Anders Gustavs Kniv trykke mod sit Laar, i et Lyn havde han Haanden dernede og vristede den frem. Gustav prøvede at tage den fra ham men opgav det for ikke at blive smidt af; han indskrænkede sig saa til at sikre sig Anders' ene Haand saa han ikke kunde folde Kniven ud, og gav sig til at *sætte* med Kroppen ned mod hans Bughule.

Anders laa halv opgivet og tog imod Stødene uden at værge for sig — der undslap ham et Gisp

for hvert Sæt. Men hans venstre Haand arbejdede ivrigt paa at aabne Kniven mod Jorden, og pludselig jog han den i Gustav, netop som denne hævede sig højt op for at bibringe ham et kraftigt Stød.

Gustav greb Anders om Haandleddet, hans Ansigt fortrak sig. „Fy fan dit Svin, hvad roder du dér efter?“ sagde han og spyttede Anders ned i Ansigtet. „Han søger til Bagdøren den Stymper — for at slippe væk!“ Gustav saa sig om i Kredsen, frynende som en ung Tyr.

De kæmpede rasende om Kniven, brugte Hænder og Tænder og Panden med. Da Gustav ikke kunde bemægtige sig Vaabnet, gik han ud paa at føre Anders' Haand saaledes at han stødte det i sig selv. Det lykkedes ham, men Stødet var skævt; Bladet lukkede sig om Anders' Fingre, saa han slængte Kniven fra sig med en Ed.

Erik sad og fik ondt op i sig over, at han ikke længer var Aftenens Helt. „Er I snart færdige I to Hanekyllinger, eller maa jeg kanske faa en lille Bid med?“ sagde han og forsøgte at skille dem ad. De bed sig fast i hinanden, men saa blev Erik gal og gjorde noget som der gik Ry af siden hen. Han tog et fast Tag i dem og plantede dem begge paa Benene.

Gustav stod og saa ud som vilde han kaste sig ind i Striden igen, der gik sure Trækninger over hans Ansigt. Men saa begyndte han at svaje som et rodhugget Træ og sank lige ned. Bodil var den første der kom ham til Hjælp, med et Skrig løb hun hen og slog Armene om ham.

Han blev baaret ind og lagt i Seng, Karl Johan hældte Brændevin i det dybe Snit for at rense Saaret ud, og holdt det sammen mens Bodil næstede med Naal og Traad fra en af Karlenes Læddiker. Saa spredtes de, Par om Par som de var Venner til. Men Bodil blev hos Gustav — hun var ham alligevel god.

* * *

Saadan var det den Sommer, Krig og Ufred med Forvalteren, som de alligevel ikke turde gøre noget naar det kom til Stykket. Saa slog det Onde sig indad, og de gik løs paa hinanden. „Et Sted skal det jo ud,“ sagde Lasse, der ikke holdt af denne Tilstand og dyrt lovede sig selv at flytte saa snart der tilbød sig noget andet — om de saa skulde rømme fra Løn og Klæder og alting.

„Lønnen er de misfornøjede med, Arbejdstiden er dem for lang, og Føden er ikke god nok. Den kaster de i Grams med, saa det kan gøre én ondt at se paa — det er dog ligefuldt Guds Gaver om end den kunde været bedre. Og det er Erik det hele skriver sig fra! Altid gaar han og skryder og skræpper op, og ondt sætter han i de andre saa lang Dagen er. Men saasnart Forvalteren er over ham, tør han alligevel ingenting han heller. Saa kryber de i et Musehul hver og én; Far Lasse er nok ikke saa stor en Kryster som nogen af dem, alt det gammel og til Aars han er.

„Samvittigheden er vel nok det bedste Rygstød, har man den og har gjort sin Pligt, saa kan man se baade Forvalter og Proprietær — og Gudfader med — frit i Øjnene. For det maa du altid huske Pøjke, ikke at sætte dig op imod dem der er sat over dig. Der skal nogle være Tjenere og andre Herrer; hvordan skulde det ellers gaa med alting, om ikke vi som arbejder vilde gøre vor Pligt. De fine kan én vel ikke forlange skal mugge i Kostalden og give sig til at rense Lokum.“

Alt dette laa Lasse og udviklede, efter at de var kommet i Seng. Men Pelle havde andet at bestille end at høre efter. Han sov trygt og drømte, at han var Erik selv og pryglede Forvalteren med en stor Kæp.

XIV

Paa Pelles Tid var Spegesild Bornholmerens vigtigste Føde. Det var den staaende Frokostret i alle Lag af Samfundet, og nedefter beherskede den Aftensbordet ogsaa — og gik stundom igen ved Middag i en lidt ændret Skikkelse. „Det er et daarligt Madsted," sagde Folk spottende om den og den Gaard — „man faar kun Sild 21 Gange om Ugen." Naar Hylden stod i Blomst væltede ordenlige Mennesker efter god gammel Skik Saltkarrene frem og begyndte at kigge mod Havet — da er Silden fedest. Fra det skraa Land, der næsten overalt har et Glimt af Søen, spejdedes der i de tidlige Sommermorgener langt efter de hjemvendende Baade; Vejret og Baadenes Leje i Søen gav Varsler for Vintersulet. Saa kunde Rygtet komme vandrende op over Øen — om stor Fangst og godt Køb. Bønderne rullede til Staden eller Lejet med deres rummeligste Vogne, og Sildemanden arbejdede sig op gennem Landet fra Hytte til Hytte med sin Krikke, der var saa ussel at enhver havde Lov at skyde den for Panden.

Om Morgenen naar Pelle slog Stalddørene op ud til Marken, stod Disen som et lysegraat Vand i alle Lavninger; og inde paa Højdedragene hvor Røgen stod frisk af Huse og Gaarde, saa han Mænd og Kvinder komme frem om Gavlen, halvtpaaklædte eller i bart Linned, og stirre udover. Han løb selv hen om Udhusene og kiggede ud mod Søen, der laa blank som Sølv og tog Farver af Dagen. De røde Sejl hang slappe ned og lignede Blodplask i Dagglansen, Baadene laa dybt i Vandet og stræbte langsomt hjemad for Aareslagene, sled sig frem som altfor drægtige Kør.

Men det kom altsammen ikke ham og hans ved. Stengaarden købte ligesom Sognets Fattige først sin Sild efter Høst, naar den var tør som en Pind og næsten ingenting kostede. Paa den Tid af Aaret faldt Silden gærne rigeligt, og solgtes for 15—20 Øre Olen

saa længe Efterspørgslen varede. Siden afsattes den i Læssevis til Svineføde eller gik paa Møddingen.

En Søndag Morgen Senhøstes kom der løbende Bud til Stengaarden fra Staden, at nu var der Sild at faa. Forvalteren kom ned i Folkestuen mens de sad ved Morgenmaalet, og gav Ordre til at rykke ud med alle Arbejdsspand. „Det bliver saa jer ogsaa!“ sagde Karl Johan til de to Stenværkskuske, som var gift og bosiddende oppe mod Værket men kom ned og spiste.

„Nej vore Heste kommer ikke af Stalden til det Brug!“ sagde Kuskene — „de og vi kører kun Sten og intet andet.“ De sad en Stund og bredte sig med Spydigheder til visse Folk som ikke engang havde Søndagen til egen Raadighed; den ene strakte sig paa en forbandet drillende Maade. „Aah! jeg tror jeg gaar hjem og tager en Formiddagslur. Det gør alligevel godt at være sin egen Mand én Gang om Ugen.“ Saa gik de hjem til Kone og Børn for at holde Søndag.

Karlene gik en Stund og gav ondt af sig — det skulde nu saadan være. I og for sig havde de ikke noget imod Turen, lidt Fest kunde der vel ikke undgaa at blive. Der var Beværtninger nok i Staden, og de skulde sagtens indrette det med den Sild, saa de ikke kom hjem meget før Aften. I værste Fald kørte Erik sin Vogn i Stykker, saa var de nødt til at blive derinde, mens den blev gjort i Stand.

De stod ude i Stalden og vendte Pengepungene — store solide Skindpunge med Staallaas, der kun lod sig aabne ved et Tryk paa en hemmelig Mekanisme; men de var tomme.

„Det var Satans,“ sagde Mons og kiggede skuffet ned i sin Pung — „ikke saa meget som Lugten af en Enøre er der! Den maa jo være læk saa.“ Han kiggede den efter i Sømmene, holdt den klods op ad Øjnene, lyttede til sidst ned i den. „Fan kan forstaa det, jeg synes jeg hører en Tokrone smaasnakke. Det maa jo være Spøgeri!“ Han sukkede og stak Pungen i Lommen.

„Du din fattige Lus,“ sagde Anders „har du nogensinde snakket med en Tokrone? Nej her er Karl her!“ Han halede en stor Pung frem. „Jeg har den Tikrone endnu, som Forvalteren snød mig for ved Majdag; men jeg ømmer mig ved at bruge den, den skal gemmes til jeg bliver gammel.“ Han greb ned i den tomme Pung og lod som han viste noget frem. De lo og gjorde Løjer, Humøret var højt ved Tanken om Byturen.

„Men Erik dèr har sikkert Penge paa Kistebunden!“ sagde saa én — „han tjener for en høj Løn og har en rig Moster i Helvede.“

„Ak nej“ svarede Erik klynkende „jeg maa jo betale til en halv Snes Unger, som ingen anden Far kan faa udlagt. Men Karl Johan faar skaffe, hvad er han ellers Forkarl for.“

„Det gaar ikke!“ sagde Karl Johan betænkeligt. „Beder jeg Forvalteren om Forskud nu vi skal til Staden, saa siger han blankt nej. Gud ved om ikke Pigerne har Løn liggende?“

De kom netop skramlende op fra Kostalden med deres Mælkespande.

„Hør Piger!“ raabte Erik ud til dem „kan ikke en af jer laane os ti Kroner? Hun skal faa Tvillinger for det til næste Paaske — saa farrer Soen alligevel.“

„Du lover godt du!“ sagde Bengta og stansede; de satte Mælkespandene og snakkedes ved om det. „Mon ikke Bodil har?“ sagde Karna. „Nej for hun sendte de ti Kroner hun havde liggende, til sin Mor forleden Dag,“ svarede Marie.

Mons klaskede Kasketten i Gulvet og gjorde et Hop. „Jeg gaar op til selve Gubben Satan,“ sagde han.

„Saa kommer du paa Hovedet ned ad Trapperne, at du ved det!“

„Fan heller vel, naar ens egen gamle Mor ligger dødsens syg derinde i Staden og hverken har til Dokter eller Mikstur. Jeg er vel ikke daarligere Barn end Bodil.“ Han gik op mod Stentrappen. De

stod og kiggede efter ham gennem Stalddøren, til Forvalteren kom og de fik travlt med Vognene. Gustav gik søndagsklædt med en Bylt Tøj under Armen og saa paa dem.

„Hvorfor gaar du ikke i Gang?“ sagde Forvalteren. „Se at faa spændt for.“

„Forvalteren har selv givet mig fri i Dag,“ sagde Gustav og fortrak Ansigtet — han skulde ud med Bodil.

„Av — det er sku sandt! — saa bliver der en Vogn mindre. Du maa tage fri en anden Dag i Stedet.“

„Det kan jeg ikke.“

„Hvad F— og hvorfor ikke om man tør spørge?“

„Nej for jeg har faaet fri i Dag.“

„Jamen for Pokker Menneske, naar jeg nu siger du maa faa fri en anden Dag i Stedet for.“

„Nej det kan jeg ikke.“

„Men hvorfor dog Menneske — er der noget presserende du skal?“

„Nej, men jeg har faaet fri i Dag.“ Det saa ud som Gustav grinede lumsk, men han vendte nok blot Skraaen i Munden. Forvalteren traadte haardt af Vrede.

„Men jeg kan saa godt blive helt væk, om Forvalteren har ondt af at se paa mig!“ sagde Gustav blødt.

Forvalteren hørte det ikke, men vendte sig rask; lang Erfaring havde lært ham at overhøre den Slags Tilbud i den travle Tid. Han saa op til sit Vindu som kom han pludselig i Tanker om noget, og løb i Spring op ad Trappen. De havde Krammet paa ham, naar de slog paa den Stræng. Men til Vinter kom Turen til ham, og saa blev det de andre der maatte tie og taale — for at have Tag over Hovedet i den sløje Tid.

Gustav blev ved at spanke om med sin Bylt uden at tage en Haand i; de andre lo opmuntrende til ham.

Forvalteren kom ned igen og gik hen til ham.

„Spænd saa for inden du gaar," sagde han kort. „Saa kører jeg dine Heste."

Der gik en ond Knurren fra Mand til Mand. „Vi skal have Hunden med!" sagde de halvhøjt til hinanden. „Hvor er Hunden henne? vi skal have Hunden med." Forvalteren skulde høre det.

Det blev ikke bedre, fordi Mons kom ned ad Trappen med Ansigtet i en vidunderlig from Skelen, og holdt en Tikroneseddel foran Maven. „Nu kan det være lige fedt, for vi skal have Hunden med!" sagde Erik. Mons' Ansigt skiftede med et Ryk, han gav sig til at bande indædt. De gik og pillede ved Vognene uden at tage fat, deres Øjne lyste ondt.

Forvalteren kom ud paa Trappen i Overtøj. „Kan I snart faa spændt for!" tordnede han.

Stengaardens Folk holdt lige saa stærkt over Rangfølgen som Øens egen Befolkning, og den var lige saa indviklet. Forkarlen sad øverst ved Bordet og tog først, han gik forrest ved Mejningen, og havde første Pige til at lægge Læsset naar der kørtes ind; han var første Mand oppe, og forrest naar de drog i Marken, ingen maatte smide Redskaberne før han havde gjort det. Efter ham kom anden Karl, tredje o. s. v. og endelig Daglejerne. Hvor ikke personligt Tykke greb stærkt ind, var Forkarlen som en Selvfølge Kærest med første Pige o. s. v. nedefter; flyttede en af dem overtog Efterfølgeren Forholdet — det var Ligevægtstilstanden. Her blev Rangfølgen dog ofte brudt, men aldrig naar det angik Hestene. Gustavs Heste var de simpleste, og ingen Magt i Verden skulde have faaet Forkarlen eller Erik til at køre dem — end ikke Proprietæren selv.

Forvalteren vidste det, og saa hvordan Karlene gottede sig, da Gustavs Krikker blev spændt for. Han bed Ærgrelsen i sig; men da de hoverende stillede Gustavs Køretøj bagest i Rækken, blev det ham for meget. Han befalede at de skulde køre det frem foran de andre.

„Mine Heste plejer ikke at gaa bagved Rumpedragerens!" sagde Karl Johan og smed truende Tøm-

men; det var Øgenavnet for den sidste i Rækken. De andre stod og gemte Grin af Vejen, saa Forvalteren var lige ved at koge over.

„Er du saa endeklemt efter at være i Spidsen, saa værsgod," sagde han behersket. „Jeg kan godt køre efter dig."

„Nej mine Heste hører til efter Forkarlens, ikke efter Rumpedragerens," sagde Erik.

Dette her var nok et Skældsord, saadan som de smagte paa det den ene efter den anden og skelede forblommet. Skulde han døje det Rækken ud, saa var han med det samme umulig her paa Gaarden.

„Ja og mine gaar bagefter Eriks" begyndte Anders nu „— ikke efter — — efter Gustavs," rettede han det hurtigt. Forvalteren havde hugget sit Blik i ham og gjorde et Skridt frem for at slaa ham i Stenbroen.

Forvalteren stod et Øjeblik stille, ligesom lyttende — hans Armmuskler skælvede. Saa sprang han op i Vognen.

„I er jo skrupkuldrede i Dag," sagde han. „Men nu kører jeg foran, og den der understaar sig i at mukke, skal faa en i Synet saa han ryger fem Dage ind i næste Uge." Han svingede uden om Rækken, Eriks Heste som vilde dreje for, fik en af Pisken saa de stejlede. Erik gav sig til at rase med Dyrene.

De gik slukørede om og gav sig Tid for at lægge Vej mellem sig og Forvalteren. „Ja saa faar vi vel se at komme af Sted," sagde endelig Karl Johan og satte sig til Vogns. Forvalteren var allerede godt paa Vej, Gustavs Krikker tog sig svært sammen i Dag — de holdt nok af at være foran. Men Karl Johans Heste var misfornøjede og drev paa, de led ikke den nye Ordning.

Ved Landhøkerens gjorde de Holdt og fik Humøret sat lidt op. Da de igen tog Landevejen fat gjorde Karl Johans Heste sig balstyrige, han maatte file dem til Ro.

Rygtet om Fangsten havde bredt sig op over Landet, og Vogne fra andre Gaarde indhentede dem el-

ler krydsede dem paa Vej til Fiskerlejerne. De der boede nærmere ved Byen var allerede paa Hjemvejen med svingende Læs. „Ses vi i Staden til en Skænk?“ raabte en Karl i Forbifarten til Karl Johan „jeg skal ind efter et Læs til.“

„Nej vi kører Herskabskørsel i Dag!“ svarede Forkarlen og pegede frem mod Forvalteren.

„Ja jeg ser'en — han er fint kørende i Dag. Jeg troede det var Kong Lasarus!“

En Kending af Karl Johan kom imod dem med et svingende Læs Sild, han var eneste Karl paa en af de smaa Gaarde. „Du har nok ogsaa været i Staden efter Vintersul,“ sagde Karl Johan og holdt Hestene an.

„Ja til Svinene!“ svarede den anden — „os andre blev der rigtignok lagt til paa Forhøsten. Dette er jo ikke Folkeføde!“ Han tog en Sild mellem Fingrene og lod som han brækkede den midt over.

„Nej for saadanne store Herrer vel ikke,“ svarede Karl Johan bidsk. „Du er jo saa højt paa Straa at du spiser ved samme Bord som Husbond og Madmoder, har jeg hørt.“

„Ja det er nu saadan Skik og Brug til vort,“ svarede den anden. „Vi kender ikke til det med Herrer og Hunde.“

„Saa er det vel ogsaa sandt at du ligger hos Konen hveranden Nat?“ sagde Karl Johan giftigt. De andre lo; den fremmede Karl svarede ikke men kørte videre. I Karl Johan aad det indvendig — han kunde ikke lade være at sammenligne.

De havde indhentet Forvalteren, og nu blev Hestene spiltossede; de vilde bestandig forbi, og benyttede hvert uforvarende Øjeblik til at gaa frem, saa Karl Johan var lige ved at køre Drætten ind i Forvalterens Baggavl. Til sidst blev han træt af at regere med dem og gav dem Tømmen, de strøg ud over Grøftekanten og frem foran Gustavs Spand, dansede lidt paa Landevejen og faldt saa til Ro. Nu var det Eriks Heste der var tossede.

— —

Paa Gaarden blev alle Husmandskonerne stævnet sammen til om Eftermiddagen, Ungkvæget var i Løkken, og Pelle løb fra Hytte til Hytte med Budstikken. Han skulde selv gaa Kvindfolkene til Haande sammen med Lasse, og var henrykt over denne Afbrydelse i det daglige; det var en hel Fridag for ham.

Ved Middagstid kom Karlene hjem med de tunge Læs Sild, der blev væltet ud over Stenbroen i den øvre Gaard omkring Posten. Der havde ingen Lejlighed været til at slaa sig løs i Staden, og de var i ondt Lune. Kun Mons den Abekat gik og grinede over hele Ansigtet; han havde været henne hos sin syge Mor med Pengene til Doktor og Mikstur, og kom igen i sidste Øjeblik med en Bylt under Armen, i det mest straalende Humør. „Det var en Mikstur!“ gik han og gentog og slog Smæld med Tungen — „en fortærende stærk Mikstur.“

Han havde haft en haard Tørn at bestaa med Forvalteren, inden han fik Lov at gaa sit Ærende. Forvalteren var en mistænksom Mand, men over for Mons' skælvende Tale om, at det dog vilde være for haardt at nægte en stakkels Mand Ret til at hjælpe sin syge Mor, var det vanskeligt at holde Stand. „Tilmed bor hun tæt herved og jeg ser hende maaske ikke mere i dette Liv,“ sagde Mons bedrøvet. „Og Pengene som jeg fik i Forskud af Proprietæren til det samme? skal jeg maaske gaa og klatte dem hen i Drik, mens hun ligger og har ikke til det bare Brød?“

„Naa hvordan havde saa din Mor det?“ spurgte Forvalteren, da Mons kom halsende i sidste Øjeblik.

„Ak hun gør'et saa vist ikke længe!“ sagde Mons med Dirren i Røsten. Men han straalede over hele Ansigtet.

De andre gik og saa ondt til ham, mens de læssede Silden af; de kunde godt pryglet ham for hans svinagtige Held. Men det gik over, da han inde paa Kamret løste op for Bylten. „Det er til jer fra min syge Mor!“ sagde han og trak en Dunk Brændevin

frem. „Og saa skulde jeg jo hilse mange Gange, og takke jer fordi I er saa gode ved hendes lille Søn.“

„Hvor var du henne?“ spurgte Erik.

„Jeg sad oppe i Beværtningen paa Havnebakken hele Tiden for at have et Øje med jer; jeg kunde ikke undvære at se jer, saa henrivende tørstige I saa ud. At I ikke lagde jer plask ned paa Maven og drak af Havet alle Mand.“ — —

Om Eftermiddagen sad Husmandskonerne og Gaardens Piger om de store Sildedynger ude ved Posten og gællede Silden. Lasse og Pelle pumpede Vand til Skylningen og rensede de store Saltkar, som Karlene trillede op fra Kælderen; to af de ældste Koner havde det betroede Hværv at mænge. Forvalteren gik frem og tilbage ved Hovedtrappen og røg sin Pibe.

Sildelægningen hørte ellers til de fornøjelige Arbejder, men i Dag var der Misstemning over hele Linjen. Kvinderne sladrede løs under Arbejdet, men Snakken var ikke uskadelig, den havde sin Adresse — Karlene havde sat ondt i dem. Naar de lo, lød det af Bagtanke. Karlene maatte kaldes frem og have Ordre for hver enkelt Ting der skulde udføres; de gik trevent til det og trak sig straks tilbage til Kamrene. Men derinde var de des lystigere, de sang op og morede sig.

„De gør sig til Gode de,“ sagde Lasse med et Suk til Pelle; „de har en hel Dunk Brændevin, som Mons havde skjult i sin Sild. Den skal være saa ekstra umanerlig god.“ Lasse havde ikke selv smagt den.

De to holdt sig uden for Kræglleriet — de følte sig for svage. Pigerne havde ikke haft Mod til at nægte det ekstra Søndagsarbejde, men de var ikke bange for at smaasnærte, og fniste ad ingenting, for at Forvalteren skulde tro det var ad ham. Hvert Øjeblik spurgte de højt hvad Klokken var, eller stansede Arbejdet for at lytte over mod Karlekamrene hvor det gik stadig lystigere til. Nu og da blev en Karl slynget ud i Gaarden indefra; han skrubbede duknakket og grinende ind igen.

Efterhaanden kom Karlene drivende ud; de havde faaet Huen i Nakken nu, og deres Blik veg ikke. De stillede sig op i den nedre Gaard — hængende over Stakittet — og betragtede Pigerne. Hvert Øjeblik spruttede de ud i Grin og holdt brat inde, med et forskrækket Blik hen til Forvalteren.

Forvalteren gik frem og tilbage ved Trappen, han havde sat Piben fra sig og samlet sig mere, da Karlene kom ud, han gik og knaldede med en Kørepisk og øvede sig i Selvbeherskelse. „Om jeg vilde, bukkede jeg begge Ender sammen paa'en!“ hørte han Erik sige højt inde i en Samtale. Forvalteren ønskede inderligt, at Erik vilde gøre Forsøget; hans Muskler laa og brændte sammen under denne utilfredsstillede Trang til at udlade sig. Men hans Hjærne svælgede i Slagsmaal, han var i Kast med hele Flokken og gennemgik alle Kampens Enkeltheder. Disse Kampe havde han gennemlevet saa tidt, især i den senere Tid; han havde tænkt sig ind i alle vanskelige Situationer, og der var ikke et Sted paa hele Stengaarden, uden han vidste hvad der dér egnede sig til Vaaben.

„Hvad er Klokken?“ spørger en af Pigerne højt, vel for tyvende Gang.

„Lidt sidere end Særken,“ svarer Erik rask.

Pigerne ler. „Aa Snak sig os nu hvad den er?“ udbryder en anden.

„Tre Kvarter paa Møllerens Pige,“ svarer Anders.

„Aa I er nogle Narre — kan I nu ikke svare ordenligt. Du Karl Johan?“

„Den er rund!“ siger Karl Johan alvorligt.

„Nej alvorlig talt, nu skal jeg sige jer hvad den er,“ udbryder Mons troskyldigt og trækker et stort „Koøje“ op af Lommen. „Den er—“ han ser skarpt paa Uret og bevæger Læberne efterregnende. „Det var dog som Pokkers!“ udbryder han og klasker himmelfalden Haanden i Stakittet — „den er jo akkurat det samme som i Gaar ved denne Tid.“ Spøgen er gammel, men Kvindfolkene hviner op af Latter — det er jo Mons der siger det.

„Bryd jer ikke om Klokken," kommer Forvalteren og siger. „Se hellere at faa Arbejdet fra Haanden."

„Nej Klokken er for Skræddere og Skomagere — ikke for ærlige Folk!" siger Anders halvhøjt.

Forvalteren drejer sig mod ham hurtigt som en Kat, og Anders jager Armen krum op for Hovedet som vil han afbøde et Slag. Saa spytter Forvalteren blot med et haanligt Grin og genoptager sin Vandring, og Anders staar der brændende rød i Hovedet, og ved ikke hvor han skal gøre af sine Øjne. Han kløR sig et Par Gange i Nakken, men det kan ikke bortforklare den besynderlige Armbevægelse; de andre staar og griner ad ham, der maa gøres noget ovenud dristigt for at redde Æren. Saa haler han op i Bukserne og slaar en stor Fjært, idet han driver ned mod Kamrene for at være paa den rigtige Side. Kvindfolkene hviner op, og Karlene lægger Hovedet ned paa Stakittet og ryster af Grin. — —

Saadan gik Dagen, med Ondskab og Drilleri i det uendelige. Om Aftenen drev Karlene ud for at holde Sjov paa Landevejen og fortrædige de Vejfarende. Lasse og Pelle var trætte og gik tidlig i Seng.

„Gudskelov vi har denne Dag taget!" sagde Lasse da han kom under Dynen — „det har været en rigtig ond Dag. Et Guds Mirakel er det at der ikke fløD Blod, der var en Stund da Forvalteren saa mig ud til det værste. Men Erik ved jo nok, hvor langt det kan gaa an at vove sig ud."

Næste Morgen lod det hele til at være glemt, de røgtede Hestene som sædvanlig, og Kl. 6 drog de i Marken med deres Leer for at slaa noget tredje Slæts Kløver. De saa surøjede, slappe og utidige ud. Blikdunken laa uden for Stalddøren og var tom, idet de gik forbi sparkede de til den.

Pelle hjalp til med Silden i Dag ogsaa, men syntes ikke det var morsomt længer. Han længtes allerede efter at være ude i det fri igen med sine Kreaturer, her maatte han springe for alle og enhver. Saa tidt han turde gjorde han sig Ærende uden for Gaarden, for saa imens gik den Tid!

Op ad Formiddagen bedst som Karlene gik og slog den tynde Kløver, slængte Erik sin Le saa den hoppede syngende over Skaarene. De andre stansede Arbejdet.

„Hvad er det med dig Erik?“ sagde Karl Johan „har du Fluer i Hovedet?“

Erik stod med sin Kniv i Haanden og følte paa Eggen, han hverken hørte eller saa. Saa vendte han Ansigtet opad og frynede mod Himlen, Øjnene laa langt inde og virkede ikke, Læberne vældede tykke frem. Han udstødte nogle uforstaaelige Lyde og kom i Drift, op mod Gaarden.

De andre stod en Stund og fulgte ham med stikkende Øjne, saa smed de Leen en efter en og satte sig i Bevægelse. Kun Karl Johan blev hvor han var.

Pelle var netop ude ved Løkken for at efterse, at ingen af Ungkvæget var brudt ud. Da han saa Karlene komme stilende op mod Gaarden, spredt, som en Flok Kvæg i Drift, anede han Uraad og løb ind. „Nu kommer Karlene ansættende Far!“ hviskede han.

„Da gør de vel ikke det?“ svarede Lasse og kom til at ryste.

Forvalteren gik og bar Sager fra sit Værelse ned i Ponyvognen, han skulde køre til Bys. Han havde Favnen fuld da Erik kom søgende gennem den store aabne Port dernede, med fordrejet Ansigt og en stor bredbladet Kniv i Haanden „Hvor Djævlen er han?“ sagde han højt og gik en Gang rundt om sig selv med sænket Hoved, han lignede en ond Tyr. Saa søgte han op gennem Stakittet, lige mod Forvalteren.

Det gav et Sæt i Forvalteren da han saa ham — og derude gennem Porten kom de andre halsende. Han maalte Afstanden til Trappen, men tog sig i det og gik Erik i Møde; holdt sig bag om en Arbejdsvogn og havde Øje med hver af Eriks Bevægelser, mens han søgte sig et Vaaben. Erik fulgte ham rundt om Vognen; han gik og skar Tænder, Blikket stak skraat op nede fra.

Forvalteren gik rundt og rundt om Vognen og foretog halve Bevægelser, han kunde ikke faa Samling paa sig. Men saa kom de andre op nede fra og spærrede Vejen for ham. Han blev hvid i Ansigtet af Skræk, rev en Svingel af Hammelstokken og satte med et Stød Vognen løs paa Flokken saa de tumlede af Vejen. Der blev aabent Rum mellem ham og Erik, og Erik sprang som en Fjeder frem over Drætten, med Kniven i kort Hug. Midt i Springet traf Svingelen ham i Hovedet, Knivstikket ramte Forvalteren i Skulderen, men det var mat; Kniven skrabede ned ad hans Side idet Erik sank til Jorden. De andre stod og gloede fortumlet.

„Bær ham ned i Rullekælderen!" raabte Forvalteren bydende; de smed deres Knive og adlød.

Henne ved Posten stod Pelle og smaahoppede. Kampen havde sat hans Blod i det forfærdeligste Oprør; Lasse maatte tage et fast Tag i ham, fordi det saa ud som vilde han kaste sig midt op i Slagsmaalet. Da saa den store stærke Erik sank død til Jorden for et Slag i Hovedet, kom Hopningen over ham som kunde det være Saføjdans. Han stod og sprang med fældet Hoved og lod sig dratte dødt gennem Luften, mens han gjalrede en kort uophørlig Latter. Lasse talte ham vredt til, fordi han syntes det var noget utilbørligt Fjanteri. Saa holdt han ham fast i sine Arme, og den lille Fyr rystede over hele Kroppen og vilde frigøre sig, for at blive ved med sin Hoppen.

„Han har faaet Lyde," sagde Lasse grædende til Husmandskonerne. „Herre Jesus hvad skal jeg gamle Mand gøre?" Han bar ham ned i Røgterkamret, trist til Sinds fordi Maanen var i Tiltagende — saa fortog det sig aldrig!

Nede i Rullekælderen baksede de med Erik, hældte Brændevin i Munden paa ham og vaskede hans Hoved med Eddike. Kongstrup var jo ikke hjemme, men Fruen var selv dernede, hun gik og vred Hænderne og forbandede Stengaarden — sit eget Barndomshjem! Stengaarden var blevet til et Helvede

med Mord og Liderlighed! sagde hun, uden at bryde sig om at de stod omkring hende og hørte hvert et Ord.

Forvalteren var jaget af Sted i Ponyvognen for at hente Læge og melde det passerede for Livs og Døds Skyld. Konerne stod om Posten og sladrede, Karle og Piger drev forvirrede om, der var ingen der gav Ordrer. Men saa kom Fruen frem paa Trappen og saa vist paa dem en Stund, og de fandt hver til sit. Der var Bid i de Øjne! De gamle Koner skuttede sig og tog fat — det mindede saa hyggeligt om gamle Dage, da Stengaardsbonden fra deres Ungdom kom farende og saa gal ud af Øjnene naar de drev den af.

Inde paa Kamret sad Lassefar over Pelle, der laa og muntrede sig i Vildelse saa det var baade til at le og græde over.

XV

„Ret har hun vel nok haft, siden han aldrig sagde et hæftigt Ord naar hun tog paa Vej — med Klager og Bebrejdelser saa det gik tværs gennem Væggene, ned i Folkestuen og helt ud i Gaarden. Men dumt var det alligevel af hende, for hun gjorde ham blot forstyrret i Hovedet og jog ham hjemme fra. Og hvordan skal det vel i Længden gaa en Gaard, hvis Husbond ligger og driver paa Landevejene altid fordi han ikke kan være hjemme. Det er en skidt Kærlighed som jager Manden hjemmefra."

Lasse stod i Stalden Søndag Aften og talte med Husmandskonerne om det mens de malkede. Pelle gik der ogsaa og havde sit for, men hørte alligevel efter.

„Helt dum var hun nu heller ikke," sagde Tækkemand Holms Kone. „Som nu det at hun tog Lyse Marie ind til Stuepigearbejdet, for at han kunde

have et net Ansigt at se paa her hjemme ved. Hun vidste nok, at den der har Føden i Huse gaar ikke udenom. Men det førte jo ingenting til, naar hun ikke kunde lade være at skræmme ham fra Gaarden med sin Graad og sin Drikken."

„Han drikker vel ogsaa, han!" sagde Pelle kort.

„Javist tager han sig nok en Rus iblandt" sagde Lasse i en irettesættende Tone — „men han er et Mandfolk at du ved det — og kan vel desuden have sine Grunde. Men det lader ilde naar et Kvindfolk hengiver sig til Spiritus." Lasse var gnaven, Knægten begyndte at have egne Meninger om snart sagt alting, og blandede sig rask væk op i naar voksne Folk talte.

„Jeg holder nu for" henvendte han sig atter til Konerne „at han er en god Mand, naar blot han ikke plages med Graad og Samvittighedsnag. Det gaar jo ogsaa rigtig godt nu hun er borte. Han er hjemme snart sagt hver Dag og tager sig af Sagerne selv, saa Forvalteren er helt syg — for *han* vil jo helst være Kongen for det hele. Os andre er Bonden mod som en af vore Lige; om det saa er Gustav har han glemt sit Nag."

„Han har vel heller ikke saa meget at nages for — det skulde da være det, at han faar en Kone med Penge. Bodil skal nok have over hundrede Kroner paa Kistebunden efter de to—tre Maaneders Arbejde som Stuepige. Somme Folk kan — de faar Betaling for det, vi andre al vor Tid har maattet gøre for intet." Det var en af de gamle Koner.

„Ja lad os nu først se, om han nogensinde faar hende til Kone — jeg tvivler om'et. En skulde vel ikke sige noget ondt om sine Medtjenere, men Bodil er ikke trofast. Det med Proprietæren fik være det det var — som jeg ogsaa sagde til Gustav engang han rasede vildt; Husbonden gaar forud for Folkene! Bengta var mig en god Kone i enhver Retning, men hun havde svært ved at sætte sig op imod Patronen derhjemme hun ogsaa. De største tager først, det er ikke anderledes her i Verden! Men

Bodil har syv Sind over én Tærskel, nu fjaser hun med Eleven skønt han ikke er sine sejsten Aar endnu, og tager mod Foræringer af ham. Gustav skulde rede sig ud af det i Tide — det fører altid til Ulykke naar Kærligheden faar Indpas i et Menneske. Vi har Eksempel for'et her paa Gaarden."

„Jeg snakkede med nogen i Dag der mente, at Fruen slet ikke var rejst til Hovedstaden men var hos sin Slægt nede Sønder paa Landet. Hun er rendt fra ham skal I faa at se."

„Det skal jo være fint, det!" sagde Lasse. „Men naar hun saa bare vil blive væk; det gaar aller bedst som det gaar."

— —

Der var kommet en hel anden Luft over Stengaarden. Uhyggen var borte, der sank ingen Klagetoner gennem Luften og lagde sig som Klæg og sort Sorg om én. Stengaardsbonden var den Forandringen kendtes mest paa; han var ti—tyve Aar yngre, og slog til Side i godt Humør som en der er løst af Bolt og Jærn. Han var optaget af Bedriften, jog et Par Gange hver Dag til Stenværket i sin Gig, mødte frem ved hvert nyt Arbejde og kunde godt finde paa at smide Trøjen og tage en Haand i. Lyse Marie dækkede hans Bord og redte hans Seng, og han var ikke bange for at vise at han var god ved hende. Hvor mange var ellers saadan en simpel Pige bekendt ved højlys Dag! Hans Humør virkede helt smittende og forjog baade det ene og det andet.

Ellers kunde det jo ikke nægtes, at Lasse havde sit at trækkes med. Giftesygen faldt tungt over ham med den haarde Kulde, som allerede indfandt sig i December; han længtes efter at faa Foden under eget Bord og have sig en Kvinde der var alt for ham. Helt opgivet Karna havde han vel endnu ikke; men han havde dog lovet Tækkemand Holms Kone ti blanke Kroner paa Bordet, saa fremt hun opsporede noget der passede for ham.

Egenlig havde han jo slaaet det hele af Hovedet som en Umulighed og begivet sig ind i sin Alder-

doms Land. Men hvad kunde det hjælpe at lukke sig inde, naar man blot gik og ledte efter Dørene for at slippe ud igen. Lasse saa sig ud endnu engang, og det blev som altid Pelle der bragte Livet og Glæden til Huse.

Nede i Udkanten af Fiskerlejet boede der en Kone, hvis Mand fór til Søs og ikke havde ladet høre fra sig i adskillige Aar. Pelle havde nogle Gange paa Vej til og fra Skole søgt Ly mod Vejret i hendes Forstue, og efterhaanden blev de gode Bekendte; han gjorde hende Smaatjenester og fik en Kop varm Kaffe for det. Naar Kulden var rigtig hvas, kaldte hun ham altid ind. Saa fortalte hun ham om Søen og om sin Skarns Mand, der blev borte og lod hende sidde og slide sig Brødet til ved at bøde Redskab for Fiskerne; og Pelle maatte til Gengæld fortælle om Far Lasse, og Mor Bengta som laa derhjemme paa Kirkegaarden i Tommelilla. Det blev ikke til meget andet med Snakken, for bestandig kom hun tilbage til sin Mand der blev borte og lod hende sidde Enke.

„Han er vel druknet," sagde saa Pelle gærne.

„Nej det er han ikke, for jeg har intet Varsel haft!" svarede hun bestemt, altid med den samme Vending.

Pelle fortalte det hele igen til Faderen, som var meget interesseret. „Naa var du saa ind om hos Madam Olsen i Dag?" var det første han sagde naar Drengen kom fra Skole. Saa maatte Pelle fortælle enhver Ting flere Gange, Lasse kunde ikke faa det grundigt nok:

„Du har vel fortalt hende, at Mor Bengta er død? — ja vist det har du jo! Naa hvad spurgte hun dig saa ud om mig i Dag? — Ved hun om Arven? (Lasse havde fornylig arvet 25 Kroner efter en Farbror) Du kunde jo godt lade et Ord falde om det — for at hun ikke skal anse os for rene Lus."

Pelle bar forblommede Bud baade frem og tilbage. Fra Lasse fik han Smaating med som Vederlag for det gode hun gjorde ham, broderede Lommeklæ-

der og et fint Silketørklæde — det var de sidste Rester af Mor Bengtas Efterladenskaber. Det vilde blive svært at undvære dem hvis dette ny glippede — saa var Minderne der ikke at falde tilbage paa! Men Lasse satte alt paa ét Kort.

En Dag kunde Pelle fortælle, at nu havde det varslet hos Madam Olsen. Om Natten var hun vaagnet ved, at en stor sort Hund stod og gispede ved hendes Hovedgærde, dens Øjne lyste i Mørket, og hun hørte Vandet dryppe fra dens Pels. Hun forstod, at det maatte være Skibshunden med Bud til hende, og gik til Vinduet. Og ude i Maaneskinnet over Søen saa hun et Skib gaa med alle Sejl til. Det byggede højt op for Synet, og man saa Hav og Himmel tværs igennem det. Over Rælingen hang hendes Mand og de andre, de var gennemsigtige, og Saltvandet drev dem af Haar og Skæg og randt ned over Skibssiden.

Om Aftenen iførte Lasse sig sin bedste Stads.

„Skal vi ud i Aften?" spurgte Pelle glad forundret.

„Nej—ja det vil sige jeg skal, et lille Ærende bare. Hvis nogen spørger efter mig, maa du sige at jeg er gaaet til Smeden efter en ny Næsering til Tyren."

„Og jeg skal ikke med da?" Pelle var lige ved at græde.

„Nej du maa være skikkelig og blive hjemme denne ene Gang." Lasse klappede ham paa Hovedet.

„Hvor skal du hen da?"

„Jeg skal —" Lasse vilde lave en Løgn men kunde ikke faa det over sit Hjærte. „Du maa hellere lade være at spørge mig!" sagde han.

„Faar jeg det saa at vide en anden Dag — uden at spørge?"

„Ja det gør du — ganske bestemt!"

Lasse gik men kom tilbage igen. Pelle sad paa Sengekanten og græd — det var første Gang Lasse-far gik uden at tage ham med.

„Nu maa du være fornuftig og gaa i din Seng," sagde han alvorligt. „Ellers bliver jeg hjemme hos

dig, men saa gaar der kanske meget i Stykker for os begge to.“

Saa tog Pelle sig i det og begyndte at klæde sig af. Og Lasse kom endelig paa Vej.

Der var lukket og slukket da han naaede ned til Madam Olsens Hus. Han kendte det let efter Pelles Beskrivelser, og gik et Par Gange rundt om det for at se hvordan Væggene stod. Det saa helt godt ud baade i Tømmer og Klining, og en god Bid Jord hørte der til — lige stor nok til at den kunde tilses om Søndagen, saa man kunde passe sin Dagløn de søgne Dage.

Lasse bankede paa Døren, lidt efter kom en hvid Skikkelse frem ved Vinduet. „Hvem er det?“ blev der spurgt.

„Det er Pelles Far, Lasse Karlsson,“ sagde Lasse og traadte frem i Maaneskinnet.

Skodden blev slaaet fra. „Kom kun indenfor, staa ikke der i Kulden!“ sagde en blød Stemme, og Lasse traadte over Tærsklen. Der var Sovelugt i Stuen, Lasse vejrede Alkoven men kunde intet se, han hørte Pusten som om et fedt Menneske trak i Strømper. Saa strøg hun en Tændstik og tændte Lampen.

De gav Haanden og saa imens hinanden an. Hun var i stribet Dynevaarskørt der holdt Nattrøjen samlet, og havde blaa Natkappe paa Hovedet. Gode Lemmer havde hun og en god Barm; Ansigtet lovede ogsaa godt. Hun var af den Slags, som ikke vilde gøre en Kat Fortræd naar hun ikke blev strabeseret — men nogen Slider var hun ikke, dertil var hun for blød i det.

„Saa det er Pelles Far!“ sagde hun — „det er en ung Søn du har. Naa men sid ned værsaagod.“

Lasse missede lidt, han havde nok frygtet at hun vilde finde ham gammel.

„Ja han er jo hvad man vilde kalde en Sildefødning; men jeg kan dog gøre Mands Gærning endnu — baade her og der.“

Hun lo til ham mens hun gik til og fra og satte

paa Bordet — koldt Flæsk og Medisterpølse, Snaps og Brød og en Lerskaal med Fedt. „Spis! men spis!" sagde hun „det er derpaa et Mandfolk skal kendes. Du har gaaet en lang Vej."

Nu først kom Lasse i Tanke om, at han dog maatte give et Paaskud for sit Besøg. „Jeg skulde egenlig af Sted igen med det samme. Jeg vilde blot ned og sige dig Tak for din Godhed mod Drengen." Han lettede endogsaa paa sig som for at bryde op.

„Nej men hvad er det nu for noget Sludder!" udbrød hun og trykkede ham ned i Stolen igen. „Det er jo kun simpelt men værsgod og lad det smage." Hun trykkede ham Redskabet i Haanden og skubbede ivrigt Maden hen foran ham. Hele hendes Skikkelse udstraalede Varme og Hjærtensgodhed, som hun stod der tæt ind over ham og puslede for ham. Og Lasse hyggede sig i det.

„Du har vist været en god Kone for din Mand," sagde han.

„Ja det er saamænd sandt ogsaa!" sagde hun, idet hun satte sig ned og saa aabenhjærtet paa ham. „Han fik alt hvad han kunde have Krav paa og vel det, naar han var i Land. Han laa til Middag, og jeg passede ham som et lille Barn. Men ikke en Haandsrækning han gav mig for'et — saa bliver én jo træt tilsidst."

„Det var Uret af ham" sagde Lasse „for den ene gode Gærning bør kalde paa den anden. Jeg tror ikke Bengta skulde have noget saadant at sige mig paa, om hun blev adspurgt."

„Ja der er saamænd meget at gøre i et Hus, naar det ellers er en Mand der har Vilje til at hjælpe. Jeg har jo kun én Ko, for mere kan jeg ikke overkomme; men to kunde der godt holdes, og Gæld paa Stedet er der ikke."

„Jeg er jo kun en fattig Djævel imod dig!" sagde Lasse nedslaaet. „Jeg har vel alt i alt halvhundrede Kroner, og ordenligt Tøj har vi at tage paa begge to, men ellers ejer jeg kun et Par gode Næver paa Skaft."

„Det er jo ogsaa meget værd. Og bange for at hente en Spand Vand eller sligt er du ikke, kan jeg forstaa paa dig?“

„Nej det er jeg ikke. Og jeg er heller ikke bange for en Kop Kaffe paa Sengen en Højtidsmorgen.“

Hun lo til ham. „Saa skulde jeg vel have en Kys!“ sagde hun.

„Ja det skulde du vel,“ sagde Lasse glad og kyssede hende. „Og saa maa vi haabe paa Lykke og Velsignelse for os alle tre. Pøjken ved jeg jo du holder af.“

Der var endnu adskilligt at drøfte, Kaffen skulde drikkes, og Lasse skulde se paa Koen og paa Husets Indretning. Imens blev Klokken mange.

„Du maa jo hellere indrette dig her for Natten!“ sagde Madam Olsen.

Lasse stod og vaklede i det — der var Gutten som laa alene, og han skulde være paa Gaarden Kl. fire. Men ude var det koldt, og her var saa lunt og hyggeligt i alle Maader.

„Ja, jeg maa kanske hellere det,“ sagde han og lagde Tøjet fra sig igen.

— — —

Da han ved Firetiden sneg sig bag ind gennem Kostalden, brændte Lygten endnu i Røgterkamret. Lasse troede han var opdaget, og kom til at ryste, det var halsløs og uforsvarlig Gærning at være borte fra Besætningen en hel Nat. Men det var blot Pelle der laa sammensunken paa Kisten, fuld paaklædt, og sov. Han var sort og ophovnet i Ansigtet af Graad.

Hele Dagen var der noget lukket, næsten fjendsk over Pelles Færd. Lasse led under det; der var ikke andet for, han maatte ud med Sproget.

„Nu er det afgjort du,“ sagde han endelig. „Vi faar Hus og Hjem — og en vakker Mor paa Købet. Det er Madam Olsen, er du saa tilfreds?“

Pelle havde ikke noget imod det. „Maa jeg saa komme med næste Gang?“ spurgte han, lidt mut endnu.

„Næste Gang kommer du med — det bliver nok paa Søndag. Saa ber vi os tidlig fri og gaar i Besøg.“ Lasse sagde det med et eget Sving — han havde rettet sig.

Pelle var med om Søndagen, de havde fri fra midt paa Eftermiddagen. Saa gik det ikke an at bede sig fri saa snart igen, men Pelle saa jo sin vordende Mor saa at sige hver Dag. For Lasse var det vanskeligere. Naar Længslen efter Kæresten kom for stærkt over ham, gik han og nussede til Pelle var faldet i Søvn, saa klædte han sig om og listede af.

Dagen efter en saadan forvaaget Nat var han ikke meget værd til sit Arbejde, han gik og snublede over sine egne Trin. Men hans Øjne lyste ungdommeligt, som havde han sluttet hemmeligt Forbund med Livets stærkeste Magter.

XVI

Erik stod oppe ved Hovedtrappen, med hængende Skuldre og Ansigtet vendt halvt mod Muren; der stillede han sig op hver Morgen ved Firetiden; han stod og ventede paa at Forvalteren skulde komme ned. Klokken var seks, det var lige begyndt at lysne.

Lasse og Pelle var færdige med Mugningen og den første Fodring, nu var de sultne. De stod i Døren til Kostalden og ventede paa at Madklokken skulde lyde; ovre i Dørene til Hestestalden stod Karlene og kiggede langt de ogsaa. Da den var et Kvarter over gik de mod Kælderen med Karl Johan i Spidsen, Lasse og Pelle rykkede ogsaa ud og skyndte sig mod Folkestuen, Madlængslen lyste ud af dem.

„Naa Erik, nu skal vi ned og æde!“ raabte Karl Johan i Forbigaaende; Erik kom frem fra Krogen ved Trappen og tøflede efter dem ned. I Maven fejlede han da ingenting.

De aad Silden i Tavshed — Maden tæppede Munden fuldstændig. Da de var færdige, bankede Forkarlen i Bordet med Knivskaftet, og Karna kom ind med to Fade Søbe og en Stabel Fedtebrød.

„Hvor er Bodil i Dag?“ spurgte Gustav.

„Hvad ved jeg af det? hendes Seng stod urørt i Morges,“ svarede Karna hoverende.

„Det er Løgn i din Hals og Bump i din fede Nakke,“ sagde Gustav og huggede Skeen i Bordpladen.

„Du kan jo selv gaa ind paa Kamret og se efter — du kender jo Vejen,“ sagde Karna spydsk.

„Og hvad gaar der af Eleven i Dag, at han ikke ringer?“ sagde Karl Johan. „Har ingen af jer Piger set ham?“

„Nej han sover nok over sig,“ raabte Bengta ude fra Bryggerset. „Men lad ham det — jeg har ingen Lyst til at løbe der og ruske Liv i ham hver Morgen.“

„Skulde du ikke gaa op og vække ham, Gustav?“ sagde Anders plirende. „Kanske saa du noget morsomt.“ De andre lo saa smaat.

„Skal jeg vække ham, saa bliver det med denne her Musegilder,“ svarede Gustav og viste en stor Kniv. „For saa tror jeg nok jeg tager hans Virkemidler.“

Nu kom Storbonden selv ned, han holdt et Papir i Haanden og saa meget oprømt ud. „Har I hørt det sidste Nyt Folkens? Hans Peter har i Nattens Mulm og Mørke bortført Bodil.“

„Hvad Fan, begynder nu Pattebørnene ogsaa?“ udbrød Lasse kry. „Jeg maa vel til at passe paa Pelle dér, at han ikke skal løbe bort med Karna — hun har det jo med Ungdom.“ Lasse følte sig som Mand i Laget, og var ikke bange for at stikke en ud.

„Hans Peter er femten Aar,“ sagde Kongstrup irettesættende — „og i hans Hjærte raser Lidenskaben.“ Han sagde det saa komisk alvorligt at de alle brast i Latter. Kun Gustav lo ikke, han sad og klip-

pede med Øjnene og hev op i sit Hoved som en fuld Mand.

„Hør selv her hvad han skriver — det laa paa hans Seng.“ Kongstrup holdt Papiret teatralsk ud fra sig:

„Naar Proprietæren læser dette, er jeg borte for bestandig; Bodil og jeg har besluttet at flygte bort i Natten. Min strænge Fader giver aldrig sit Minde til vor Forening, derfor vil vi nyde vor Kærligheds Lykke paa et skjult Sted, hvor ingen kan finde os. Det er stor Synd at lede efter os, for saa har vi besluttet at dø sammen hellere end at falde i vore Fjenders onde Hænder. Jeg væder dette Papir med Bodils og mine Taarer. Men Proprietæren maa ikke fordømme mig for mit sidste fortvivlede Skridt, naar jeg ikke kan andet for min store Kærligheds Skyld.

Hans Peter.“

„Han læser nok Historiebøger den Fyr,“ sagde Karl Johan. „Han kan blive god engang.“

„Ja han kender paa en Prik hvad der skal til til en Bortførelse“ svarede Kongstrup fornøjet. „Om det saa er en Stige, har han faaet den slæbt hen til Pigekammervinduet — skønt det er i Højde med Jorden. Bare han var halv saa grundig til Landvæsnet.“

„Hvad nu? de skal vel eftersøges?“ spurgte Forkarlen.

„Ja jeg ved ikke — det er næsten Synd at forstyrre deres unge Lykke. De kommer jo nok af sig selv naar de bliver sultne. Hvad mener du Gustav — skal vi holde Klapjagt paa dem?“

Gustav svarede ikke; han rejste sig kort og gik over mod Kamrene. Da de andre kom over var han gaaet i Seng.

Hele Dagen laa han og sagde hverken bu eller bæ, naar nogen kom ind til ham. Det gik ud over Arbejdet, og Forvalteren var gal i Hovedet. Han led i det hele ikke den ny Maade Kongstrup var ved

at indføre — med Frihed for enhver til at tale og gøre akkurat som de lystede.

„Gaa ind og vip Gustav af Sengen!" sagde han om Eftermiddagen de gik paa Loen og rensede Sæd. „Vil han ikke med det gode, saa klæd ham paa med Magt."

Men Kongstrup, som selv stod og førte Vægten til Bogs, lagde sig imellem. „Nej er han syg, maa han ogsaa have Lov at ligge," sagde han. „Men det er vor Skyldighed at gøre noget for hans Helbredelse."

„En Sennepskage," foreslog Mons og saa udfordrende paa Forvalteren.

Kongstrup gned sig i Hænderne: „Ja det var godt! Gaa du over Mons og faa Pigerne til at lave en Sennepskage vi kan lægge ham i Hjærtekulen; det er jo dér han har Ondet."

Da Mons kom med Kagen, gik de i Procession over for at anbringe den, med Proprietæren selv i Spidsen. Kongstrup saa godt Forvalterens onde Øjne: Igen et Spild af Arbejde for nogle Tossestregers Skyld! sagde de. Men han havde nu engang Lyst til at more sig lidt, og Arbejdet kom vel nok fra Haanden.

Gustav havde nok lugtet Lunten, for da de kom var han i Tøjet. Siden gik han og passede sit, men var ikke til at slaa et Smil af med en Vognkæp. Han lignede en der har faaet Maanesyge.

Nogle Dage senere rullede en Vogn ind i Stengaarden. I Agestolen sad en bred Bonde i Pels, Hans Peter sad ganske indhyllet ved Siden af ham, og bag i Vognbunden laa den smukke Bodil i lidt Halm og krøb sammen af Kulde. Det var Elevens Fader der bragte de to Flygtninge tilbage, han havde fundet dem paa et Logi inde i Staden.

Oppe paa Kontoret fik Hans Peter sine Klø saa det kunde høres. Saa blev han sluppet ud i Gaarden og gik der tudende og skamfuld, til han faldt i Leg med Pelle nede bag Kostalden.

Bodil blev der taget strængere paa. Det var nok den fremmede Bonde, der forlangte at hun skulde væk straks; for Kongstrup var ikke ellers haard af

sig. Hun maatte pakke sit Tøj, og over Middag blev hun kørt af Gaarde. Hun saa blid og god ud som altid, ret et Himmerigs Barn lignede hun da hun kørte væk — havde man ikke vidst bedre.

Næste Morgen var Gustavs Seng tom. Han var som blæst væk — med Kiste, Træsko og alting.

Lasse saa paa det hele med en Mands overbærende Smil — Barnestreger! Nu fattedes det blot, at Karna skulde klemme sin tykke Krop gennem Kældervinduet en Nat og forsvinde som en Røg hun ogsaa — paa Jagt efter Gustav.

Det skete nu ikke. Men hun blev mild til Sinds mod Lasse igen, spurgte til hans og Pelles Tøj og vilde gærne gøre det godt for dem.

Lasse var ikke blind, han saa godt hvad det trak op til, og det gik i ham af Magtfølelse. Der var to, han kunde faa nu naar det skulde være; blot han strakte en Haand ud, greb Kvindfolkene efter den. Han gik i en Festrus hver Dag, og der var Dage hvor han var saa højt oppe, at det hviskede ubændigt i ham om at gribe til. Der havde han gaaet og traadt saa adstadigt paa Jorden alle sine Dage, gjort sin Pligt og levet sit Liv i al pæn Skikkelighed! Hvorfor skulde han ikke for én Gangs Skyld lade staa til — og prøve at springe igennem de brændende Tøndebaand han ogsaa? Der var en lokkende Kraftudfoldelse i det.

Men det retskafne i ham sejrede. Han havde altid holdt sig til den ene som Skriften paabød, og det vilde han blive ved med. Det andet var kun for de store — Abraham som Pelle var begyndt at fortælle om, og Kongstrup. Pelle maatte heller aldrig faa Anledning til at sige sin Fader noget paa dér; han vilde staa ren for sit Barn og kunne se ham i Øjnene uden at blinke. Og saa — ja Tanken om, hvordan de to Kvinder vilde tage det i Fald det blev opdaget, kunde rent ud sagt faa Lasse til at misse med sine røde Øjne og dukke Hovedet.

* * *

Lidt hen i Marts kom Fruen uventet tilbage. Proprietæren havde indrettet sig helt hyggeligt uden hende, og hun kom nok temmelig bag paa ham. Lyse Marie blev straks furet ned i Bryggerset; naar hun ikke helt blev jaget væk, var det fordi der var bart om Pigehjælp paa Gaarden siden Bodil rejste. Fruen havde en ung Slægtning med, som skulde være hende til Selskab og hjælpe hende med det indvendige.

Det syntes at gaa rigtig godt imellem dem, Kongstrup holdt sig hjemme omkring og var adstadig. De tre kørte ud sammen, og det var svært saa Fruen hængte sig ved hans Arm, naar de var ude og viste den Unge Gaardens Tilliggende. Det var let at se, hvorfor hun var kommet tilbage — hun kunde ikke leve ham foruden!

Men Kongstrup lod ikke nær saa glad ved det; han havde sat sin Kaadhed over Styr igen og trukket sig mere tilbage. Naar han saadan færdedes, kunde han godt se ud, som laa der noget usynligt paa Lur efter ham og han frygtede en Overrumpling.

Dette usynlige rakte efter de andre ogsaa. Fruen greb aldrig ondt ind i noget, hverken lige til eller ad Omveje; men alligevel strammedes alting; man bevægede sig ikke længer frit over Gaarden, men skottede op til de høje Vinduer og skyndte sig forbi. Luften fik igen det trykkende over sig, som gjorde uvillig og krængd og i daarligt Humør.

Gaaden lagde sig atter tung over Stengaardens Tag. Gaarden havde gennem Slægtled været saa manges timelige Velfærd eller Ulykke — den var bygget op paa det; derhen drog endnu bestandig de fleste Tanker. Det dunkle — Rædslen, Uhyggen, de uklare Anelser om Magter der vilde ilde — var vant til at søge den Vej som mod en Kirkegaard.

Og nu samlede det sig over denne Kvinde, der havde saa tung en Skygge, at alting lysnede naar hun drog bort. Hendes uendelig jamrende Protest mod Forurettelsen slog formørkende ud og drog alt

det tunge til sig. Hun kom ikke engang tilbage for at bøje sig ind under, hvad der ikke kunde være anderledes —, men for at fare fort med fornyet Styrke. Undvære ham kunde hun ikke og byde ham noget godt heller ikke; hun var som de Væsner, der kun kan leve og aande i Ilden og alligevel jamrer sig derinde. Hun vred sig i Flammerne og holdt dem dog selv ved Lige — Lyse Marie var hendes Værk, og nu havde hun bragt den nye Slægtning til Huse. Saadan kom hun ham i Møde, for saa at ryste Huset over ham med sin Klage.

En saadan Kærlighed var ikke Vorherres Værk; *Magter* holdt til i hende.

XVII

Hu som det bed! Pelle var paa Vej til Skole, han pressede sig i Luntetrav op mod Stormen. Ved den store Tjørn stod Rud og ventede; han sluttede op, og de løb ved hinandens Side som to medtagne Øg, pustende og med sænkede Hoveder. Trøjekraven var krænget op om Ørerne, og Hænderne søgte ned inden for Bukselinningen for at faa Del i Kropsvarmen; Pelles Trøjeærmer stumpede, hans Haandled var violette af Kulde.

De sagde ikke stort men bare løb; Stormen snappede dem straks Ordene af Munden og stoppede den med Hagl, det var ikke til at faa Luft nok til Løbet eller lukke et Øje op. Hvert Øjeblik maatte de stanse og sætte Ryg mod Vejret, mens de fyldte Lungerne og pustede varm Aande op over det følesløse Ansigt. Det værste var Overgangen inden man kom rigtig op mod Vinden og i Trit igen.

De tre Fjerdingvej fik Ende, og Drengene drejede ind i Fiskerlejet. Hernede ved Stranden var der næsten Læ, det oprørte Hav brød Vinden. Der var ikke stort af Søen at se; det der stak frem her og

dér af Bygerne, kom som en vandrende Mur og væltede brølende sammen i hvidgrønt Kog. Vinden rev Toppen af Bølgerne i arrige Rusk og førte salt Regn ind over Landet.

Læreren var ikke kommet. Oppe ved Pulten stod Nilen, han var i Færd med at dirke den op for at faa fat i en Pibe, Fris havde beslaglagt i Timen. „Her er din Kniv!“ raabte han og smed en Tollekniv over til Pelle der rask stak den til sig. Nogle Bønderdrenge væltede Kul i Kakkelovnen der i Forvejen var gloende, henne ved Vinduerne sad en Flok Tøser og hørte hinanden i Salmevers. Udenfor brød Havet ustanselig ind og væltede sammen; naar dets Drønen sank et Øjeblik steg vilde Drengestemmer i Vejret. Alle Lejets Drenge løb derude i Havstokken, de sprang ud og ind under Brændingen der saa ud som vilde den knuse dem — og halede Drivtømmer i Land.

Pelle var knap tøet op, da Nilen fik ham med ud; de fleste af Drengene var dyngvaade, men de lo og dampede af Iver. En af dem havde bjærget et Navnebrædt fra et Skib — *Enfoldigheden* stod der. De slog Kreds om det og drøftede Skibets Art og Hjemsted i en mundhuggende Tone.

„Saa er Skibet gaaet under,“ sagde Pelle alvorligt. De andre svarede ikke, det var altfor selvfølgeligt.

„Ja“ sagde en Dreng nølende „Navnebrædtet kan da ogsaa være revet løs af Søerne; det har jo bare været sømmet paa.“ De undersøgte det omhyggeligt igen — Pelle kunde intet særligt opdage ved det.

„Jeg tror nu snarere Mandskabet har revet det af og smidt det i Søen — den ene Nagle er trukket ud,“ sagde Nilen og nikkede mystisk.

„Hvorfor skulde de vel gøre det?“ spurgte Pelle vantro.

„Fordi de har slaaet Kaptejnen ihjæl og selv taget Kommandoen, dit Nød! Saa døber de bare Skuden om og sejler som Sørøvere.“ De andre Drenge bekræftede det med Øjne der lyste af Æventyret — *dens* Far havde fortalt det, og *dèns* havde endda

selv været med til det. Han vilde jo ikke naturligvis, men saa blev han bare bundet til Masten mens Mytteriet gik for sig.

En Dag som denne var Pelle den lille paa alle Omraader. Havets Raseri knugede ham og fik ham til at føle sig utryg; men de andre var rigtig i deres Es. De bemægtigede sig Havets hele Uhygge og lod den gaa overdreven igen i deres Forestillinger, alle Søens Rædsler hobede de legende sammen paa Stranden: Skibe gik til Bunds med Mand og Mus eller strandede paa Klipperne, Strandvaskere laa og rullede i Havstokken, druknede Mænd i Søstøvler og Sydvest kom op af Søen ved Midnat og trampede lige ind i Lejets smaa Stuer for at varsko om deres Henfart. De dvælede ved det med et Alvor der lyste af indvendig Glæde — som sang de Lovsange til *Den Vældige.* Men Pelle stod uden for alt dette og følte sig fejg ved deres Fortællinger. Han holdt sig bag de andre, og ønskede han kunde trække den store Tyr herned og slippe den løs imellem dem. Saa skulde de ty til ham for Beskyttelse.

Drengene havde Ordre fra deres Forældre om at passe vel paa sig selv — den gamle Skipperenke Marta havde tre Nætter i Træk hørt Søen kræve Lig med en kort Gøen. De talte om dét ogsaa, og om hvornaar Fiskerne vel vilde vove sig ud igen, mens de sprang i Havstokken. „En Flaske, en Flaske!“ raabte pludselig en af dem og fór af Sted langs Stranden, han havde ganske bestemt set en Flaske dukke ud af Brændingen lidt henne og forsvinde igen. Hele Flokken stod længe og stirrede spændt ud i Skumkoget, Nilen og en til havde smidt Trøjen, for at være parat til at springe ud naar den viste sig igen.

Flasken kom ikke til Syne mere, men Fantasien var kommet i Skub, hver Dreng havde sin egen højtidelige Viden om den Ting. Nu i Jævndøgnsstormene gik der nok mangen Flaske ud over Skibssiden med sidste Hilsen til dem paa Landjorden. Det var jo strængt besét derfor man lærte at skrive

— for at kunne skrive sin Seddel naar ens Time kom. Saa gik Flasken maaske i Maven paa en Haj, maaske blev den fisket op af dumme Bønder der tog den med hjem til Konen at tappe Drikke paa — det var et velment Spark til Pelle. Men det hændte ogsaa, at den drev i Land lige dér hvor den var bestemt for; og ellers blev det Finderens Sag at bringe den til nærmeste Øvrighed, om ikke han vilde miste sin højre Haand.

Henne paa Havnen brød Søen over Molen, Fiskerne havde bjærget deres Baade op paa Land. De havde ingen Ro paa sig til at blive inde i den varme Stue, Søen og det onde Vejr bandt dem til Stranden Nat og Dag. De stod i Læ bag Baadene, gabede tungt og stirrede ud efter Dybet, hvor en og anden Sejler flaksede forbi som en stormslagen Fugl.

„Ind, ind!" raabte Tøserne oppe fra Skoledøren, Drengene slentrede langsomt opefter. Fris gik frem og tilbage foran Pulten, han røg sin Pibe med Kongebilledet, Berlingeren stak ham ud af Lommen. „Paa Plads!" raabte han og slog med Spanskrøret i Pulten.

„Er der noget nyt?" spurgte en Dreng da de var kommet paa Plads — det hændte at Fris læste „Skibsefterretninger" højt for dem.

„Det ved jeg ikke," svarede Fris gnavent. „Kan I faa Tavler og Regnebøger frem."

„Ahh, vi skal regne, ahh det er Sjov!" hele Klassen gottede sig lydeligt mens de fik Sagerne frem.

Fris delte ikke Børnenes Glæde over Regnefaget — hans Begavelse var af ren historisk Art plejede han at sige. Men han imødekom deres Trang, fordi aarelang Erfaring sagde ham, at der let kunde blive Hus i Helvede en Uvejrsdag som denne; Vejret havde en mærkelig Indflydelse paa Ungerne. — Han selv forstod sig kun paa Chr. Hansens I. Del, men der var et Par Bønderdrenge som paa egen Haand havde arbejdet sig hen i tredje Del, de hjalp de øvrige.

Børnene var optagne af Arbejdet og hang ivrigt i, deres lange jævne Aandedræt steg og faldt i Rum-

met som dyb Ro, der var en flittig Vandren hen til de to Regnemestre. Kun nu og da afbrødes Fliden af en lille Gavtyvestreg, der kom over en og anden som en Mindelse, men de faldt hurtigt i Lave igen.

Nederst i Klassen lød der Snøften, lydeligere og lydeligere; Fris lagde utaalmodigt Avisen fra sig.

„Peter græder“ sagde de nærmeste.

„Saa—aa!“ Fris kiggede langt over Brillerne. „Hvad er der nu i Vejen?“

„Han siger, han ikke husker hvad to Gange to er.“

Fris stødte Luft ud gennem Næsen og greb Spanskrøret — men tog sig i det. „To Gange to er fem!“ sagde han roligt. Saa lo de lidt ad Peter og tog fat igen.

Længe var der kun Flid, saa rejste Nilen sig; Fris saa det men blev ved at læse.

„Hvad er lettest, et Pund Fjær eller et Pund Bly? det staar ikke i Facitlisten.“

Fris rystede paa Hænderne mens han holdt Avisen op foran sig for rigtig at se et eller andet. Det var hans Maadelighed som Regnelærer de Smaadjævle idelig stak til; men han *vilde* ikke i Lag med dem. Nilen gentog sit Spørgsmaal under de andres Fnisen, men Fris overhørte det — han var saa langt inde i Læsningen. Saa faldt det hele hen.

Fris saa paa sit Ur, han kunde snart give dem Frikvarter — et rigtig langt Frikvarter. Saa blot en lille Times Plage igen, og den Skoledag kunde lægges hen som endnu en overstanden Genvordighed.

Pelle *stod* op paa sin Plads midt i Klassen, han havde Mas med at faa sit Ansigt til at makke ret, og maatte lade som Sidemændene forstyrrede ham. Endelig fik han det frem, men Slugørerne var lidt røde i Spidserne: „Naar et Pund Mel koster 12 Øre, hvad koster saa en Tønde Kul?“

Fris sad en Stund og saa ubestemmeligt paa Pelle, det gjorde altid mere ondt i ham naar Pelle var skarnagtig, end naar det var en af de andre — han havde forsét sig paa den Dreng. „N-naa!“ sagde han bittert og kom langsomt ned med det tykke Spanskrør i Haanden — „n-naa!“

„Dæk dig!“ hviskede Drengene og lavede sig til at gøre Fris Adgangen vanskelig. Men Pelle gjorde en af disse Ting, der gik paa tværs af alle vedtagne Regler og alligevel skaffede ham Respekt. I Stedet for at dække sig mod Pryglene traadte han frit ud paa Gulvet og rakte begge Hænder frem med det indvendige opad; han var ildrød i Hovedet.

Fris saa overrasket paa ham og havde Lyst til alt andet end at slaa — Pelles Øjne glædede ham helt ind i Hjærtet. Han forstod sig ikke paa Kategorien Drenge; men over for Mennesker var han fintmærkende, og her var noget menneskeligt fremme — det vilde være Synd ikke at tage det alvorligt! Han drev Pelle et godt Slag over Hænderne og smed saa Spanskrøret. „Frikvarter“! sagde han kort og vendte sig fra dem.

Skumsprøjtet stod helt op paa Skolemuren. Et Stykke til Søs gik en Skude, der saa helt medtaget ud og var i Vejrets Vold; den jog rask forover et Stykke, og stod saa stille og ravede en Stund inden den igen flyttede sig — som en fuld Mand. Den havde Retning efter det søndre Rev.

Drengene var søgt om bag Skolen for at spise deres Mad i Læ, men pludselig dundrede det hult af Træskostøvler omme paa Strandsiden; Strandfogden og et Par Fiskere løb udefter. Og nu kom de rullende med Redningsapparaterne i susende Fart, Hestenes Manker føg for Vinden. Der var noget besættende ved den Fart, Drengene maatte smide alt og slutte op.

Skuden var nu helt nede ved Odden, hun laa og huggede for Ankeret og tog Søer over sig med Agterenden til Revet, hun lignede et gammelt Øg der slaar arrigt bagop mod Hindringen. Ankeret kunde ikke holde hende, hun drev baglæns ind paa Revet.

Der var en Del Folk paa Stranden, baade fra Kysten og inde fra Bondelandet — Bønderne var nok nede for at se om Vandet var vaadt! Skuden var grundstødt og laa og rullede paa Revet; de

havde manøvreret som Svin om Bord — sagde Fiskerne — for Resten var det ingen Russer men en Lappeskude. Søerne gik hen over hende, saa det spillede i hele Kadaveret; Mandskabet var krøbet op i Riggen, der hang de og fægtede med Armene. De raabte vel noget, men Brændingen tog det.

Pelle hang med Øjne og Øren ved alle Forberedelser; han sitrede af Spænding og maatte kæmpe med sit Lyde, der vilde komme igen hvergang noget satte Blodet op i ham. Paa Stranden havde de travlt; de drev Pæle i Sandet til at holde Spillet, og ordnede Tov og Trosser for at det hele kunde gaa glat. Den lange smækre Line, som Raketten skulde føre ud til Skibet, blev der ofret særlig Omhu paa; der blev rettet ved den vel de tyve Gange.

Redningsformanden stod og stillede Raketapparatet ind til Sigte — hans Blik var som en Klo, idet det gik ud og tilbage igen for at maale Afstanden. „Alt klar!" sagde de andre og flyttede sig til Side. „Alt klar!" svarede han alvorligt. Der var helt dødt et Øjeblik, han stillede og stillede tilbage igen.

Hu-y-y-y-uh! den tynde Line stod som en sitrende Orm i Luften, med sit løbske Hoved borende ude i Tykningen over Søen; fra Rullen jog dens Krop i hvinende Rusk og red udad paa dybe Brummetoner, og langt ude huggede det sig frem i Stormen. Raketten havde klaret Vejlængden fortræffeligt, den var et godt Stykke uden for Vraget men for langt til Luvart. Den havde løbet sig mat, og stod nu og vuggede i Luften som et uroligt Slangehoved mens den dalede.

„Den gaar forom," sagde en Fisker. De andre tav, men man kunde se paa dem, at de mente det samme. „Det kan komme endnu!" svarede Formanden. Raketten havde ramt Vandet et godt Stykke til Nord, men Linen stod endnu i en Bue i Luften, Presset holdt den oppe. Den faldt i lange Stød Sønder over, slog et Par Læg paa sig for Stormen, og lagde sig mat over Skibets Forstævn. „Der var den, den traf godt nok!" raabte Drengene og sprang i Sandet, Fi-

skerne trampede rundt af Glæde, slog med Hovedet efter Formanden og nikkede anerkendende til hinanden. Derude kravlede en Mand rundt i Riggen til han fik fat i Linen, saa krøb han ned i Vanterne til de andre igen. Det maatte være smaat bevendt med Kræfterne, for de rørte ikke ellers paa sig.

Herinde var der Travlhed. Spillet blev befæstet yderligere i Grunden og Redningsstolen gjort klar; den tynde Line blev knyttet sammen med et trekvart Tommers Tov, som igen skulde trække den svære Trosse ombord — det galdt om at Grejerne holdt. Ved Trossen hang der en Pullje saa stor som et Hoved til Træktovene at løbe i; man vidste 'jo ikke, hvad de havde af Remedier ombord i saadan en Smadrekasse. For en Sikkerheds Skyld blev der ved Linen bundet en Tavle som paa Engelsk sagde, at de skulde hale til sig til Trosse den og den Kaliber kom ombord; det var overflødigt for almindelige Mennesker, men man vidste aldrig hvor dumme saadanne Finlapper kunde være.

„Nu maatte de gærne hale til sig derude, saa vi kunde faa en Ende paa det," sagde Formanden og bankede Hænderne.

„De er kanske for medtagne — de har vel døjet ondt!" sagde en ung Fisker.

„Et trekvart Tommers Tov maatte de vel kunne hale til sig. Stik en Hjælpeline til Tovet, saa vi kan give dem en Haand med at faa Trossen ombord — naar saavidt kommer."

Det blev gjort. Men ude paa Vraget hang de saa meningsløst dumt i Riggen uden at røre paa sig — hvad i Alverdens Navn gik der dog af dem? Linen laa bestandig død over Sandet uden at glide. Ved Bund hang den ikke, det spillede i den da den blev strammet op i Søen; den maatte være fastgjort ved Riggen.

„De har gjort den fast, de Høveder," sagde Formanden. „De venter vel at vi skal hale Skuden paa Land for dem — ved den Garnende!" — han lo fortvivlet.

„De ved vel saa ikke bedre, de Stakler!“ sagde *Mormonen.*

Der var ingen der talte eller rørte sig. De stod lammede af det ufattelige; deres Øjne vandrede i forfærdelig Spænding fra Vraget ned paa den ubevægelige Line og tilbage igen. Den tunge Rædsel, som følger hvor Mennesker har opbudt deres yderste og slaas tilbage af Dumheden selv, krøb ind over dem. Det eneste de Skibbrudne foretog sig var at fægte med Armene. De mente vel, man kunde staa herinde og gøre Mirakler — paa Trods af dem.

„Om en Time er det forbi med dem,“ sagde Formanden tungt — „det er drøjt at staa stille og se paa.“

En ung Fisker traadte frem. Pelle kendte ham godt, han havde truffet ham nogle Gange inde ved Dyssen hvor Barnesjælen brændte i Sommernætterne. „Hvis en af jer gaar med, vil jeg forsøge at drive ned paa dem!“ sagde Niels Køller stille.

„Det er den visse Død Niels!“ sagde Formanden og lagde Haanden paa hans Skulder „— det er du vel klar over? Jeg er ikke bange af mig, men kaste mig hen gør jeg ikke. Nu ved du min Mening.“

De andre saa ikke anderledes paa det. Det var simpelthen umuligt at faa en Baad ud af Havnen i det Vejr — den vilde straks blive maset mod Molerne — end sige arbejde sig ned til Vraget med Storm og Sø paa tværs! At Havet tilmed havde rettet sine Krav paa Lejet fik saa være — sin Tilskikkelse vilde ingen luske udenom! Men dette var vitterligt Vanvid. Med Niels Køller selv fik det vel ogsaa være; han stod i det paa en egen Maade: Med et Barnemord halv om halv paa Samvittigheden og Kæresten i Slaveriet! Han havde sit eget Opgør med Vorherre — ham havde ingen Lov til at raade fra!

„Der vil saa ingen af jer?“ sagde Niels og stirrede ned i Jorden „— ja saa faar jeg jo forsøge det alene.“ Han gik tungt indefter. Hvordan han vilde fare frem begreb ingen, han selv nok heller ikke — Magten var tydeligt nok over ham.

De stod og saa efter ham. „Jeg faar vel gaa med og tage den ene Aare," sagde saa en ung Søgut langsomt — „selv kan han jo ingenting udrette." Det var Nilens Broder.

„Det vilde lyde underligt af mig at holde dig tilbage Søn," sagde Mormonen — „men kan I udrette mere to end en?"

„Niels og jeg har siddet paa Skolebænk sammen og bestandig været Kammerater," svarede den unge og saa en Stund paa Faderen. Saa gik han, lidt henne gav han sig til at løbe for at indhente Niels.

Fiskerne saa tavse efter dem. „Ungdom og Galskab!" sagde saa én. „En Guds Lykke er det, at de aldrig faar Baaden ud af Havnen."

„Kender jeg Karl ret, skal de nok faa Baaden ud!" sagde Mormonen dystert.

Der gik en drøj Stund. Saa dukkede en Baad frem paa den søndre Side Havnen, hvor der var lidt Læ — de maatte have slæbt den ind over Land ved Kvindfolkenes Hjælp. Havnen skød sig et Stykke ud, og Baaden kom fri af den værste Brænding, inden Beskyttelsen slap op. De arbejdede sig udad, det var lige alt det de kunde holde Baaden op mod Vejret, og stort af Stedet kom de ikke. Hvert Øjeblik viste Baaden alt det indvendige frem, som skulde den gaa rundt for et godt Ord. Men det var godt for saa meget, at det Vand de tog ind løb udenbords igen.

Det var tydeligt, de vilde arbejde sig saa langt ud, at de kunde benytte den høje Sø og lænse ned paa Vraget — et desperat Paafund. Men det hele var jo halsstarrigt Galmandsværk, man skulde ikke tro det var Folk, som var barnefødt ved Vandet. Efter en halv Times Roning kunde de nok ikke mere, de var kun kommet et Par gode Kabellængder ud fra Havnen. De laa stille, den ene havde ved Aarerne og holdt Baaden op i Søen, mens den anden baksede med noget — en Stump Sejl saa stor som en Sæk. Saadan ja! Naar de nu tog Aarerne ind og gav sig Vejret i Vold — med Vind og Sø agten for

[redacted]

tværs! — saa løb de da fulde af Vand med det samme!

Men de tog ikke Aarerne ind. Den ene sad og skottede som en Gal mens de løb for Vejret; helt akaved saa det ud, men man maatte sande at det gav større Herredømme over Baaden. Saa med ét smed de Sejlet og roede Baaden haardt op mod Vejret — naar en Sø vilde bryde. Mage til Sejlads mindedes ingen Fisker at have oplevet før; det var ungt Blod, og de forstod deres Sager! Hvert Øjeblik maatte man sige Nu! men Baaden var som et spillevende Væsen, der forstod at møde alt — bestandig kom den ovenud af alle Luner. Synet satte Varmen op i én, saa man for en Stund glemte, at det var og blev en Sejlads for Døden. Klarede de sig end ned til Vraget — hvad da? de blev jo saa knust mod Skibssiden.

Gamle Ole Køller, Niels' Far, kom ned over Klitterne. „Hvem er det der er ude for at kaste sig hen?“ spurgte han, Spørgsmaalet virkede brutalt ind i Tavsheden og Spændingen. Ingen saa til ham — Ole var noget aabenmundet. Han kastede et Blik rundt paa Flokken, som ledte han efter nogen bestemt. „Niels — har ingen af jer set Niels?“ spurgte han stille. En nikkede ud mod Søen. Saa blev han tavs og sank sammen.

Søen maatte have knækket Aarerne eller slaaet dem fra dem; de fik smidt Sejlstumpen, Baaden rodede raadløst med sin Stævn og lagde sig dovent med Bredsiden til Vejret. Saa tog en stor Sø dem og førte dem i et langt Kast mod Vraget, de blev borte i de sammenbrydende Vandmasser.

Da Vandet faldt til Ro, laa Baaden og rullede i Læ af Skibet med Kølen i Vejret.

En Mand var i Færd med at arbejde sig fra Dækket op i Riggen. „Det er vist Niels?“ sagde Ole og stirrede saa hans Øjne løb fulde — „mon det ikke er Niels?“

„Nej det er min Broder Karl,“ sagde Nilen.

„Saa er Niels gaaet væk,“ sagde Ole klynkende —

„saa er Niels jo gaaet væk." De andre vidste intet at sige til det; det var jo givet paa Forhaand, at Niels vilde gaa væk.

Ole stod lidt og krøb sammen, som ventede han paa, at nogen skulde sige det var Niels. Han tørrede sine rindende Øjne og forsøgte at stirre derud paa egen Haand; men de løb fulde af Vand. „Du har jo unge Øjne," sagde han til Pelle — „kan du ikke se at det er Niels?" hans Hoved dirrede.

„Nej det er Karl," sagde Pelle sagte. Saa gik Ole ludende ind gennem Flokken uden at se til nogen eller vare sig til Siden. Han gik som om han var ene i Verden, og fulgte langsomt den søndre Strand udefter — han gik for at møde Liget.

Der var ikke Tid til at tænke Tanker, Linen begyndte at blive levende, den gled i Søen og trak Tovet efter sig. Favn for Favn rullede det sine Bugtninger op og gled langsomt i Havet som et vaagnende Sødyr, og den tykke Trosse begyndte at røre paa sig.

Karl fik den anbragt højt oppe paa Masten; og der var Brug for alle Mand — Drengene med, til at hale den tot. Alligevel hang den i en tung Bue for sin Vægt, og Redningsstolen maatte slæbe sig gennem Bølgetoppene da den gik tom ud. Den gik mere under end over Vandet, da de trak den tilbage igen med den første af Besætningen, en løjerlig lille sortsmusket Mand, klædt i graat afgnavet Skind. Han var omtrent kvalt af Turen, men da de først fik hældt Vandet af ham, fejlede han ingenting og pludrede ustanselig løs i et grinagtigt Sprog som ingen forstod. Fem smaa skindklædte Væsner kom Stolen vandrende med én for én; og tilsidst kom Karl med en lille skrigende Gris i Favnen.

„Det var nogle slemme Søfolk!" sagde Karl ind imellem han gylpede Vand op — „de forstod Gud hjælpe mig ingenting. Raketlinen havde de gjort fast i Vantet og slaaet den løse Ende om Livet paa Kaptejnen! Og I skulde set et Rod om Bord." Han talte højrøstet, men hans Blik var som Slør over noget.

[redacted]

Saa drog man hjem til Lejet med de Skibbrudne; Skuden saa ud til at modstaa Vandet en Stund endnu.

Da Skolebørnene skulde gaa hjem, kom Ole slingrende med sin Søns Lig paa Nakken. Han løb med løse Knær, strøg lavt hen over Jorden og smaajamrede under sin Byrde. Fris stansede ham og hjalp med at lægge Liget ind i Skolestuen, det havde et stort Hul i Panden. Da Pelle saa Liget med det gabende udvaskede Saar, begyndte han at smaahoppe; han stødte kort i Luften og lod sig dratte som en død Fugl. Pigerne trak sig skrigende tilbage fra ham; Fris bøjede sig ned over ham og saa smærteligt paa ham.

„Det er ikke af Skarnagtighed,“ sagde de andre Drenge, „det er hans Lyde — han bliver saadan sommetider. Det fik han engang han saa en Mand blive slaaet fordærvet.“ De trak af med ham ud til Pumpen for at kalde ham til sig selv igen.

Fris og Ole gik og puslede med Liget, lagde det noget under Hovedet, og vaskede Grus bort som havde skuret sig ind i Ansigtshuden, „Han var min bedste Dreng,“ sagde Fris og strøg med skælvende Haand hen over Ligets Hoved. „Se kun rigtigt paa ham Børn og glem ham aldrig igen — han var min bedste Dreng.“

Saa stod han tavs og stirrede ud, med uklare Briller og Hænderne slapt hængende. Ole stod og smaajamrede; han var bleven ynkelig gammel med et, helt sammenfalden. „Jeg skulde vel saa have ham hjem?“ sagde han klynkende og tog under Sønnens Skuldre, men Kræfterne var borte.

„Lad ham kun ligge!“ sagde Fris. Han har haft en stræng Dag, og nu hviler han sig.“

„Ja han har haft en stræng Dag,“ sagde Ole og førte Sønnens Haand til sin Mund for at aande paa den. „Og se dér hvor han har brugt Aaren — Blodet er sprængt ud gennem Fingerenderne!“ — Ole lo gennem Graaden. „Han var en god Dreng, han var Maden for mig — og Lys og Varme med. Aldrig gik der et ondt Ord ud af hans Mund, mod mig

som laa ham til Byrde. Og nu er jeg sønneløs Fris — jeg er barnløs nu! Og ingenting er jeg til mere!"

„Du skal nok faa Udkommet Ole," sagde Fris.

„Uden at komme paa Sognet? Jeg vil saa nødig paa Sognet."

„Ja uden at komme paa Sognet Ole."

„Naar han saa maatte faa Fred nu; han havde saa lidt Fred her paa Jorden nu paa det sidste. Der gaar en Vise om hans Ulykke Fris; hvergang han hørte den, var han som et nyfødt Lam i Kulden. Børnene synger den ogsaa." Ole saa bedende rundt paa dem. — „Det var jo kun i Ungdoms Letsindighed, og nu har han taget sin Straf."

„Din Søn har ingen Straf faaet — og heller ingen fortjent Ole!" sagde Fris og lagde Armen om hans Skulder. „Men en stor Gave har han givet, som han ligger dér og maa tie til alting. Fem Menneskeliv gav han og sit eget til! for det ene han i Tankeløshed havde forbrudt. Det var en gavmild Søn du havde Ole." Fris saa ham lyst ind i Ansigtet.

„Ja" sagde Ole tindrende „han reddede jo fem Mennesker — det gjorde han jo — ja han gjorde!" Ole havde slet ikke tænkt paa det før — det var vel aldrig faldet ham ind. Men nu havde en anden givet det Form, og han blev ved at klynge sig til det. „Fem Menneskeliv reddede han dog, om end det kun var Finlapper. Saa vil Vorherre vel kanske kendes ved ham."

Fris nikkede saa det graa Haar faldt ham ned over Øjnene. „Glem ham aldrig Børn!" sagde han „og gaa nu stille hjem." Børnene tog stille deres Sager og gik; de vilde i dette Øjeblik have gjort alt hvad Fris befalede dem — han havde den fuldkomne Magt over dem.

Ole stod der og stirrede fraværende, saa tog han Fris ved Ærmet og drog ham hen til Liget. „Han har roet godt!" sagde han — „Blodet er traadt ud af Fingerenderne, se selv!" og han løftede Sønnens Hænder mod Lyset. „Der er ogsaa Haandled Fris! mig gamle Mand kunde han tage og gaa med som

et lille Barn," — Ole lo forkomment. „Men jeg bar ham, hele Vejen fra det søndre Rev bar jeg ham paa min Nakke. Jeg er for tung en Byrde for dig Far! kunde jeg høre ham sige, for han var en god Søn. Men jeg bar ham — og nu kan jeg ikke mere. — Bare de nu faar Øje paa det," han saa atter paa de blodsprængte Fingre — „han gjorde jo sit bedste. Naar blot Vorherre selv vilde mønstre ham af."

„Ja" sagde Fris „Vorherre vil selv mønstre ham af — og han ser jo alt, Ole."

Der kom nogle Fiskere ind i Stuen. De strøg Huen af, gik én for én stille hen og tog Ole i Haanden. Saa strøg de sig over Ansigtet Mand for Mand og vendte sig spørgende mod Degnen — Fris nikkede. De tog Liget imellem sig og gik med tunge varlige Trin ud gennem Forstuen og ind mod Lejet. Ole trippede bagefter dem, sammenfalden og smaaklynkende.

XVIII

Det var Pelle der en Dag i det første Skoleaar, han var oppe i Religion og Fris spurgte om han kunde nævne Aarets tre største Helligdage, morede alle ved at svare: „St. Hansaften, Høstgildesdagen og — og —" Der var en tredje ogsaa, men da det kom til Stykket undsaa han sig for at nævne den — hans Fødselsdag! I visse Maader var den Aarets største, ihvorvel ikke andre end Far Lasse kendte den. Og saa de der skrev Almanaken jo — de vidste simpelthen Rede paa alting.

Den faldt paa den 26. Juni og hed Pelagius i Kalenderen. Om Morgenen kyssede Faderen ham og sagde: Til Lykke og Velsignelse Pøjke! — og saa laa der altid en lille Ting i Lommen naar han skulde trække i Bukserne. Faderen var lige saa spændt som han selv, og stod inde hos ham mens han trak i Tøjet, for at faa Del i hans Overraskelse.

Men Pelle havde det med at trække i Langdrag naar der forestod noget hyggeligt — des større blev Glæden. Han gik med Vilje uden om den spændende Lomme, mens Lassefar stod og trippede og ikke kunde nære sig. „Nej hvad er det med den Lomme du? den er mig saa tyk! Du har vel aldrig været ude og stjaalet Hønseæg i Nat?" Saa maatte Pelle have Tingen frem — en stor Bylt Papir — og til at pakke ud, Lag efter Lag. Og Lasse var himmelfalden. „Hæ, det er jo ikke andet end Papir! Det var ogsaa noget Skidt at gaa og fylde Lommerne med." Men inderst inde var der en Svanekniv med to Blade. Tak! hviskede Pelle saa og havde Taarer i Øjnene. „Aa fan, det er fattig Skænk det!" sagde Lasse og klippede med sine røde vippeløse Øjenlaag.

Ud over det mødte der ikke Drengen mere godt den Dag end ellers, men alligevel var han højtidsstemt hele Dagen. Det fejlede aldrig at Solen skinnede — saa sjælden klart endogsaa; og Kreaturerne saa vist paa ham mens de laa og gumlede. „Det er min Fødselsdag i Dag du!" sagde han og hængte sig om Halsen paa Studen Nero — „kan du sige til Lykke?" Og Nero pustede varm Aande ned paa hans Ryg sammen med grøn Saft fra Tygningen. Saa gik han lykkelig om og stjal grøn Sæd til den og sin Yndlingskalv, holdt den ny Kniv — eller hvad det nu var blevet — i Haanden den udslagne Dag, og lagde en egen højtidelig Dvælen ind i alt hvad han tog sig for. Hele den lange Dag kunde han faa til at svulme af Højtidsstemning; og naar han kom i Seng laa han og kæmpede med Søvnen, for at Dagen skulde blive endnu længere.

Men St. Hansaften var paa sin Vis større Festdag alligevel — den havde i al Fald Skæret af det uopnaaelige over sig. Den Dag tog alt hvad der kunde krybe og gaa op til Almindingen; der var ikke det Tyende paa hele Øen saa usselt at det fandt sig i at blive nægtet Frihed den Dag — ikke andre end netop Lasse og Pelle.

Hvert Aar havde de set Dagen komme og gaa uden at faa Del i dens Glæde. „Nogen maa der sku blive hjemme!“ sagde Forvalteren bestandig, „eller mener I maaske jeg kan gøre det hele for jer?“ De var for magtesløse til at hævde sig. Lasse var med til at pakke Vognrummene med lækker Mad og Drikkevarer og hjælpe de andre vel af Gaarde — for saa at gaa mismodig derhjemme, ene Mand om alt Arbejdet. Pelle saa fra Marken deres glade Udfart og den lyse Støvstribe langt bort bag Klipperne. Og ved Maaltiderne hørte de dem halve Aar efter opfriske Drik og Slagsmaal og Kærlighed — hele Festen.

Men nu var det Slut. Lasse var ikke den Mand som blev ved at lade sig træde paa Tæerne; han havde en Kvindes Kærlighed — og Hus i Ryggen! han kunde sige op hvad Dag det skulde være. Nu var Øvrigheden vel nok i Gang med den foreskrevne Efterlysning af Madam Olsens Mand, og saa snart den lovbefalede Frist var udløben vilde de sammen.

Lasse gik ikke af Vejen for en Opsigelse længer. Allerede i Vinters havde han sat Forvalteren Stolen for Døren og kun ladet sig fæste igen paa den udtrykkelige Betingelse, at de to kom med paa Almindsturen — der var Vidner paa det. Dérinde hvor al Kærlighed holdt Stævne den Dag, skulde Lasse og hun saa ogsaa mødes, men det vidste Pelle ikke noget om.

„I Dag kan vi sige i Overmorgen, og i Morgen kan vi sige i Morgen,“ gik Pelle og gentog for Faderen to Aftner før Dagen; han havde holdt Regnskab med Tiden lige siden Majdag ved at sætte Streger for alle Dagene indvendig paa Kistelaaget og krydse dem ud én for én. „Ja og i Overmorgen siger vi i Dag,“ sagde Lasse og kastede ungdommeligt med Benene.

Saa slog man sine Øjne op i en ubegribelig tindrende Verden, og opdagede først bagefter at dette var Dagen. Lasse havde taget fem Kroner op af sin Løn, og han havde faaet en gammel Husmand til

at røgte for sig — for 50 Øre og Føden. „Det er jo ingen stor Dagløn," sagde Husmanden, „men giver jeg dig en Haand, giver Vorherre maaske mig en igen."

„Ja vi har ikke andre end ham at holde os til, vi fattige Lus," svarede Lasse. „Men jeg skal takke dig i min Grav."

Husmanden kom allerede Kl. fire, og Lasse kunde gaa og holde helligt fra Morgenstunden. Hvergang han vilde tage en Haand i med, sagde den anden: „Nej lad det være; du har vist ikke for ofte fri du!"

„Nej dette er første rigtige Fridag, siden jeg kom her til Gaarden," sagde Lasse og rankede sig som en Greve.

Pelle var i Stadsen fra Morgenstunden, han gik omkring og smilede, vandkæmmet og i Skjorteærmer; Stadshuen og den pæne Trøje maatte ikke tages paa før de skulde køre. Naar Solen faldt i hans Ansigt, tindrede det som dugslaaet Græs. Der var slet intet at bekymre sig om, Kreaturerne var i Løkken, Forvalteren vilde selv tilse dem.

Han holdt sig nær op ad Faderen der jo havde fremtvunget dette — Lassefar var mægtig han! „Det var nok godt du truede med at sige op," udbrød han hvert Øjeblik.

Og Lasse svarede hvergang det samme: „Ja én faar anvende den haarde Haand, om man vil opnaa noget her i Verden!" — og nikkede magtbevidst.

De skulde køre Kl. 8, men Pigerne kunde ikke blive færdige med Tillavningen. Der var Krukker med Stikkelsbærgrød, store Stabler Pandekager, et haardkogt Æg til Mands, kold Kalvesteg og en Uendelighed af skaaren Mad. Vognrummene kunde langtfra tage imod det, der blev skubbet store Kurve ind under Sæderne. For i Vognen kom et Anker Øl, dækket med grøn Havre for at Solen ikke skulde falde i det; en hel Lejl Brændevin var der, og tre Flasker kold Puns. Hele Bunden i den store Lastfjedervogn var næsten dækket, det kunde blive vanskeligt nok at faa Plads til Benene.

Fruen havde alligevel det rette Sind for Folkene naar hun selv vilde; hun gik som en god Madmoder og saa efter, at alt var pakket godt hen og der ingenting manglede. Det var ikke som med Kongstrup, der altid skulde have en Forvalter mellem sig og de andre. Hun skæmtede saamænd og gjorde sit bedste, det var tydeligt at hun undte Folkene en glad Dag — hvad der saa ellers kunde være at sige hende paa. At Ansigtet var lidt trist kunde én ikke undres paa, da dog Proprietæren til Morgen var kørt ud med den unge Slægtning.

Saa endelig var Pigerne færdige, og man steg til Vogns — i højt Humør. Karlene satte sig af Vanvare paa Skødet af Pigerne og fór forskrækket i Vejret. „Av, av! jeg kom nok for nær til en Kakkelovn!“ sagde den Gavtyv Mons og gned sig bagpaa. Selve Fruen maatte le.

„Skal Erik ikke med?“ spurgte hans gamle Kærest Bengta, som blev ved at have en Slat til overs for ham.

Forvalteren fløjtede skarpt et Par Gange, saa kom Erik langsomt luskende inde fra Loen, hvor han havde staaet og holdt Øje med sin Herre.

„Vil du ikke med i Skoven i Dag Erikmand?“ spurgte Forvalteren gemytligt. Erik stod og vred paa sin store Krop, han mumlede noget som ingen kunde faa Meningen af, og stødte uvilligt med den ene Skulder.

„Det er bedst du kommer med!“ sagde Forvalteren, og lod som han vilde tage ham og sætte ham op i Vognen. „Jeg faar saa se hvordan jeg overvinder Savnet.“ De paa Vognen lo. Men Erik tøflede af ned gennem Gaarden med sit Hundeblik rettet ufravendt bagud paa Forvalterens Fødder. Han stillede sig bag Staldhjørnet og stod og kiggede spejdende frem; Huen holdt han paa Ryggen, som Drenge gør naar de leger Røver.

„Han er snedig han!“ sagde Mons. Saa styrede Karl Johan forsigtigt ud af Porten, og de satte i Vej med et Knald.

Langs alle Veje arbejdede Køretøjer sig frem mod Øens Top, overlæssede med glade Mennesker der sad paa Skødet af hinanden og hang helt ud over Fadingen. Støvet steg fra Køretøjerne og stod hvidt i Luften, det angav i milelange Striber hvordan Vejene laa som Eger i et Hjul og pegede mod Midten af Landet. Luften summede af glade Menneskestemmer og Harmonikaer; nu savnede man Gustavs Spilleværk. Ja og Bodils vakre Aasyn, der kunde skinne saa velsignet mildt en saadan Dag.

Pelle havde Aars Appetit paa den store Verden og slugte alt med Øjnene. „Se dér du Far! Se nu bare dér!" — intet undgik ham. De andre saa sig glade paa ham, saa rød og køn han var. Han havde en nyvasket blaa Busserunne under Vesten, den saas i Halsen og ved Haandleddene og gjorde det af for Kravetøj. Men Lyse Marie bøjede sig bagover fra Kuskesædet hvor hun sad ene med Karl Johan, og bandt ham et rigtig hvidt Klæde om Halsen; og Karna, der vilde vise sig moderlig, gik hans Ansigt efter med Snippen af sit Lommeklæde, som hun vædede paa Tungen. Hun var ude om sig; men det var forresten troligt nok, at Drengen allerede havde griset sig til igen efter den grundige Morgenvask.

Bivejene hældte stadig deres Indhold ud paa Landevejen, og det blev til en hel Flod af Vogne. Saa langt man kunde se frem og bagud var der Køretøjer; én skulde føje tro der fandtes saa meget Køreværk i hele Verden. Karl Johan var en god Kusk at have, bestandig pegede han med Pisken og fortalte; hvert et Hus vidste han Rede paa. Gaardene og Agerlandet var det forbi med; men inde i Lyngen hvor selvsaaet Birk og Asp stod og flimrede uroligt i Sommerdagen, laa der øde Nybyggerhuse med nøgne klinede Vægge og uden saa meget som en Bulmeurt i Vinduet eller en Stump Gardin. Markerne omkring dem var saa stenede som en nyskærvet Vej, og Sæden skreg gudsjammerligt til Himlen; den var kun 2-3 Tommer høj i Straaet og allerede i Aks. Folkene herinde var allesammen svensk Tyende

som havde sparet sig lidt sammen og nu sad her som Jordejere; Karl Johan kendte ikke saa faa af dem.

„Det ser helt trist ud," sagde Lasse, som i Tankerne sammenlignede Stenene her med Madam Olsens fede Lod.

„Aa ja" svarede Forkarlen „aller bedste Vare er det jo ikke. Men noget giver Jorden dog," han pegede paa de store pyntelige Bunker Skærver og tilhuggen Sten der omgav hver Hytte. „Om det ikke just er Korn, bliver det dog til Brød. Og saa er det vel den eneste Jord, der er til at overkomme for Fattigfolks Pengepung." Han og Lyse Marie tænkte selv paa at bosætte sig herinde, Kongstrup havde lovet at hjælpe dem til et Tohestesavl naar de giftede sig.

Inde i Skoven var Fuglene midt i deres Formiddagskvidder — de var senere efter det her end nede i Klitplantningen lod det til. Luften tindrede saa festligt, og fra Skovbunden var der noget usynligt der steg — her var ligesom i en Kirke, naar Solen skinnede ned gennem høje Vinduer og Orglet spillede. De drejede om Foden af en stejl Klippevæg med fremvældende Løvmasser for oven, og kom ind under Træerne.

Det var næsten ikke til at sno sig frem for Heste og fraspændte Køretøjer; man maatte holde Ørerne godt stive, vilde man ikke ødelægge Remedierne for sig selv og andre. Karl Johan sad og kiggede efter begge Forhjul og ledte sig frem Fjed for Fjed; han lignede en Kat i Tordenvejr saa visser var han. „Hold Kæft," sagde han skarpt, naar nogen paa Vognen aabnede Munden. Endelig fandt de Plads nok til at spænde fra; der blev slaaet Reb fra Træ til Træ i en Firkant, derinde blev Hestene bundet. Saa fik man Kardæsker frem — jøsses hvor det havde støvet! Og endelig — ja der var ingen der sagde noget, men de stod alle afventende med halv Retning mod Forkarlen.

„Vi skulde vel saa en Tur i Skoven og se paa Udsigten!" sagde han.

De smagte paa det, mens de drev ørkesløst rundt om Vognen og skelede til Fødevarerne. „Bare den kan holde sig,“ sagde Anders og tog i en Madkurv. „Jeg ved ikke — jeg er saa besynderlig i Maven i Dag,“ begyndte nu Mons. „Det skulde vel ikke være den tærende Syge?“

„Kanske vi skulde smage paa Madvarerne først da?“ sagde Karl Johan.

Ja — jo — der kom det endelig!

I Fjor havde de spist i det Grønne — det var Bodil der fandt paa det, hun var jo altid saadan lidt paa Tæerne. I Aar var der ingen der turde lægge Person til et saadant Forslag. De saa lidt paa hinanden — afventende; saa krøb de op i Vognen og indrettede sig dér ligesom andre skikkelige Mennesker. Maden var jo dog den samme naar det kom til Stykket.

Pandekagerne var store og tykke som et Grydelaag — det mindede om Erikmand der i Fjor havde spist ti. „Skade han ikke er med i Aar!“ sagde Karl Johan, „han var en glad Fanden.“

„Han har det godt nok,“ mente Mons — „faar Føden og Klæden og bestiller ikke andet end gaar og aber i Hælene paa Forvalteren. Og tilfreds er han altid nu — jeg skulde gærne bytte med ham.“

„Og løbe om som en Hund med Snuden i Jorden og snuse efter sin Herres Fjed — fy fan!“ sagde Anders.

„Hvordan siden Snakken gaar, saa faar I huske, at det er Vorherre selv der har taget hans Forstand i Forvaring,“ sagde Lasse advarende. De var en Stund helt alvorlige ved det.

Men saa havde ogsaa Alvoren faaet hvad den kunde tilkomme. Anders skulde klø sig paa Benet, men tog fejl og kneb Raske Sara i Læggen saa hun hvinede; saa blev hans Haand helt forfjamsket og kunde ikke finde op, men fór rundt dernede og gjorde Ulykker. Mons rejste sig og spurgte højtideligt, om nogen vilde se Præsten paa Prækestolen. De lo og holdt Kommers.

Karl Johan tog ikke rigtig Del i Lystigheden, han sad nok og funderede paa noget. Endelig brød han

overtvært og trak Pengepungen frem. „Skidt jeg giver Øl!“ sagde han kækt — „Bajerskøl at I forstaar det. Hvem vil hente?“

Mons sprang hurtig af Vognen: „Hvor mange?“

„Fire“ — Karl Johan lod Blikket løbe tællende ud over Vognen. „Nej tag kun fem du, det giver en Spids til hver!“ sagde han flot. „Men se nøje til, at det er rigtigt Bajerskøl de giver dig.“

En Spids — saa det hed en Spids? Der var nu ingen Ende paa alt det, den Karl Johan havde Rede paa. Og Ordet Bajerskøl udtalte han lige saa let som andre vendte Skraaen i Munden. Men han var jo betroet Mand paa Gaarden nu, og kørte ofte Ærende til Staden!

Det gav Humør og Spænding — de fleste af dem havde aldrig smagt Bajerskøl før. Lasse og Pelle vedgik aabent deres Uerfarenhed; men Anders lod som han havde drukket sig fuld i det mere end én Gang, skønt enhver vidste det var Løgn.

Mons kom varligt balancerende med Øllet i Favnen — det var dyrebare Sager. Drikken blev skænket op i de store Snapseglas som var til Punsen — i Staden drak man jo Øllet af vældige Krus, men Karl Johan fandt at det var noget svinsk Fylderi. Pigerne vægrede sig ved at drikke og var henrykte alligevel. „Saadan er de altid naar én byder dem det bedste,“ sagde Mons. De blev røde i Hovedet af Begivenheden, og troede de var fulde. Lasse skyllede sit Øl ned med en Snaps Brændevin — det smagte ham rent ud sagt ikke. „Jeg er bleven for gammel,“ sagde han undskyldende.

Maden blev pakket ned, og de begav sig ud i sluttet Trop for at se paa Udsigten. Man maatte arbejde sig gennem en hel Vognborg for at naa op til Paviljonen. Overalt vrinskede Heste og slog bag op saa Barken røg af Træerne, Karle væltede sig ind paa dem og flaaede dem i Mulen til de blev skikkelige igen; Kvinderne skreg og løb hid og did som forskrækkede Høns, med løftede Skørter.

Oppe fra Højen tog de et Skøn over Menneske-

mængden, ned ad Højens Sider og ind i Skoven hinsides Vejene — overalt var der tæt med Køretøjer. Og nede ved Trekanten hvor de to store Landeveje mødtes, svingede bestandig nye Læs ind. „Her er langt over tusend Par Heste i Skoven i Dag,“ sagde Karl Johan. Ja langt over! — her var en Million om det forslog, tænkte Pelle. Han var fast besluttet paa at faa saa meget som muligt ud af alting i Dag.

Dér holdt Brogaardsvognen, og dér kom Folkene fra Hammersholm helt ude paa det yderste af Nordlandet. Her var Folk fra Strandgaardene ved Dueodde, og Rønnebo og Neksøbo i Mængde — hele Øen var her. Men det var ikke Tiden nu at falde i med Kendinger. „Vi ses i Eftermiddag!“ raabtes der paa Kryds og tværs.

Karl Johan førte an paa Turen — det hørte med til en Forkarls Pligter at vide Vej i Almindingen. Lyse Marie holdt sig trofast ved hans Side, enhver kunde se hvor stolt hun var af ham. Mons gik med Raske Sara i Haanden, de gik og slængede og lignede et Par glade Børn. Bengta og Anders havde lidt svært ved at forliges, de trættedes hvert Øjeblik men mente forresten ikke større med det. Og Karna gik og gjorde sig til.

Ned i en Mose kom man, og op igen ad stejle Sider hvor de vældige Træer stod med Tæerne i Nakken paa hverandre. Pelle sprang som et Kid til alle Sider. Inde under Granerne var der Myretuer saa store som Høstakke, Myrerne havde brede trampede Veje, der løb som Fodstier bort mellem Træerne og ingen Ende vilde tage; det var Hærskarers Mangfoldighed der vandrede frem og tilbage paa de Veje. Under nogle smaa Graner var et Pindsvin i Færd med at angribe en Hvepserede; det løb Snuden ind i Reden, trak sig hastigt tilbage og nyste. Det saa fortærende grinagtigt ud, men Pelle maatte videre — efter de andre. Og snart var han langt forud for dem, og laa paa Maven i en Grøft hvor han havde lugtet Skovjordbær.

Lasse kunde ikke holde Trit med Ungdommen op ad Bakke, og Karna gik det ikke bedre. „Vi er halvgamle vi to," sagde hun, mens de pustende slæbte sig opad.

„Ja saa, er vi det mon?" svarede Lasse som følte sig helt ung i Sindet — det var blot Pusten det kneb med!

„Det gaar vel dig som mig: Nu har én stræbt for andre i saa mange Aar og føler Trang til at faa sit eget."

„Ja det kan jo nok være," sagde Lasse undvigende.

„Helt tomhændet kom én jo heller ikke ind til det — hvis at det var."

„Ja saa."

Karna blev ved med sit, men Lasse kneb bestandig bag om Ord til de naaede hen til *Rokkesten,* hvor de andre stod og ventede. Højsa, det var en ordenlig Blok! tusend Skippund sagde man den vejede. Men Mons og Anders kunde rokke den ved at stikke et Spær under dens ene Ende.

„Saa skulde vi vel til Røverborgen," sagde Karl Johan; og de travede videre — op og ned bestandig. Lasse masede paa for at blive paa Siden af de andre, han var ikke rigtig tapper ved at være ene med Karna. Det var dog en ukristelig Masse Træer, og Skoven var ikke ensartet som andre Steder i Verden. Der var Birk og Gran, Bøg og Lærk og Røn mellem hverandre — og Kirsebærtræer i lange Baner. Forkarlen førte dem hen over et lille sort Vand, der laa under Klippen og stirrede op som et ondt Helvedesøje. „Her var det, Liden Anna druknede sit Barn — hun som blev besvangret af sin Husbond!" sagde han dvælende. De kendte alle Historien og stod tavse over Vandet, Pigerne havde Taarer i Øjnene.

Som de stod der tavse og ofrede Liden Annas triste Skæbne en alvorlig Tanke, steg en usigelig blød Tone op til dem efterfulgt af en lang hjertevarmende Hulken. De flyttede sig og tyede nærmere ind til hinanden. „Jesus" hviskede Lyse Marie fry-

sende „nu græder Barnesjælen.“ Pelle stod stivnet i Lytten, Kulden gik i Bølger over hans Ryg.

„Det er jo Fjælstavnen“ *) sagde Karl Johan „kender I ikke engang den? Der er hundetykt af den her i Skoven, og den synger midt om Dagen.“ Det virkede befriende paa de voksne, men Pelle kunde ikke saadan slippe sin Gru. Han havde stirret dybt ind i den anden Verden, og enhver Forklaring prellede af paa ham.

Men saa kom Røverborgen som en stor Skuffelse. Han havde tænkt sig den befolket af Røvere; og saa var det ikke andet end nogle Kampestens Ruiner, der laa paa et lille Bjærg midt i en Mose. Han gik paa egen Haand neden om det hele for at se, om der ikke skulde være en hemmelig underjordisk Gang som førte ned til Vandet. Hvis der var, vilde han i al Stilhed faa fat paa Faderen og trænge ind og lede om Pengekisterne — ellers blev de for mange om at dele. Men det strøg forbi, for en egen Duft fangede ham ind. Han dumpede ned i en Skovbund, der var saftdrivende grøn af Konvaller som blomstrede svagt endnu — og af vilde Jordbær. Her var saa mange, at han maatte hen og kalde paa de andre.

Saa glemte han ogsaa det, mens han banede sig Vej gennem Rankerne for at slippe op. Han havde tabt Stien og forvildet sig ind i det klamme Mørke under Klippen. Ranker og Tjørn flættede sig ind i de overhængende Grene til et lavt tungt Loft; der var ikke Dag at skelne til nogen Side, men Løvet gød sælsomt grønt Lys gennem Flætværket. Bunden var slibrig af Væde og forraadnet Kryb; under Klippevæggen hang dirrende Bregner med Toppen nedad; der sivede Vand fra dem som fra dryppende Haar. Vældige Trærødder laa udspændte over Klipperne, og lignede nøgne sorte Djævlekroppe der vred sig for at komme løs. Et Sted lidt fremme slog Solen tværs gennem Mørket i brændende Ild, udenom dampede det blaaligt og tonede — som fra et Tærskeværk langt borte.

*) Nattergalen.

Pelle stod og samlede sig Rædsel til, saa hans Haser klippede. Saa sprang han som en besat, tusend Skyggehænder rakte efter ham i det samme; han sled sig gennem Tjørn og Ranker med en svag Tuden. Dagslyset kom som et Slag imod ham, og bagved havde nogen et fast Tag i hans Klæder; han maatte raabe paa Far Lasse af al sin Nød før det slap.

Saa stod han midt ude paa Mosen, og dér højt oppe over hans Hoved sad de, paa en Klippespids midt i Løvmasserne. Deroppe fra saa det ud som Verden var lutter Skovtop, der steg og faldt igen i det uendelige; det var Løv dybt nede under ens Fødder og ud saa langt Øjet rakte, op og ned. Man kunde fristes til at kaste sig ud i det, saa indbydende blødt saa Dybet ud. Karl Johan maatte til Advarsel for de andre fortælle om Skræddersvenden, der sprang lige ud fra en Klippespids her i Almindingen — netop fordi Løvet saa saa fristende blødt ud. Mærkværdig nok slap han levende fra det, men det høje Træ han faldt igennem klædte ham fuldstændig af.

Mons havde staaet og drillet Sara med, at han vilde springe ned, nu trak han sig forsigtigt tilbage. „Jeg vil ikke vove Konfirmationstøjet," sagde han og forsøgte at se gemytlig ud.

Det mærkværdigste af alt var alligevel Rytterknægten med Kongemindet. Alene det Taarn — ikke en Stump Træ var der benyttet til det, men bare Granit; og saa gik man rundt og rundt i en Uendelighed. „I tæller vel Trinene?" sagde Karl Johan manende. Ja da, de talte indvendig alle sammen.

Det var klart Vejr, Øen bredte sig under dem i al sin Frodighed. Karlene skulde først og fremmest prøve, hvordan det var at spytte ned, men Pigerne var svimle og stod sammen i en Klynge midt paa Platformen. Kirkerne blev talt under Karl Johans kyndige Vejledning, og alle de kendte Steder peget ud. „Dér har vi jo Stengaarden ogsaa," sagde Anders og viste paa noget langt borte mod Havet. Det var

ikke Stengaarden, men Karl Johan kunde paa en Prik sige, bag hvilken Bakke den skulde ligge, og Stenværket fik de da draget Kending paa.

Lasse tog ingen Del i det, han stod helt stille for sig selv og stirrede over mod Sverigs Kyst, som traadte blaanende frem langt borte bag det lysende Vand. Synet af Hjemlandet gjorde ham veg og gammel; hjem kom han vel aldrig mere, skønt han skulde have svært Mod paa at se Bengtas Grav engang endnu. Ja ja, og det bedste der kunde times én, var vel at faa Lov at hvile sig ved hendes Side, naar alting andet var slut. I dette Øjeblik angrede han paa, at han var gaaet i Landflygtighed paa sine gamle Dage — Kungstorpet hvordan mon det saa ud nu? mon de nye Folk holdt Jorden i nogenlunde Drift? Og alle de gamle Kendinger — hvordan mon de trivedes? Gammelmands Minderne kom saa stærkt op i ham, at han for en Stund glemte Madam Olsen og alt hendes. Han lod sig vugge hen af alt det gamle, og græd indvendig som et lille Barn. Ak ja, det var ødt at være borte fra Hjemstavn og alting paa sine gamle Dage. Men maatte det blive til Velsignelse for Pøjken paa en eller anden Vis, saa var alt jo godt og vel.

„Det er vel saa Kongens København man ser derovre?“ spurgte Anders.

„Det er Sverig,“ svarede Lasse stille.

„Sverig, saa saa? Men det laa jo til den Side i Fjor om jeg ret mindes.“

„Ja naturligvis! Hvad gik Jorden vel ellers rundt for?“ udbrød Mons.

Anders var lige ved at tage det for gode Varer, men opfangede en Grimasse Mons lavede til de andre. „Ak din fule Abekat,“ udbrød han og sprang efter Mons der satte ned ad Stentrappen, det buldrede hult efter dem dernede som i en vældig Tønde. Pigerne stod lænede til hinanden og vuggede svagt, i tavs Stirren mod det lysende Vand, der fjærnt ude slog sig om Øen. Svimmelheden havde løsnet deres Legemer.

„I staar jo og drømmer lige ud af Øjnene," sagde Karl Johan og forsøgte at slaa Armene om dem alle. „Vil I ikke med ned?"

Nu var alle godt trætte. Ingen sagde noget, for Karl Johan førte jo; men Pigerne havde en Tilbøjlighed til at sætte sig ned.

„Nu er der kun Ekkodalen til Rest," sagde han opmuntrende, „og den ligger paa Vejen tilbage. Den maa vi have med, for det er Tøj det! Der skal I høre et Ekko, som hede Helvede ikke har Mage til."

Det gik trevent, Fødderne var ømme af Lærfodtøjet og den megen Gaaen til Unytte. Men da de saa kom fra den stejle Klippevæg ned i Dalen og havde drukket af Kilden, kviknede de til. Karl Johan stillede sig op med skrævende Ben og raabte over mod Klippen: „Hvad er Karl Johans største Glæde?" Og Ekkoet svarede paa staaende Fod „Æde!". Det var ovenud grinagtigt, de maatte alle forsøge det hver med sit Navn — selv Pelle. Da det var udtømt lavede Mons paa Stedet et Spørgsmaal, som fik Ekkoet til at svare med en Uartighed.

„Saadan noget maa du ikke lær'en," sagde Lasse. „Sæt nu her kom fine Damer, og han saa gav sig til at raabe det efter dem." De var lige ved at dø af Latter over den Gamles Vittighed; og han var saa henrykt over Bifaldet, at han blev ved at gentage den for sig selv paa Tilbagevejen. Ho, ho — helt til Rotterne var man vel ikke endnu heller.

Da de naaede tilbage til Vognen, var de skrupsultne og gav sig til at holde Maaltid. „Noget maa man jo have at staa imod med, naar man gaar saadan og driver," sagde Mons.

„Se nu," sagde Karl Johan da de var færdige, „nu kan enhver have Lov at gaa som han lyster. Men Kl. 9 paa Slaget samles vi her igen. Saa skal vi køre hjem."

Oppe ved Pladsen gav Lasse Pelle et hemmeligt Puf, og de gav sig til at handle med en Kagekone til de andre var kommet godt foran. „Det er ikke

rart at være tredje Hjul til en Vogn," sagde Lasse. „Nu vil vi to gaa lidt paa egen Haand."

Lasse gik og strakte Hals. „Søger du nogen?" spurgte Pelle.

„Nej ikke just det, men jeg undres paa hvor alle de Mennesker kommer fra. Her er fra hele Landet, kun nede fra Lejet har jeg ingen set."

„Tror du ikke Madam Olsen kommer herind i Dag?"

„Ja Gud ved," sagde Lasse — „det kunde forresten være morsomt at hilse paa hende. Jeg skulde nu gærne tale et Par Ord med hende ogsaa. Du har jo unge Øjne — kan du ikke holde Udkig?"

Pelle fik 50 Øre, som han maatte give ud til hvad han vilde. Rundt om Pladsen sad Lyngens fattige Koner ved smaa Stader og solgte kulørte Sukkerstænger, Honningkager og Toøres-Cigarer. Foreløbig gik han fra Kone til Kone og købte for én eller to Øre af hver.

Henne under Træerne stod Blinde Høyer, som var kommet lige fra Hovedstaden med nye Viser; der var tæt med Mennesker omkring ham. Han spillede Melodien paa sin Harmonika, hans lille visne Kone sang for, og hele Skaren fulgte forsigtigt med. De der havde lært Melodierne gik syngende bort, og andre trængte sig frem paa deres Plads og erlagde 5-Øren.

Lasse og Pelle stod og lyttede i Udkanten. Der var ingen Nytte til at betale Penge, før man vidste hvad man fik for Varer; i Morgen var de Viser alligevel over hele Øen og gik gratis fra Mund til Mund. — „*En Mand paa firsindstyve Aar* — ny og gemytlig Vise om hvordan det gaar, naar en affældig Mand tager sig en ung Kone!" raabte Høyer hæst, inden Sangen begyndte. Den Vise brød Lasse sig nu ikke stort om. Men saa kom den forfærdelig sørgelige Vise om Sømanden George Semon der tog saa øm en Afsked med sin Pige:

— —

og sagde naar atter her jeg staar,
da glad med dig jeg til Kirke gaar.

Men han kom aldrig tilbage, for Stormen faldt over dem i femogfyrretyve Dage, Provianten slap op, og Pigens Ven sank hen i Vanvids Mørke. Han drog sin Kniv mod Kaptejnen og forlangte at komme hjem til sin Brud; Kaptejnen skød ham ned. Saa styrtede de andre sig over Liget, bar det til Kabyssen og kogte Suppe paa det:

„Men hjemme venter den stakkels Pige,
hun vil fra Stranden slet ikke vige.
Hun vil staa Brud, ak den stakkels Mø
ved ej, at Brudgommen maatte dø."

„Den er vakker," sagde Lasse og rodede rundt i Pengepungen efter en 5-Øre, „den faar du forsøge at lære — du har jo Gehør for sligt." De puffede sig gennem Mængden helt hen til Spillemanden og begyndte varsomt at synge med, rundt om dem snøftede Pigerne. — — — —

De drev op og ned mellem Teltene, Lasse var noget stundesløs. Det var en hel lang Gade af Danseboder, Telte med Gøglere og Panoramamænd, Beværtninger. Udraaberne stod og svedte, Værtshusholderne gik frem og tilbage foran Teltaabningen som graadige Rovfugle. Endnu var der ikke rigtig Gang i Sagerne, de fleste Mennesker var ude omkring paa Udsigtspunkterne; eller de morede sig i al Skikkelighed — kilede løs paa Kraftprøven og gled ud og ind af Gøglerteltene. Der var ikke den Mand, uden han var i Følge med sin Kvinde. Ved Beværterteltene gik mangen en i Staa, men Fruentimmeret svang ham forbi; saa gabede han og lod sig slæbe op i en Karussel, eller ind i Panoramateltet hvor man saa de dejligste Billeder af, hvordan Kræft og andre Elendigheder regerer i Menneskets Indre.

„Det er rigtig Sager for Kvindfolkene dette her," sagde Lasse og sendte et Suk ud efter Madam Olsen paa maa og faa.

Paa Madvigs Karussel sad Gustav højt til Hest med Bodil om Livet. „Tju Gamle!" raabte han idet han snurrede forbi, og daskede Lasse om Ørerne

med sin Kasket der havde den hvide Side udad. De straalede som Dagen og Solen, de to.

Pelle vilde have sig en Karusseltur. „Saa vil jeg jagu ogsaa have noget, der kan faa det til at gaa rundt!“ sagde Lasse og gik ind og tog sig en „Gjøk“ — Kaffe med Brændevin i. „Der er somme der kan gaa saadan ud af den ene Beværtning og ind i den anden, uden at det mindsker i Pengepungen,“ sagde han da han kom ud. „Det kunde være morsomt at forsøge — et Aar bare. — Hyss!“ Henne ved Max Alexanders „Grønne Hus“ stod Karna ganske alene og saa sig saa langeligt om; Lasse trak Pelle udenom i en stor Bue.

„Dér staar jo Madam Olsen hos en fremmed Mand,“ sagde pludselig Pelle.

„Hvor?“ det gav et Sæt i Lasse. — Ja dér stod hun jo, og havde Mandfolk paa! og ivrig var hun i Snakken! De gik foran hende uden at stanse op — saa kunde hun jo selv vælge.

„Ih men saa vent dog lidt,“ raabte Madam Olsen og kom løbende saa Skørterne slog Smæld om hende; hun var rund og mild som altid, og struttede af mange Lag godt hjemmevirket Tøj — der var ingen knappe Steder.

De gik sammen opefter og talte lidt om ligegyldige Ting; af og til vekslede de Øjekast om Drengen, som var dem i Vejen. De maatte gaa saa adstadigt uden at turde røre ved hinanden — han led ikke det mindste Fjas.

Oppe ved Paviljonen var der helt sort af Mennesker nu, man kunde føje gaa et Skridt uden at træffe Kendinger. „Det er værre endnu end naar Bierne sværmer,“ sagde Lasse, „det er ikke værd at vove sig derind.“ Et Sted var Bevægelsen udadgaaende, og ved at følge den kom de ned i en Dal, hvor en Mand stod og raabte og huggede Næverne i en Talerstol. Der var Missionsmøde; Tilhørerne laa lejret i Smaagrupper langt op ad Skraaningerne, en Mand i lange sorte Klæder gik stille fra Gruppe til Gruppe og solgte Smaaskrifter. Han var hvid i An-

sigtet, og havde tyndt rødt Skæg der faldt langt ned.

„Ser du ham dér?“ hviskede Lasse og puffede til Pelle. „Gud min Sjæl om det ikke er Lange Ole — og med Handske paa den lemlæstede Haand. — Det var ham, som maatte tage Synden paa sig for Per Olsens falske Sværgedom!“ vendte Lasse sig forklarende til Madam Olsen. „Han stod ved Maskinen dengang Per Olsen skulde have undgældt med sine tre Fingre, og saa blev det hans der røg i Stedet for. Han kan nu være glad for den Fejltagelse alligevel, de siger han er kommet svært saa højt paa Straa i de Helliges Lag. Og fin i Huden er han blevet som en Frøken — det er noget andet end da han læssede Møg paa Stengaarden. Det skal være Plasér at sige Goddag til ham engang igen.“

Lasse var helt stolt af at have tjent sammen med den Mand og stillede sig foran de andre, han vilde gøre Indtryk paa sin Veninde ved at sige et rigtig djærvt: Goddag du Ole! Lange Ole var ved den nærmeste Gruppe, nu kom han hen til dem og skulde række Traktaterne frem. Men et Blik paa Lasse fik ham til at tage Haand og Øjne til sig; han sukkede dybt og gik med bøjet Hoved til den næste Gruppe.

„Saa I hvor han vred Øjnene i Hovedet?“ sagde Lasse spottende. „Naar Skidt kommer til Ære, ved det ikke hvordan det vil være! Han havde jo ogsaa faaet Ur paa Lommen og lange Klæder paa — forhen havde han ikke engang Skjorten paa Kroppen. Og en ugudelig Djævel var han! Men Fanden hytter sine, som Ordet gaar; det er nok han som har hjulpet ham frem, ved at forbytte Pladserne ved Maskinen. Der har de ligegodt snydt Vorherregubben saa Øjnene randt paa'n.“

Madam Olsen tyssede paa Lasse, men „Gjøken“ kom op i ham sammen med Vreden: „Saa *han* vil ikke kendes ved hæderlige Folk, som kommer til sit paa en ærlig Maade og ikke ved Filureri! Ja de siger jo, at han nu er Kærest med Gaardmands-

konerne hvor han kommer frem; men engang maatte han sku tage til Takke med Soen."

Folk begyndte at lægge Mærke til dem, og Madam Olsen tog Lasse bestemt ved Armen og trak af med ham.

Solen stod lavt nu. Oppe paa Pladsen gik Masserne og trampede rundt og rundt som i en Trædemølle; nu og da kom en fuld Mand farende og banede sig en bred Vej i Folkestimen. Nede fra Teltpladsen kogte Larmen op: Lirekasser der sled hver sin Melodi, Udraabere, Dansegulvenes Orkestre og de taktfaste Stamp af en Skotsk eller Rejlænder. Kvinderne gik i Klynger og drev op og ned, med lange Blikke ind i Beværterteltene, hvor deres Mandfolk sad, nogle stillede sig op ved Teltaabningen og stod og gjorde lokkende Tegn ind.

Inde under Træerne stod en døddrukken Karl og labbede op ad en Træstamme, en Pige stod hos ham og græd i sit sorte Damaskes Forklæde. Pelle betragtede dem længe, Karlen havde Klæderne i Uorden, og dængede sig over Pigen med et fjollet Grin naar hun grædende søgte at rette ved hans Tøj. Da Pelle vendte sig om, var Lasse og Madam Olsen blevet borte for ham i Færdslen.

De var nok gaaet saa smaat i Forvejen, og han gik nedad, hele Gaden til Ende. Saa vendte han mismodig om og søgte op efter Pladsen; han borede sig ind og ud i Strømmen og havde sine Øjne alle Vegne. „Har I ikke set Far Lasse?" spurgte han ynkeligt naar han traf Kendinger.

Inde i den tykkeste Sværm gik en stor Mand og deklamerede lyksaligt, med Panden i Sky. Han var Hovedet højere end de andre og meget bred; men Godheden lyste af ham, han vilde omfavne alle. De veg skrigende til Side, saa der blev en bred Vej, hvor han gik. Pelle holdt sig bagefter ham og slap frem gennem den tykkeste Masse; derinde stod Herredsbetjente og Skovløbere fordelte hver paa sin Post, støttet paa tykke Knipler. De havde Øjne og Øren paa Vagt, men blandede sig

ikke i noget. Det hed sig, at de havde Haandjærn i Baglommen.

Pelle var kommet ned paa Vejen i sin fortvivlede Søgen. Vogn efter Vogn arbejdede sig forsigtigt frem gennem Dunkelheden ind under Træerne, saa rullede de frem i det blændende Aftenlys og tog Landevejen fat med store Knald. Det var de Hellige der kørte hjem.

Han kom i Tanke om Tiden og spurgte en Mand hvad Klokken var. Ni! Pelle maatte løbe for ikke at komme for sent til Vognen. Paa Vognen sad Karl Johan og Lyse Marie og spiste: „Kom op med og faa dig nogen Mad!“ sagde de. Pelle var hungersulten, han glemte alting mens han aad. Men saa spurgte Karl Johan om Lasse, og Kvalen meldte sig paa ny.

Karl Johan var gnaven; ikke en eneste var mødt ved Vognen, skønt det var den aftalte Tid. „Nu er det bedst du holder dig nær ved os!“ sagde han da de gik opefter, „ellers kan du let blive slaaet fordærvet.“

Oppe i Skovbrynet kom Gustav løbende. „Har ingen af jer set Bodil?“ spurgte han gispende, han havde oprevne Klæder og Blod paa Skjortebrystet. Han jog stønnende videre og forsvandt under Træerne. Derinde var der helt mørkt, men Pladsen laa i et sælsomt Lys, som ingen Steder kom fra men syntes at være ladt i Stikken der af den flygtende Dag. Ansigterne tonede spøgelseagtigt blege frem derude i Lyset — eller stod som sorte Huller i det for pludselig at bryde frem, dybtrøde af Blodbrand.

Menneskene tumlede rundt i øre Klynger, hvinende og larmende. Hede Par glemte sig selv midt i Vrimlen; to Mænd kom gaaende med hinanden kærligt om Halsen, pludselig laa de og væltede sig i Slagsmaal. Andre blandede sig i det og tog Parti uden at kere sig om Oplysninger — det blev til en hel væltende Dynge. Saa kom Øvrigheden og slog løs med sine Stokke; de der ikke løb deres Vej blev bundne og smidt ind i en tom Stald.

Pelle var helt syg og holdt sig ind til Karl Johan,

det sprat i ham hvergang en Bande nærmede sig dem. „Hvor er Far Lasse?“ sagde han klynkende, „lad os gaa og finde ham.“

„Aa hold Mund!“ udbrød Forkarlen, der stod og anstrængte sig for at faa Øje paa sine Medtjenere. Han var gal i Hovedet over denne Uefterrettelighed. „Staa ikke der og tud! Løb hellere ned ved Vognen og se om der er nogen kommet.“

Pelle maatte af Sted, saa ilde han var ved at vove sig ind under Træerne. Løvet hang lyttende tyst, men oppe fra Pladsen drev Larmen herned i Byger, og i Mørket under Buskene rørte Livet sig puslende og tog Stemmer af Fryd eller Graad. Pludselig skar et Hvin sig gennem Skoven og fik ham til at klippe sammen i Knæerne.

Karna sad bag i Vognen og sov, lænet til Forsædet stod Bengta og græd. „De har sat Anders fast,“ hulkede hun. „Han blev vild, og saa lagde de Haandjærn paa ham og satte ham fast.“ Hun fulgte med op.

Lasse stod hos Karl Johan og Lyse Marie; han saa udfordrende paa Pelle; inde i hans sammenknebne Øjne var der tændt en lille opsætsig Glød.

„Saa var det altsaa kun Mons og Raske Sara,“ sagde Karl Johan og mønstrede dem.

„Men Anders da? Du vil vel ikke køre fra Anders?“ hulkede Bengta.

„Anders ham er der ingenting at gøre ved!“ sagde Forkarlen. „Han kommer nok af sig selv, naar han engang slipper ud.“

De fik opspurgt, at Mons og Raske Sara var nede paa et af Dansegulvene, og gik derned ad. „Nu bliver I her!“ sagde Karl Johan haardt og gik ind for at tage et Overblik over de Dansende. Derinde brændte Blodet som dansende Sole; Ansigterne lignede Ildkugler der trak røde Kredse i den blaa Taage af Sveddamp og Støv! Dump! dump! dump! Takten faldt drønende som en Dommedagsnæve; og ude midt paa Gulvet stod en Karl og vred sin Jakke, saa Vandet plaskede.

Fra et af Gulvene væltede en stor Karl ud med to Piger. Han havde en Arm om Halsen paa hver af dem, og de foldede trofast Armene om hans Ryg. Huen sad ham i Nakken, han var ved at gaa i Luften af Ubændighed, men følte sig for behageligt besværet til at ytre sig ved Spring; saa spærrede han Munden vidt op: „Tag mig Fanden! tag mig Satan! tag mig syv Hundred Djævle!“ jublede han saa det gjaldede, og drog ind under Træerne med sine Piger.

„Det var nok selve Per Olsen,“ sagde Lasse og saa langt efter ham — „det er et Mandfolk det! Han ser vist ikke ud, som om han skulde bære paa nogen Syndegæld til Vorherre.“

„Hans Dag kan vel komme endnu,“ mente Karl Johan.

Ved et rent Tilfælde fandt de Mons og Raske Sara, som sad og sov i hinandens Favn paa en Bænk under Træerne. „Saa skulde vi vel se at komme hjem?“ sagde Karl Johan langtrukkent; han havde gaaet saa længe og været retskaffen, at han var blevet tør i Halsen. „Der er vel ingen af jer, der giver et Afskedsglas?“

„Det gør jeg,“ sagde Mons — „hvis I vil gaa med op i Paviljonen og drikke det.“ Mons var gaaet Glip af noget ved at sove, og følte Trang til at komme Pladsen en Gang rundt. Hvergang et Hyl traf dem, sprang han ved Raske Saras Side og svarede med en lang Hujen. Han prøvede at slide sig løs, men hun holdt ham fast i Armen; saa svingede han med den tunge Ende af sin Kuglestok og hujede udfordrende. Lasse spjættede med sine gamle Lemmer og efterlignede Mons' Hujen; han havde Mod paa alt andet end at køre hjem han ogsaa. Men Karl Johan slog i Bordet — nu skulde det være! Og han fik Medhold af Pelle og Kvinderne.

Ude paa Pladsen fik et Vræl dem til at stanse, Kvinderne søgte bagved hver sit Mandfolk. En Mand kom løbende i bart Hoved, fra et stort Hul i Tindingen flød Blodet ned over Ansigt og Kravetøj,

hans Træk var fordrejede af Rædsel. Bagefter ham kom en anden, ogsaa i bart Hoved — og med dragen Kniv. En Skovløber traadte i Vejen for ham men fik hans Kniv i Skulderen og faldt; Forfølgeren sprang videre. Idet han jog forbi dem, udstødte Mons et kort Hyl og sprang ret i Luften; den anden fik hans Kuglestok lige i Nakken og sank sammen med et Suk. Mons gled bag nogle Klynger og forsvandt; nede ved Skovbrynet stod han og ventede paa dem. Han svarede ikke paa Hylene mere.

Karl Johan maatte føre Hestene ved Hovederne til de fandt ud paa Vejen, saa satte man sig til Vogns. Bagved var Larmen forsvunden, kun et enkelt langt Raab om Hjælp skar Luften og faldt igen.

Nede ved en lille Skovsø havde nogle forglemte Piger samlet sig paa Engen og legede paa egen Haand. Den hvide Damp laa over Græsset som et lysende Vand, og Pigerne stod frem af den med Overkroppen. De gik i Rundkreds og sang Skærsommernattens Sang. Ren og klar steg den muntre Sang op, og var saa underlig trist at høre paa alligevel — fordi de der sang den var ladt i Stikken af Svirekarle og Slagsbrødre:

Vi skal danse paa Bjærg og Bakker,
slide op vore Sko og Sokker.
Hej hop, min lille Hjærtesnup!
vi vil danse til Solen rinder op.
Hejhop, du skønne!
nu har vi danset i det Grønne.

Tonerne lagde sig saa mildt i Øre og paa Sind; Minde og Tanke maatte rense sig for det der kunde være af hæsligt, og lade Dagen selv komme til sin Ret som den Festdag den var. En uforlignelig Dag havde det nu været for Lasse som for Pelle — med Oprejsning for mange Aars Tilsidesættelse. Skade at den var forbi og ikke først skulde til at begynde.

Paa Vognen var de matte nu, de nikkede hen eller holdt sig tavse. Lasse sad og arbejdede nede i Lommen med den ene Haand. Han søgte at faa et

Skøn over, hvad Penge der var til Rest. Det var dyrt at holde Kærest, naar man ikke vilde staa tilbage for Ungdommen i nogen Henseende. Pelle sov og gled længer og længer nedad, til Bengta tog hans Hoved i sit Skød; hun selv sad og græd sine modige Taarer over Anders.

Det dagedes stærkt, da de rullede ind paa Stengaarden.

XIX

Herskabet paa Stengaarden var næsten bestandig i Folkemunde, aldrig var de helt ude af Befolkningens Sind. Der blev tænkt og talt lige saa meget om Kongstrup og hans Kone som om hele det øvrige Sogn tilsammen, de var jo Brødet for saa mange, Forsynet baade i ondt og godt; intet af hvad de foretog sig kunde være ligegyldigt.

Det faldt ingen ind at anvende samme Maal og Vægt paa dem som paa andre; de var noget for sig selv, Væsner der havde faaet meget at raade med og kunde gøre og lade som de vilde — sætte sig ud over alle Hensyn, og holde Lidenskaber. Det der udgik fra Stengaarden var for stort for almindelige Mennesker at sidde til Doms over, det kunde være svært nok at tyde hvad der gik for sig — selv om man var det hele paa saa nært Hold som Lasse og Pelle. For dem som for de andre var Stengaardsfolkene Væsner for sig, der levede deres Liv under større Forhold saa halvvejs mellem Mennesker og Magter — i en Verden hvor saadan noget som uudslukkelig Brynde og vanvittig Kærlighed huserede.

Hvad der skete paa Stengaarden gav derfor anderledes Spænding end Sognets andre Begivenheder. Man lyttede maabende og spændt til den mindste Ytring deroppe fra det høje Stuehus, og ved Udbruddene kom man til at ryste og gik om knuget af Uhygge. Saa klart Lasse i de rolige Perioder

kunde synes han havde det hele for sig, saa rykkede Livet deroppe pludselig uden for den daglige Erkendelse igen, og slog sig omkring hans og Drengens Verden som en Taagesfære hvor lunefulde Magter krigede — lige over éns Hoved.

— — —

Nu var Jomfru Køller paa Gaarden paa andet Aar trods alle ilde Spaadomme; det havde tvært imod udviklet sig derhen, at enhver maatte tage sin Tanke i sig igen. Hun holdt bestandig mere af at age med Kongstrup til Staden, end af at blive hjemme og være Fruen til Opmuntring i hendes Forladthed — saadan er nu engang Ungdommen. Ellers bar hun sig anstændigt nok, og det var vitterligt, at Proprietæren igen var faldet tilbage i sit gamle Hotelkæresteri derinde. Fruen selv nærede da heller ingen Mistro mod sin unge Slægtning — om hun nogensinde havde gjort det. Hun havde kastet al sin Godhed paa den Unge som kunde det været hendes Datter; og ret ofte var det hende selv, der fik Jomfru Køller med paa Vognen for at passe paa ham.

Ellers gik Dagene som sædvanlig, Fruen laa jævnt under for sin Smaadrik og sin Kummer. Naar det onde havde sin Tur, græd hun over sit forspildte Liv; og var han hjemme paa det samme, fulgte hun ham med sin Anklage fra Stue til Stue, indtil han spændte for og tog Flugten — midt om Natten. Væggene var saa inddrukne af hendes Stemme, at den aad sig tværs igennem alt som en sørgelig Dur. De der traf til at være oppe om Natten for at vaage ved Kreaturer eller lignende, kunde høre hendes tunge Tale hakke endeløst deroppe, selv om hun var alene.

Men saa begyndte Jomfru Køller at lave paa at rejse; hun hittede ret hovedkulds paa, at hun vilde til Hovedstaden og lære noget saa hun kunde sørge for sig selv. Det kom besynderligt, da hun dog havde al Udsigt til at arve Proprietærens engang. Fruen blev helt elendig ved at skulle miste hende, hun glemte rent sine andre Bekymringer og gik og

snakkede for hende bestandig. Selv efter at det hele var slaaet fast, da de stod i Rullestuen sammen med Pigerne og gjorde Jomfru Køllers Tøj i Orden til Rejsen, blev hun ved med sit — til ingen verdens Nytte. Hun havde det jo med ikke at kunne slippe Taget igen hvor hun først fik fat — som alle Stengaarderne!

Der var noget besynderligt ved Jomfru Køllers Paastaalighed; hun havde ikke engang klart for sig hvad hun vilde tage sig til derovre. „Hun skal vel saa over og lære at koge?“ sagde en og anden med et forblommet Smil. Husmandskonerne gjorde sig Ærende op paa Gaarden med Mælkespanden for at forhøre sig hos Pigerne om Jomfru Køllers Vask: Der var Tegn her og Tegn dér!

Fruen selv havde ingen Mistanke. Hun som ellers altid laa under for Mistanken baade i Tide og Utide, var slaaet med Blindhed her. Det kom vel af, at hun stolede saa fuldt ud paa sin Slægtning — og saá saa meget i hende! Hun sansede ikke at sukke engang, saa optaget var hun af at faa alt i god Orden. Det kunde ogsaa nok gøres Behov; Jomfru Køller havde nok haft Hovedet fuldt af helt andre Ting, slig en Forfatning hendes Sager var i.

„Jeg er nu glad for, at Kongstrup rejser over med hende,“ sagde Fruen til Lyse Marie, en Aften de sad omkring den store Stoppekurv og bødede den Unges Hoser efter Vasken. „København skal være en slem By for uforfaren Ungdom at komme ind til. Men Sine begaar sig nok, hun har Køllerslægtens gode Bund i sig.“ Hun sagde det helt barne-enfoldigt; der kunde trampes ud og ind i hendes Hjærte med store Træsko paa, saa mistroen hun ogsaa var. — „Til Julen kommer vi kanske over og ser til dig Sine,“ føjede hun til i sin Hjærtens Godhed.

Jomfru Køller aabnede Munden og snappede Vejret i Angst men svarede ikke. Hun holdt sig bøjet over sit Arbejde, og saa ikke paa nogen den hele Aften. Hun saa aldrig frit paa nogen mere. „Hun skammer

sig over sin Træskhed!" sagde de. Hende kunde Dommen da naa, hun skulde have vidst hvad hun gjorde og ikke gaaet mellem Barken og Træet — tilmed her hvor den ene havde sat al sin Lid til hende. —

Oppe i den øvre Gaard var den ny Karl Pær i Færd med at gøre den lukkede Vogn i Stand. Erik stod hos og hang, han saa ulykkelig og forpint ud Staklen — som altid naar han ikke var i Nærheden af Forvalteren. Hvergang et Hjul skulde af eller paa, maatte han sætte sin Kæmperyg under den svære Vogn og løfte. Lasse kom frem i Stalddøren engang imellem, for at danne sig et Skøn over hvad der stod paa; Pelle var i Skole første Dag i det ny Halvaar.

I Dag skulde hun saa rejse — Falskeblakken som havde ladet sig forlede til at bedrage den der var som en Moder for hende! Fruen fulgte dem nok tilmed ud til Dampskibet, siden den lukkede Vogn skulde af Sted!

Lasse gik ind i Kamret for at lægge et og andet til Rette, saa han kunde slippe bort i Aften uden at Pelle mærkede det. Han havde givet Pelle et Papir med lidt Sukkersager med til Madam Olsen. Paa Papiret havde han malet et Kryds med en Blyknap, og det Kryds betød i al Hemmelighed, at han vilde komme til hende om Aftenen.

Mens han tog sit pæne Tøj frem og skjulte det under noget Hø tæt ved Uddøren, gik han og nynnede:

„— men Kærligheds Trang
den letted min Gang,
og Vejen forkortes ved Nattergals Sang."

Han glædede sig saa urimeligt til om Aftenen, han havde ikke været paa Tomandshaand med hende nu snart et helt Fjerdingaar. Saa var han ogsaa stolt af at have taget Skriften til sin Raadighed — og det en Skrift som Pellen nok lod være at udgranske, saa skarp en Skriftlæser han ogsaa var.

Mens de andre tog deres Hvil efter Middag, gik Lasse ude og jævnede Møddingen. Vognen stod deroppe med en stor Kuffert spændt bagpaa og en anden staaende paa Højkant oppe paa Forsmækken. Lasse gik og grundede paa, hvordan nu saadan en Pige bar sig ad, naar hun laa alene ude i den store vide Verden og skulde yde Vederlag for sin Synd. Der maatte vel være Steder, hvor de antog sig saadanne for god Betaling — derovre fandtes jo alt!

Johanne Pihl kom vraltende ind ad Porten deroppe. Det gav et Ryk i Lasse da han saa hende — hun kom aldrig for noget godt. Naar hun saadan frækt stillede sig frem heroppe, var hun altid svirende, og saa veg hun ikke tilbage for noget. Det var sørgeligt saa langt Ulykken kunde trække et Menneske nedad — Lasse maatte mindes, hvilken vakker Pige hun havde været i sin lyse Ungdom. Og nu gik hun kun ud paa at presse Mønt af sin Skændsel! Han trak sig forsigtigt ind i Stalden for ikke at blive det aabenbare Øjenvidne til noget. Derinde stod han og kiggede.

Soen gik frem og tilbage under Vinduerne og kaldte med tykt Mæle, Stemmen vilde ikke rigtig lystre hende: „Kongstrup, Kongstrup! kom herud og lad mig snakke med dig! Du maa afse nogle Penge til mig, din Søn og jeg har ikke faaet Mad i tre Døgn.“

„Det er nu en helvedes Løgn!“ sagde Lasse indædt til sig selv „— for hun har sit gode Udkomme. Men hun sviner med Guds Gaver — og nu er hun ude paa at gøre Ondt.“ Han havde den største Lyst til at tage Greben og jage hende paa Porten; men hendes giftige Tunge var ikke god at komme ud for.

Hun havde Foden paa Trappen men turde ikke gaa op, noget holdt hende i Ave saa omtaaget hun var. Der stod hun saa og famlede ved Lænet og gumlede paa en eller anden Tanke. Ind imellem hævede hun sit fede Ansigt og raabte paa Kongstrup.

Jomfru Køller kom uforvarende op af Kælderen og gik mod Trappen; hun havde Øjnene i Jorden,

og saa ikke Soen før det var for sent. Saa gjorde hun hurtigt omkring. Johanne Pihl stod og grinede.

„Kom her hen Jomfru og lad mig hilse paa dig!" raabte hun. „Er du storagtig du? — den ene kan vel være lige saa ren som den anden! Det er kanske fordi du kan fare bort i en Karet og *faa* din over Havet? mens jeg fik min i en Roerække. Er det ogsaa noget at være kar over — vi har vel staaet for den samme Korthorns? — — Du, gaa op og sig til Stolthenriken, at hans Ældste svelter! Jeg tør ikke selv for de onde Øjne!"

Jomfru Køller var forlængst nede i Kælderen igen; men Johanne Pihl blev ved at staa der og køre løs med det samme og det samme, til Forvalteren kom farende ud imod hende. Saa trak hun sig kæftende ud af Gaarden.

Karlene var blevet vækkede i Utide ved hendes Skrigen op, de stod søvndrukne og spejdede bag Lodørene. Lasse holdt spændt Udkig fra Stalden og Pigerne havde samlet sig i Bryggerset — hvad vilde der nu ske. De ventede alle et eller andet forfærdeligt Udbrud.

Men der skete ingenting. Her hvor Fruen havde haft Ret til at ryste Himmel og Jord, — saa troløst havde de faret frem imod hende — her tav hun. Gaarden laa saa rolig som paa de Dage, hvor det var kommet til en Slags Forklaring mellem dem og Kongstrup holdt sig i Skindet. Fruen gik forbi Vinduerne deroppe og var at se til som enhver anden — der skete ingenting!

Ord maatte der dog være faldet, for den Unge saa dygtig forgrædt ud da de steg til Vogns, og Kongstrup havde sit fortumlede Væsen. Saa rullede Karl Johan af med de to; Fruen lod sig ikke se. Hun skammede sig vel dér hvor det tilkom de andre.

Der var intet sket som kunde løse Spændingen ud, og den laa som et Tryk over dem alle. Hun maatte have besindet sig paa sin ulykkelige Lod og opgivet at staa paa sin Ret, netop nu da enhver

maatte give hende Medhold! Denne Ro var saa unaturlig, saa urimelig, at den gjorde tung og forstemt i Sindet. Det var jo, som led andre paa hendes Vegne og hun selv ikke havde noget Hjærte!

Men saa gik der Hul paa det, Graaden begyndte at sive ud over Gaarden, stille og jævnt som et rindende Hjærteblod. Hele Aftenen randt den udover, saa fortvivlet havde Graaden aldrig lydt over Stengaarden — den gik alle til Marv og Ben. Hun havde taget det fattige Barn til sig som sit eget, og det fattige Barn sveg hende — enhver følte paa sig selv hvor ondt hun maatte have det.

Om Natten steg Graaden til Skrig saa desperate, at selv Pelle vaagnede ved det — vaad af Sved. „Det lyder som af en i den yderste Nød!“ sagde Lasse og trak hastigt Bukserne paa, hans Hænder rystede og vilde ikke makke ret. „Hun har da vel aldrig lagt formastelig Haand paa sig selv?“ Han tændte Lygten og gik ud i Stalden, Pelle fulgte nøgen efter.

Saa med et tav Skrigene, saa brat som var Lyden hugget over med Økse; Stilheden der faldt paa sagde saa dødt, at det var for stedse. Gaarden sank i Nattemulmet som en udslukt Verden. „Nu døde vor Madmoder,“ sagde Lasse frysende og bevægede Fingrene hen over sine Læber, „maatte Gud tage lidt mildt imod hende.“ De krøb angst i Seng.

Men da de kom op om Morgenen, saa Gaarden ud som paa enhver anden Dag; Pigerne klaprede og larmede ovre i Bryggerset som sædvanlig. Lidt efter hørtes Fruens Stemme deroppe, hun sagde Besked om Arbejdet. „Jeg begriber det ikke,“ sagde Lasse hovedrystende „— saa brat kan ellers kun Døden stanse noget. Hun maa have en forbasket Magt over sig selv.“

Nu saas det ret, hvilket dygtigt Kvindfolk hun var. Hun havde ikke sat noget til i den lange Ørkesløshed, der kom Gang i Pigerne, og Kosten blev bedre. Og en Dag mødte hun op i Kostalden for at efterse om de malkede rent. Ret og Skel øvede hun ogsaa. En Dag kom de fra Stenværket og klagede,

de havde ikke faaet Arbejdsløn i tre Uger. Paa Gaarden fandtes ikke Penge nok. „Saa maa vi skaffe,“ sagde Fruen, og de maatte paa Stedet stille an med at tærske. Og en Dag Karna gjorde for meget Vrøvl, fik hun en knaldende Lussing.

„Hun har lagt sig et nyt Sind til,“ sagde Lasse.

Men de gamle Arbejdsfolk kunde genkende baade det ene og det andet fra deres unge Dage. „Hun har taget Slægtens Sind,“ sagde de „— en rigtig Køller er hun.“

Saadan gik Tiden uden Forandring, hun var støt i sin Ro som hun forhen havde været støt i sin Jammer. Det laa ikke til Køllerne at sadle om, naar de først havde sat deres Sind ind paa noget. Saa kom Kongstrup hjem fra Rejsen; hun kørte ikke ud efter ham men tog imod ham paa Trappen, mild og god. Enhver kunde se hvor glad og forundret han blev — han havde nok ventet sig en anden Modtagelse.

Men om Natten da alle laa i deres gode Søvn kom Karna og bankede paa Karlenes Vindu. „Staa op og kør efter Doktoren!“ raabte hun „men I faar skynde jer!“ Raabet klang af Liv og Død, og de tørnede hovedkulds ud. Lasse der havde for Vane kun at sove med det ene Øje ligesom Hønsene, var første Mand paa Pletten og havde allerede Hestene ude af Stalden, faa Minutter efter jog Karl Johans Køretøj ud af Gaarden. Han havde en Mand med sig til at holde Lygten. Det var bælgmørkt, men man kunde høre Vognen skære sig frem i vild Fart, til Lyden blev ubegribelig tynd. Et Øjeblik tog den ny Klang — Køretøjet var drejet ind paa den makadamiserede Vej en halv Mil borte; saa døde den hen.

I Gaarden gik de og skuttede sig og kunde ikke finde Ro, de drev ind i Kamrene og ud igen for at stirre op til de høje Vinduer, hvor man løb frem og tilbage med Lys. Hvad var der sket? Det var noget med Proprietæren, for nu og da hørte man Fruens kommanderende Stemme nede i Køkkenet

— men hvad? I Bryggers og Folkestue var der mørkt og stængt.

Hen paa Morgenen da Doktoren var kommet og havde taget Sagerne i sin Haand, faldt der noget mere Ro over det hele, og Pigerne saa Lejlighed til at smutte ud i Gaarden. Straks vilde de ikke sige, hvad der var paa Færde; de stod og saa undvigende til hinanden og lo saa besynderlig fæisk. De fik det da efterhaanden frem ved at fortælle saa den ene saa den anden i smaa Stød: Kongstrup havde i et Anfald af Vildelse øvet Vold mod sig selv — han havde nok været drukken. Deres Ansigter fortrak sig hæsligt i en Blanding af Rædsel og Fnisen; og da Karl Johan alvorligt spurgte Lyse Marie: I lyver da vel ikke? brast hun i Graad. Der stod hun og lo og græd mellem hinanden, det hjalp ikke, alt det Karl Johan skammede hende ud.

Men sandt var det, skønt det lød som den forrykteste Sansage, at en Mand kunde gøre noget saadant ved sig selv. Det var en Sandhed der tog baade Mund og Mæle!

Det varede noget inden man kom sig saa vidt, at man kunde anvende sin Tanke paa det; men saa var der ogsaa et og andet der faldt lidt urimeligt. I Beruselse kunde det ikke være sket, for Stengaardsbonden drak aldrig hjemme; han drak overhovedet ikke at nogen vidste, men tog sig blot et Glas i et godt Lag. Snarere var det Anger og Ruelse; med det Liv han havde ført lod det sig dog høre — skønt det faldt underligt ud, at en Mand af hans Beskaffenhed skulde bære sig saa desperat ad.

Men det var ikke tilfredsstillende! Og ganske læmpeligt, uden at nogen kunde pege paa noget Spring, vendte alle Tanker sig mod hende. Hun havde ændret sig paa det sidste, det Køllerske Blod var brudt frem i hende! Og i den Slægt havde de aldrig ladet sig træde ned uhævnet.

XX

Ude i Læ bag Stuehusgavlen sad Kongstrup vel indpakket og stirrede frem for sig med intet sigende Øjne; den tynde Vintersol stod lige ind paa og narrede Foraarstegn frem, Spurvene muntrede sig i Solskinnet omkring ham. Hans Hustru gik fra og til og puslede om ham, svøbte bedre om hans Fødder, og kom med et Sjal han skulde have over Skuldrene. Hun rørte varmt ved ham med Bryst og Arme, idet hun bagfra bredte Sjalet over ham; og han rejste langsomt Hovedet og lod sin Haand glide ned over hendes. Der blev hun saa staaende en Stund med Brystet lænet til hans Skulder og saa ned paa ham som en Moder, med Øjne der hvilede i lykkelig Besidden.

Pelle kom daskende ned over Gaarden, slikkende sig om Munden. Han havde benyttet Madmoderens Optagethed til at liste ned i Mejeriet og faa sig en Drik skørnet Fløde hos Pigerne — og drille dem lidt. Han struttede af Sundhed og slentrede saa lykkelig skødesløst af Sted som ejede han Alverden.

Rent umanerligt saa han voksede og sled — det var ikke til at holde Klæder paa Raden af ham! Han stak sine Lemmer langt ud af hver Stump Tøj han fik paa, og sled af sig lige saa fort Lasse bare kunde skaffe. Bestandig maatte der anskaffes nyt til ham, og før man fik vendt Øjnene i Hovedet havde han jaget Arme og Ben langt ud af det ogsaa. Stærk var han som en Eg, hvor det galdt en Løft eller andet der ikke fordrede Udholdenhed, maatte Lasse lade sig sætte til Vægs.

Selvstændighed havde han ogsaa lagt sig til, Fyren; det blev med hver Dag vanskeligere at gøre sin Faderret gældende. Det vilde nu komme, saa snart Lasse blev Mand i sit eget Hus og kunde slaa Næven i eget Bord — men naar skete det? Som Sagerne nu stillede sig, saa det nærmest ud, som Øvrigheden ikke vilde have at han og Madam Olsen kom skikkeligt sammen. Baadsmand Olsen havde jo

varslet redeligt om sin Hedenfart, og Lasse mente det blot var at bestille Lysning. Men Øvrigheden blev ved at gøre Vanskeligheder og krongle rundt — paa rigtig Prokuratormaner; saa var der et Spørgsmaal som maatte undersøges og saa et andet, der var Frister og Tilsigelser til en død Mand om at indfinde sig inden den og den Tid — og Fanden og hans Oldemor. Det hele var bare sat op, for at Lovtrækkerne kunde fede sig rigtig.

Opholdet paa Stengaarden var han grundig træt af; hver Dag fremsatte han den samme Klage til Pelle: „Det er jo ét surt Slid fra man staar op til man lægger sig — den ene Dag som den anden Aaret rundt, som var man i Slaveriet! Og Vederlaget for det rækker knap til at holde Bagen ordenlig dækket. Intet er der at lægge til Side af, og naar man en Dag er udslidt og ikke duer mere, kan man lægge sig over paa Fattigvæsnet."

Værst af alt var dog Driften efter engang igen at arbejde med sit eget, den sad som et Suk i Kødet paa Lasse, han kunde blive syg i sine Hænder af Længsel efter den Fornemmelse det var at gribe i sit eget. I den senere Tid funderede han bestandig paa at bryde over tvært og flytte sammen med sin Kærest uden Lov og Dom. Hun var villig det vidste han — hun trængte haardt til at faa en Mandshaand i Huset. Og Snakken gik alligevel om dem; det kunde ikke arte sig stort anderledes, om han og Drengen kom til at gaa og gælde for hendes Logerende. Navnlig naar de gik paa selvstændigt Arbejde.

Men Drengen var ikke til at overtale, han var for nidkær paa Æren; hvergang Lasse slog paa den Stræng, blev han besynderlig studsk. Lasse lod som det var Madam Olsens Paahit og ikke hans. „Jeg er jo heller ikke særdeles stemt for det," sagde han — „Folk vil vel jage til at tro det værste straks! Men her kan vi dog ikke blive ved at gaa og slide hver en Trævl af Kroppen for ingenting. Og ikke et frit Aandedrag har man her paa Gaarden — altid bunden."

Pelle svarede ikke paa det; han var ikke stærk i Grunde, men vidste hvad han vilde.

„Om jeg nu rømte herfra en Nat, saa tænker jeg du kom lunkende bagefter."

Pelle tav stædigt.

„Jeg tror nu jeg gør det — for dette er ikke til at holde ud. Nu skal du have ny Skolebukser, hvor skal det komme fra?"

„Ja gør du det da — saa gør du som du siger."

„Du har let nok ved at slaa alting hen i Røg," sagde Lasse mismodigt „—du har Tiden og Aarene for dig! Men jeg lakker mod Alderdommen, og ingen har jeg til at tage sig af mig."

„Hjælper jeg dig da ikke med alting?" spurgte Pelle bebrejdende.

„Jo — jo vist, du gør saamænd dit bedste for at gøre det lettere for mig, ingen skal komme og sige andet. Men ser du — der er visse Ting du ikke — der er noget" — Lasse gik i Staa, hvad kunde det nytte at forklare en Dreng Mandslængsler. „Du skulde nu ikke være saa stiv, skulde du ikke!" Lasse strøg bedende ned ad Drengens Arm.

Men Pelle var stiv. Han havde allerede døjet nok af Spydigheder fra Kammeraterne i Skolen og ligget i adskillige Slagsmaal, siden det kom ud at Faderen var Kærest med Madam Olsen. Gav de sig nu til at leve sammen for alles Øjne, saa blev det ikke til at begaa sig. Pelle var ikke bange for et Slagsmaal, men han maatte have Retten paa sin Side naar han skulde sparke ordenlig fra sig.

„Flyt du saa ned til hende da! saa drager jeg bort!"

„Hvor vil du saa drage hen?"

„Ud i Verden og blive rig!"

Lasse løftede Hovedet som en gammel Dragonhest der lytter til et Signal; saa blev han duknakket igen.

„Ud i Verden og blive rig — javist," sagde han dvælende, — „saadan tænkte jeg ogsaa, da jeg var i din Alder. Men det gaar ikke saadan til — naar ikke

man er født med Sejrsskjorten.“ Lasse tav og sparkede tankefuld Strøelsen ind under en Ko; han var nu ikke helt vis paa, at Drengen ikke var født med Sejrsskjorten alligevel. Han var en Sildefødning — de var altid bestemt for det værste eller det bedste; saa havde han det Koslik i Panden som betød Lykke. Glad og fuld af Sang var han — og lethaandet til alting; alle vandt han for sig ved sit Sinds Beskaffenhed. Troligt nok laa Lykken og ventede ham et Steds derude.

„Men dertil fordres nok først og fremmest, at man er ordenlig konfirmert. Tag du hellere dine Bøger og læs paa din Præstelektie, at du ikke skal blive vist tilbage! Jeg skal nok fodre færdig.“

Pelle tog sine Bøger og satte sig oppe paa Fodergangen midt for den store Tyr; han læste halvhøjt, Lasse gik frem og tilbage og syslede. En god Stund passede enhver sit; saa kom Lasse hen — de nye Lærebøger Pelle havde faaet til Præstelæsningen trak ham.

„Er det Bibelhistorien, den dér?“

„Ja.“

„Staar det deri om ham som drak sig svirende?“

Lasse havde forlængst opgivet at lære at læse — han havde ikke Hoved til det. Men han var bestandig optaget af hvad Drengen foretog sig, Bøgerne øvede en egen Tryllevirkning paa ham. „Hvad kan nu dér staa for noget?“ kunde han forundret spørge og pege paa noget Tryk, eller: „Hvad for mærkværdigt har du saa om i Dag da?“ Pelle maatte fra Dag til Dag holde ham underrettet. Og de samme Spørgsmaal vendte ofte tilbage, Lasse huskede ikke godt.

„— Ham du ved som Sønnerne trak Bukserne af, og blottede deres egen Faders Skam?“ vedblev Lasse da Pelle ikke svarede.

„Naa Noah!“

„Ja rigtigt, Gubben Noah — den som Gustav brugte at spille. Hvad mon han drak sig svirende i — han Gubben?“

„Vin."

„Var det Vin?" Lasse trak Øjenbrynene i Vejret — „da har han Noah været en fin Mand. Patronen derhjemme drak ogsaa Vin naar det skulde gaa stort til! Jeg har ladet mig fortælle, at der skal meget til før det slaar sin Mand — og det er dyre Sager. Staar *han* ogsaa deri som snød saa gudserbarmeligt? — hvad var det nu han hed?"

„Laban kanske?"

„Laban, ja vist! At jeg kunde glemme det ogsaa, for en rigtig Laban var han, saa Navnet slaar mærkværdigt godt til paa'n. Det var ham som lod sin Svigersøn faa begge Døtrene — og tjene dem af paa Dagløn tilmed! Om de havde levet nu, var de vist kommet i Slaveriet baade han og Svigersønnen, men i de Tider tittede Øvrigheden nok ikke Folk saa nøje paa Papirerne. Det skulde være Plasér at vide, om en Kone ogsaa havde Lov at have to Mænd dengang. Beretter Bogen ikke noget om det?" Lasse stod og rokkede nysgærrigt.

„Nej det gør den vist ikke," svarede Pelle aandsfraværende.

„Naa, ja, jeg skulde vel ikke forstyrre," sagde Lasse og gik til sit Arbejde. Men det varede ikke længe før han igen kom hen: „De var nu sluppet fra mig ved et Tilfælde de to Navne; jeg begriber ikke, hvor jeg havde mit Hoved henne i det Øjeblik. Men de store Profeter har jeg godt nok Rede paa — hvis du vilde overhøre mig."

„Kom saa med dem da!" sagde Pelle uden at tage Øjnene fra Bogen.

„Du faar vel stoppe Læsningen saalænge," sagde Lasse „— ellers kunde du gaa vild i det." Han holdt ikke af, at Pelle havde Lyst til at behandle det som Barnemad.

„Naa jeg gaar vel ikke vild i de fire store!" sagde Pelle overlegent, men lagde alligevel Bogen sammen.

Lasse tog Snusen ud fra Underlæben med Pegefingeren og slog den i Gulvet for at have Munden klar; han trak op i Bukserne og stod en Stund med

lukkede Øjne, mens han bevægede Læberne i indvendig Overhøring.

„Kommer de snart?“ spurgte Pelle.

„Jeg maa vel først se til at de er der!“ svarede Lasse ærgerlig over Forstyrrelsen, og tog fat at memorere igen. — „Esajas, Jeremias, Exekiel og Daniel!“ han slyngede dem hastigt ud, for at ikke noget skulde slippe fra ham under Vejs.

„Skal vi ogsaa tage Jakobs tolv Sønner?“

„Nej ikke i Dag, det turde blive for meget for mig paa én Gang. I min Alder faar man fare frem med Læmpe, jeg har jo ikke dine Aar. Men hvis du vil gaa de tolv smaa Profeter igennem med mig.“

Pelle gik dem langsomt igennem, og Lasse gentog dem én for én. „Djævel til Navne de har kunnet finde paa i de Tider!“ udbrød han pustende — „én kan føje krænge Munden efter dem! Men jeg skal vel faa Krammet paa dem.“

„Hvad vil du med dem, du Far?“ spurgte Pelle pludselig.

„Hvad jeg vil med dem —“ Lasse kløede sig paa det ene Øre. „Jeg vil naturligvis — hæ — da var det Fanden til dumt Spørgsmaal! — hvad vil vel *du* med dem? Lærdom er nok god at have for den ene som for den anden — og naar nu alt det vakre er blevet mig forholdt i min pure Ungdom. Du vilde kanske beholde det for din egen Mund?“

„Nej for jeg gav nok Pokkeren i alt det Profetvæsen — om ikke jeg *skulde*.“

Lasse var ved at gaa bagover:

„Da er du ogsaa den ugudeligste Prygl jeg har truffet paa, og fortjente ikke at være født til Verden! Agter du ikke Lærdommen større? Du skulde være glad, du er kommet til Verden i en Tid hvor Fattigmands Barn faar Del i alt saa vel som den rige. Saadan var det nok ikke i min Tid — ellers — hvem ved? — kanske gik jeg nu ikke her og muggede, om jeg havde lært noget i min Ungdom. Se du til, at du ikke sætter en Ære i din Skændsel!“

Pelle fortrød halvvejs hvad han havde sagt. „Jeg

er paa øverste Bænk nu!“ sagde han for at rense sig.

„Ja jeg ved det vel, men derfor bør du ikke stikke Hænderne i Bukselommen — for mens du puster æder de andre Grøden. Der er vel intet sluppet fra dig i den lange Juleferie?“

„Nej vist er der ikke det!“ sagde Pelle selvsikkert.

Lasse tvivlede heller ikke, men lod blot som han gjorde det, for at faa Drengen til at gaa i Tøjet. Han vidste ikke noget herligere end at høre Lærdommen bruse af fuldt Vejr, men det blev vanskeligere og vanskeligere at faa Pøjken til at yde sig. „Kan du nu ogsaa være sikker?“ blev han ved „var det ikke bedst at se efter? Det er saa beroligende at vide, at ikke noget er kommet bort for dig — saa meget som du maa have i Hovedet.“

Pelle følte sig smigret og overgav sig. Han strakte begge Ben fra sig, lukkede Øjnene og begyndte at vugge mekanisk frem og tilbage. Og de ti Guds Bud fra Bjærget, Patriarkerne, Dommerne, Josef og hans Brødre, de fire store og de tolv smaa Profeter — hele Verdens Lærdom hvirvlede fra hans Læber i ét langt Aandedræt. For Lasse var det som selve Universet malede lysende rundt om Gudfaders Aasyn med det mægtige hvide Skæg. Han maatte dukke Hovedet og korse sig, saa meget der dog kunde rummes bag den Drengs Barnepande.

„Gad vidst hvad det koster at gaa den studerende Vej?“ sagde Lasse da han igen følte Jorden under sig.

„Det er nok dyrt — tusend Kroner vel, aller mindst!“ mente Pelle. Ingen af dem forbandt noget bestemt ved Tallet — det betød blot det uoverkommeligt store.

„Skulde det være saa ufattelig dyrt?“ sagde Lasse. „Jeg funderer paa, naar vi nu faar vort eget — det maa vel blive til noget engang — kunde du saa ikke komme til at gaa hos Fris og lære ham Haandværket af for en rimelig Betaling, og have Kosten hjemme? Saa blev det vel til at overkomme.“

Pelle svarede ikke — han følte ingen Trang til at komme i Degnelære. Han havde faaet sin Kniv frem og stod og skar paa noget i en af Baasstolperne, det forestillede den store Tyr med Hovedet nede ved Jorden og Tungen ud af den ene Mundvig. En Klov helt fremme ved Mulen angav, at Dyret sparkede Jorden op i Vrede. Lasse maatte stanse, for nu begyndte det at tage Lighed efter noget. „Det skal nok være et Kreatur det?“ sagde han — han havde gaaet og grundet paa det hver Dag, efterhaanden som det blev til.

„Det er Volmer dengang han tog dig paa Hornene!“ sagde Pelle.

Lasse kunde straks se, at det skulde forestille den Ting, nu da han fik det fortalt. „Det er svært saa troværdigt,“ sagde han — „men saa fnysende vred som du har gjort'en, var han nu heller ikke! Ja ja, lad os nu hellere se at komme i Gang med Arbejdet; det dér kan ikke brødføde sin Mand.“ Lasse holdt ikke af den Skavank hos Drengen, at han skulde ligge og sætte Tegninger op med Kridt eller Lommekniv alle Vegne; der var snart ikke en Bjælke eller Væg uden den bar Mærker efter ham. Det var brødløse Tossestreger, og Proprietæren var i Stand til at blive gal i Hovedet, om han kom i Stalden og traf til at se det. Lasse maatte jævnlig slaa Kogødning over de mest fremtrædende Tegninger, at de ikke skulde træde i Øjnene paa urette vedkommende.

Deroppe søgte netop Kongstrup ind ved sin Kones Arm; han var bleg men ved godt Huld. „Han er halvdaarlig til Bens endnu!“ sagde Lasse og kiggede. „Men det varer vel ikke længe, før vi har'en hernede — saa det er ikke raadeligt du ødelægger Stolpen helt.“

Pelle blev ved at stikke Træmasse ud.

„Holder du nu ikke op med det Pjank, saa slaar jeg Komøg i!“ sagde Lasse vredt.

„Saa tegner jeg dig og Madam Olsen af paa den store Port!“ svarede Pelle skalkagtigt.

„Ja du — du — du kunde bare prøve! Jeg skulde vist forbande dig for mit Aasyn og faa Præsten til at vise dig bort — om du slap med det!“ Lasse var helt fra'et, han fôr ned i den anden Ende af Kostalden og begyndte Eftermiddagsmugningen, slog og rev med Redskaberne. Saa stod han og halkede i det, han havde i sin Vrede læsset for meget paa Børen og kunde hverken komme frem eller tilbage.

Pelle kom derned med sit mildeste Ansigt. „Maa jeg ikke trille Børen ud?“ sagde han — „dine Træsko staar ikke saa fast i Stenbroen.“

Lasse brummede noget og lod ham komme til. En stakket Stund var han mut, men det var ikke til — Pøjken havde Satan til Humør naar han vilde.

XXI

Pelle havde været til Præsten, nu sad han nede i Folkestuen og slugte sin Middagsmad — kogt Sild og Grød. Det var Lørdag, og Forvalteren var kørende til Bys, derfor sad Erik hernede og hang i Varmen. Han sagde aldrig noget af sig selv men havde det med at glo, hans Øjne fulgte Pelles Bevægelser frem og tilbage mellem Mund og Tallerken. Øjenbrynene holdt han bestandig løftede som var alting nyt for ham — de var ved at tabe deres Form helt. Foran ham stod Drikkekruset i en stor Sø, han drak jævnlig og spildte hvergang.

Lyse Marie stod ved Opvasken, hvert Øjeblik kiggede hun ind, for at se om Pelle snart var færdig. Da han slikkede Hornskeen af og smed den i Skuffen, kom hun ind med noget paa en Tallerken — de havde faaet Ribbenssteg til Middag ovenpaa.

„Her er en lille Mundsmag til dig — du er vist mer sulten,“ sagde hun. „Hvad faar jeg saa for den?“ hun beholdt Tallerkenen i Haanden og stod og smiskede.

Pelle var meget sulten endnu — skrupsulten; han sad og saa paa den lækre Bid til Tænderne løb i Vand. Saa rakte han pligtmæssigt Munden frem, og Marie kyssede ham. Hun skottede uvilkaarligt hen til Erik, der gik et Strejf af noget over hans dumme Ansigt — som en fjærn Mindelse.

„Her sidder han den store Krop og slabber!" sagde hun skændende og rev Drikkekruset fra ham. Hun holdt det under Bordpladen og strøg med Haanden det spildte Øl ned i det igen.

Pelle huggede løs paa Ribbensstykket og brød sig om ingenting andet. Men da hun var ude, spyttede han forsvarligt ned mellem sine Ben og foretog en lille Renselse med Bluseærmet.

Siden gik han i Stalden og rensede Krybber, Lasse striglede Kør — der skulde se lidt ordenligt ud til om Søndagen. Under Arbejdet fortalte Pelle udførligt Dagens Oplevelser, og gentog alt hvad Præsten havde sagt. Lasse lyttede opmærksomt til og kom med smaa Udbrud: Ja saa! — Det var fans! — Saa David var saadan en Buk, og vandrede ligefuldt for Herrens Aasyn! Ja Guds Langmodighed er stor — det er vist og sandt!

Der blev banket paa Uddøren. Det var et af Kalles Børn med Besked, at Mormor gærne vilde be' Farvel med dem inden hun drog hen.

„Saa har hun visselig ikke langt igen," udbrød Lasse. „Det bliver et stort Savn for Kalles at undvære hende, saa godt som de har haft det sammen. Men lidt mere Mad bliver der jo til de andre forstaas."

De enedes om at vente med at gaa derop, til de var helt færdige — og saa stjæle sig af Sted. Bad de sig tidlig fri, fik de næppe fri igen til Begravelsen. „Og det bliver Heldagsgilde med Mad og Drikke i store Maader, kender jeg Bror Kalle ret!" sagde Lasse.

Da de havde afsyslet og spist, sneg de sig gennem Uddøren ud paa Marken. Lasse havde poset Dynen op, og lagt en gammel laadden Hue saa den lige

stak frem ved Hovedgærdet; i en Hast kunde det godt tages for Haaret af en Sovende, om nogen kom for at efterse. Da de var kommet et Stykke paa Vej, maatte Lasse endnu engang tilbage og efterse for Ild.

Det sneede blidt og stille, Jorden var frossen saa de kunde gaa ret hen over alting. Nu Vejen faldt kendt var der slet ikke saa langt op; før man vidste af det, slap Agerlandet op og Klippen begyndte.

Der var Lys i Stuen, Kalle sad oppe og ventede dem. „Nu lakker det med Mormor," sagde han saa alvorlig, som Lasse aldrig mindedes at have set ham før.

Kalle aabnede Døren til Mormors Stue og hviskede noget ind, hans Kone svarede sagte derinde fra Mørket.

„Jo jeg er saamænd vaagen," lød den Gamles Stemme langsom og enstonig. „I kan godt snakke højt, for jeg er vaagen."

Lasse og Pelle trak Lærskoene af og traadte ind paa Strømpefødder. „God Aften Mormor" sagde de begge højtideligt „— og Guds Fred!" føjede Lasse til.

„Ja her ligger nu jeg," sagde Mormor og klappede svagt paa Dynevaaret, hun havde store Vanter paa. „Jeg var saa fri at sende Bud efter jer, for nu er der ikke langt igen med mig. — Hvordan har det sig i Sognet, er der nogen Dødninge?"

„Nej ikke det jeg ved af," svarede Lasse. — „Men hvad I selv Mormor, I ser jo saa rask ud — saa rød og rund! Om to-tre Dage er I saamænd paa Benene igen skal vi faa at se."

„Ja ja gon!" den Gamle smilede overbærende. „Jeg ligner vel en ung Brud som ligger første Gang Barselseng? Men I faar have Tak fordi I kom — I er lige som éns egne! — — Ja nu er der saa Bud efter mig, og jeg gaar herfra med Fred. Jeg har saamænd haft det godt her paa Jorden, der er intet at klage over. En god Mand fik jeg og en god Datter — Kalle dér ikke at forglemme. Og mit Syn fik jeg tilbage, saa jeg fik Verden at se endnu engang."

„Men I saa kun paa den med det ene Øje — ligesom Fuglene, Mormor!“ sagde Kalle og forsøgte at le.

„Ja ja — den var god nok saadan ogsaa; der var kommet saa meget nyt og grant til, siden jeg misted Synet. Skoven havde bredt sig, og en hel Slægt var vokset til uden jeg ret vidste af det. Ak ja det har været skønt at være til i Alderdommens Aar og have dem alle om sig — Kalle og Marie og Børnene. Og alle mine Jævnaldrende er gaaet forud; det har været skønt at være til og se, hvad der blev af dem hver især.“

„Hvor gammel er I nu Mormor?“ spurgte Lasse.

„Kalle har slaaet det efter i Kirkebogen, efter det skulde jeg jo være nær de firs. Men det er føje rigtigt.“

„Jo det er rigtigt nok“ sagde Kalle, „Præsten søgte det selv op for mig.“

„Ja ja da — Tiden er gaaet fort, og jeg kunde godt ville leve lidt endnu om saa var Guds Vilje. Men nu minder Graven, jeg kan mærke det paa Øjenlaagen'.“ Den Gamle havde lidt ondt for Vejret, men Munden stod ikke paa hende.

„Mor snakker saa rent for meget!“ sagde Marie.

„Ja I trænger vist til at hvile Jer og sove,“ sagde Lasse. „Mon vi ikke skulde sige Jer Farvel?“

„Nej nu vil jeg have Lov til at snakke, det bliver vel sidste Gang jeg ser jer; og jeg faar Stunder nok at hvile ud i. Min Øjne er blevet saa lette — Gud ske Lov og Tak; der er ikke Søvnfnug i dem.“

„Mormor har ikke sovet en hel Uge tror jeg,“ sagde Kalle betænkelig.

„Nej hvad skulde jeg vel sove min sidste Tid hen for — naar jeg faar Stunder nok til det siden hen. Om Nætterne naar I andre sover, saa ligger jeg og lytter Pusten af en og hver — og glæder mig ved jer Helsen. Eller ogsaa jeg ser paa Lyngkosten og tænker paa Anders og al den Gammen vi havde med hverandre.“

Mormor laa tavs en Stund og indhentede sit Vejr,

mens hun stirrede paa en vissen Lyngbuket der hang under Bjælken.

„Den bandt han saamænd til mig, første Gang han redte vort Leje i den blomstrende Lyng. Han holdt saa urimeligt af Lyngen Anders, og hvert Aar tog han mig af Søvnen og førte mig derud naar den blomstred — lige til han blev kaldt hen. Jeg var bestandig ny for ham som paa den første Dag — derfor tog Lykken og Glæden varig Bolig i mig. Der kunde ikke Klæder holde over mit Bryst saa glad jeg trak Vejret, og mine Forklæ'baand tog han itu i sin Glæde for mig."

„Nu skulde Mor tie og ikke snakke om saa meget saadant!" sagde Marie og glattede undseligt ved den Gamles Hovedgærde.

Men Mormor lod sig ikke stanse, hendes Tanker forskubbedes blot lidt.

„Ja ja, Tænderne havde jeg ondt for at faa og ondt for at miste, mine Børn fik jeg med Smærte og lagde dem i Graven med Sorg — det ene som det andet. Men ellers har jeg aldrig fejlet noget, og en god Mand har jeg haft. Han havde Øjet opladt for Guds Skaberværk, og vi stod op med Fuglene Sommermorgen. Saa gik vi sammen ud i Lyngen og saa Solen løfte sig forunderligt af Havet, før vi tog til vort Dagværk."

Mormors tungtvandrende Stemme faldt hen, det var som et Kvæde hørte op at lyde i deres Øren. De rettede sig og drog dybt efter Vejret. „Ak ja, Mindernes Røst er vakker!" sagde Lasse.

„Hvordan er det Lasse, jeg hører at du gaar og ser dig om efter en Kone?" sagde den Gamle pludselig.

„Gør jeg?" udbrød Lasse forskrækket. Pelle saa, at Kalle blinkede til Marie. De vidste altsaa Besked de ogsaa.

„Kommer du ikke snart og viser Kæresten frem?" spurgte Kalle. „Det skal være godt Parti siges der."

„Jeg ved slet ikke, hvad det er I taler om." Lasse var helt forfjamsket.

„Ja ja, det er nu ikke saa ilde det du dér har

for!“ sagde Mormor. „Hun er god nok — alt det jeg ved. Maatte I nu ogsaa passe helt for hinanden, som Anders og jeg. Det var en skøn Tid — om Dagene naar en gik og ordnede alt paa det bedste hver for sig, og om Nætterne naar Vinden tog i alting. Da var det godt at være to som kunde søge Varmen hos hinanden.“

„I har været svært saa glad for alting Mormor,“ udbrød Lasse.

„Ja og jeg gaar herfra med Fred og kan ligge rolig i min Grav; jeg er ikke blevet misligholdt paa noget Omraade, og har intet at gaa igen efter. Naar blot Kalle sørger for, at jeg bæres ud med Fødderne udfor, saa tænker jeg ikke jeg skal uroe jer.“

„Kom I kun og besøg os engang imellem om Jer lyster, vi skal tage imod Jer uden Frygt! — saa godt vi har haft det sammen her,“ sagde Kalle.

„Nej ingen ved af, hvordan man bliver til Sinds i det andet Liv! Du faar love mig at jeg kommer med Fødderne udfor; jeg vil ikke forstyrre jer Nattero, saa haardt I maa slide om Dagen begge to. Nu kan I ogsaa have haft mig længe nok at drages med; det skal vist blive godt for jer at have det for jer selv engang. Og lidt mere Mad bliver der ogsaa til jer andre efter dette.“

Marie gav sig til at græde.

„Ja se nu der se!“ udbrød Kalle iltert. „Den Snak vil jeg ikke høre mere om, ingen af os har lidt Mangel for Jer Skyld. Hvis I nu ikke er skikkelig, holder jeg stort Kalads efter Jer, af bare Glæde over Jer Bortgang.“

„Nej du gør ikke!“ sagde Mormor helt hvast — „tre Dages Øfrøl vil jeg slet ikke høre om at sige! Lov mig det du Marie, at I ikke ødelægger jer for at gøre Væsen af mig gamle Skidt. Men de nærmeste faar I bede til om Eftermiddagen — Lasse og Pelle ikke at forglemme. Og hvis I bad Hans Henrik, saa kanske tog han sin Harmonika med og I kunde faa jer en Leg i Logulvet.“

Kalle kløede sig i Nakken:

„Saa maa I pinedød vente med at gøre Forandring paa Jer, til jeg faar aftærsket — rømme af Gulvet nu er jeg ikke meget for. Kunde vi saa ikke laane Jens Kures Øg og tage en lille Tur i Lyngen om Eftermiddagen da?"

„Ogsaa det! men Børnene skal have Del i det, hvad I saa end bestemmer jer for. Det vil være en Beroligelse at tænke paa, at de har en glad Dag ud af det — de har saa vist ikke for megen Højtid! Og Pengene er der jo."

„Ja vil du tro Lasse, Mormor har spundet halvhundrede Kroner sammen, som ingen af os vidste om — til at gøre hendes Gilde for."

„Jeg har ogsaa lagt hen til det i tyve Aar nu; én vil jo gærne skille sig herfra paa en pæn Maade — og uden at trække Klæderne af Kroppen paa de nærmeste. Ligtøjet er ogsaa i Orden, for min Brudesærk har jeg liggende, den har kun været i Brug én Gang; og andet end den og Kappen skøtter jeg nu ikke om at have paa."

„Det er nu saa meget bart," indvendte Marie. „Hvad vil Naboerne ikke have at sige, naar vi ikke klæder Mor ordenligt."

„Det kerer jeg mig ikke om!" svarede Mormor bestemt. „Saadan led Anders mig bedst, og andet har jeg nu ikke ligget med i tredsindstyve Aar. At du ved'et!" Hun drejede Hovedet om mod Væggen.

„Det skal nok blive altsammen som Mor vil!" sagde Marie.

Den Gamle vendte sig igen og søgte paa Dynen efter Datterens Haand. „Og saa faar du stoppe en Pude lidt blødt til mit gamle Hoved, for det er blevet saa galet til ikke at ville finde Hvile."

„Vi kan tage en af de Smaas Hovedpuder og trække over med hvidt," sagde Marie.

„Ja Tak. Og saa synes jeg, I skulde sende Bud over til Jakob Kristians efter Snedkeren i Morgen han alligevel er her oppe omkring, og lade ham tage Maal af Kisten. Saa kunde jeg ogsaa faa et

Ord med om hvordan den skal være — Kalle er saa lethaandet til at strø Penge ud."

Mormor lukkede Øjnene, nu var hun vist alligevel kørt træt.

„Nu tror jeg vi skal liste ind i den anden Stue, og lade hende have Ro," hviskede Kalle og rejste sig. Men saa slog hun Øjnene op.

„Vil I alt gaa?" spurgte hun.

„Vi tænkte I sov Mormor!" sagde Lasse.

„Nej jeg sover vel ikke mere i dette Liv — Øjen er saa lette, saa lette. Ja ja Farvel med jer Lasse og Pelle — maatte I have det saa godt, saa godt, lige saa godt som det har været mig beskaaret. Marie var den eneste Graven skaanede, men hun har været mig en god Datter; og Kalle har været saa god og overbærende som kunde jeg været hans Ungdoms Kærlighed. — En god Mand havde jeg ogsaa, som huggede Brænde til mig om Søndagen, og stod op om Natten efter de Smaa den Tid jeg laa i Barselseng. — Vi havde det saamænd godt: Blylodder i Klokken og rigeligt at lægge i Kakkelovnen; og en Tur til Kongens København gav han mig Løfte om. — Mit første Smør kærnede jeg i en Flaske, for vi ejed jo ingen Stavkærne til at begynde med; jeg maatte slaa Hul paa Flasken for at faa det ud. Saa lo han, altid lo han naar jeg gjorde noget forkert. — Og saa glad han var for hvert et Barn jeg fødte ham! Mangen Morgen tog han mig ogsaa af Søvnen, og vi maatte nøgne ud og se Solen gaa af Havet. Vil du se Anna, i Nat er Lyngen sprunget ud! sagde han saa og tog om mig — men det var bare Solen som gød sit Rødt over den! — Vi havde en halv Mil til næmste Nabo, men han brød sig om ingenting — bare han havde mig. De største Glæder kunde jeg berede ham saa fattig jeg var. — Kreaturerne var mig saamænd ogsaa hengivne, alting lykkedes for os i det smaa."

Mormor laa og vrikkede med Hovedet, Taarerne randt ned ad hendes Kinder. Stemmen var ikke besværet længer, Ord kaldte paa Ord i hende og

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

„Vi kan saamænd godt hjælpe os med dem vi har faaet," sagde Marie. „Naar vi tager Annas med bliver det fjorten."

„Ja tæl du bare de andres med ogsaa — des nemmere slipper du selv!" sagde Kalle drillende.

Lasse stod og betragtede Annas Barn, der laa sammen med Kalles den trettende. „Der er mere Trivsel i hende end i Mosteren," sagde han — „én skulde knap tro de var lige gamle. Hun er lige saa rød som den anden er bleg."

„Ja der er jo en Forskel" indrømmede Kalle og saa kærligt paa Børnene. „Det maa vel være det, at Annas er lagt til paa Ungdom — *vort* Blod begynder jo alt at blive gammelt. Og saa lykkes de jo altid bedst, der falder paa det løse — som nu vor Albert; han har en hel anden Føring end de andre. Ved du forresten af, at han faar sit eget Skib at føre til Foraaret."

„Det er vel Løgn vel? skulde han virkelig naa at blive Kaptejn!" Lasse var ved at gaa bagover.

„Det skal nok være Kongstrup som staar bagved —— i al Gedulgthed forstaas!"

„Yder Annas Barnefader fremdeles hvad han skal?" spurgte Lasse.

„Ja han er redelig nok! Vi har vore fem Kroner om Maaneden for at have Barnet — det er jo en god *Hjælp* til Afgifterne."

Marie gik og satte Snaps, Brød og en Skaal Fedt frem. „*Værsgod* og faa en Bid Mad" sagde hun.

„*I holder* godt ud paa Stengaarden," sagde Kalle da de satte sig til Bords — „vil I blive dèr alle jeres Dage?" han blinkede skælmsk.

„Det er ikke saa lige en Sag at kaste sig ud i det uvisse!" svarede Lasse undvigende.

„Aa nu spørges der vist snart nyt fra jer," faldt Marie ind. „Ægtesengen minder vel?"

Lasse svarede ikke, han arbejdede løs paa en Skorpe.

„Men saa skær dog Skorpen fra, hvis det er smaat med Tænderne!" ivrede Marie. Hvert Øjeblik lyttede

gled som en lang Tone over hendes Læber. Hun vidste nok ikke længer hvad hun sagde, men var bestandig i Talens Magt. Hun begyndte forfra og gentog Ordene, ligeligt og syngende — som én der er revet hen og *maa* snakke.

„Mor“ sagde Marie angst og holdt om hendes vrikkende Hoved „kom nu til dig selv Mor!“

Saa gik den Gamle i Staa og saa forundret paa hende. „Ak ja, Minderne fòr saa haardt frem med mig!“ udbrød hun. „Nu tror jeg næsten jeg kunde sove lidt.“

Lasse rejste sig og gik frem til Sengen: „Farvel Mormor og en god Rejse, om vi ikke ses mere!“ Pelle kom efter og gentog Ordene. Mormor saa spørgende paa dem men rørte sig ikke. Saa tog Lasse varsomt hendes Haand, Pelle ogsaa, og de listede ind i den anden Stue.

„Saa usædvanlig klart hendes Livslys brænder ud!“ sagde Lasse da Døren var lukket. Pelle lagde Mærke til at Stemmerne blev saa fri i Klangen igen.

„Ja hun holder sig godt lige til det sidste; der har været udmærket Tømmer i hende. — Folk her omkring har ondt over at vi ikke henter Doktor til hende. Hvad mener du — skal vi sætte os for den Udgift?“

„Hun fejler vel nok ikke andet end at hun ikke kan leve længer,“ sagde Lasse tankefuldt.

„Nej og selv vil hun nu slet ikke høre Tale om det. — Kunde han endda holde Livet i hende en Stund endnu.“

„Ja Tiderne er knappe!“ sagde Lasse og gik rundt og kiggede paa Børnene. De sov alle, Stuen var tung af deres Aandedrag. „Det svinder godt i Flokken nu.“

„Ja der flyver jo en eller to fra Reden snart hvert Aar,“ svarede Kalle, „og nu faar vi vel ikke flere. Det er et uheldigt Tal vi er blevet staaende ved — et rigtig skidt Tal. Men Marie er blevet døv paa det Øre, og ene formaar jeg jo ingenting.“ Kalle havde igen faaet Skælmen frem i Øjenkrogene.

„Vi kan saamænd godt hjælpe os med dem vi har faaet," sagde Marie. „Naar vi tager Annas med bliver det fjorten."

„Ja tæl du bare de andres med ogsaa — des nemmere slipper du selv!" sagde Kalle drillende.

Lasse stod og betragtede Annas Barn, der laa sammen med Kalles den trettende. „Der er mere Trivsel i hende end i Mosteren," sagde han — „én skulde knap tro de var lige gamle. Hun er lige saa rød som den anden er bleg."

„Ja der er jo en Forskel" indrømmede Kalle og saa kærligt paa Børnene. „Det maa vel være det, at Annas er lagt til paa Ungdom — *vort* Blod begynder jo alt at blive gammelt. Og saa lykkes de jo altid bedst, der falder paa det løse — som nu vor Albert; han har en hel anden Føring end de andre. Ved du forresten af, at han faar sit eget Skib at føre til Foraaret."

„Det er vel Løgn vel? skulde han virkelig naa at blive Kaptejn!" Lasse var ved at gaa bagover.

„Det skal nok være Kongstrup som staar bagved — i al Gedulgthed forstaas!"

„Yder Annas Barnefader fremdeles hvad han skal?" spurgte Lasse.

„Ja han er redelig nok! Vi har vore fem Kroner om Maaneden for at have Barnet — det er jo en god Hjælp til Afgifterne."

Marie gik og satte Snaps, Brød og en Skaal Fedt frem. „Værsgod og faa en Bid Mad" sagde hun.

„I holder godt ud paa Stengaarden," sagde Kalle da de satte sig til Bords — „vil I blive dèr alle jeres Dage?" han blinkede skælmsk.

„Det er ikke saa lige en Sag at kaste sig ud i det uvisse!" svarede Lasse undvigende.

„Aa nu spørges der vist snart nyt fra jer," faldt Marie ind. „Ægtesengen minder vel?"

Lasse svarede ikke, han arbejdede løs paa en Skorpe.

„Men saa skær dog Skorpen fra, hvis det er smaat med Tænderne!" ivrede Marie. Hvert Øjeblik lyttede

hun ved Mormors Dør. „Nu har hun alligevel faaet Blund paa Øjen, det gamle Skind!“ sagde hun.

Kalle lod som han først opdagede Flasken nu. „Hvad, vi har jo Brændevin paa Bordet ogsaa — at ingen af os har kunnet lugte det!“ udbrød han og skænkede tredje Gang til dem. Saa slog Marie Prop i Flasken. „Under du os nu ikke Maden engang?“ sagde han og saa paa hende med store Øjne — Djævlen til Skælm. Og Marie gloede igen paa ham med lige saa store Øjne og sagde: „Bøh, skal vi stanges!“ Lasse sad og saa sig helt varm paa deres Lykke.

„Hvordan har det sig med Stengaardsbonden, nu er han vel snart over det værste?“ sagde Kalle.

„Ja, nu er han vist saa meget Menneske han bliver, saadan noget mærker jo sin Mand,“ svarede Lasse. Marie stod og smilede, saa snart de saa til hende tog hun Øjnene bort.

„Du griner du!“ sagde Lasse — „jeg finder nu det er sørgeligt!“ Saa kunde Marie ikke mere, hun maatte gaa ud i Køkkenet og le sig færdig.

„Saadan griner Kvindfolket overalt blot hans Navn nævnes,“ sagde Kalle „saa det er en trist Omskiften den — i Dag rød, i Morgen død. Naa det har hun da opnaaet, at hun beholder ham for sig selv — paa en Maade. Men at han kan leve sammen med hende efter det dèr.“

„Da synes de saa glade for hverandre, som én aldrig har set dem før — han kan nok ikke undvære hende en Minut paa Dagen. Men forstaar sig — han fandt vel heller ingen anden som kunde bære Kærlighed til ham nu. Det er noget ubegribeligt Djævletøj, den Kærlighed! — Men vi faar nok se at komme hjemefter.“

„Ja saa skikker jeg Bud, naar hun skal i Jorden,“ sagde Kalle da de stod uden for Huset.

„Ja gør det. Og skulde du komme i Bekneb for en Tikrone til Begravelsen, maa du sige fra! — Farvel med dig da!“

XXII

Endnu stod Mormors Begravelse som en Lysning bag alt hvad man tænkte paa og foretog sig; det var med den som med visse Slags Mad, der blev ved at efterlade Behag i Munden længe efter at den var fortæret og alting. Kalle havde nu ogsaa opbudt alt for at faa en festlig Dag ud af det; det flød med Mad og Drikke, og der var ingen Ende paa hans grinagtige Paafund. Og som den fine Filur han var, havde han fundet et Paaskud til at bede Madam Olsen med — det var en nok saa nydelig Maade at lyse Forholdet i Kuld og Køn.

Der var nok at snakke om for Lasse og Pelle en hel Maaned; og efter at det var udsnakket og lagt til Side for andet, blev det siddende inde bag alting som et Velvære, ingen ret vidste hvor kom fra.

Men nu rykkede Foraaret frem, og med det kom Bekymringerne; ikke de daglige Smaatterier som kunde være sure nok, men store Bekymringer der mørknede alting — ogsaa naar én ikke havde dem i Tanker. Pelle skulde konfirmeres til Paaske, og Lasse vidste ikke sine levende Raad til at skaffe ham alt det der skulde til: nyt Tøj, ny Hue, nye Sko! Drengen talte tidt om det, han var nok bange han skulde komme til at staa til Skamme for de andre paa Kirkegulvet.

„Ja det gaar nok i Orden altsammen," sagde Lasse, men anede ikke selv mindste Udvej. Paa de almindelige Gaarde hvor god gammel Skik herskede, sørgede Husbond og Madmoder for det hele; men her var alting saa forbandet nymodens, med rede Penge som blev borte mellem Hænderne paa én. Hundrede Kroner i Løn syntes jo en forskrækkelig Sum naar man tænkte paa dem under ét; men de blev bare optaget Øre for Øre efterhaanden, uden at man kunde sætte Fingeren noget Sted og sige: dér fik du noget klækkeligt! — „Ja ja, det gaar nok i Orden altsammen!" sagde Lasse højt, naar han havde filtret sig ind i de fortvivlede Spekulationer; og med

det slog Pelle sig til Taals. Der var kun én Udvej — at laane Pengene af Madam Olsen — og den blev Lasse nødt til at benytte saa nødig han vilde. Men Pelle skulde ikke vide noget om det.

Lasse vred sig ved det i det længste, og haabede der skulde ske et eller andet og fri ham for noget saa forsmædeligt som at tage Laan af sin Kærest. Men der skete intet, og Tiden led. En Morgen brød han saa overtvært, Pelle stod og skulde løbe til Skole. „Hvis du vil løbe ind om og give Madam Olsen det,“ sagde han og rakte Drengen en Pakke — „det er noget hun har lovet at gøre i Stand for os.“ Indvendig paa Papiret var det store Kryds som meldte Lasses Komme til om Aftenen.

Oppe fra Bakkerne saa Pelle at Isen var brudt op om Natten. Snart en Maaned havde den nu fyldt Bugten som en ru kompakt Masse, hvor man tumlede sig lige saa sikkert som paa Landjorden. Det var en ny Side af Havets Væsen, og Pelle havde følt sig forsigtig frem med Træskosnuderne til stor Fornøjelse for de andre. Siden lærte han at gaa frit paa Isen og lade være at gyse ved Tanken om, at Havets store Fiske gik lige under hans Træsko og kanske blot ventede paa at han skulde plumpe igennem. Hver Dag var han Turen ude ved den høje Vold af Skrueis der dannede Grænsen en Fjerdingvej ude, hvor det aabne Hav laa og smaamalede under Sollyset som et grønt Øje. Han gik derud, fordi han nu engang ikke *vilde* staa tilbage, men tryg ved Havet følte han sig aldrig.

Nu laa det hele i Opbrud, Bugten var fuld af vuggende Isflager der gned sig raslende op ad hinanden; de yderste Isstykker med Stumper af Volden var allerede paa Vandring ud over Havet. Pelle havde øvet mange Bedrifter derude, men var i Grunden ganske glad ved, at det hele nu pakkede sammen og drog bort — saa det igen var en ærlig Sag at blive paa Landjorden.

Gamle Fris sad oppe paa sin Plads; han forlod den aldrig i Timen hvor galt det saa var fat nede i

Klassen, men nøjedes med at slaa i Pulten med Spanskrøret. Han var nærmest en Skygge af sig selv, Hovedet dirrede bestandig paa ham og Hænderne greb let forkert. Avisen havde han fremdeles med og foldede den ud ved Timens Begyndelse, men han læste ikke. Han faldt hen, sad ret op og ned med Hænderne paa Pulten og Ryggen mod Væggen og var væk i det. Saa kunde Børnene te sig saa lystig de vilde, han rørte sig ikke; kun en svag Forskydning i Øjets Udtryk sagde at han overhovedet levede.

Der var roligere i Skolen nu, det lønnede ikke Umagen at drille Læreren — han mærkede det knap; derved tabte Løjerne en væsenlig Del af deres Tillokkelse. Der havde lidt efter lidt dannet sig en Art Selvjustits blandt de større Drenge, de bestemte Skoletimernes Gang; Ulydighed og Uenighed om Magten afgjordes paa Legepladsen — med knyttede Næver og Træskosnuder. Undervisningen gik som før ved, at de klogere lærte fra sig til de andre; der blev regnet og læst noget mere end i Fris' Dage, til Gengæld gik det ud over Salmerne.

Det hændte endnu, at Fris vaagnede og greb ind i Undervisningen. „Salmer!" raabte han med sin halv visnede Stemme og smækkede i Pulten af gammel Vane. Saa lagde de Tingene til Side for at føje den Gamle og tog fat paa Remsningen af en eller anden Salme; de hævnede sig ved at remse det samme Vers om og om igen en hel Time. Det var deres eneste større Spas med den gamle Mand, og Fornøjelsen blev mellem dem — Fris sansede ingenting.

Fris havde saa længe snakket om at gaa af, nu sansede han ikke dèt engang. Han sjokkede til Skole og fra Skole til de bestemte Tider — og vidste vel ikke engang af det. Ligefrem afsætte ham nænnede man ikke. Naar undtoges Salmerne som det skortede lidt paa, var der heller ikke noget at sige paa ham som Lærer; endnu var der aldrig udgaaet nogen fra hans Skole, som ikke kunde baade skrive sit Navn

og læse i en trykt Bog — naar det da var gammel Tryk. Den nymodens Tryk med latinske Bogstaver lærte Fris ikke fra sig, ihvorvel han havde studeret Latin i sin Ungdom.

Selv følte Fris næppe Forandringen, han havde ophørt at føle baade for sig selv og andre. Ingen bar sine menneskelige Sorger til ham mer og fandt Trøst hos en medfølende Sjæl — hans Sjæl var ikke til Huse. Den svævede uden for ham saa halvvejs løsreven, som en Fugl der har ondt ved at forlade sin gamle Rede for at gaa paa ukendt Langfart; det var vel Sjælens Flakken hans Øjne fulgte bestandig, medens de matte stod og flyttede sig vendt mod det tomme Rum. Men de Unge, der kom hjem til Lejet for at overvintre og søgte til Fris som til en gammel Ven, følte Forandringen. For dem var der blevet en tom Plads herhjemme; de savnede den gamle Brumbasse, der hadede dem alle over én Bank i Skolen! — for siden at holde af dem alle, gode og daarlige, og sige sit pudsige: han var min bedste Dreng! om enhver af dem. — —

Børnene tog sig tidlig Frikvarter og væltede ud endnu før Pelle havde givet Signalet; Fris trippede sin Vanegang ind mod Lejet for at blive de sædvanlige Par Timer borte, Pigerne stillede sig op henne ved de smaa Huse og spiste deres Skolemad, Drengene hvirvlede rundt om Pladsen som løsslupne Fugle.

Pelle var godt gal i Hovedet over Opsætsigheden og pønsede paa en Udvej til at sætte sig i Respekt — han havde i Dag haft de andre store Drenge imod sig. Han fór over Pladsen som en kredsende Maage, med Kroppen i skraat Fald og Armene udspilede til et Vingepar. De fleste gjorde god Plads for ham, de der ikke flyttede sig godvillig kom alligevel af Vejen. Stillingen var truet, og han holdt sig uafladelig i Bevægelse — som for at holde Spørgsmaalet svævende til der viste sig en Mulighed for at slaa ned.

Saadan gik det en Stund, han væltede nogle og

slog til andre i sin Flugt, mens det gik i ham af fortørnet Magtfølelse; han vilde have dem alle til Fjender. — Henne ved Klatremaskinen begyndte de at rotte sig sammen, og pludselig havde han hele Flokken oven paa sig. Han forsøgte at rejse sig og ryste dem alle af saa de slængte hid og did — men kunde ikke; og Knoerne gik stive ovenfra ned gennem Klyngen og traf ham saa det bed. Han arbejdede ufortrødent, men det vilde ikke blive til noget, før han gik ud af sit godmodige Skind og tog til de mindre fine Midler: satte Fingre i Øjnene, i Mulen og Kværken og hvor han kunde. Saa blev der Luft, og han kunde rejse sig op og slænge en sidste Smaafyr hen over Pladsen.

Pelle var godt forslaaet og helt udgaaet for Vejr — men glad; hele Flokken stod maabende og lod ham børste sig af — han var Sejrherre. Han søgte over til Pigerne med sin forrevne Bluse, og de fæstede den sammen med Knappenaale og gav ham Slikkerier. Til Tak bandt han to af dem sammen ved Flætningerne, de hvinede og lod ham tumle med sig uden at blive arrige — det hele var som det skulde være.

Men helt tryg ved sin Sejr var han ikke. Han kunde ikke — som Henrik Bødker i sin Tid — gaa tværs igennem hele Flokken med Hænderne i Bukselommen lige efter et Slag, og lade som om de ikke var til. Han maatte jævnlig skæve hen til dem, mens han drev ned mod Stranden og af al Magt arbejdede paa at presse sit Aandedræt i Lave; næst efter at brøle var det at blive forpustet den værste Skam der kunde overgaa én.

Pelle gik nede ved Stranden og fortrød, at han ikke var sprunget paa dem igen straks mens Gaapaa Modet endnu var i ham — nu var det for sent. Saa var det maaske kommet til at hedde om ham ogsaa, at han kunde banke hele den øvrige Klasse tilsammen; nu maatte han nøjes med at være den stærkeste Dreng i Skolen.

Et vildt Krigshyl oppe fra Skolen fik ham til at

spjætte, hele Drengeflokken kom frem bag Gavlen med Kæppe og Træstykker i Hænderne. Pelle vidste, hvad der stod paa Spil om han veg; han tvang sig til at staa rolig afventende skønt det rykkede i hans Ben. Men pludselig satte de løs paa ham i vild Fart, og han vendte sig i et Spring for at flygte. Dér laa Havet spærrende for ham, tæt pakket med gyngende Is. Han løb ud paa en Isflage, sprang fra den til den næste, der ikke var stor nok til bære — maatte videre.

Flugten var i ham og gjorde Skrækken for det bagved overmægtig stor. Under ham veg Isstykkerne, han maatte springe fra Stykke til Stykke, Fødderne gik paa ham som Fingre over Tangenter — han sansede lige at tage Retning mod Havnemolen. Inde paa Stranden stod de andre og maabede, mens Pelle dansede paa Vandet som en Sten der slaar Smut. Isstykkerne dykkede under saa snart han rørte dem, eller drejede sig paa Højkant; men Pelle kom og gled forbi som et Anslag, kastede sig lynsnart ud til Siderne, greb ændrende ind midt i Springet som en Kat. Det var som en Dans paa gloende Jærn saa hurtig tog han Foden til sig, anbragte den et nyt Sted og havde den oppe igen; Vandet stod i lysende Skvæt fra Isstykkerne hvor han rørte, og bag ham laa en krum Stribe af Uro ind til det Sted, hvor Drengene stod og holdt Vejret. Der var ingen som Pelle, ikke én kunde gøre ham det dér efter! Da han i et sidste Spring kastede sig paa Maven ind over Molen, raabte de Hurra for ham. Pelle havde sejret i sin Flugt!

Han laa udpint og gispende paa Molen og stirrede sløvt ud paa en Brig, der havde kastet Anker ud for Lejet. En Baad kom roende ind — maaske med en Syg der skulde afsondres. Skibets afrakkede Ydre fortalte at det havde været ude paa Vintertur, i Is og haard Sø.

Fiskerne kom ned fra Hytterne og drev ud mod det Sted hvor Baaden skulde lægge til, alle Skolebørnene kom dragende. Paa Baadens Agtertoft sad

en ældre vejrbidt Mand med Kransskæg, han var i blaat Tøj, foran ham stod en Skibskiste. „Det er jo Baadsmand Olsen,“ hørte Pelle en Fisker sige. Saa steg Manden i Land og gav Haanden rundt. Fiskerne og Skolebørnene dannede en tæt Kreds om ham.

Pelle tog Vejen opefter — han sneg sig frem bag Baade og Skur; saa snart han var dækket bag Skolebygningen satte han i Løb ret over Markerne mod Stengaarden. Græmmelsen brændte bittert i hans Strube, Skammen fik ham til at søge langt uden om Huse og Folk; Pakken som han ikke havde set Lejlighed til at aflevere om Morgenen, var som et aabenbart Vidne for alle om hans Skændsel, han smed den fra sig i en Mergelgrav under Løbet.

Ind i Gaarden vilde han ikke men dundrede paa Uddøren til Stalden. „Kommer du allerede hjem?“ udbrød Lasse glad.

„Nu — nu er Madam Olsens Mand kommet hjem!“ stønnede Pelle og gik forbi Faderen uden at se paa ham.

For Lasse var det, som hele Verden brast og Stumperne borede sig ind i Kødet paa ham. Alting svigtede ham, han gik der og rystede og tog forkert om enhver Ting; tale kunde han ikke, han var gaaet rent i Staa. Han havde faaet en Strikke i Haanden og gik frem og tilbage, frem og tilbage kiggende i Vejret.

Saa kom Pelle hen til ham. „Hvad vil du med den?“ spurgte han haardt.

Lasse lod Strikken falde ud af Haanden og begyndte at klage sig, saa trist og fattigt det var at være til. Saa røg der én Fjer og saa én; tilsidst stod man i Ælten og traadte som en fjerløs Fugl — gammel og udgaaet og røvet for ethvert Haab om en glad Alderdom. Saadan blev han ved at klage halvhøjt hen for sig, og Klagen lindrede ham.

Pelle svarede ikke. Han tænkte kun paa den Tort og Skam, der var overgaaet dem, og fandt ingen Lindring.

Næste Morgen tog han sin Skolemad og gik som

sædvanlig, men da han var kommet halvvejs lagde han sig under en Tjørn. Der laa han og græmmede sig og frøs, til det var ved den Tid de fik fri, saa gik han hjem. Det gentog sig flere Dage. Over for Faderen var han tavs, næsten ond. Lasse gik og smaaklagede, og Pelle havde nok i sit eget; de gik i hver sin Verden, og der var ikke Bro imellem, ingen af dem havde et godt Ord at sige den anden.

Men en Dag Pelle saadan kom luskende hjem, tog Lasse imod ham med straalende Mine og løse Knær. „Hvorfor fan skal én vel gaa og sørge du?" sagde han med missende Ansigt og vendte sine klikkende Øjne mod Pelle — for første Gang siden Ulykkesbudskabet kom. „Her skal du bare se en ny Kærest jeg har fundet — kys hende Pøjke!" Lasse trak en Flaske Brændevin frem af Strøelsen og holdt hen imod ham.

Pelle stødte den vredt fra sig.

„Saa du er storagtig!" udbrød Lasse. „Ja ja, det vilde være Synd og Skam at nøde godt i ondt." Han satte Flasken for Munden og sejlede bagover.

„Nu lader du være du!" udbrød Pelle tudbrølende og tog ham i Armen saa Væsken sprøjtede.

„Hov hov!" sagde Lasse forundret og tørrede sig af med Haandbalgen „— svært saa hun er sprælsk, hov hov!" Han fattede om Flasken med begge Hænder og holdt den godt fast, som havde den forsøgt at slaa sig fra ham. „Saa du er obsternasig du!" Saa fik han Øje paa Pelle. „Og du græder du! har nogen gjort dig Fortræd kanske? Ved du ikke, at din Far hedder Lasse — Lasse Karlsson fra Kungstorpet? Du skal ikke være ræd, for Lasse er her han! Og han skal nok drage hele den vide Verden til Ansvar."

Pelle saa, at Faderen blev hastig mere omtaaget og maatte i Seng, om ikke nogen skulde komme og se ham ligge og flyde. „Kom nu du Far," bad han.

„Ja nu skal jeg gaa. Han skal staa mig til Regnskab, om saa han var selve Gubben Satan fra Smaa-

[redacted]

land — du skal ikke græde!“ Lasse vilde ud Gaarden.

„Pelle spærrede for ham: „Nu skal du komme med, Far! — der er ingen som skylder dig Regnskab.“

„Naa ikke — og du græder jo! Men han skal staa mig til Regnskab for alle Aarene — Proprietærsnuden!“

Nu blev Pelle bange. „Far dog, Far!“ brølede han „gaa ikke derop! Han bliver rasende og jager os paa Porten! — du er jo svirende husk dog paa!“

„Ja vist er jeg fuld“ svarede Lasse „men jeg er ikke ondskabsfuld.“ Han stod og famlede for at faa Krogen af Underdøren.

Det var jo Uret at lægge Haand paa sin egen Far, men nu nødtes Pelle til at sætte sig ud over alle Hensyn. Han tog et fast Tag i Kraven paa den Gamle. „Nu skal du komme her!“ sagde han og trak ham med sig op mod Kamret.

Lasse lo og hikkede og strittede imod; han hagede sig fast hvor han kunde — i Stolperne og Kreaturernes Haler, mens Pelle trak brølende af med ham. Pelle havde faaet ham fat bagfra om Livet og halv bar ham; i Døraabningen blev de stikkende, den Gamle spændte imod med begge Hænder. Pelle maatte slippe og slaa Armene fra ham saa han faldt; saa fik han ham slæbt over paa Sengen.

Lasse lo fjantet under det hele som kunde det være Leg, og gjorde sig skarnagtig hvor han kunde. Et Par Gange søgte han at staa op naar Pelle vendte Ryggen til; Øjnene var krøbet i Skjul, men det spillede underfundigt om hans Mund — han lignede en uvorn Unge. Pludselig faldt han bagover og snorksov.

Næste Dag var der Frihed fra Skolen, og Pelle behøvede ikke forstikke sig. Lasse skammede sig og gik og var ydmyg. Han havde nok en ganske klar Forestilling om hvad der var sket Dagen forud, for bedst som han gik kom han hen og rørte ved Pelles Arm. „Du er som Noahs gode Søn, der dækkede over sin Faders Skam!“ sagde han „— men Lasse er et Svin. Et haardt Bagslag har det nu ogsaa

været for mig, det faar du tro paa! Men jeg ved vel, at det ikke hjælper at drikke sig fra Vid og Samling; den Sorg er skidt jordet som manes ned med Brændevin. Hvad der fjæles i Sne kommer op i Tø, som Ordet gaar."

Pelle svarede ikke.

„Hvordan tager de det ude omkring?" spurgte Lasse forsigtigt, han var nu naaet til at have Tanke for det beskæmmende ved Sagen. „Her paa Gaarden tror jeg endnu ikke det har spurgtes, men hvad siges der ude omkring?"

„Hvad ved jeg af det?" svarede Pelle mut.

„Du har saa intet hørt da?"

„Tror du kanske, jeg vil gaa i Skolen og være til Spot for dem alle?" Pelle var nær ved Graaden igen.

„Saa har du flakket om da, og ladet din Far i den Tro at du gik til Skole? det var uret handlet af dig. Men jeg skal vist ikke gaa i Rette med dig, saa megen Skam jeg har forvoldt dit ærekære Sind. Og hvis du nu uforskyldt kommer i Ulejlighed for din Skulken? — den ene Ulykke har den anden ved Haanden, og Ondt yngler som Lus i Skindpelse. Vi faar vide hvad vi gør, vi to — at det ikke skal gaa os altfor ilde."

Lasse gik med raske Skridt op i Kamret og kom tilbage med Flasken, han tog Proppen af og lod Brændevinen løbe langsomt ud i Floren. Pelle saa forundret paa ham. „Gud forlade mig at jeg handler ilde med hans Gaver!" sagde Lasse — „men det er en slem Frister at have staaende naar én har Hjærtesaar. — Og naar jeg nu giver Haand paa at du aldrig oftere skal se mig saadan som i Gaar, vil du saa ikke prøve Skolegangen igen i Morgen — og se at komme over det med Læmpe? Vi kan komme i det med selve Øvrigheden, om du bliver ved at holde dig borte; der er nok stor Straf for saadant her til Lands."

Pelle lovede det og holdt sit Ord. Men han var forberedt paa det værste og stak i Smug en Blykno

i Lommen, som Erik havde benyttet i sine Velmagtsdage, naar han gik paa Skovballer og andre Steder hvor man maatte slaa et Slag for sin Tøs. Der blev dog ingen Anvendelse for den, Drengene var helt optagne af et Skib, som havde maattet gaa paa Grund for ikke at synke og nu laa og lossede sin Hvedeladning over i Lejets Baade. Paa Havnen laa Hveden allerede i store Dynger, vaad og udbulnet af Saltvandet.

Og et Par Dage efter da det var gammelt, skete der noget som for bestandig satte Bom for Pelles Skolegang. Børnene regnede under en jævn Pludren og skramlede med Tavlerne, Fris sad som sædvanlig oppe paa sin Plads med Nakken hvilende mod Væggen og Hænderne støttet paa Pulten; de halvbrustne Øjne var ude i Rummet et Steds, ikke en Trækning forraadte at han levede. Det var hans sædvanlige Stilling, og han havde siddet saadan helt siden Frikvarteret.

Børnene blev urolige, Tiden nærmede sig da de skulde hjem. En Gaardmandssøn der havde Ur, holdt det op saa Pelle kunde se det, „to" sagde han højt. De pakkede larmende Tavlerne ned og begyndte at slaas, Fris plejede at vaagne ved denne Opbrudsstøj men rørte sig ikke. Saa trampede de ud, en Tøs strøg i Kaadhed over Lærerens Haand idet hun gik forbi. Hun jog forskrækket sammen. „Han er ganske kold!" sagde hun gysende og trak sig hen bag de andre.

De slog Kreds om Pulten og stod og spejdede efter Fris' halvaabne Øjne, saa gik Pelle de to Trin op og lagde Haanden paa sin Lærers Skulder. „Vi skulde hjem," sagde han med unaturlig Stemme. Fris' Arm faldt stiv ned fra Pulten, Pelle maatte støtte hans Krop. „Han er død!" det gik som en Frysen over Børnenes Læber.

Fris var død — død paa sin Post som Sognets skikkelige Beboere udtrykte det. Pelle var færdig med sin Skolegang for bestandig og kunde trække Vejret frit.

Han gik hjemme og hjalp Faderen, de havde det rigtig hyggeligt sammen og kom helt nær til hinanden igen, nu der ikke stod nogen tredje Person imellem dem. Stiklerierne fra Gaardens andre Folk var for intet at regne, Lasse var gammel i Gaarde og vidste for meget om hver enkelt, han kunde bide igen. Han solede sig rigtig i Pelles milde Barnesind og holdt ustanselig Snakken gaaende. Stadig kom han tilbage til det samme: „Jeg maa være glad for dig, for havde du ikke holdt igen dengang jeg partu vilde flytte ned til Madam Olsen, saa var det blevet en gal en for os. Jeg tænker vel han havde slaaet os ihjæl i sin Vrede. Her som altid har du været min gode Engel."

Paa Pelle virkede Lasses Snakken velgørende som Kærtegn, han gik og hyggede sig og var mere Barn end hans Aar forudsatte.

Men om Lørdagen kom han hjem fra Præsten og var helt forandret; han hang med alting som en død Sild, gik ikke over og spiste men kom lige ind gennem Uddøren og smed sig over en Foderbunke.

„Hvad er der nu kommet paa?" spurgte Lasse og kom hen til ham. „Har nogen været ond imod dig?"

Pelle svarede ikke men laa og pillede. Lasse vilde vende hans Ansigt mod sig, men Pelle borede det ned i Foderet. „Kan du ikke engang have Fortroende til din egen Far, jeg vil jo dog ikke andet her paa Jorden" end dit Vel!" Lasses Stemme var bedrøvet.

„Jeg skal vises bort," fik Pelle sagt, og borede i Høet for at holde Graaden tilbage.

„Da skal du vel ikke det?" Lasse kom til at ryste. „Hvad kan du have forbrudt da?"

„Jeg har slaaet Præstens Søn halv fordærvet."

„Ak, det var snart det værste du kunde gøre — lægge Haand paa Præstens Søn! Jeg ved vel at han maa have gjort sig fortjent til det, men — du skulde nu alligevel ikke gjort det. Undtagen han har tyvtet dig da — det behøver ærlig Mand ikke at tage imod af nogen, var det saa Kongen selv."

„Han — han kaldte dig for Madam Olsens Medhustru.“ Pelle havde Møje med at faa det sagt.

Lasse blev skarp om Munden og knyttede Hænderne. „Ja saa, ja saa! havde jeg ham her skulde jeg træde Tarmene ud af Livet paa ham, den Abeunge! Du gav ham vel hvad han har godt af længe?“

„Nej ikke saa farligt, for han vilde ikke staa for Slagene — han smed sig ned og skreg. Og saa kom Præsten!“

Lasse gik en Stund og var skæmmet af Vrede, nu og da udstødte han en Trusel. Saa vendte han sig mod Pelle: „Og de har vist dig væk tilmed? — bare fordi du antog dig din gamle Faders Sag! Altid skal jeg ogsaa bringe dig i Ulykke, skønt jeg kun pønser paa dit Vel. — Men hvad gør vi nu, du?“

„Jeg vil ikke være her længer,“ sagde Pelle bestemt.

„Nej lad os kun komme bort herfra, der har aldrig groet andet end Malurt for os to her paa Gaarden. Kanske ligger der nye glade Dage og venter os derude. Og Præster findes der vel overalt. Naar vi to slaar os sammen om et godt Arbejde derude, skal vi tjene Penge som Græs. Saa gaar vi en Dag op til en Præst kan jeg tro, og smider halvhundrede Kroner for Snuden af'en, og det skulde være underligt om han ikke konfirmerede dig lige paa Stedet — og kanske lod sig sparke bagi paa Købet. Saadanne Folk er svært glade for Penge.“

Lasse havde ranket sig under Vreden og faaet et hvast Udtryk i Øjnene. Han traadte raskt i Fodergangen og slængte skødesløst med Tingene, Pelles æventyrlige Forslag smittede Ungdom af paa ham. Ind imellem Arbejdet samlede de alle deres Smaating sammen og pakkede den grønne Kiste. „Der bliver nok store Øjne her paa Gaarden i Morgen tidlig naar de kommer og finder Reden tom,“ sagde Pelle muntert. Lasse kluklo.

Det var deres Plan at ty op til Kalle og være der et Par Dage, mens de tog Overblik over hvad Verden bød paa. Da alt var besørget om Aftenen

tog de den grønne Kiste imellem sig og listede gennem Uddøren ud paa Marken. Kisten var tung, og Mørket gjorde ikke Gangen lettere; de bevægede sig fremad i smaa Stød, skiftede Hænder, og hvilede. „Vi har jo Natten for os!“ sagde Lasse oprømt.

Han var svært oplivet; mens de sad paa Kistelaaget og hvilede, snakkede han løs om alt det der laa og ventede dem. Naar han gik i Staa, tog Pelle fat. Ingen af dem havde opgjort sig noget bestemt for Fremtiden; de ventede sig simpelthen Æventyret selv med dets ufattelige Overraskelser. Alt hvad de saadan vilde være i Stand til at sætte sig hen og udforme af bestemt, faldt saa smaat ud mod det der *maatte* komme; derfor lod de være og gav sig Overfloden i Vold.

Lasse var usikker paa Foden i Mørket og maatte bestandig hyppigere sætte Byrden ned. Han blev træt og forpustet, de lyse Ord døde bort paa hans Læber. „Ak hvor den er tung!“ sukkede han — „saa meget Skidt én ogsaa faar skrabet sammen i Tidens Løb.“ Saa sad han paa Kisten og hev efter Vejret — han kunde ikke mere. „Havde én blot haft noget at styrke sig paa,“ sagde han mat. „Saa mørkt og trist det ogsaa er i denne Nat.“

„Hjælp mig den paa Nakken!“ sagde Pelle — „saa skal jeg bære den et Stykke.

Lasse vilde ikke men gav tilsidst efter, og det gik atter fremad; han smaaløb foran og varskoede for Grøfter og Diger. „Om Bror Kalle nu ikke kan have os?“ sagde han pludselig.

„Det kan han sikkert — der er jo Mormors Seng, den er bred nok til to.“

„Men om vi nu ingenting faar fat i? — saa ligger vi ham til Byrde.“

„Vi skal nok faa fat i noget — der er bart om Arbejdskraft overalt.“

„Ja dig vil de nok tage imod med Kyshaand; men jeg er vist for gammel til at byde mig ud.“ Lasse havde tabt ethvert Haab og undergravede Pelles ogsaa.

„Nu kan jeg ikke mere!“ sagde Pelle og lod Kisten dumpe. De stod med hængende Arme og stirrede paa maa og faa ud i Mørket; Lasse røbede ingen Trang til at tage fat igen, og Pelle var nu udmattet. Natten laa mørk om dem og gjorde alting saa forladt som flød de ene to om i Verdensrummet.

„Saa skulde vi vel se at komme videre,“ udbrød Pelle og tog et Tag i Kisten; da Lasse ikke rørte sig slap han og satte sig ned. De sad med Ryggen til hinanden og kunde ikke faa sagt det rette Ord — der lagde sig stadig større Afstand imellem dem. Lasse krøb frysende sammen for Nattekulden. „Var man bare hjemme i sin gode Seng,“ sukkede han.

Pelle var lige ved at ønske at han havde været alene, saa skulde han nok ført Vejen igennem. Den Gamle var lige saa tung at slæbe paa som Kisten.

„Jeg tror jeg gaar tilbage igen du!“ sagde Lasse endelig slukøret — „jeg duer vist ikke til at træde de løse Veje. — — Og du bliver jo heller aldrig konfirmeret paa denne Maade! Om vi gik tilbage og fik Kongstrup til at lægge et godt Ord ind for os hos Præsten.“ Lasse stod og holdt i Kistens ene Hank.

Pelle sad en Stund som hørte han intet. Saa tog han stiltiende fat, og de sled sig hjemad over Markerne i en træls Vandring. Hvert Øjeblik var Pelle træt og maatte sætte fra sig; nu det bar hjemad var Lasse den udholdende. „Jeg kunde vist godt bære den en Tørn alene — om du hjalp mig den paa Nakken,“ sagde han. Men det vilde Pelle ikke høre om.

„Puh ha!“ Lasse pustede behageligt ud da de igen stod i Kostaldens Varme og hørte Kreaturerne aande ud i dovent Velvære — „her er hyggeligt her. Det er som kunde det være éns Barndomshjem man var kommet ind i. Jeg tror jeg skulde kende Stalden her igen paa Luften, hvor i Verden de saa førte mig ind i den med bundet for Øjnene.“

Nu de var hjemme igen, var Pelle heller ikke fri for at synes her var rigtig rart.

XXIII

Søndag Formiddag mellem Vanding og Middagsmaal steg Lasse og Pelle op ad den høje Stentrappe. De satte Træskoene oppe i Gangen og stod og skuttede sig uden for Kontordøren — de graa Strømpefødder var fulde af Avner og Jord. Lasse løftede Knoen prøvende men holdt inde. „Har du nu snydt godt ud?“ spurgte han hviskende, hans Mine var anspændt. Pelle snuste op endnu engang og gik efter med Bluseærmet.

Lasse løftede igen Knoen, han var svært beladen. „Kanske du kunde være et Gran stille da?“ sagde han ærgerlig til Pelle der stod som en Mus. Lasses Kno gik vejende i Luften tre-fire Gange inden den faldt mod Døren; saa stod han med Panden helt inde ved Fyldingen og lyttede. „Der er nok ingen inde,“ hviskede han raadvild.

„Gaa bare ind,“ udbrød Pelle — „vi kan vel ikke staa her hele Dagen.“

„Saa kan du jo gaa først, naar du mener du bedre forstaar at føre dig!“ svarede Lasse stødt.

Pelle lukkede rask op og gik ind. Der var ingen paa Kontoret, men der stod aabent ind til Dagligstuen, og derinde fra lød Kongstrups velbehagelige Pusten. „Er der nogen?“ spurgte han.

„Ja det er Lasse og Pelle,“ svarede Lasse med en Stemme der ikke lød helt tapper.

„Kan I komme herind?“

Kongstrup laa paa Sofaen og læste i en Almanak, paa Bordet ved Siden af ham stod en Stabel gamle Almanaker og et Fad med Smaakager og sligt.

Han tog ikke Øjnene fra sin Bog, ikke engang mens Haanden gik saa hjemmevant op til Fadet efter noget at putte i Munden. Han laa og sugede det i sig og smaasank alt mens han læste; dem havde han ikke Øje for — ikke et Spørgsmaal om hvad de vilde, eller noget som kunde sætte én i Gang. Dette her var som at blive sendt ud at pløje og ikke faa at vide hvor. Han var vel midt i noget spændende maaske.

„Naa hvad vil saa I?“ spurgte Kongstrup endelig med sin dvale Stemme.

„Ja — ja Proprietæren faar saa meget undskylde, at vi saadan kommer om noget som ikke angaar Bedriften. Men som Sagerne nu engang stiller sig har vi ingen anden at ty til, og saa er det jeg siger til Pøjken: Husbond vil sikkert ikke vredes, han har mangen god Gang vist Hjærtelag for os stakkels Lus — og saadér! Nu er det jo nok saaledes her i Verden, at omend man er et fattigt Skrog som ikke duer til andet end at tage Skidtet fra de andre, saa har Vorherre alligevel ikke nægtet én Faderhjærtet. Og ondt kan det jo gøre at se paa, at Faderens Synd skal ryge lige i Benene paa Sønnen.“

Lasse gik i Staa. Han havde paa Forhaand udtænkt det hele, og lagt det saaledes at det paa en snild og anselig Maade førte til selve Sagen. Men nu gik det i Urede lige som Sjæskens Lommetørklæde, og Proprietæren sáa ikke ud til at have forstaaet et Suk. Han laa og greb til Smaakagerne og kiggede hjælpeløst til Døren.

„Det er jo ogsaa saaledes, at et Mandfolk kan blive træt af den enlige Stand,“ begyndte Lasse igen men opgav straks at gaa videre. Hvordan fan han saa bar sig ad, gik han rundt og rundt om Tingen og fik ikke Hold noget Sted — og nu gav Kongstrup sig til at læse igen. Et bitte lidet Spørgsmaal fra ham kunde have ført midt op i det hele; men han proppede bare Munden og gav sig til at tygge rigtig bredt.

Lasse var nedslaaet udvendig og gal indvendig, han stod og samlede sig sammen til at gaa. Pelle gloede op og ned paa Skilderierne og de gamle skinnende Mahonimøbler, han tog sit Skøn over enhver Ting.

Saa lød de energiske Skridt inde gennem Stuerne — de kunde følges helt nede fra Køkkenet. Kongstrup fik lidt Liv i Øjnene, og Lasse rankede sig.

„Staar I to dér?“ sagde Fruen paa sin sikre Maade der tydede paa saa megen Omsorg „— men saa sid

dog ned. Hvorfor har du ikke budt dem til Sæde Far?“

Lasse og Pelle kom til Sæde, og Fruen tog Plads henne ved sin Mand med Armen støttet paa hans Hovedgærde. „Hvordan er det med dig Kongstrup — har du faaet hvilet?“ spurgte hun deltagende og pillede ved hans Skulder. Kongstrup smaagryntede noget; det kunde være baade ja og nej og ingenting.

„Og hvad saa I to — trænger I til Penge?“

„Nej det er Pøjken — han skal vises væk,“ svarede Lasse ligetil. Over for Fruen blev man selv saa fast i det.

„Skal du vises væk?“ udbrød hun og saa gammelkendt paa Pelle, „hvad har du gjort da?“

„Aa jeg sparkede Præstens Søn.“

„Hvorfor gjorde du nu ogsaa det?“

„Fordi han ikke vilde staa for Næveslag men smed sig ned.“

Fruen lo og stødte til Kongstrup: „Ja vist saa — — — men hvad havde han gjort dig?“

„Han havde sagt fule Ting om Far Lasse.“

„Var det meget stygt det han sagde?“

Pelle saa fast paa hende — hun skulde nu ogsaa føle enhver Ting under Bunden. „Jeg siger det ikke!“ erklærede han bestemt.

„Ja ja da! Men saa kan vi jo heller ikke tage os af det.“

„Jeg faar vel lige saa godt sige det,“ faldt Lasse ind „— han kaldte mig for Madam Olsens Medhustru — efter Bibelhistorien kan jeg tro.“

Kongstrup kluklo modstræbende, som om nogen havde hvisket ham en Sjofelhed i Øret og han ikke kunde lade være. Fruen selv var alvorlig nok. „Jeg forstaar det vist ikke?“ sagde hun og lagde sin Haand dæmpende paa Mandens Arm. „— Lasse faar forklare sig.“

„Det sigter jo til, at jeg var Kærest med Madam Olsen i Lejet, som alle tog for at være Enke — og saa kom hendes Mand hjem nu forleden. Saa har

de nok hæftet det Smædenavn paa mig ude omkring kan jeg forstaa."

Kongstrup begyndte igen paa sin dulgte Latter, Lasse sad og missede helt forpint ved det.

„Værsgod og tag jer en Kage!" sagde Fruen meget højt og skød Fadet hen til dem. Saa tav Kongstrup; han laa og fulgte deres Greb i Kagefadet med opmærksomme Øjne.

Fruen sad og stødte Langfingren ivrigt mod Bordpladen mens de tyggede. „Saa blev den skikkelige Pelle rasende og sparkede haandløst?" sagde hun pludselig. Der var Ild i hendes Øjne.

„Ja det var jo det han aldrig skulde gjort!" svarede Lasse klynkende.

Fruen satte et Par Øjne paa ham.

„Nej for fattig Fugl er ikke til andet end at hakke i."

„Jeg lider nu bedst den Fugl, der hakker igen og forsvarer Reden saa fattig den er. — Ja ja nu faar vi se! — — Og han skal konfirmeres han her? Det er jo rigtig sandt ogsaa — at jeg kunde være saa glemmen! Saa maa vi nok til at tænke paa Stadsen."

— —

„Det var to Sorger slukket det!" sagde Lasse da de igen gik nede i Stalden. „Men bemærkede du ogsaa, hvor fint jeg lod hende vide at du skulde konfirmeres? Det var næsten saa hun kom paa det af sig selv. Nu bliver du nok som en Butikssvend i Tøjet skal vi se; Folk som Proprietærens ved hvad der skal til, naar først de faar aabnet Pungen. — — Nu fik de hele Sandheden i Synet, men fan — de er vel ikke mere end som Mennesker. — Naar bare én træder frit op —." Lasse kunde ikke glemme det heldige Udfald.

Pelle lod den Gamle skryde. „Tror du jeg faar Lærsko ogsaa af dem?" spurgte han.

„Ja det faar du! Og troligt nok gør de Konfirmationsgilde for dig ogsaa. Jeg siger *de,* men det er jo hende som staar for det hele, lad os være glade

for det. Bemærkede du at hun sagde *vi* — vi skal nok og saadér — bestandig? Hun er fin hun, for han ligger jo bare og æder og lader hende om alting. Som han dog har det godt, jeg tror hun kunde springe gennem Ild for at tækkes ham. Men Kommandoen har hun sku! — Ja ja, vi skulde vel ikke sige ondt om nogen; dig er hun jo mod som kunde hun være din egen Mor.“ — — —

Fruen sagde intet om Udfaldet af sin Køretur til Præsten — hun havde ikke for Vane at føre Bagsnak om en Ting. Men Lasse og Pelle traadte igen trygt paa Jorden; naar *hun* gav sig i Kast med en Sag var den paa Forhaand gaaet i Orden.

Hen i Ugen kom Skrædderen en Morgen haltende med en Saks, Alen og Pressejærn; Pelle maatte ned i Folkestuen, og der blev taget Maal af ham paa Kryds og tværs som kunde han være et Præmiedyr. Hidtil havde han altid faaet sit Tøj syet paa Slump. — Det var noget nyt, at der var Vanke-Haandværkere paa Stengaarden; siden Kongstrup kom for Styret, havde hverken Skomager eller Skrædder sat sin Fod i Folkestuen. Dette her var god gammel Bondeskik, som igen satte Stengaarden paa lige Fod med de andre Gaarde; Folkene gik og behagede sig i det, saa tidt de kunde var de nede i Folkestuen for at tage Luften ind dernede og høre en af Skrædderens Løgnehistorier. „Det er Fruen der har fat nu!“ sagde de til hinanden; i hendes Haand var der godt Bondeblod, hun førte Tingene tilbage til det gode gamle. — Pelle gik sin Gang til Folkestuen som en Herremand; han prøvede flere Gange om Dagen.

Han prøvede hele to Sæt, det ene var til Rud som ogsaa skulde konfirmeres. Det blev nok det sidste Rud og hans Mor fik dèr fra Gaarden. Fruen havde sat igennem, at de blev sagt ud af Hytten til Maj. Paa Stengaarden vovede de aldrig at sætte deres Fod mere. Fru Kongstrup sørgede selv for, at de fik hvad de skulde have; men hun gav ikke rede Penge naar hun kunde slippe fri.

Pelle og Rud søgte for Resten aldrig hinanden mere — de fulgtes sjældent ad til Præsten. Det var Pelle der trak sig tilbage, da han blev træt af at være paa Vagt mod Ruds evige Bagtanker. Pelle havde vokset sig større og kraftigere end Rud, og hans Sind havde — maaske paa Grund af hans legemlige Overlegenhed over andre — taget aabnere Veje. I Ævne til at tilegne sig og lære udenad var Rud ogsaa den lille; til Gengæld kørte han rundt med Pelle og de andre Drenge, blot han fik fat med sin praktiske Menneskeforstand. — — —

Paa selve den store Dag kørte Karl Johan for Pelle og Lasse i den lille Enspændervogn. „Vi er fint kørende i Dag!" sagde Lasse straalende; han var helt ør, skønt han ikke havde smagt stærkt. Der laa en Flaske Brændevin hjemme i Kisten, til at skænke for Karlene naar den hellige Handling var overstaaet; men Lasse var ikke den, som slog Spiritus paa sig inden han tog til Kirke. Pelle var *helt* fastende — saa bed Guds Ord bedst.

Pelle straalede ogsaa trods sin Sult. Han var i flunkende nyt Firskaft — saa nyt at det slog Smæld hver Gang han gjorde en Bevægelse. Paa Fødderne havde han Fjedersko, som havde tilhørt selve Kongstrup. De var godt store, men „der er gode Raad for den Pølse der er for lang," som Lasse sagde. Han kom en tyk Saal i og Papir i Taaen, Pelle fik to Par Strømper paa — og Skoene sad som de var støbt til Foden. Paa Hovedet bar Pelle en blaa Kasket, som han selv havde valgt ud nede hos Landhøkerens. Den var til at vokse i, og red paa hans Slugøren, der i Dagens Anledning blussede som to Roser. Rundt om den løb et bredt Baand, hvori var vævet River, Leer og Plejle over Kors med Neg helt rundt.

„Det er godt du er med," sagde Pelle da de rullede op ved Kirken og befandt sig mellem de mange Folk. Lasse var jo nær ikke kommet med; den Karl der skulde tage sig af Kreaturerne saa længe, maatte i sidste Øjeblik af Sted til Dyrlægen. Men Karna

kom og tilbød at vande og give Middagsmaal, skønt ingen af dem kunde sige med sig selv, at de havde været som de skulde mod hende.

„Har du nu Tingen du ved?" hviskede Lasse inde i Kirken. Pelle følte til Lommen og nikkede, dér laa det lille runde Stykke Pokkenholt som skulde bringe ham over Dagens Vanskeligheder. „Saa svar du bare højt og frit ud," hviskede Lasse og skubbede sig ind paa en Bænk i Baggrunden.

Pelle svarede frit ud, hans Stemme lød helt vakkert i Rummet syntes Lasse. Heller ikke var der Tale om, at Præsten gjorde noget for at hævne sig, han behandlede Pelle præsist lige saa net som de andre. Da Handlingen var paa sit højtideligste, kom Lasse i Tanker om Karna, saa rørende hun var i sin Troskab. Han skammede sig selv ud med halvhøje Ord og gjorde et helligt Løfte. Hun skulde ikke forgæves gaa og sukke længer.

Lasse havde forresten en hel Maaned gaaet saa smaat og syslet med Tanker om Karna, snart for snart imod. Men nu i denne højtidelige Stund, da Pelle var i Færd med at gøre det store Skridt ind i Fremtiden og Lasses Sind var bevæget paa saa mangen Vis, brød Karnas Troskab ind over ham saa tungt som en Sang om forsmaaet Kærlighed, der endelig endelig kommer til sin Ret.

Lasse gav Pelle Haanden. „Til Lykke og Velsignelse!" sagde han med skælvende Stemme. Ønsket omfattede hans egen Pagt ogsaa, og han havde Møje med at tie om sin Beslutning saa bevæget han var. „Til Lykke og Velsignelse!" lød det til alle Sider; Pelle gik rundt og trykkede sine Kammerater i Haanden. Saa kørte de hjem.

„Det gik jo utroligt saa glat for dig," sagde Lasse stolt „— og nu er du en Mand du!"

„Ja nu faar du se dig om efter en Kærest!" mente Karl Johan.

Pelle bare lo.

Om Eftermiddagen var de fri. Pelle maatte først op til Herskabet for at sige Tak for Tøjet og tage

[redacted]

mod Lykønskning; Fruen trakterede med Ribsvin og Kage, og Kongstrup gav ham en Tokrone.

Saa gik de ind til Kalles ved Stenværket. Pelle skulde fremstille sig i sit ny Tøj og be' Farvel med dem; der var kun et Par Uger til Majdag. Lasse vilde benytte Lejligheden til i al Hemmelighed at skaffe sig Oplysninger om et Hus, der var til Salg inde i Lyngen.

XXIV

Endnu blev der snakket om det hver Dag, den korte Tid der var igen! Lasse som bestandig havde gaaet med Opbruddet i sig, og kun var blevet og blevet gennem Aarene fordi Drengens Vel krævede det — han var saa træg i det nu da intet holdt ham tilbage. Han vilde jo nødig give Slip paa Pelle og gjorde alt for at holde paa ham; men begive sig ud i Verden igen vilde han ikke for nogen Pris.

„Bliv her du!“ sagde han overtalende. „Saa snakker vi med Fruen, og hun skal nok fæste dig for en ordenlig Løn. Du har jo baade Kræfter og Haandelag — og set venlig til dig har hun altid!“

Men Pelle vilde ikke tjene Bonden, der var ingen Anseelse og Fremgang i det. Et eller andet stort vilde han være; men her paa Landet var der ingen Udvej for noget — her fik man gaa bag Rumpen paa Kørne alle sine Dage. Han vilde til Staden — kanske videre fort over Havet til Kongens København.

„Du skulde tage med du!“ sagde han. „Des fortere bliver vi rige og kan købe os en stor Gaard!“

„Ja ja,“ sagde Lasse og nikkede langsomt — „du taler godt for din syge Mor! Men det gaar nok ikke altid til som Præst præker. Vi kan komme til at staa paa bar Bakke! hvad ved én vel om Fremtiden du?“

„Aa jeg skal nok —!“ Pelle nikkede fortrøstnings-

fuldt. „Kan jeg ikke tage fat paa hvad som helst maaske?"

„Jeg har jo heller ikke sagt op i Tide," undskyldte Lasse sig.

„Saa røm da!"

Men det vilde Lasse ikke.

„Nej jeg vil blive, og arbejde paa at faa mig noget for mig selv herinde omkring," sagde han — lidt vigende i Tonefaldet. „Det vil ogsaa være rart nok for dig at have et Hjem, du kan besøge iblandt. Og skulde det gaa skidt for dig derude, var det nok ikke det værste at have noget at falde tilbage paa! Du kunde blive syg, eller der kan hænde andet galt — Verden er ikke at lide paa. Derude faar én nok have haard Hud over det hele."

Pelle svarede ikke. Det med Hjemmet lød hyggeligt nok; og han forstod godt, at det var Karnas Person der tyngede den anden Ende ned. Naa, hun havde gaaet alt hans Tøj efter nu til Udfærden, og et skikkeligt Skrog havde hun altid været — han havde ikke noget imod det!

Det vilde blive svært nok at leve borte fra Far Lasse, men Pelle maatte ud. Ud! — det var som Foraaret smældede ham om Ørerne med det Ord. Her kendte han hver Sten i Landskabet og hvert Træ — ja hver en Kvist paa Træerne med; her fandtes intet mere, der kunde fylde hans blaa Øjne og Slugøren og mætte hans Sind.

Dagen før Første Maj gik de og ordnede Pelles Udstyr. Lasse laa paa Knæ foran den grønne Kiste; hvert Stykke blev lagt omhyggeligt sammen og fik sine Bemærkninger, inden det kom i Lærredssækken der skulde tjene Pelle som Rejsekuffert.

„Husk nu, at du ikke gaar for længe med dine Hoser før du bøder dem!" sagde Lasse og lagde Stoppegarn til Side. „Den der gaar sit Tøj efter i Tide, slipper for det halve Arbejde og hele Skammen."

„Jeg skal nok huske det," sagde Pelle stille.

Lasse laa og vejede en sammenlagt Skjorte i

Haanden. „Den du har paa har du jo lige faaet ren," sagde han tankefuld. „Men jeg kan ikke vide — — to Skjorter bliver vist for lidt i det Fremmede? Du faar have min den ene; jeg kan altid faa gjort Udvej til en ny, til jeg skal skifte. Og længer end fjorten Dage maa du aldrig gaa, at du ved det! Du som er ung og sund kunde let sanke Utøj — og blive til Spot og Spe for hele Staden; saadant taales ikke hos den der vil vinde frem til Anseelse. Skulde galt være faar du selv stille an med en lille Vask; du kan jo gaa til Stranden om Aftenen — om ikke andet!"

„Gaar man med Træsko i Staden?" spurgte Pelle.

„Ikke de som vil frem til noget! Jeg tænker, du lader mig beholde Træskoene og faar mine Støvler i Stedet; de pynter altid sin Mand, om end de er gamle. Dem kan du saa bruge paa Vandringen i Morgen, og skaane de fine Sko."

Det ny Tøj kom øverst i Sækken, med en gammel Bluse om for at det ikke skulde tage mod Snavs.

„Nu tror jeg nok, vi har faaet alting med," sagde Lasse og kastede et undersøgende Blik ned i den grønne Kiste; der var ikke meget tilbage i den. „Ja ja, saa binder vi i Guds Navn, og ber til at du maa komme godt frem — hvorhen Bestemmelsen nu er!" Lasse bandt for Sækken, han var slet ikke glad.

„Du ber jo pænt Farvel med hver især paa Gaarden, at de ikke skal faa noget at rive mig i Synet bagefter," sagde Lasse efter en Stund. „Karna vilde jeg nu gærne, at du sagde lidt vakkert Tak, fordi hun har ordnet alting saa godt. Det var ikke enhver, der vilde have det Drav."

„Ja det skal jeg nok," sagde Pelle sagte; hans Stemme vilde ikke rigtig bryde igennem i Dag.

Pelle var oppe og i Tøjet ved svageste Gry; der laa Taage over Søen og varslede godt for Dagen. Han gik omkring skuret og vandkæmmet og saa

paa alt med et stort Blik; Hænderne havde han i Stiklommerne. Det blaa Tvistestøj han havde gaaet til Præsten i, var vasket og nyrullet; det klædte ham svært saa godt endnu. Og Stropperne paa de gamle Fedtlærsstøvler, der stammede helt fra Lasses Velmagtsdage, struttede omkap med hans Øren.

Han havde sagt sit: Farvel og Tak for alt godt! til enhver paa Gaarden — selv Erikmand; og et godt Flæskefoder havde han sat til Livs. Nu gik han i Stalden og summede sig, ruskede Tyren i Hornene og lod Fedekalvene patte paa sine Fingre — det var en Slags Afsked det ogsaa! Kørne satte Mulen helt ind paa ham og pustede langt af Velvære naar han gik forbi; Tyren slog overgivent efter ham med Hornene. Og lige i Hælene paa ham trippede Lasse; han talte ikke stort men holdt sig bestandig i Nærheden af Drengen.

Her var saa inderlig godt at være, og det sank blødt gennem Pelle, hvergang en Ko slikkede sig eller den varme Em slog imod ham fra frisk faldende Gødning. Hver en Lyd tog om ham som Moderkærtegn, og hver en Ting var et fortroligt Stykke Legetøj, hvormed den lyseste Verden kunde bygges. Rundt paa alle Stolper var der Billeder han havde skaaret ud; Lasse havde klinet dem til med Kogødning igen, for at Proprietæren ikke skulde komme og sige at de ødelagde alting for ham.

Pelle tænkte ikke men gik og døsede; det sank saa varmt og tungt gennem hans Barnesind. Han havde faaet Kniven frem og tog fat om Tyrens Horn som vilde han skære noget i det. „Det finder han sig ikke i," sagde Lasse forundret. „Prøv hellere med en af Studene."

Men Pelle stak Kniven i Lommen igen, han havde ingenting villet. Han gik og sjanglede paa Fodergangen uden Maal eller Med. Lasse kom hen og tog ham i Haanden.

„Du skulde hellere blive her en Tid endnu," sagde han. „Vi har det jo saa hyggeligt."

Men saa levede Pelle op. Han fæstede sine store

[redacted]

trofaste Øjne paa Faderen og gik saa ned i Kamret.

Lasse kom bagefter. „I Guds Navn da, saa skal det vel være?“ sagde han tonløst og tog i Sækken for at hjælpe Pelle den paa Nakken.

Pelle gav Haanden. „Farvel og Tak du Far — for alt godt!“ sagde han blødt.

„Ja, ja; ja, ja!“ sagde Lasse og rokkede med Hovedet; mere kunde han ikke faa frem.

Han fulgte med ud forbi Smaahusene, dèr blev han staaende. Pelle gik videre langs Digerne med sin Sæk paa Nakken — op mod Landevejen. Et Par Gange vendte han sig og nikkede; Lasse stod sammenfalden og stirrede, med Haanden over Øjnene — saa gammel havde han aldrig før set ud.

Ud over Agrene kørte de med Sæddækkeren — Stengaarden var tidlig efter det i Aar. Kongstrup og Fruen vandrede Arm i Arm ned langs en Grøft; hvert Øjeblik stansede de og hun pegede — de snakkede nok om Avlingen. Hun lænede sig ind til ham, naar de gik — hun havde rigtig fundet Hvile i sin Kærlighed nu!

Nu vendte Lasse sig og gik ind — saa forladt han saa ud! Pelle følte en hastig Trang til at smide Sækken og løbe tilbage for at sige ham et godt Ord; det kom som en Mindelse og gled bort i den friske Morgenbrise. Hans Ben bar ham videre den lige Vej, ud, ud! — Oppe paa en Bakkekam gik Forvalteren og skridtede en Ager af; Erik gik lige bag ham og abede ham efter med tossede Fagter.

Oppe i Højde med Klippebrynet stødte Pelle til den store Landevej. Her vidste han, vilde Stengaarden og dens Jorder blive borte for Synet, og han satte Sækken fra sig. Dér stod Klitterne mod Havet med hver en Trætop synlig; dér var Granen som Guldspurven altid byggede i, Aaen løb mælkehvid efter det stærke Tøbrud, og Engen var ved at grønnes. Men Dyssen var borte, skikkelige Folk havde i Smug fjærnet den, da Niels Køller druknede og Pigen ventedes hjem fra Slaveriet.